

heşt bihişt

sehî beg

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

© T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüęü

Eser Adı: Heşt Bihişt

Müellifi: Seh  Beg

Hazırlayanlar: Hal k İPEKTEN, Günay KUT,
Mustafa İSEN, Hüseyin AYAN, Turgut KARABEY

Yayın Yılı: 2017

ISBN: 978-975-17-3933-9

Ana Yayın Numarası: 3510 / Kültür Eserleri Dizisi - 527

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi,
No: 4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA

Telefon: 00 90 312 3099001 Faks: 00 90 312 3098998

e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr-
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

SEHÎ BEG

HEŞT-BİHİŞT

Hazırlayanlar:

Prof. Dr. Halûk İPEKTEN Prof. Dr. Günay KUT
Prof. Dr. Mustafa İSEN

[Prof. Dr. Hüseyin Ayan- Prof. Dr. Turgut KARABEY]

Ankara 2017

SEHÎ BEG

HEŞT-BİHİŞT

Hazırlayanlar:

Prof. Dr. Halûk İPEKTEN Prof. Dr. Günay KUT

Prof. Dr. Mustafa İSEN

[Prof. Dr. Hüseyin Ayan- Prof. Dr. Turgut KARABEY]

Ankara 2017

**Sehî Beg
Heşt-Bihişt**

Hazırlayanlar

Prof. Dr. Halûk İPEKTEN Prof. Dr. Günay KUT

Prof. Dr. Mustafa İSEN

[Prof. Dr. Hüseyin Ayan-Prof. Dr. Turgut KARABEY]

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	V
ÖNSÖZ.....	VII
GİRİŞ.....	IX
I.HAYATI.....	IX
II.ESERLERİ.....	XVII
A.Divan.....	XVII
B.Heşt-Bihîşt.....	XVII
1.Dış Yapısı.....	XVII
2.Muhtevası.....	XXI
3.Üslubu.....	XXIII
4.Matbu Nüsha.....	XXV
5.Almanca Çevirisi.....	XXXII
6.Sehî Tezkiresi'nin Mevcut Nüshaları ve Tavsifleri.....	XXXIV
I.Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Böl.O.3544 (A)	XXXIV
II. Paris Millî Kütüphanesi, Supp. No.1072 (P).....	XXXVI
III. İstanbul, Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî-Tarih Bölümü, No.768.....	XXXVII
IV. İstanbul Belediye Kütüphanesi, Belediye Yazmaları, No.B.10 (B).....	XXXVIII
V. Leningrad, İlimler Akademisi, Oriental Enstitüsü Kütüp- hanesi, No.B.271.....	XL
VI. Viyana, Millî Kütüphanesi, Cod.Mixt.1091 (W ₁)...XLIV	
VII. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y.2540 (Ü)..XLVI	
VIII. Londra, British Library OR 7312 (BL).....XLIX	
IX. Berlin Devlet Kütüphanesi, MS.or.oct.3449 (M).....LII	
X.Doğu Berlin, Halle (Saale). Üniversite Kütüphanesi, No.Q48 (H).....	LIV
XI. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y. 3732 (Ü ₁) LVIII	
XII. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü, No.589 (YB).....	LXI
XIII. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y. No.733 (Ü ₂).....	LXIII
XIV. Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa Bölümü 2863 (ŞA).....	LXVII
XV. Magyar Tudomány Akadémia Könyvtára Gyűtemeny, Budapest: Macar Bilimler Akademisi Doğu Derlemeleri Ki- taplığı, Budapeşte, 25, (Mb ₁).....	LXX
XVI. Magyar Tudomány Akadémia Könyvtára Keleti Gyü- temeny. Budapest: Macar Bilimler Akademisi Doğu Derle- meleri Kitaplığı, Budapeşte, 153. (MB ₂).....	LXXI
XVII. Viyana, Devlet Kütüphanesi, Cod.H.O.132, No.1215 (W).....	LXXII
XVIII. Türk Tarih Kurumu Yazmaları 1/30.....	LXXVI

7.Şecere.....	LXXVIII
III.BİBLİYOGRAFYA	LXXXVI
IV.KISALTMALAR	XCI
V.ŞAİRLER TABLOSU	XCII
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	XCIX
HEŞT-BİHİŞT-Metin.....	1

ÖNSÖZ

Yıllar önce, Türk Edebiyatı'nın başlıca kaynaklarından olan şuarâ tezkirelerinin güvenilir yayınlarının yapılması, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde planlanmıştı. Bu niyet uygulamaya geçildiğinde Sehî Bey'in *Heşt-Bihişt* adlı tezkiresi hem önemi, hem de Anadolu sahasının ilk örneği olması bakımından yayımlanacak ilk çalışma olarak düşünülmüş, bir nüshasının çeviriyazısı hazırlanmış, yazma nüshalarının iki adedinin karşılaştırılması da tamamlanmıştı. O sırada Dr. Günay Kut, eserin nüshalarının şeceresini çıkartmış, bütün nüshalardaki şairlerin yer aldığı yaprak numaralarını gösteren on dokuz sayfalık bir tablo hazırlamıştı. Dr. Kut, Ayasofya nüshasının tıpkıbasımını yapmış, kullandığı nüshaların farklarını kimi notlarla tıpkıbasımın sonuna eklemiştir. Şimdiki yayımda ise son bulunan nüshaların da değerlendirmesi yapılarak bu nüshaların hangi kollara ait olduğu belirlenmiş ve şecereye eklenmiştir. Bunun üzerine Erzurum'da süren çalışma uzunca bir süre bir köşede kaldı. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türk şuarâ tezkireleri üzerine toplu bir e-yayın gerçekleştirme niyeti üzerine *Heşt-Bihişt* yeniden ele alındı. Fakat çalışmanın böylesine uzun bir zaman dilimi içerisinde yayılması, kaçınılmaz olarak bir takım değişiklikleri de beraberinde getirdi. Çünkü çalışmada yer alan elemanlar farklı yerlerde görev yapmaktaydı. İlk ekibin tesbit ettiği yazma sayısı altı iken, bu rakam daha sonra on sekize ulaştı. Böylece çalışma ilk halinden çok farklı bir çerçeveye büründü ve farklı bölümlerde değişik arkadaşların emekleri ön plana çıktı. Elinizdeki eserin Giriş bölümü Dr. Kut, metnin kurulması Dr. İpekten, Dr. Kut ve Dr. İsen'in çalışmalarıyla vücut buldu. İşin başlangıç aşamasında ise Dr. Ayan ve Dr. Karabey'in de emekleri bulunmaktadır.

Elinizdeki çalışmanın esas amacı Sehî Tezkiresi'nin sağlam bir metninin ortaya konulmasıdır. Bu işlem yapılırken ülkemizde sıklıkla uygulanan yöntemlerin dışında farklı bir çalışma gerçekleştirilmiş ve tatmin edici bir sonuca ulaşılmıştır. Bu bakımdan metin kısmının edisyon kritiği hususunda ortaya konan uygulama, bundan böyle yapılacak benzer çalışmalar için de model olacaktır kanaatindeyiz.

Hem tertip tarzı, hem de muhtevası itibarıyla *Heşt-Bihîşt*, Herat Tezkireleri olarak anılan *Bahâristan*, *Devletşâh Tezkiresi* ve *Mecâlî-sü'n-nefâis*'i model alarak, Osmanlı aydınları arasında ihtiyacı artık ciddi olarak hissedilen şair biyografisi boşluğunu doldurduğu için devrinde alakayla karşılanmıştır. Nitekim bu eseri takiben peş peşe benzer örneklerin yazılması, ihtiyacın ne kadar derinden hissedildiğinin göstergesidir. Böylece Sehî Bey, XX. yüzyıl ortalarına kadar devam edecek şairler tezkiresi yazma geleneğini, bir başka ifade ile yeni bir türü, Anadolu'da başlatan dikkate değer bir isimdir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk edebiyatının bu kendine has türünün başlıca örneklerini, okuyucuya sunmakla tarihi bir görev ifa etmektedir. Emeği geçenlere, bu arada son tashihleri yapan Arş. Görevlisi Bilal Güzel'e teşekkür ediyoruz.

Hazırlayanlar

GİRİŞ

I-HAYATI

Sehî Bey 955/1548-49'da 80 yaşında vefat etmiştir. Bu bilgiye göre 875/1470-71 yılında Fatih devrinde doğması icap etmektedir¹. Sehî Bey'in biyografisi hakkında bilgimiz Faruk Akün'ün makalesindeki mevcut bilgiden pek öteye gitmez². Sehî'nin doğum yeri, asıl adı, ailesi ve tahsili hakkında henüz bir bilgiye sahip değiliz. Yalnız 'Âlî'nin Sehî'yi *Abdullohoğlu* olarak kaydetmesini göz önüne alırsak babasının gayr-ı müslim olduğu düşünülebilir³. Divanında rastladığımız bir tarihten bir oğlu olduğunu öğrenmekteyiz⁴. Bununla beraber, gerek tezkiresi ve divanından, gerekse 15. yüzyıl şairlerinden Necâtî Bey⁵ (ö.914/1509) ile olan yakın ilişkisinden, çevresi ve iş hayatı hakkında bir takım bilgiler edinmekteyiz. Devrinin şairlerine göre gerçekten mümtaz bir mevki işgal eden Necâtî, hem şairlik yönünden çevresinin üstadı, hem de yaşı ve mesleği bakımından kendisi ile birlikte olanlara üstün bir durumda idi. Sehî Bey'in, Necâtî ile ilişkisinin hangi tarihte ve nasıl başladığı malumumuz değildir. Fakat Sehî Bey'in, II. Bayezid'in oğlu Şehzade Mahmud (ö.913/1507)'un Manisa'daki valiliği sırasında Necâtî Bey'le birlikte olduğu bilinmektedir⁶.

¹ Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 317, Latîfî (1314). *Tezkire*. 196, Faik Reşad, "Edib-i Müdekkik Fa'ik Reşad Beyefendi Hazretleri Tarafından İrsal ve İhda buyurulmuştur", *Tezkire-i Sehî* (1325). Yay Haz. Mehmed Şükri. 141, Agah Sırrı Levend (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi I*. 257.

² Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 316-320. Ayrıca bkz. Mehmed Tahir (1914-15). *Osmanlı Mü'ellifleri II*. 225, M. Halid Bayrı (1928). "Sehî ve Eseri". *Millî Mecmua*, no.110.1777-78, Franz Babinger (1934). "Sehi Çelebi". *The Encyclopaedia of İslam*. C. IV. 205.

³ *Künhü'l-ahbârın Tezkire Kısım*. Ankara. 1994. 179, Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 316.

⁴ Sehî Beg. "Divân". Paris, Bibliothèque Nationale. Suppl. 360, 152b.

⁵ Necâtî için bk. Ali Nihad Tarlan (Yay.) (1963). *Necâtî Beg Divanı*. İstanbul, Mehmed Çavuşoğlu (1971). *Necâtî Bey Divanı'nın Tahlili*. İstanbul.

⁶ Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 316, Faik Reşad. agm. 141, Mehmed Süreyya (1311). *Sicill-i Osmânî III*de Necâtî'nin II. Bayezid'in oğlu

Necâtî bu sırada Mahmud'un nişancılığını yapmaktaydı⁷ ve çevresinde Sehî ile birlikte damadı müderris Ümmü Veled-zâde 'Abdü'l-'azîz Çelebi, Sun'î, Tâli'î ve Kâtib Şevkî gibi şairler bulunmaktaydı⁸.

Sehî, Necâtî'ye olan hürmetini eserlerinde açıkça belirtmiştir⁹. Kaynaklar da Sehî'yi Necâtî Bey'in musahibi olarak göstermekte müttefiktirler¹⁰. Yalnız Evliyâ Çelebi, Sehî'yi, Necâtî'nin damadı olarak gösterir ki¹¹ bu *Kühü'l-ahbâr*'ın iyi bir nüshasını kullanmasından ileri gelmiştir. Bu mesele Fa'ik Reşad Bey'in Sehî için yazmış olduğu makalede tartışılmış ve düzeltilmiştir¹². Fakat Evliyâ Çelebi ayrıca Sehî'yi, Necâtî'nin ölümünden sonra onun şiirlerini kendine mal etmekle suçlamıştır¹³. Biz bunun gerçekten bir ilgisi olmadığı kanısındayız. Ayrıca Sehî'nin *Divan*'ındaki pek çok şiir dil ve üslup bakımından Necâtî'nin şiirlerinden farklı olduğu gibi Necâtî'nin ölümünden evvel yazılanlar da vardır¹⁴.

Şehzade Mahmûd'un ölümü üzerine Necâtî İstanbul'a dönmüş-tür. Latîfî ve Sehî, Bayezid Han hizmetinde çalıştığını, 'Âşık Çelebi

Mehmed (912/1507)'in hizmetinde olduğunu söyler. Aynı yanlışlık Franz Babin-ger'in "Sehi Çelebi" maddesinde tekrar edilmiştir.

⁷ Latîfî (1314). *Tezkire*. 329, Sehî Beg (1325). *Tezkire-i Sehi*. Yay. Mehmed Şükri. İstanbul. 76, Meredith Owens (Yay.) (1971). *Âşık Çelebi, Meşa'irü'-Şu'ara or Tezkere of 'Âşık Çelebi*. London. 130b, Faik Reşad. agm. 141, Faruk Akün (1966). "Sehi". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 316, Mehmed Çavuşoğlu (1971). *Necâtî Bey Divanı'nın Tahlili*. İstanbul. 11.

⁸ Sehî Beg. *Tezkire*. 80, 83, 111, bk. Metin 135, 139, Faruk Akün (1966). "Sehi". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 317, Mehmed Çavuşoğlu (1971). *Necâtî Bey Divanı'nın Tahlili*. İstanbul. 13.

⁹ Sehî Beg. "Divân". 3b, Sehî Beg. *Tezkire*. 75, bk. Metin 128.

¹⁰ Latîfî (1314). *Tezkire*. 196, Meredith Owens (Yay.) (1971). *Âşık Çelebi, Meşa'irü'-Şu'ara or Tezkere of 'Âşık Çelebi*. London. 131a, *Kühü'l-ahbârın Tezkire Kısım*. Ankara. 1994. 166.

¹¹ Mehmed Cevdet (Yay.) (1314). *Evliya Çelebi, Seyahat-nâme I*. İstanbul. 343- 347.

¹² Faik Reşad, a.g.m., s.142, Meşküre Eren (1960). "Evliya Çelebi Seyahatnamesinin Birinci Cildinin Üzerinde Bir Araştırma". İstanbul. 75, Faruk Akün (1966). "Sehi". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 316, Mustafa Ali ise şöyle demektedir: "Ahir ömrüne dek şabıku'z-zıkr Sehi Beg ve vârise-i vahidesin tezvîc itdüğü 'umdetü'l-müderrisin Ümmi-zade 'Abdü'l-aziz damad gibi ..." (*Kühü'l-ahbârın Tezkire Kısım*. 166). Ayrıca bk. Meredith Owens (Yay.) (1971). *Âşık Çelebi, Meşa'irü'-Şu'ara or Tezkere of 'Âşık Çelebi*. London. 131a.

¹³ Mehmed Cevdet (Yay.) (1314). *Evliya Çelebi, Seyahat-nâme I*. İstanbul. 343.

¹⁴ Bu meselenin münakaşası için bk. Faruk Akün (1966). "Sehi". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 316.

ise başka bir vazife kabul etmediğini söylerler¹⁵. Necâtî ile birlikte Sehî ve diğerleri de İstanbul'a dönerek tekrar birarada sohbetlerine devam etmişlerdir¹⁶. 'Âşık Çelebi'nin ifadesine göre Sehî, İstanbul'a döndükten sonra *dîvân kâtibi* olmuştur¹⁷. Bir sene kadar sonra da Necâtî Bey vefat etmiştir¹⁸. Kendisine ve şairliğine büyük hürmeti olan Sehî, Necâtî'nin kabrini mermerden yaptırarak, şairin bir beyti ile kendi yazmış olduğu bir tarih beytini mezar taşına yazdırmıştır¹⁹. Sehî bu olayı *tezkiresi*nde şöyle anlatır²⁰:

"Fevti İstanbul'da vâkı' oldı. Mezârı Şeyh Vefâ tekyesi kurbındadır. Merkadini fakir binâ itdüm Ve fevtine bu fakrden işbu târih sâdır oldı ki zikr olunur. Târih-i fevt-i Necâtî

*Nakl-i Necâtî 'âleme târih olmağın
Târihini Sehî didi "gitdi Necâtî hây" (914/1508-9)*

ve mezârı levhasına târih-i mezkûr ile kendi eş'arından bu beyti fakîr müsenâ hatt ile yazdırdım. Beyt:

*Bir seng-dil firākına ölen Necâtî'nün
Billâh mermer ile yapasız mezârını"*

Daha sonra Sehî, Sultan Süleyman (926/1520-963/1566) henüz *celebi sultan* iken onun divan kâtiblerinden biri olarak görünmektedir. Bu sırada Kanunî ile hayli yakın olan Sehî, Sultan Süleyman'ın tahta çıkışından sonra, onun yanından uzaklaştırılmasını bir türlü hazmedememiş olsa gerek *Dîvân*'ında gerekse *Tezkiresi*'nde bu talihsizli-

¹⁵ Meredith Owens (Yay.) (1971). *Âşık Çelebi, Meşa'irü'-Şu'ara or Tezkere of 'Aşık Çelebi*. London. 132a, 163a, Faik Reşad. agm. 141, Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 317.

¹⁶ Sehî Beg. *Tezkire*. 129, Latîfi. *Tezkire*. 329.

¹⁷ Meredith Owens (Yay.) (1971). *Âşık Çelebi, Meşa'irü'-Şu'ara or Tezkere of 'Aşık Çelebi*. London. 130b.

¹⁸ Meredith Owens (Yay.) (1971). *Âşık Çelebi, Meşa'irü'-Şu'ara or Tezkere of 'Aşık Çelebi*. London. 163a, Faik Reşad. agm. 141, Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 317.

¹⁹ Sehî Beg. *Tezkire*. 129, Meredith Owens (Yay.) (1971). *Âşık Çelebi, Meşa'irü'-Şu'ara or Tezkere of 'Aşık Çelebi*. London. 163a, Riyâzi. "Tezkire". İstanbul Millet Kütüphanesi Ali Emîrî-Tarih Kitapları. no.765. 78a, Kühnü'l-ahbârın Tezkire Kısmı. 166, Faik Reşad. agm. 142, Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 317. Bugün bu mezar taşı İstanbul'da Manifaturacılar Çarşısı içindedir. Yeni mezar taşı aynı iki beyti taşır. Bu iki beyit Arap ve Latin harfleri ile yazılmıştır.

ğinden ve bu haksız olaydan acı acı yakınmış ve Kanunî'den veya vezirden eski günlere dönülmesini niyaz etmiştir. Aşağıya aldığımız parçalar bunu göstermektedir:

*Kul olana çoğ itdi şāh himmet
Nola itse Sehiye dahı şefkat
Olurken pādīshāhuñ hizmetinde
Bulam dirdüm sa'âdet devletinde
Günāhum noldı bilsem dirligümde
Sürüldüm kapudan ben pirligümde
Ne var bir himmet itse yine sultān
Koca kul kapusunda olsa derbān
Kadīmī kulıyam bu bārgāhuñ
Nola lutfını görsem pādīshāhuñ²¹*

*Başum irerse göklere gün gibi vechi var
Kapuñda kuluñ olmagile buldum iştiḥār*

*Dünyā bezendi lutfunile güldi hāss u 'ām
Ben devletünde niçün olam böyle zār (u) h'ār²²*

*Redd itme ben kulını ki bir eski kulunam
Eskimekile çünki bulur i'tibār cām²³*

*Eski kulun durur du'acı Sehi
Anı ben pīr ü bī-nevā gördüm*

*Umaram dergehüñden olmaya redd
'Abd-i muhlis ki bī-riyā gördüm²⁴*

Zamanın veziri İbrahim Paşa'ya yazdığı bir kasidede ona da aynı me'alde yalvarmakta ve kendisinden iş istemektedir:

*Eyleseñ ben bendeye geh geh gönülden iltifāt
Çok zamāndur yilerem ḥizmet yolında nā-murād²⁵*

Sehî, Çelebi Sultan Süleyman ile 920-921/1514-15 ve 922-924/1516-1519 yıllarında Manisa'da kalmış, Sultan Selîm'in İran ve

²⁰ Sehî Beg. *Tezkire*. 128.

²¹ Sehî Beg. *Tezkire*. 11.

²² Sehî Beg. "Dīvān". 23a.

²³ Sehî Beg. "Dīvān". 40a.

²⁴ Sehî Beg. "Dīvān". 41a.

²⁵ Sehî Beg. "Dīvān". 18b.

Mısır seferine çıktığı sırada şehzâde ile birlikte Edirne'ye gelmiştir²⁶.

Latîfî ve 'Âşık Çelebi, Sehî'nin bundan sonraki mesleği hakkında değişik bilgiler verirler. Latîfî onun Kanunî tahta geçtikten sonra divan katipliğinden ayrılarak *tevliye*ye geçtiğini²⁷, 'Âşık Çelebi ise *tevliye*ye geçmeden önce *süvârî bölüğü hizmeti* gördüğünü söyler²⁸. Son olarak Ergene ve Edirne'de bazı imaretlere *mütevelli* olmuştur²⁹. *Tezkiresini* dârü'l-hadîs mütevellisi iken (945/1538) yazmış ve daha iyi bir mevki umuduyla bir şiirle birlikte padişaha sunmuştur³⁰.

Tayyâr-zâde 'Atâ'nın tarihinde onun *hazine sır kâtipliği*ne kadar yükseldiğine dair bir kayıt varsa da başka kaynaklarda böyle bir şeye rastlanmadığından bu bilgiyi kayd-ı ihtiyatla karşılamak gerekmektedir³¹.

Çevresi ve ilişkisi bulunduğu kimi devlet adamlarını *dîvâmn*dan çıkarıyoruz. Buna göre başta, *dîvâmnı*, teşviki ile düzenleyip ithaf ettiği Kadı-asker Muhyî'd-dîn Çelebi el-Fenârî (ö.954/1547), Kanunî'nin veziri Kâsım Paşa (ö.940/1533), İbrâhîm Paşa (ö.942/1536), Vezir-i azam Hersek-zâde Ahmed Paşa (ö.924/1518), Ferhâd Paşa (ö.932/1525-26), Pîrî Paşa (ö.939/1532) ve Lütî Paşa (950/1543)'ya yazdığı kasideleri gösterebiliriz³². Visâlî, Revânî ve Zâtî için yazmış olduğu hicivler de yine bu kişilerle olan ilişkilerini göstermektedir³³.

²⁶ Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 317.

²⁷ Latîfî. *Tezkire*. 196.

²⁸ Meredith Owens (Yay.) (1971). *Âşık Çelebi, Meşa'irü'-Şu'ara or Tezkere of 'Aşık Çelebi*. London. 163a.

²⁹ Meredith Owens (Yay.) (1971). *Âşık Çelebi, Meşa'irü'-Şu'ara or Tezkere of 'Aşık Çelebi*. London. 163a, Faik Reşad. agm. 141, Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 317, Agah Sırrı Levend (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi* I. 258.

³⁰ Meredith Owens (Yay.) (1971). *Âşık Çelebi, Meşa'irü'-Şu'ara or Tezkere of 'Aşık Çelebi*. London. 163a, Beyânî. "Tezkire". İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi. TY. no. 2568. 44a, Faik Reşad. agm. 141, Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 317, Agah Sırrı Levend (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi* I. 258.

³¹ Tayyâr-zâde Ata (1293). *Atâ Târihi* IV. İstanbul. 191, Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 317, Agah Sırrı Levend (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi* I. 258.

³² Sehî Beg. "Dîvân". 4b. 23a, ayrıca bk. Blochet, Suppl. 360.

³³ Sehî Beg. "Dîvân". 149a-150b.

Tezkiresi'nden, şair Yakînî'yi de yetiştirdiğini öğreniyoruz³⁴. Yine *dîvâm*'nda Karaferye'de bulunduğu sırada atının ölmesi üzerine Kanunî'ye yazdığı bir şiirden de padişahla olan münasebet derecesini çıkarmak mümkündür³⁵. Bu arada II. Bâyezid'in damatlarından Dâvud Bey³⁶'e kendisini Egriboz'dan Mora'ya aldırmasını rica eden bir şiiri de vardır³⁷.

Sehî'nin kendisinden sık sık derviş diye bahsetmesi onun tarikat ehli olduğunu göstermektedir. Bu düşüncemizi *dîvâm*'nda Akyazılı Baba ve Hacı Efendi için yazmış olduğu iki şiir de desteklemektedir³⁸. Diğer bir şiir de Mevlânâ Celâle'ddîn-i Rûmî için yazılmıştır³⁹.

Yine *dîvân*'ındaki bir şiirden Sehî'nin bir süre Bursa'da bulunduğunu çıkarıyoruz⁴⁰.

II-ESERLERİ

A- *Dîvânı*

Sehî Bey, mürettep bir Divan sahibidir. Bu divanın bilinen tek yazma nüshası Paris Bibliotheque Nationale'de bulunmaktadır (Supplement Turc 360). Hakan Yekbaş tarafından yayımlanan bu Divan'da 33 kaside, 2 terkeb-bend, 32 kıt'a, 303 gazel, 4 murabba', 15 rubai, 7 tarih, 2 mesnevi, 15 matla', 22 müfred, 3 nazm yer alır. Sehî Bey, şiir alanında çok önem verdiği Necâtî yolundadır. Sade dili, yerli malzeme ve gündelik hayata dair izlenimleri, deyim ve atasözlerine yaslanan anlatımı Rumeli şairlerinde sıklıkla rastlanan gerçekçi tasvirleri, onun

³⁴ Sehî Beg. Tezkire. 199, Faruk Akün (1966). "Sehî". *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 318.

³⁵ Sehî Beg. "Dîvân". 29b-31b.

³⁶ M. Tayyib Gökbilgin (1952). *XV-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası, Vakıflar, Mülkler, Mukâataalar*. İstanbul. 405.

³⁷ Sehî Beg. "Dîvân". 50a-51a.

³⁸ Sehî Beg. "Dîvân". 8a-8b.

³⁹ Sehî Beg. "Dîvân". 148b-149a.

⁴⁰ Sehî Beg. "Dîvân". 125a.

şiiirlerinin özellikleridir⁴¹.

B-Tezkiresi - Heşt Bihişt

1.Dış Yapısı: Sehî Tezkiresi Anadolu Türkçesinde yazılan ilk tezkiredir⁴². Sehî'nin tezkiresini 945/1538 tarihinde artık saçığağırdığında yani bir hayli ihtiyar olduğı bir sırada bitirdiğini tezkiresinin *hâtimetü'l-kitâb* kısmından öğrenmekteyiz⁴³.

Sehî tezkiresi bir önsöz ve sekiz tabaka ile hâtimeden oluşmuştur⁴⁴. Sehî, eserinin her tabakasına *bihişt* ismini vermiştir. Tezkirenin önsözünde eserin yazılışı hakkında kâfi bilgi vardır. Bu kısımdan Sehî'nin 'Abdu'r-rahmân Câmî (ö.898/1492)'nin *Bahâristân* adlı eserinde Devlet-şâh (ö.913/1507?)'ın *Tezkiretü's-su'arâ*'sında ve Çağatay Edebiyatının önemli simalarından 'Alî Şîr Nevâ'î (ö.906/1501)'nin *Mecâlisü'n-nefâ'is* adlı tezkiresinde izlemiş oldukları yolu tuttuğı anlaşılmaktadır⁴⁵. Bu *tabâkât* sisteminin Arap Edebiyatındaki geleneğe bağlılığı malumdur^{46 47}. Sehî bu üç eseri de dikkatle okuduktan sonra kendisi de böyle bir eser tanzim etmeğe karar vermiştir. Bu kararını ve nedenini aynen şöyle anlatmaktadır:

“Bu fakîr ü hakîr-i şikeste-hâtır kütüb-i mezkûreyi mütedâvil ü mütetebbi' olup Mecâlisü'n-nefâ'is ile dil-i gamgîn enîs ve Bahâristân-ı dil-sitân ile dîde-i nemgîn mûnis olup her birinüñ

⁴¹ Hakan Yekbaş (2010). Sehî Bey Dîvânı. İstanbul.

⁴² Franz Babinger, adı geçen makalesinde Sehî'nin eseri için, Şeyhoğlu'nun *Kenzü'l-Küberâ*'sından sonra Türk Edebiyatındaki ikinci biyografik eserdir diyor. Kemal Yavuz tarafından yayınlanan *Kenzü'l-Küberâ*'nın biyografiye ait bir eser olmadığını öğreniyoruz. Kemal Yavuz (1991). *Şeyhoğlu Kenzü'l-küberâ ve Mehek-kü'l-ulemâ*. Ankara.

⁴³ Sehî Beg. *Tezkire*. 140, *metin s.251*.

⁴⁴ Ayrıca bk. A. Gölpınarlı “Şuarâ Tezkireleri”. *Aylık Ansiklopedi*. C. I. 194a. 29, Faruk Akün (1966). “Sehî”. *İslam Ansiklopedisi*. C. X. 318-20, Karahan, A. (1974). “Tezkire”. *İslam Ansiklopedisi*. C. XII/1. 227-28. Ayrıca bk. Metin.

⁴⁵ Sehî Beg. *Tezkire*. 5.

⁴⁶ Bk. J. Stewart-Robinson (1964). “The Tezkere Genre in Islam”. *Journal of Near Eastern Studies* XXIII: 57-65.

⁴⁷ Verilen yaprak numaraları için metne bakınız.

mütâla’asından cāna rāhat ve dil-i bīmāra sıhhat irüp hātır-ı fātıra hutūru halecān ve dil-i nā-şāda mūrūr u güzerān iderdi ki memleket-i Rūm’da izhār u iştiḥār bulan fuzalā vü şu’arā ‘azīzlerūñ adına daḥı bir risāle olsa ki mūrūr-i zamānla bunlaruñ ismi rūzgār-ı gaddār ve çarḥ-ı sitemkār eliyle zamāne defterlerinden hakk ve devrān cerīdelerinden münfekk olmayup nesyen mensiyyen ferāmūş olmasa diyū bu ma’nī gönül levhinde merkūz ve sahīfe-i dilde mermūz olup bi-ḥasbi’t-tāka anları yazup sebt-i evrāk itmek murād-ı külli olmışdı” (6).

Her tabaka başında o tabaka için açıklama ve her tabaka sonunda ise tetimme kısmı bulunmaktadır. Tabakaları isimlendirirken başlıklarında Farsça sayıları kullanmayı tercih etmiştir. Buna göre Sehî’nin *Heşt Bihişt*’indeki her tabaka şu kategori altında toplanmaktadır⁴⁸:

Tabaka-i Nuhustîn: Birinci tabakayı yalnız Kânûnî Sultân Süleymân teşkil etmektedir.

Tabaka-i Düvvüm: Başlangıçtan Kânûnî’ye gelinceye kadar şiir yazmış ve dīvân sahibi olmuş şair padişahlar ve şehzadeler. Altı kişiden oluşmuştur. Tabakanın birinci şairi II. Murād, sonuncu şairi Sultan Korkud’dur.

Tabaka-i Sivūm: Devlet adamlarını kapsayan bu tabakada vezirler, kadı-‘askerler, defterdarlar nişancılar ve beyler bulunmaktadır. Bu şahısların kimi hayatta kimi ise hakkın rahmetine kavuşmuş bulunmaktadır. Bu tabakadaki şair sayısı nüshalara göre değişiktir. Matbu nüshanın gelmiş olduğu nüsha grubunda 26, diğer grupta ise 28 kişi bulunmaktadır. Fazla kişiler Mevlânâ Vefâyî ile Mevlânâ ‘Alî Çelebi el-Fenârî’dir. Bu tabakanın ilk şairi Ahmed Paşa son şairi Ahmed Bey’dur.

Tabaka-i Çahārum: Fâzıl ve ‘âlim kişilerden aynı zamanda şair

⁴⁸ Daha ayrıntılı bilgi için bk. şairler listesi. XCI.

olanları içine alır. Ulemânın yerinin yüksek olması dolayısıyla ayrı bir tabaka teşkil etmesi gerektiğini söyleyen Sehî, buna delil olarak Hazret-i peygamberin *Ümmetimin uleması Beni İsrail'in peygamberi gibidir* hadisini göstermektedir. Bu tabakadaki şair sayısı kimi nüsha-da 16 kimisinde ise 17'dir. Fazla olan şair Mevlânâ Sa'dî Çelebi'dir. Bu tabaka Hızır Bey ile başlayıp Mevlânâ Lâmi'î ile son bulmaktadır.

Tabaka-i Pencüm: Bu tabaka Sehî'nin tezkiresini yazdığı sırada vefat etmiş olan şairleri kapsamaktadır. Sehî, bu şairlerin hayatlarını ve eserlerini kendi araştırması neticesi yazmıştır. Bu tabakada 33 şair bulunmaktadır. Nüshalar bu hususta müttefiktir. Tabakanın ilk şairi Mevlânâ Şeyhî, son şairi Kıvâmî'dir.

Tabaka-i Şeşüm: Sehî, tezkiresini yazdığı sırada bu tabakanın kimi şairleri henüz vefat etmiş kimisi ile Sehî bizzat görüşmüş, kimisi ile arkadaşlık etmiş veya sohbetlerinde bulunmuştur. Bu tabakanın şair sayısında da değişiklikler göze çarpmaktadır. Matbu nüsha ve onu takip eden nüshalarda 56 diğerlerinde ise 57 ila 60 arasında şair bulunmaktadır. Fazla şairler Dividdâr Mehemmed Çelebi, Şemsî, 'Ahdî, Mîrek, Şîfâ'î'dir. Bu tabakanın ilk şairi Necâtî son şairi Mevlânâ Makâmî'dir. Bu tabaka tezkirenin en çok şair ihtiva eden tabakasıdır.

Tabaka-i Heftum: Sehî ile hemen hemen aynı yaşta olan şairleri içine almaktadır. Bunların çoğu şiire yeni başlamıştır ve Sehî çoğunu şahsen tanımaktadır. Bu tabakada ayrıca *zîkrü'n-nisâ* diye küçük bir bölümde iki hanım şairin de ismi geçmektedir. Bu tabakadaki şair sayısı 37 ila 39 arasındadır. Fazla şairler Amânî ve Fânî'dir. Tabaka Mevlânâ Zâtî ile başlar, Mihrî Hâtûn ile sona erer.

Tabaka-i Heştüm: Bu sahada adları yeni yeni duyulmaya başlayan ve Sehî'nin kabiliyetli bulduğu genç şairler. Sehî'nin bunların çoğunu tanıması muhtemeldir. Bu tabakadaki şair sayısı 43 ila 49 arasında değişmektedir. Fazla şairler 'Abdî, Merdümî Efendi, Hilmî, Mevlânâ Garâmî, Mevlânâ Vahdetî, Usûlî, Tal'atî, Sabûhî, 'İşretî,

Seherî, Servî, Dervîş'tir.

Hâtimetü'l-kitâb: Nazımla başlayan bu kısımda Sehî kendine hitap ederek padişahı medhetmesi gerektiğini söylüyor. Bu *medih* kısmında sonra gelen nesir kısmında Sehî Anadolu ve İstanbul'da pek çok şair olduğunu fakat bunları burada teker teker belirtmediğini ve bir seçmeye tabi tuttuğunu söyledikten sonra tezkiresinin bitiriliş tarihi olan 945/1538'i verip bu sırada da artık yaşlandığını kaydetmektedir. Sehî, tezkiresini Kânûnî için yazmış olduğu iki beyitle bitirmektedir.

2. Muhtevaşı: Sehî şairler hakkında bilgi verirken, kendisinden önceki örnekleri takip ederek, önce şairin ismini, eğer şairin babası tanınan biriye veya şair, babası ismi ile tanınıyorsa babasının ismini, kimi hallerde kimin öğrencisi olduğunu, tarikat ehli ise mensup olduğu tarikatı, tahsilini, mesleğini yazdıktan sonra şairin kişiliğini ve şiirleri hakkındaki fikirlerini ekler. Varsa eserlerinin ismini verir. *Tezkirede* ölüm ve doğum tarihlerine rastlanmaz. Yalnız bazen şairlerin genç veya ihtiyar bir yaşta iken öldüğünü kaydeder. Nadiren şairlerin kaç yaşında öldükleri hakkında kayıt vardır. Genellikle mezarlarının nerede olduğunu kaydeder. Şiirlerinden örneklerle o şahıs hakkındaki malumatı bitirir.

Sehî, tezkiresini hazırlarken şairler hakkında uzun uzadıya bilgi vermekten kaçınmış gereken bilgileri adeta arka arkaya sıralamıştır. Bu bakımdan bilgiler "muhtasar, müfid" kabilindendir. Kimi hallerde bir sayfede dört veya beş şairin hayatına rastlamak mümkündür. Bu hal daha ziyade sekizinci behiştteki şairler için geçerlidir. Bu tabaka şairleri henüz çok genç oldukları için bu şairler hakkında kesin bir hüküm vermekten ziyade bir iki satırla sadece kimliklerini vermiştir.

Bunların dışında Sehî, ele almış olduğu şairler hakkında özellikle kendi çağdaşı olmayıp da yaşlı kimselerden dinledikleri üzerinde gerçekten dikkatle çalışmış, bugün için bile hala geçerli olan bilgiler vermiştir. Bunlardan Ahmed-i Dâ'î, Ahmedî, Safâyî ve Şeyhî'yi saya-

biliriz.

Tezkirede latifelere de rastlanmaktadır. Latife ihtiva eden şairler Fâtih Sultân Mehmmed (19), Ahmed Paşa (33), Mevlânâ Lutfî (73), Mevlânâ Melîhî (108), Çağsırcı Şeyhî (212) ve Âfitâbî (142)'den ibarettir.

3. Üslûbu: Sehî, tezkiresinde orta nesir adını verdiğimiz bir dil kullanmıştır⁴⁹. Tezkireyi baştan sona okuyacak olursak, belli kelimeler, terkipler, tabirler ve klişelerle karşılaşırız. Farsça, Arapça kelime ve terkiplerin yanı sıra eski Anadolu Türkçesine ait kelimeler de vardır. Bu klişe ve tabirleri anlamak ve onlara gerçek anlamlarını vermek şairi anlamak ve değerlendirmek bakımından hayati derecede önemlidir. Çünkü kimi hallerde aynı tabirleri hem şairin tasvirinde hem de şairinin anlatımında görmekteyiz.

Tezkire üslubu, Sehî'den sonra nisbeten daha ağır bir hale gelir. Sehî Anadolu sahasında bu türde ilk eser veren kimse olduğu için âdetâ bu türün önderidir. Nitekim üslubun, daha sonraki Latîfî, 'Âşık Çelebi ve Kınalızâde Hasan Çelebi gibi tezkirecilerle ağırlaştığını görmekteyiz. Bu saydığımız tezkirecilerin elinde Sehî'nin ve Latîfî'nin örnekleri mevcuttu. Oysa Sehî, sadece biri Çağatay Türkçesi, ikisi Farsça olmak üzere üç örnek gördüğünü söyler. Bu üç örneğin içinde üslûp ve şekil bakımından en çok 'Alî Şîr Nevâ'î'nin tesiri altında kaldığına şüphe yoktur. Sehî'nin eserini *Mecâlisü'n-nefâ'is* ile şöyle bir karşılaştırdığımızda bunu açık olarak görmekteyiz:

*“Muhammed ‘Alî. Garîbî tahallus kılur irdi. Ol hem fakîrğa tagayı bolur irdi. Mîr Sa’îd Kâbilîning inisidür. Hoş-muhâvere ve hoş-hulk ve hoş-tab’ ve derd-mend yigit irdi...”*⁵⁰

⁴⁹ Orta nesir için bk. Fahir İz (1964). *Türk Edebiyatında Nesir I*. İstanbul. XIII-XVII, Tahsin Banguoğlu (1930). “Türk Şuarâ Tezkireleri”. Basılmamış mezuniyet tezi. İstanbul Üniversitesi: Türkiyat Enstitüsü, 86.

⁵⁰ Agah Sırrı Levend (1968). *Ali Şir Nevai, Divanlar ile Hamseler Dışındaki Eserler IV*. Ankara. 76.

Mevlânâ Şevkî. Çiçektu'dın bolır. Özi makbûl ve tab'ı mülâyim yigitdür. Ammâ...⁵¹

Mevlânâ Mukîmî. Herîlik irdi. Dervîş-meşreb kişi irdi. Istîlâhâtıdın hem vukûfi bar irdi⁵².”

Esasen bu devrin şairlerinde de Nevâ'î'yi taklid etmek adetâ moda haline gelmiştir. Birçok şairin divanında Çağatayca yazılmış bir iki şiire rastlamak kabildir⁵³. Bu bakımdan Sehî, Anadolu sahasında yol açıcı, fikir verici ve örnek olucu vasıflarını haizdir.

Üslubu hakkındaki sözlerimizi bitirmeden Sehî'nin tezkiresini yazarken kullandığı belirli kelime ve klişeler arasında şiirsel bir hava ve ritm yarattığını ve bunu secî' ile yaptığını da kaydetmek gerekir. Bu bakımdan tezkirenin okunması daha da kolaylaşmış oluyor. Uzun cümlelerden -tetimmeler ve bihişt girişleri hariç- kaçınan Sehî, bu kısa cümlecikler arasında da kulağa hoş gelen, beş on şair okuduktan sonra, artık hangi kelimeler arasında secî' olacağı kolaylıkla anlaşılan tezkiresinde belirli kelimeler-terimler içinde okuyucusuna faydalı olmaya çalışmıştır. Hemen şunu da ilâve edelim ki bu terim ve klişeler klasik Türk edebiyatının ortak malıdır. Yani bir kimsenin kendi şahsının yarattığı bir üslub şekli değildir. Bu terim ve klişelerin hemen aynılarını diğer tezkirecilerin ve divan şairlerinin de kullandığı malumdur.

4. Matbû Nüşha: 218 şairi kapsayan Tezkire, Âmidî Matbaası sahibi Mehmed Şükrî tarafından, 1315/1907 tarihinde *Âsâr-ı Eslâfdan Tezkire-i Sehî* adı ile bastırılmıştır. Kitabın tamamı 114 sahifedir. 141-144 sahifeler arasında Fa'ik Reşad'ın Sehî hakkında hazırladığı

⁵¹ Agah Sırrı Levend (1968). *Ali Şir Nevalî, Divanlar ile Hamseler Dışındaki Eserler* IV. Ankara. 79.

⁵² Agah Sırrı Levend (1968). *Ali Şir Nevalî, Divanlar ile Hamseler Dışındaki Eserler* IV. Ankara. 75.

⁵³ Bk. Fuad Köprülü (1943). *Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmalar*. İstanbul. 257-66, Osman. F. Sertkaya (1970). “Osmanlı Şairlerinin Çağatayca Şiirleri”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* XVIII: 133-38 ve XIX: 171-84, Mehmed Çavuşoğlu (1976). “Kanuni Devrinin Sonuna Kadar Anadolu'da Nevayî Tesiri Üzerine

biyografik bilgi vardır. Kitap piyasaya arzedildiğinde 6 kuruştan satılmıştır.

İlk şairi Sultan Süleymân, son şairi Sun'î olan basma nüsha, eksik şairlerin yanı sıra bir hayli yanlış şair ismi de ihtiva etmektedir. Bu yanlışların hiçbiri şimdiye kadar düzeltilmemiştir. Böylece matbu nüshanın hem yeterli olmadığına hem de araştırmacıyı yanlış yola sevk edebileceğine hükmetmek yanlış olmasa gerek. Maalesef bu yanlışların pek azı baskı hatasıdır. Diğerlerinin hepsi nâşirin baskıya esas seçmiş olduğu yazmadan ileri gelmektedir.

Araştırmalarımız sonucu elde ettiğimiz kanı, matbû nüshanın, Millet Kütüphanesindeki Ali Emîrî kitapları arasında bulunan ve biz-zat Ali Emîrî'nin kopye ettiği nüshaya (Tarih Böl.No.768) dayanmakta olduğudur. Şimdi bu düşüncemizi aşağıda ispatlamaya çalışacağız:

a. Gerek matbû nüshada ve gerekse 'Ali Emîrî nüshasında şair sayısı aynıdır ve şair sayısı aynı sırayı izlemektedir.

b. Her iki nüshada da diğer bütün yazmalarla karşılaştırıldıklarında şu şairlerin ismi farklıdır: (Bu farklılık sadece nüshada dolayısıyla matbû nüshada da görüldüğünden bu isimlerin yanlış kopye edildiği fikrindeyiz. Bu yanlış kopye, pek tabii Ali Emîrî'nin hatası değil kopya etmiş olduğu nüshanın müstensihinin hatası olması çok ihtimal dahilindedir). İsimleri aşağıda veriyoruz.

Mevlânâ Mecdî (Matbu nüsha, s. 71; Ali Emîrî, s.120) diğer onüç nüshada Mevlânâ Hamdî.

Mevlânâ Mânî (Matbu nüsha, s.87; Ali Emîrî, s.147) diğer onüç nüshada Mevlânâ Me'âlî.

Mevlânâ Nihânî (Matbu nüsha, s.103; Ali Emîrî, s.171) diğer nüshalarda Mevlânâ Sühâyî.

Keşîfî (Matbu nüsha, s.111; Ali Emîrî, s.182) diğer nüshalarda

Keşfî.

Nizârî (Matbu nüsha, s.119; Ali Emîrî, s.196) diğer nüshalarda Zârî.

Bu farklardan başka ayrıca matbû nüshada Nücûmî yanlışlıkla Tucûmî (s.62) olarak çıkmıştır.

c. Her iki nüshada da sahife boşluklarına rastlanmaktadır. Meselâ; *önsözden* sonra devam edilmemiş yarım kalan sahife boş bırakılarak yeni bir sahifeye geçilmiştir. *Tetimme*'lerden sonra da genellikle aynı yol izlenmiştir.

d. Şair isimlerindeki yanlış benzerliklerinden başka 'Ali Emîrî nüshasındaki iki müstensih hatası da ayrıca matbu nüshada görülmektedir: Fenâyî yanlışlıkla Fetâyî yazılmıştır (Ali Emîrî, s.119:12; Matbu nüsha, S.71:5). *Tabaka bihiştinde* veya *tabaka-i bihiştde* yerine yanlışlıkla *tabaka-i bihiştide* yazılıdır (Ali Emîrî, s.125:8; Matbu nüsha, s.74:11).

e. Ali Emîrî nüshasında müstensih tarafından anlaşılamayan veya okunamayan kelimelerin üzerinde bunu belirtmek üzere veya daha sonra bir başka nüshadan kontrol edilmek üzere bir çizgi çizilmiştir. Matbu nüshada ise bunların çoğunun bir nüshadan düzeltildiği veya kelimenin hemen yanına parantez içinde verildiği ya da değiştirildiği göze çarpmaktadır.

II. Bayezid'in biyografisinde 'Ali Emîrî nüshası *zû-fünûn* kelimesini okuyamamış kopye ettiği nüshada gördüğü gibi yazıp üstünü çizmiştir ('Ali Emîrî, s.25: 5). Matbu nüsha bunu düzeltmekten atlamayı uygun görmüştür (Matbu nüsha, s.13: 13). Yine Sultan Selim'i anlatırken geçen *sözler* kelimesi ('Ali Emîrî, s.30: 4) matbu nüshada *sözlerle* olmuştur (Matbu nüsha, s.16: 11). Oysa kelime *sözle*'dir. 'Abdü'l-'azîz Çelebi'den bahsederken *hâtırında bi'l-fi'li olup* ('Ali Emîrî, 77: 8) ibaresinde *bi'l-fi'li* üzerinde yine bir çizgi vardır. Matbu nüsha bunu *hızâne-i hatırında mahfûz* şekline sokmuştur (Matbu nü-

ha, s.46: 7). ‘Ahmed-i Dâ’î’deki... *mürâselât ve beravât ta’rîf ve zem (ne) ise elkâb zikr eyleyüp* (‘Ali Emîrî, s.95: 6) ibaresinde *zem(ne)* ise’nin üstü (*ne* kelimesi unutulduğu için anlaşılmadığından) çizilmiş, matbu nüshada ise tamamen çıkarılmıştır (Matbu nüsha, s.56: 14).

Rûşenî’de ise... *kâdir* kelimesinden evvel bir kelime boşluğu görülmektedir. Okunamadığından üstü çizilmiştir (‘Ali Emîrî, s.108: 5). Matbuda ise bu kelimenin ne olduğu hiç nazarı itibare alınmadan atlanmıştır. *Nice bin mürîde kâdir olup...* (Matbu nüsha, s.64: 7). Oysa bütün diğer nüshalarda şöyledir: niçe biñ mürîde ve muhibbe kâdir olup... (61b: 1). Vasfî’nin şiiri ‘Ali Emîrî (s.132: 15) de şöyle geçer:

*Her ki hecrünle nazar eyleye cānā tenüme
Mûy sanur ki düşmiş ola pîrāhenüme*

okunamayıp veya vezin düşüklüğü nedeniyle açık bırakılan kısmı matbu nüsha şöyle tamamlanmıştır (s.78: 4):

Mûy sanur ki anı düşmüş ola pîrāhenüme.

Bu haliyle vezin, (mûy kelimesini bir buçuk olarak değil bir kapalı hece olarak) düzelmiş görünüyorsa da diğer nüshalarda mısra şöyledir

Mûy sanur ki dolaşmış ola pîrāhenüme (bk.metin, s. 132)

Gazâlî’de ise yine okunamayan bir kelimenin matbu nüshadan çıkartıldığını görmekteyiz: ...*Dîvāne-reng, mütelevvin kişidir* (‘Ali Emîrî, s.145: 16; Matbu nüsha, s.86: 17). Okunamayan kelime *ebleh-rek*’dir (ayrıca bk.metin, s.146: 13). Yakînî’de ise ‘Ali Emîrî nüshası hemen hemen bir cümleyi atlamış (s.187: 6-7) matbu nüsha bunu yardımcı nüshasından eklemiştir (s.114: 3-4). Cümle şudur: “*Çok eyü târîhleri var. Edirne’de vâkî’ olan Lārî mescidine beytü’l-’ibâde târîh dimişdür.*

Göñlegüñi kelimesi üzerinde çizgi vardır (‘Ali Emîrî, s.121: 10). Baskıda hemen bu kelimenin yanına parantez içinde gömlek yazılmıştır (Matbu nüsha, s.72: 5). Yine *hârtî* kelimesi çizgi ile belirtilmiştir (‘Ali Emîrî, s.121: 13). Baskıda parantez içine harita kelimesi

konmuştur (Matbu nüsha, s.72: 8). Yalabır (‘Ali Emîrî, s.148: 4) kelimesi matbu nüshada yalabır (yalın) sîñ şeklinde yazılmıştır (Matbu nüsha, s.87: 23).

Taň mı cān vîrse bir sevdügi cānānına (‘Ali Emîrî, s.125: 3) yukarıdaki mısradaki vezin ve mana düşüklüğüne, üzerine çizilen çizgi ile işaret edilmiştir. Matbu nüshada ise bu mısraın düzeltildiği meydandadır. Yalnız bu düzeltme her halde naşir tarafından yapılsa gerektir:

Taň mîdur cān vîrse ‘âşık sevdügi cānānına (Matbu nüsha, s.74: 5)

Bu mısraın diğer nüshalardaki şekli ise şöyledir:

Taň mı cān vîrse kişi bir sevdügi cānānına (metin, s.126)

f. Kimi hallerde matbu nüshanın, lüzumsuz gördüğü veyahut da münasip görmediği bazı beyitleri atladığına şahit olmaktayız: II. Murad’ın biyografisinden bir cümle, gerek ‘Ali Emîrî gerekse diğer nüshalarda aynen şu şekilde kaydedilmiştir: ... *gāyet-i mertebede ‘ayyāş ve nihāyet-i mertebede* (diğer nüshalarda *derecede*) *evbāş...* (‘Ali Emîrî, s.21; 12b: 11). Oysa bu ifade nâşirin hoşuna gitmediği için şu şekle girmiştir: ... *gāyet mertebede hoş...* (Matbu nüsha, s. 11).

Yine Sultan Cem’in hayatından bahsederken verilen örnek şairlerin sonuncusunda şöyle bir mısra vardır:

Gerçi hācîdur velî cān virdi oğlan üstine (‘Ali Emîrî, s.28; 16: 6)

Matbû nüshada bu mısra şu hale girmiştir:

Gerçi hācdur velî cān virdi cānān üstine (s.15)

vezin de değişmediği için bu değişiklik yazma nüshalarla mukayese edilmedikçe anlaşılamaz.

Son olarak şunu da ilâve etmeliyiz: Şehdî (Matbu nüsha, s.67; ‘Ali Emîrî, s.162) ve Şehîdi (matbu nüsha, s.77-78; ‘Ali Emîrî,

s.114)'nin şiir örneklerinde ikişer Farsça beyit matbû nüshaya nedense alınmamıştır.

g. Gerek 'Ali Emîrî nüshasının Türkçe kelimelerdeki imlâsı diğer nüshalara göre 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl başı özelliklerini taşımaktadır.

Yukarıda göstermiş olduğumuz delillere dayanarak matbû nüshanın, Millet Kütüphanesi, 'Ali Emîrî nüshasına dayandığı neticesine varıyoruz.

Kimi hallerde kullanılan veya nâşirin gerektiğçe kullandığı nüshanın, Belediye Kütüphanesi, Belediye B.10 olduğunu ileri sürmemizin nedeni ise elimizde bulunan hiç bir nüshada Mevlânâ 'Abdurrahmân el-Mü'eyyedî'nin mahlası olan Hâtemî'ye rastlanmadığı halde matbû nüshada bir notla buna işaret edilmesi ve bu mahlasın sadece Belediye nüshasında görülmesine bağlıdır (Matbu nüsha, s. 27).

Matbu nüshanın fiziki yapısı:

Başlangıç (s.2) *Bismillahir-rahmani'r-rahîm*
Fâtiha-i feth-i kitâb-ı 'azîm

Sonu (s.140) *Yâ Rab cihânda şâh Süleymân müdâm ola*
'Ömri zamâne 'ömri gibi müstedâm ola
Kapusı kulı ola cihân pâdişehleri
Dünyâ melikleri işiginde gulâm ola

Önsöz		s.1-8
1 tab.	1 şair	s.9-10
2 tab.	6 şair	s.11-19
3 tab.	26 şair	s.20-38
4 tab.	16 şair	s.39-51
5 tab.	33 şair	s.51-74
6 tab.	56 şair	s.75-106
7 tab.	37 şair	s.106-122
8 tab.	43 şair	s.123-138
Hâtimetü'l-kitâb		s.138-140

Toplam şair sayısı 218'dir. Naşir, 6. Tabaka şairlerinden Mevlânâ Kemâl'in hayatından bahsederken şiirden sonra gelen nesir kısmını, bir başka şaire atfeder, şair sayısını 219'a çıkararak, sahifenin

altına verdiği notta “nüsha-i asliyede isim yeri açık bırakılmıştır” demiştir (s.79). Oysa bu kısım da Mevlânâ Kemâl’e aittir.

Yukarıda verilen şair sayısına göre matbu nüsha, elde mevcut diğer nüshalarla karşılaştırıldığında 22 şairin eksik olduğu görülür. Bunlardan 9 şair 6 nüshada, 2 şair 1 nüshada müşterektir. Diğerleri 4 şair 1 nüshada, 4 diğer şair bir nüshada, 3 şair bir nüshada görülmektedir. 9 şairin 3 şairi ise yine 3 nüshalık bir grupta toplanmıştır. Bu şairlere ait tafsilat nüshaların tavsifi bölümünde verileceği için burada bu kadarla iktifa ediyoruz.

5. Almanca Çevirisi: Matbu nüshanın bir çevirisi olan eser VII+142 sahifeden ibarettir. Sehi Bey, *Sehi Bey's Tezkere, Türkische Dichterbiographien aus dem 16. Jahr.* Çevirenler: Nedjati Hüsnü Lugal and O. Reşer, İstanbul 1942.

Tezkire s.1-119; Fa'ik Reşad Bey'in makalesi 119-124; çevirenlerin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y.2540'tan ekledikleri şairler 124-128; lugatçe 129-131; isim indeksi 132-135, meslek indeksi 135-136, kimi kelimelerin indeksi 136-137; eser indeksi 137-138, şimdiye kadar tab' edilmemiş biyografiler (Türkçe) 139-142.

Matbu nüshada mevcut olmayan Müftî Sa'dî Çelebi (s.124;137) Dervîş (s.26;140), Garâmî (s.126;140), Servî (s.126;140), Hilmi (s.127;140), Merdümî (s.127;141), Vahdetî (s.127;141) ve bir de mevcut nüshada olduğu halde (s.126) hakkında daha fazla malumat olduğu için tekrar alınan Figânî (s.128;141) olmak üzere sekiz şair hakkında bilgi vardır. Çevirenler, şairlerin tercüme-i hallerini verirken çeşitli kaynaklardan yararlanmışlardır.

Burada Vahdetî (s.127;141) hakkında verilen bilginin elimizdeki mevcut iki nüshada bulunan Vahdetî'ye ait bilgiden farklı olduğunu kaydetmek isteriz (Ü53a,W,165a). Karşılaştırmanın yapılabilmesi için buradaki bilgiyi değiştirmeden aynen aşağıya alıyoruz:

“Vahdetî: Rûmelinden Maalkara (Malgara) nam kasabadandır.

İsmi Muslihettin'dir. İlim taifesindendir. Fazıl ve fenni şiirde kamil ehliyet ile maruf ve kemali marifetle mevsuf hayli selameti tab ve istikameti zihni var* nazik kimsedir ve bu ebyat anın eşarındadır:

*Ay ecel bir dem aman ver bana etme acele
Umarım ölmeden elim ere ol bi-bedele
Nakdı canı edeyim ana nisar elde iken
Vakit ola ömri azizim geçer girmeye ele*

ve bu ebyat dahı anın eşarındandır:

*Hamdüllillah gene ol şahi cihanım geldi
Mürde cisme sanasın ruhi revanım geldi
Andalip olmuşidim gülşeni kuyında anın
Gül gibi açılup ol konça dehanım geldi*

ser-azad ve du cihanı bir mankura saymayan melazimat ve derviş nihad bir kişi idi. Ekser cibali-i tilalde nebat ve hayvanata mecnun misal söz diyüp gezer ve inziva'ı tervic kılurdu. Bu mısra' o cezbeli evkatun tuhfelerindendir:

Her mezhahir haletince zikr ider Allah diyü"

6. Sehî Tezkiresinin Mevcut Nüshaları Ve Tavsifleri:

I. Süleymaniye Ktp. Ayasofya Böl. O. 3544. (A)

265x185 (198x95) mm. 123 yk. 13 st. Harekeli güzel nesih. Cild eski meşin, şemseli ve mikleplidir. Kâğıdı aharlı, yazılar yaldız çerçeve içinde başlıkların çoğu mavi ve bir kısmı kırmızıdır. Filigran yoktur. 16. yüzyıl olarak tahmin edilebilir.

Baş (1b): *B'ismi'l-lāhi'r-rahmāni'r-rahīm
Fātiha-i feth-i kitāb-ı 'azīm*

Sonu (123b): *Kapusı kulı ola cihān pādīşehleri
Dünyā melikleri işiginde gulām ola*

Eskiden Ayasofya Müzesi Kütüphanesinde olan bu nüsha, bugün Süleymaniye Kütüphanesinin Ayasofya Kitapları bölümünde bulunmaktadır. Numaralanmamış ilk yaprakta bu nüshanın "odadan çıkma" olduğunu gösteren bir kayıt vardır. 1a'da üst köşede Kanûnî

* (İkinci bir yazmadan ilave) ilahigüne sofıyâne gazelleri ehl-i tarik meyânında

Sultan Süleyman'ın oğlu Sultan Mehmed'in (ö.950/1543) mührü bulunmaktadır. Nüshanın "la" yüzünde bulunan ortadaki ikinci yuvarlak mühür I. Mahmud (1149/1730-1168/1754)'un vakıf mührüdür. Bunun hemen altında vakıf kaydı vardır:

"Kad vakafa hazihi'l-nüşati'l-celîle sultāninā el-a'zam ve'l-hākānū'l-mu'azzam mālīkū'l-berreyn (2) ve'l-bahreyn hādīmū'l-Haremeyn eş-şerifeyn es-Sultān bin sultānu's-sultān al-gāzī(3) Mahmūd Hān vakfen sahihen şer'iyyen Harrarahū'l-fakīr Ahmed Şeyh-zāde (4) el-müfettiş bi-evkāfi'l-haremeyni eş-şerifeyn gufira lehümā⁵⁴"

Bu kayıttan sonra ise müfettişin şahsi mühürü vardır:

"Yārab zi tu tevfiḳ temennā kuned Ahmed".

Yine aynı yaprağın sağ tarafında aynı müstensihinin kaleminden çıkan ve bu nüshanın devrin veziri için yapıldığını gösteren bir kıt'a bulunmaktadır:

*Kapusın açmağa Heşt Bihiştüñ
Bi-hamdillāh oldu hāme miftāh
Velī yaz āsaf-ı devrāna 'arz it
Surūş-ı gayb itdi baña ilhāh
Ki örtüp dāmen-i 'afviyle 'aybın
Hatāsın ide 'ayn-ı lutfi ıslāh*

Bu nüshada 218 şair vardır. Diğer nüshalarda görülen 22 fazla şairden hiç biri burada yoktur. Nüsha, önemli iki istinsah yanlışı ihtiva etmektedir. Sultan Mehmed'in mahlası 'Unvānī (13a), Keşfi'ninki Keşfi (100b) yazılmıştır. Yukarıda verilen iki önemli istinsah yanlışı yanısıra gerek harekelemede gerekse kimi kelimelerde tamamen müstensihe mahsus yanlıslara rastlanmaktadır.

Bununla birlikte bu nüsha, saray nüshası ve belirli bir kolun temsilcisi olması hasebiyle tenkitli metne esas teşkil eden nüshalardan

mergüb düşmüştür.

⁵⁴ Bk. Halil İnalcık ve Rhoads Murphey (Yay.) (1978). *Tursun Beg. The History of Mehmed the Conqueror, metin (Faksimile) ve İngilizce çeviri, lügat ve indeks.*

biri olarak seçilmiştir.

II. Paris Millî Kütüphane. Supp. No.1072 (P)

(E. Blochet, Catalogue des Manuscrits Turc, Vol.2 (Paris 1933) p.154)

245x155 (166x90) mm, 103 yk., 15 st. Okunaklı harekesiz ne-sih. Arapça ibareler harekeli. Mukavva kaplı, 19. yüzyıl. Schefer yaz-malarından.

Baş (1b) *B'ismi'l-lâhi'r-rahmani'r-rahîm*
Fâtiha-i feth-i kitâb-ı 'azîm

Sonu (103b) *Kapusı kulı ola cihân pâdişâhı (?)*
Dünyâ melikleri işiginde gulâm ola

218 şairi ihtiva eden nüsha tamamen A nüshasının yanlışılarını tekrar etmektedir. Sultan Mehmed'in mahlası '*Unvânî*' (82b), Keşfi, Keşîfî (11a) olarak istinsah edilmiştir.

Önsöz		1b-8a
1. tab.	1 şair	8a-10a
2. tab.	6 şair	10a-16b
3. tab.	26 şair	16b-31a
4. tab.	16 şair	31a-40a
5. tab.	33 şair	40a-57a
6. tab.	56 şair	57a-79b
7. tab.	37 şair	79b-91a
8. tab.	43 şair	91a-100b
Hatime		101a-103b

İlk şair Kânûnî, son şair Sun'î'dir.

III. İstanbul, Millet Kütüphanesi, 'Ali Emîrî-Tarih Bölümü, No.768 "*İstanbul Kitaplıkları, Tarih Coğrafya Yazmaları Katalogları*" (İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1947 fasikül 7, s.611) (A.E)

230x180 (180x110) 230 sahife. Ayrıca yapraklara göre de nu-maralanmıştır. 16, 17 st., rık'a, kağıdı Venedik, cildi mukavva. 'Ali

Emîrî'nin kütüphaneye vakfettiği kitaplardandır. S.96 ve s.230 da vakıf mühürü açıkça okunmaktadır: “*Allahü Ta’âlâ Hazretleriniñ rızâsı için vakf itdüm*”. Mührün ortasında ise “*Diyarbakirli ‘Ali Emiri*” yazısı görülmektedir. Bizzat ‘Ali Emîrî tarafından istinsah edilmiştir. (krş. Hersekli ‘Ârif Hikmet, “Tezkire-i şu’arâ”, Millet Ktp. ‘Ali Emîrî, Tarih Böl. No.789).

Nüshanın başında şairlerin tabakalarını gösteren bir liste bulunmaktadır. Her tabaka sonunda o tabakadaki şair sayısı numara ile de verilmiştir.

Baş (s.1): *B’ismi’llahir-rahmâni’r-rahîm*
Fâtiha-i feth-i kitâb-ı ‘azîm

Sonu (s.229): *Kapusı kulı ola cihân pâdişehleri*
Dünyâ melikleri işiğinde gulâm ola

Önsöz		s.1-8
1 tab.	1 şair	s.8-18
2 tab.	6 şair	s.21-36
3 tab.	26 şair	s.37-65
4 tab.	16 şair	s.66-88
5 tab.	33 şair	s.87-126
6 tab.	56 şair	s.127-175
7 tab.	37 şair	s.176-202
8 tab.	43 şair	s.203-226
Hâtimetü’l-kitâb		s.227-230

İlk şair Kanûnî Sultân Süleymân, son şair Sun’î’dir.

IV. İstanbul Belediye Kütüphanesi, Belediye Yazmaları, No.B.10 (B)

331x215 (200x115) 125 sahife, 23 st., rık’a, kağıt açık mavi renkli kalın, kağıdın filigranı superfine’dır. Cildi adi mukavva sırtı ve köşebentleri deri. 127-132 sahifeler arasında tabakalara göre yapılmış fihrist vardır. Eser ve şahıs adlarının altı kırmızı ile çizilmiştir. Hem üste hem de alta sahife numaraları konulmuştur. Fakat alttaki numaralar doğru sıra takip etmektedir. Müstensihi, Dışışleri evrak mümeyyizi Çördükzâde Mehmed Nâ’il bin Mehmed Râgıb’dır. İstinsah tarihi, Hicri 11 Rebi’ül-evvel 1320 ve Mali 4 Haziran 1318/18 Haziran 1902

Çarşamba olarak müstensih tarafından verilmiştir. Nüshada müstensih tarafından yapılan açıklamalar vardır. Düzeltmeler genellikle kenardadır. Buradan da anladığımıza göre nüsha istinsahı sırasında bir başka nüsha ile de karşılaştırılmıştır. Mesela; Bezmi önce Vezmi olarak yazılmış (s.107) kenarda Bezmi olarak düzeltilmiş ve yanına “*bir başka nüshada Bezmi görüldüğü*” kaydedilmiştir.

Yapılan düzeltmeler şunlardır:

1. Mevlânâ Sühâyî tab.6, s.91 önce Sehâbî olarak yazılmışsa da sonra kenarda düzeltilmiştir.

2. Bezmi, yukarıda verildi.

İki şairi de dalgınlıkla unutmuş, sonradan fark ederek kenara yazmıştır: Safâyî tab.5, s.65 ve Sabâyî tab.5, s.66.

Baş (s.1) *B’ismi’llahir-rahmâni’r-rahîm*
Fâtiha-i feth-i kelâm-ı kadîm

Sonu (s.125) *Kapusı kulı ola cihân pâdişâhı (?)*
Dünyâ melikleri işiğinde gulâm ola

218 şair bulunan nüshadaki bölümler şöyledir:

Önsöz		s.1-10
1 tab.	1 şair	s.10-12
2 tab.	6 şair	s.12-20
3 tab.	26 şair	s.20-37
4 tab.	16 şair	s.37-46
5 tab.	33 şair	s.46-66
6 tab.	56 şair	s.66-95
7 tab.	37 şair	s. 95-110
8 tab.	43 şair	s.110-123
Hâtime		s.123-125

Birinci şair Kanûnî Sultân Süleymân, sonuncu şair Sun’î’dir.

V. Lenigrad, İlimler Akademisi, Oriental Enstitüsü
Ktp. No. B. 271 “(B. Dorn, *Das Asiatische Museum der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften zu st. Petesburg* (St. Petesburg, 1846) s.207” (L)

230x155 (165x95) mm. 84 yk., 15 st., divânî. 5 Receb 950/4 Ekim 1953'te istinsah edilmiştir. İstinsah kaydı: *Ḳad vaḳa‘a'l-ferāg min tahrīri hāzihi'r-risāleti'ş-şerīfe el-müsemma' bi-Heşt Bihişt fī ḥāmis şehri Recebi'l-mücerreb min şuhūri seneti ḥamsīn tis'a mie hicreti'n-nebeviyye.*

Heşt-Bihişt'in başlangıç beytinden evvel 1b'nin hemen üstünde bir tarih kıtası vardır. Bu tarih kıtası Hüsâm Bey adlı biri tarafından yazılmıştır. Aynı kıtaya (sondan iki beyti eksik olmak üzere) İstanbul Üniv. T.Y. 3732'nin sonunda da rastlarız. Buna dayanarak bu iki nüshanın, bu kıtayı bir başka nüshadan aldıkları sonucuna varıyoruz. Kitanın tamamını aşağıda veriyoruz:

Hüsâm Bey be-mukâbele fermâyed
(-.-, -.-, -.-)
Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün
Ḳıṭ'a-i târiḥ be-Heşt-Bihişt
Nâm-ı kitâbi ki Sehi Bey nüvişt
Ber-varaḳ-ı dehr zi-güftâr-ı bih
Toḥm ki çün serv Sehi Bey bi-kişt
Heṣṣ sūḥaneş şud varaḳ-ı ḥūb hem
Mive-i ter ni çü dıraḥt-ı dürişt
Hest der u beyt ki Rıdvân be-zer
Mısrâ'-ı an ber-der-i cennet nüvişt
Âmede târiḥ vey ez-süy-ı gayb
Fâkihe-i nâzûk-i bezm-i bihişt (945/1538-39)

Nüshanın baştan üç yaprağı numarasızdır. Farsça ve Türkçe beyitlerin karışık şekilde bulunduğu bu yaprakların birinde bir, diğerinde üç mühür görülmektedir. Her iki yaprakta da en üstte görülen mühür aynı kişinin olup, diğerleri değişik kişilere aittir. Ne yazık ki bu mühürler okunmaz haldedir.

4b-5a arasındaki iki yaprak kadar bir eksiklik vardır:

4b:15 *Felek kadrinden a‘lā himmeti var*
Sa‘ādet baht u devletdür aña yār

5a:1 Mehmā emken ‘uyūbın zeyl-i şefā‘atleri ile...

Oysa 5a nın şöyle başlaması gerekti:

Sarāy-ı kadrine bir şemsedür gün

Duḡānı lāle olmuş çarḡ-ı gerdūn (Ayrıca bk. varyantlar, s.8)

Nüşha sonradan numaralandığı için bu eksiklik ilk bakışta belli olmaz, fakat reddâdesi bu eksikliği açıkça göstermektedir.

İstinsah tarihinden anlaşıldığına göre bu nüsha istinsah edildiğinde Sehî henüz hayatta idi. Nüşhanın yazısının *divanî* olması, müstensihin *kâtip* olması ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Bu duruma göre Sehî’yi de şahsen tanınması mümkündür.

Müstensihin çok dikkatli olduğu veya sonradan istinsah ettiği nüshayı bir başka nüshayla karşılaştırdığı, yapmış olduğu düzeltmelerden anlaşılmaktadır. Aşağıda buna bir kaç örnek verilmiştir:

ibdā‘ üzerinde *mübdi‘* (bk. varyantlar s.2)

dārū’s-saltana çizilmiş üzerine *dārū’s-sa‘ādet* yazılmıştır (bk. varyantlar s.73).

Rūm ilindendür yazılmış, sonra *dūr’ün* üstü çizilerek üst satıra *Vardar Yeñicesi nām kasabadandur* yazılmıştır (bk. varyantlar, s.222).

Kimi unutulmuş beyitler de kenarda gösterilmiştir. L nüshasının diğer bir özelliği de dua cümlelerinin hiç bir nüsha ile beraberlik göstermemesidir.

Şehîdî’nin hayatından bahsederken (L.58a) sonda bir boşluk göze çarpmaktadır. Herhalde sonradan şiirinden bir örnek yazılmak üzere bırakılan bu boşluk, her nasılsa unutulmuş ve öylece kalmıştır.

L nüshasında görülen bazen beyit, bazen de tam bir gazel ilâve-

leri diğer nüshalarda görülmemektedir (bk. Müftî Ahmed Çelebi, varyantlar, s.76 ve Şâgarî bk. varyantlar, s.169).

L nüshası sadece Kebîrî ve Figânî hariç sıra bakımından A nüshasını izler. Kebîrî Sevdâyî ile (bk. Tablo L 54a) yer değiştirmiştir. Figânî ise Hayretî'den önce gelmesi gerekirken Niyâzî'den sonra gelir (bk. Tablo L 77a).

L nüshasının muhtevası:

Önsöz		1b-5a
1 tab.	1 şair	5a-6b
2 tab.	6 şair	6b-12a
3 tab.	26 şair	12a-23b
4 tab.	16 şair	23b-31a
5 tab.	33 şair	31a-45a
6 tab.	56 şair	45a-63a
7 tab.	38 şair	63a-73a
8 tab.	47 şair	73a-83a
Hatime		83a-84b

Tamamen A nüshasını takib eden nüshada toplam 223 şair bulunmaktadır. Bunlardan 5 tanesi daha evvel tavsifleri verilen nüshalarda olmadığı gibi, daha sonra göreceğimizde de yoktur. Yalnız TTY nüshasında Fânî "L" ile müşterektir.

1. Mevlânâ Fânî	7. Tab.L.68a
2. Usûlî	8.tab.L.75a
3. Tal'atî	8.tab.L.25b
4. Şabûhî	8.tab.L.78a
5. 'İşretî	8.tab.L.78b

Bu fazla şairlerin biri hariç diğerlerinin 8. tabakada olması bizde bu şairlerin müstensih tarafından eklenmiş olabileceği fikrini uyandırdı.

VI. Viyana, Millî Kütüphanesi, Cod. Mixt.1091 (W1)

(Wien, Österreichische National Bibliothek. Cod. Mixt. 1091)

300x192 (215x130) mm., 36 yk (130b-167a), 22 st. (130b, 19 st.) ince nestalik. Sırtı meşin, ebru mukavva kaplı, miklepli. 17 Receb 974/28 Ocak 1567 tarihinde İstanbul'da Hızıroğlu Mehmed tarafından istinsah edilmiştir. İkinci eser Hızrî-i Bağdâdî tarafından yazılan *Risâle-i Erkâniyye* adlı eserdir. 167a-169a arasındadır. Bundan başka eserin kenarında şu eserler vardır: Mu'îdî, Zâtî, Şem'î, Yetîm, Emrî, Taşlıcalı Yahyâ ve Latîfî'den şiirler ve Hamdî'nin *Kıyâfet-nâme'si* (130b-169a).

Baş (130b) *B'ismi'll-lâhi'r-raḥmani'r-raḥîm*
Fâtîḥa-i fetḥ-i kitâb-ı 'azîm

Sonu (167a) *Kapusı kullu ola cihân pâdişâhları*
Dünyâ melikleri işiginde gulâm ola

Temmetü'l-kitâb bi-'avni'l-lâhi'l-vehhâb min yedi'l-'abdi'z-za'îfî'l-muhtâc ile'l-latîf Meḥemmed ibn Hızır.

Üçüncü tabakadan itibaren 7 şair eksiktir (136a-138a): Ahmed Paşa, Maḥmûd Paşa, Karamanî Meḥemmed Paşa, Kâsım Paşa, Pîrî Paşa, Zeynel Paşa ve Luṭfî Paşa'nın bir kısmı. Üçüncü tabaka şairlerinden Meḥemmed Çelebi, Aḥmed Çelebi adı altında kayıtlıdır⁵⁵ (bk. Tablo W₁, 139a).

A, P, AE., B, L nüshalarına göre 9 şair fazladır:*

1. Mevlânâ Müfti Sa'dî Çelebi	tablo W ₁ , 142b (4. tab.)
2. Divitdâr Meḥemmed Çelebi	tablo W ₁ , 157b (6. tab.)
3. Amânî	tablo W ₁ , 159b (7. tab.)
4. Merdümî Efendi	tablo W ₁ , 164a (8. tab.)
5. Hilmî	tablo W ₁ , 164b (8. tab.)
6. Mevlânâ Ğarâmî	tablo W ₁ , 165a (8. tab.)
7. Mevlânâ Vaḥdetî	tablo W ₁ , 165a (8. tab.)

⁵⁵ Bk. İsmail Hami Danişmend (1971). *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, Osmanlı Devlet Erkânı*. C. V. İstanbul. 244.

* Nüshalardaki şair fazlalıkları karşılaştırmalarında, daima bir nüsha hangileriyle bağlı ise o koldaki gerçek şair sayısı ele alınmıştır.

8. Servi	tablo W ₁ , 166a (8. tab.)
9. Dervîş	tablo W ₁ , 166a (8. Tab.)

Ayrıca Fiğānî, Kādri ve Yahyâ ile ilgili ek bilgiler de bulunmaktadır.

Muhtevası:		
Önsöz		
1 tab.	1 şair	130b-133a
2 tab.	6 şair	133a-133b
3 tab.	19 şair	133b-135b
başlar) -141a		138a (Luṭfî'nin <i>meded</i> redifli şiiri ile
4 tab.	17 şair	141a-144b
5 tab.	33 şair	144b-150b
6 tab.	57 şair	150b-158a
7 tab.	38 şair	158a-162a
8 tab.	49 şair	162a-166a
Hatime		166b-167a

Bu duruma göre nüshada 220 şair bulunmaktadır. Bu nüshada şairlerin sırasındaki değişiklikler:

1. Mevlânâ Kebirî ile Mevlânâ Sevdâyî yer değiştirmiştir (bk. Tablo W₁, 154b-154a).

2. Kâtib Hasan ile Vaḥdî (bk. Tablo W₁, 160b-160a) yer değiştirmiştir.

3. Mevlânâ Garibî ile Kâtib Dāvūd (160b) yer değiştirmiştir.

Sıra Vaḥdî, Kâtib Hasan, Kâtib, Dāvūd, Garibî halini almıştır.

Bu nüshanın ilk şairi Kânûnî Süleymân, son şairi Dervîş'tir.

VII. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi. T. Y. 2540 (Ü)

214x145 (172x80) mm., 56 yk., 25 st., harekesiz nestalik. Arapça ibareler harekeli. Başlıklar kırmızı. Sırtı vişne çürüğü bez, yüzü siyah bez kaplı. Cilt yeni, kağıt hafif aharlı ve rengi açık sarı. Boş kalan yapraklar yeşile çalan bir renktedir. Arada bir penbe yapraklara da rastlanır. İstinsah tarihi ve müstensih yoktur. Baştaki boş yaprakların

birinde “Tezkiretü’ş-şu’arâ te’lîf-i Dervîş Sehi” yazısı vardır. Bununla beraber 1a yüzünde III. Murad (982/1574-1003/1595)ın tahta geçişini bildiren ve Sâ’î tarafından yazılan bir tarih beyti vardır. 982 tarihi ile hemen yanında tarih-i Sultan Murad notu görülmektedir. Tarih beyti şöyledir:

*Bülbül-i gūyâ olup Sâ’î didi târihîni
Pâdişeh-i ‘âlem oldu gül gibi Sulţân Murâd*

Bu tarih beytine ve kağıttaki öküz başı ile tepesinde haç bulunan bir sütuna sarılmış bir yılani⁵⁶ gösteren filigrana dayanarak bu nüshanın 982/1572’den daha önce istinsah edildiği öne sürülebilir. Tarih beytinin hemen altında “öylece ma’lûm olunur” notu görülüyor. Onun hemen altında kitabın sahibinin kimliği, 56b’de Şehâbî’den Türkçe bir beyit, sonraki yaprakta ise şairlerin tabakalara göre yapılmış bir fihristi vardır. Her tabaka sonunda o tabakada kaç şair olduğu da kaydedilmiştir. Bundan sonraki yaprakta “Yâkût-ı müferrih-i sulţânî” tarifi ile kabarcık söndürmek için bir ilaç tarifi vardır. Daha sonra da Hicrî’den 3 beyitlik Türkçe bir gazel gelmektedir.

Baş (1b) *B’ismi’llâhi’r-raḥmani’r-raḥîm
Fâtîḥa-i fetḥ-i kitâb-ı ‘aẓîm*

Sonu (56a) *Ḳapusı kulu ola cihân pâdişâhları
Cihân melikleri işiginde gulâm ola*

Bu nüsha W₁ nüshası ile her yönden benzerlik göstermekte olup, 9 şair fazlalığı vardır. Eksik olmadığı için 227 şair ihtiva etmektedir. A, P, AE., B, L nüshalarına göre 9, BL, M, H nüshalarına göre 6 fazla şair ihtiva eder. W₁ nüshasında eksik olan veya sonradan kaybolan 7 şair, bu nüshada vardır. Ü₁, YB, Ü₂ ve W’de bulunan Mevlânâ Vefâyî

⁵⁶ K. Tromonin (1965). *Tromonin’s Watermark Album, a Facsimile of the Moscow 1844 Edition*. Yay. ve Çev. J.S.G. Simmons. Monumenta Chartae Papyraceae Illustrantia XI. Hilversum. Holland. plates XX-XXI/326: 327-334 ve plates XXII-XXIII/345: 363, Vsovolod Nikolaev (1954). *Watermarks of the Mediaeval Ottoman Documents in Bulgarian Libraries*. V. I. Sofia. 26. 36 (1550 tarihli), C. M. Briquet (1968). *The New Briquet: Jubilee edition of Les Filigranes*. 1907 baskısının faksimilesi Yay. A. Stevenson. Amsterdam. II-no. 571 (1583 tarihli).

ve Ali Çelebi Ü nüshasında yoktur.

Fazla şairler: (A, P, AE., V ve L nüshalarına göre)

1. Mevlânâ Sa'dî Çelebi	Tablo Ü, 18b (4. tab.)
2. Dividdâr Mehemmed Çelebi	Tablo Ü, 42a (6. tab.)
3. Amânî	Tablo Ü, 45a (7 tab.)
4. Merdümî	Tablo Ü, 52a (8 tab.)
5. Hilmi	Tablo Ü, 53a (8 tab.)
6. Mevlânâ Ğarâmî	Tablo Ü, 53a (8 tab.)
7. Mevlânâ Vaḥdetî	Tablo Ü, 53a-b (8 tab.)
8. Servi	Tablo Ü, 55a (8 tab.)
9. Dervîş	Tablo Ü, 55a (8 tab.)

Ayrıca Figânî, Kadri ve Yaḥyâ ile ilgili ek bilgiler vardır.

Şair sırası bakımından bir evvel tavsifi verilen W₁ ile aynıdır (bk. Tablo Ü, 36b ve 46a-b). W₁ nüshası ile fazla şair sayısı aynıyet gösterir.

Üçüncü tabaka şairlerinden Mehemmed Çelebi, Ahmed Çelebi olarak kayıtlıdır (bk. Tablo).

Muhtevası:

Önsöz	1b-5a
1. Tab.	1 şair 5a-6a
2. Tab.	6 şair 6a-9a
3. Tab.	26 şair 9a-16b
4. Tab.	17 şair 16b-21b
5. Tab.	33 şair 21b-30b
6. Tab.	57 şair 30b-43a
7. Tab.	38 şair 43a-49a
8. Tab.	49 şair 49a-55b
Hatime	55b-56a

Bu nüshanın ilk şairi Kânûnî Sultân Süleymân, son şairi ise Dervîş'tir.

VIII. Londra, British Library OR 7312 (BL)

“E.J.W.Gibb, *A History of Ottoman Poetry*, Yayın: Edward G. Browne, c.11 (London, Luzac and Company, 1965) s.XVIII.”

175x110 (130x60) mm., 93a, 19 st., talik, yazı sarı yaldızlı cetvel içinde, sırtı meşin ebru mukavva kaplı cilt. Tabaka başlıkları ve tetimmeler ortaya kırmızı ile yazılmıştır, kağıt aharlı.

Nüshanın başında bu yazmanın E.J.W.Gibb tarafından müzeye bağışlandığını gösteren Latince bir kayıt vardır. Bu yazının üstünde Mr. Gibb tarafından yazıldığını tahmin ettiğimiz bir takım şair isimleri ve sahifelerini gösterir müsvedde şeklinde bir liste vardır. Nüshanın 1a yüzünde bir beyitlik Farsça, 1b yüzünde de 5 beyitlik Türkçe bir gazel yazılıdır. 2a’da üstte *Heşt-Bihîşt*, onun hemen altında *Tezkire-i şu’arâ*, onun altında da Dervîş Sehî yazısı görülmektedir. Sahifenin biraz aşağısında kitabın Müftüzâde Mustafa’ya aidiyetini gösterir bir temellük kaydı ile okunmaz hale gelen bir mühür göze çarpmaktadır. 2b-3a yüzünde şairlerin isimlerini tabakalara göre gösteren bir fihrist vardır. Bu fihritteki isimlerin çoğu mahlaslara göredir. 4a yüzünde bir mühür vardır, 4b yüzü ise boşdur. 5a yüzünde tekrar silik bir *kitâb-ı tezkire-i şu’arâ* yazılı. Eserin başlangıcından itibaren yaprak numaraları tekrar konulmuştur ve 3b’den başlamaktadır.

Baş (3b) *B’ismi’l-lâhi’r-raḥmāni’r-raḥîm*
Fâtihâ-i fetḥ-i kitâb-ı ‘aẓîm

Sonu (93a) *Kapusı kulu ola cihân pâdişâhları*
Dünyâ melikleri işiginde gûlâm ola

Nüsha şimdiye kadar görmüş olduğumuz nüshalardan A, P, AE., B ve L’ye göre 3 yeni farklı şair ihtiva etmektedir. Bu üç şair, W₁ ve Ü’de mevcuttur. Ayrıca Fiğânî için oldukça değişik bilgi vardır:

1. Amânî Tablo BL, 75a (7. tab.)
2. Ğarâmî Tablo BL, 88a (8. tab.)
3. Servî Tablo BL, 91a (8. tab.)

4. Fiğānī Tablo BL, 84a (8. tab.)

Şair sırasında ise, iki yerde değişiklik göze çarpar:

1. Kâtib Hasan ile Vaḥdetī yer değiştirmiştir (bk. Tablo BL, 77a).

2. Ġarībī ile Kâtib Dāvud yer değiştirmiştir (bk. Tablo BL, 78a-77b).

Buna göre sıra şöyledir:

Vaḥdī-Kâtib Hasan-Kâtib Dāvud-Ġarībī. Luṭfī Paşa bu nüshada unutulmuştur. Bunun dışında başlıklarda bazı isim yanlışlarına rastlamaktayız: *Şeyhoğlu*, *Şeyhī* olarak (bk. Tablo BL, 40); *Ġādīri*, *Kārī* olarak (bk. Tablo BL, 63a), *Şıfātī*, *Şafāyī* olarak (bk. Tablo BL, 80b), *Rūhī*, *Şūhī* olarak (bk. Tablo BK, 84b) yazılmıştır.

Muhtevası:

Önsöz		3b-10b
1. Tab.	1 şair	10b-12a
2. Tab.	6 şair	12a-18a
3. Tab.	25 şair	18a-30a
4. Tab.	16 şair	30a-37a
5. Tab.	33 şair	37a-51b
6. Tab.	56 şair	51b-71b
7. Tab.	38 şair	71b-82a
8. Tab.	45 şair	82a-91b
Hatime		91b-93a

220 şairi ihtiva eden bu nüshanın ilk şairi Kānūnī Sultān Süleymān, son şairi Servi'dir.

IX. Berlin Devlet Kütüphanesi, MS. or. oct. 3449 (M)

“Barbara H. Flemming, *Türkische Handschriften Verzeichnis der orientalischen Handschriften in Deutschland* (Wiesbaden 1968) c.13, fasikül 1, s.212, no.259”

200x120 (130x65), 3b-84a, 15 st (1b, 16 st), talik, 3b-4a ve 83a-84a arasında yazı değişik. Başlıklar kırmızı, kağıtta su lekeleri görülmektedir. Bu yazmada iki eser bulunmaktadır. İlk eser *Heşt-Bihişt*,

ikinci eser (84b-229b) ‘Ahdî’nin (ö.1002/1593) tezkiresidir.

Baş (3b) *B’ismi’l-lâhi’r-rahmâni’r-rahîm*
Fâtîha-i fetḥ-i kitâb-ı ‘azîm

Sonu (84a) *Kapusı kulu ola cihân pâdişâları*
Dünyâ melikleri eşigünde gulâm ola

Yazısı güzel ve okunaklı olan bu nüshada, maalesef başlıklarda yanlışlık ve kimi hallerde değişiklik vardır. Şöyle ki:

1. Luṭfî Paşa başlığı altında Zeynel Paşa’ya ait bilgi (bk. Tablo M, 20b).
2. Sinân Paşa adı altında Zeynel Paşa’ya ait bilgi (bk. Tablo M, 20b).
3. Kâdrî yerine yanlışlıkla Kâdirî (bk. Tablo M, 24a)
4. Meḥemmed Çelebi (veya Aḥmed Çelebi) yerine lakabı olan Candarcı oğlu (bk. Tablo M, 24a).
5. Muştafâ Bey başlığı altında Rüstem Bey’e ait bilgi (bk. Tablo M, 26a).
6. Şâhîn Bey başlığı altında Aḥmed Bey’e ait bilgi (bk. Tablo M, 27a)
7. Dervîş Bey başlığı altında İdrîs Bey’e ait bilgi (bk. Tablo M, 27b).
8. Mevlânâ Ḥasan Çelebi yerine lakabı olan Aşçı-zâde (bk. Tablo M, 32a).
9. Mevlânâ Kṭbî yerine Kṭbe’d-dîn (bk. Tablo M, 31a).
10. Mevlânâ Faḥrî Çelebi yerine Mevlânâ Faḥre’d-dîn (bk. Tablo M, 33b).
11. Ḥamdî Çelebi’nin isminin yazılması unutulmuştur. Hakkındaki bilgi mevcuttur (bk. Tablo M, 34b).
12. Mevlânâ Şeyḥî adı altında Şeyhoğlu’na ait bilgi (bk. Tablo M, 38b).
13. Mevlânâ Kemâl yerine Şaruca Kemâl yazılıdır (bk. Tablo M, 51b).
14. Ferruḥî’nin isminin yazılması unutulmuştur. Hakkındaki bil-

gi mevcuttur (bk. Tablo M, 69b).

15. Tâli'î başlığı altında Şun'î'ye ait bilgi (bk. Tablo M, 69b).
16. Vaḥdî yerine Vaḥidî yazılmıştır (bk. Tablo M, 71a).
17. Serîrî yerine Servi yazılmıştır (bk. Tablo M, 73a).
18. Şūḥî başlığı altında Rūḥî (bk. Tablo M, 77b).
19. Nūṣî yerine yanlışlıkla Tūṣî (bk. Tablo M, 79b).
20. Ferdî başlığı altında Yaḥyâ'ya ait bilgi bulunmaktadır (bk. Tablo M, 81b).

Bu nüshada A, AE., P ve B'ye göre 12 eksik şair vardır:

1. Mevlânâ Sühâyî	Tablo M, 65a
2. Mevlânâ Hevesî	Tablo M, 65a
3. Zârî	Tablo M, 73b
4. Bezmi	Tablo M, 73b
5. Zencîrî	Tablo M, 73b
6. Süvârî	Tablo M, 73b
7. Sıfâtî	Tablo M, 73b
8. Mevlânâ Niyâzî	Tablo M, 77b
9. Raḥîkî	Tablo M, 81b
10. Seḥerî	Tablo M, 81b
11. Cemîlî	Tablo M, 81b
12. Ḳurbî	Tablo M, 81b

Şimdiye kadar tavsiflerini verdiğimiz nüshalardan A, P, AE., B ve L'ye göre 3 yeni şair adı ihtiva eder. Bu bakımdan BL, W1 ve Ü ile birlik gösterir.

1. Amani	Tablo M, 69b (7. tab.)
2. Garâmî	Tablo M, 80a (8. tab.)
3. Servi	Tablo M, 82a (8. tab.)

Şair sırası bakımından da BL nüshasını izlemektedir. Buna göre şair sırası:

Vaḥdî	Tablo M, 71a
Kâtib Ḥasan	Tablo M, 71b

Kâtib Dāvud	Tablo M, 71b
Ġarībī	Tablo M, 72a şeklindedir.
Muhtevası:	
Önsöz	3b-9a
1. tab.	1 şair 9a-10b
2. tab.	6 şair 10b-16a
3. tab.	26 şair 16a-28b
4. tab.	16 şair 28b-35b
5. tab.	33 şair 35b-49b
6. tab.	54 şair 49b-67a
7. tab.	33 şair 67a-75a
8. tab.	41 şair 75a-82b
Hatime	82b-84a

209 şair ihtiva eden bu nüshanın ilk şairi Kānūnī Sulţān Süleymān ve son şairi Servi'dir.

X. Doğu Berlin, Halle (Saale). Üniversite Ktp. No. Q48 (H)

“(J. Schmidt and Aug. Müller, “Die Manuscripte der Waishaus-Bibliothek” in *Programm der Lateinischen Hauptschule* 1876/77, Halle, 1877, s.34; Franz Babinger, *Die Geschichtschreiber des Osmanen und Ihre Werke* (Leipzig 1927) s.67-68)”

250x160 (210x101) mm., 147 yk. (Yapraklar numarasız) 13 st. harekeli güzel nesih. Baştan, ortadan ve sondan eksik. Cilt kahverengi deri ve mikleplidir. Kapaklarda ve miklepte şemse vardır. Sırtı tamir görmüş olup daha açık kahverengidir. Kağıt aharlıdır. Altın yaldızla diğerleri mavi mürekkeple yazılmıştır. Metinden evvelki yaprakta İskender bin Hākīm adında bir temellük kaydı vardır.

Başı: *Benefşe-zār-ı ‘ademden gülistān-ı çihre-i hubāna
Lāle vü gül ve şāh-sār-ı serv-ķadd-i ħirāmāna...*

Sonu: *İzniklūdūr. Tālib-i ‘ilmdür. Şi’re meyl itmiş. Ra’nā
güzel eş’arı ve muntehā bi-bedel güftarı var. Ve bu
cbyāt anundur: şi’r:...*

203 şairi ihtiva eden bu nüshada A, P, AE., B, L nüshalarına nazaran 16 eksik ve 1 ilāve şair bulunmaktadır. Bu fazla şairin kimliğinden ve sıra değişikliğinden (bk. Amānī Tablo H, 153) bu nüshanın BL

ve M nüshaları ile aynı aileden olduğuna karar vermek mümkündür. Eksik şairler 7. tabakada 11 tane, 8. tabakada 6 tanedir: (Bu eksiklikler sıra takip ettiği için bu şairlerin önce mevcut olduğunu düşünebiliriz. Sonradan aradan yaprak kaybolmuş olması ihtimal dahilindedir.)

1. Mevlânâ Başîrî Tablo H, 169
2. Mevlânâ Cevânî Tablo H, 173
3. Mevlânâ Cihânî Tablo H, 174
4. Mevlânâ Nigâhî Tablo H, 175
5. Şebâbî Tablo H, 176
6. Meylî Tablo H, 177
7. Zârî Tablo H, 178
8. Bezmi Tablo H, 179
9. Zencîrî Tablo H, 180
10. Zeyneb Hâtûn Tablo H, 184
11. Mihri Hâtûn Tablo H, 185
12. Raḥîkî Tablo H, 233
13. Cemîlî Tablo H, 235
14. Kurbî Tablo H, 236
15. Laṭîfî Tablo H, 237
16. Şun'î Tablo H, 238

(Bu nüsha numaralanmamış olduğundan şairlerin tablosundaki sıra numaraları verilmiştir.)

Bundan başka, Bihiştî'nin hayatı anlatılırken (bk. Tablo H, 115) yaprağın *b* yüzünden (son kelime *mülâzemet*'tir) öteki yaprağın *a* yüzüne geçerken bir atlama olmuştur. *a* yüzünden itibaren birden Tûrâbî'nin hayatına geçilmektedir. Şairlerin sıralanmasında da bir yanlışlık göze çarpar. Bihiştî'ye ait bir yaprakla hemen Bihiştî'den sonra gelen Tûrâbî, Hevesî'den sonraya konmuştur (bk. Tablo H, 139). Bu yanlışlık muhtemelen ciltlenme sırasında yapılmıştır. Şairlerin isminde ise iki yanlışlık göze çarpar; Mevlânâ 'Atâ, Mevlânâ 'Attâr olarak yazılmıştır (bk. Tablo H, 158). Yine Serîrî, Servî olarak

kaydedilmiştir (bk. Tablo H, 172). 3. tabaka şairlerinden Mehmed Çelebi ise, Aḥmed olarak kayıtlıdır (bk. Tablo H, 25).

Muhtevası: (Bu nüshaya yaprak numaraları konulmamıştır.)

Önsöz

1. tab.	1 şair
2. tab.	6 şair
3. tab.	26 şair
4. tab.	16 şair
5. tab.	33 şair
6. tab.	56 şair
7. tab.	27 şair
8. tab.	38 şair

İlk şair Kānūnī Sulṭān Süleymān, son şair Derūnī'dir. Toplam şair sayısı 203'tür.

XI. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. Y. 3732 (Ü1)

198x125 (132x67) mm., 121 yk., 13 st. Harekesiz kötü talik kırması. Başlıklar kırmızı ve 1b-2b kırmızı cetvellidir. Cildi bir kaç kere tamir görmüş olup, sırtı deri, yüzü açık mavi bezle kaplıdır. İç kapak ebru. İstinsah tarihi ve müstensihi kayıtlı değildir. Kağıt incedir. Filigran yoktur. Başta onbir sahife alt kenardan tamir görmüştür. 2a-2b yaprağının alt kısmından 4 satırını kapsayan kısmı kopuktur. Halis Efendi yazmalarındandır (eski no.1655). Başta ve sonda bir kitapçı mühründen 1859 senesi okunmaktadır.

Nüshanın sonunda L nüshasının başında görmüş olduğumuz tarih kıtasını görmekteyiz. Ne var ki son iki beyti eksiktir. L nüshasında Hüsām Bey diye geçen isim burada Hüseyin Çelebi olarak geçer ve Hazine-i 'Amire kâtiplerinden olarak gösterilir (121b).

Baş (1b) *B'ismi'l-lahi'r-raḥmāni'r-raḥīm*
Fātiḥa-i feth-i kitāb-ı 'azīm

Sonu (121b) *Kapusı kullı ola cihân pâdişâları*
Dünya melikleri işiginde ğulam ola

Bu nüshadaki şair sayısı A, P, AE., B'ye göre 11 şair, L'ye göre 16 şair, BL, M, H'ye göre 8 şair, W₁, Ü'ye göre 3 şair fazlalık göstermektedir. Fakat W₁, Ü'de mevcut iki şair (Merdümî ve Vaḥdetî) bu nüshada yoktur. W'ye göre 4 şair fazladır. Buna mukabil W'de mevcut 4 şair bu nüshada yoktur (Şemsî, 'Ahdî, Mîrek, Mevlânâ Şifâ'î).

Fazla şairler:

1. Mevlânâ Vefâyî	Tablo Ü ₁ , 21b (3. tab.)
2. Mevlânâ 'Alî Çelebi el-Fenârî	Tablo Ü ₁ , 27a (3. tab.)
3. Mevlânâ Müftî Sa'dî Çelebi	Tablo Ü ₁ , 43b (4. tab.)
4. Dividdâr Meḥemmed Çelebi	Tablo Ü ₁ , 92a (6. tab.)
5. Amânî	Tablo Ü ₁ , 98a (7. tab.)
6. 'Abdî	Tablo Ü ₁ , 112b (8. tab.)
7. Hilmî	Tablo Ü ₁ , 114b (8. tab.)
8. Ğarâmî	Tablo Ü ₁ , 115b (8. tab.)
9. Seherî	Tablo Ü ₁ , 118a (8. tab.)
10. Servî	Tablo Ü ₁ , 119a (8. tab.)
11. Dervîş	Tablo Ü ₁ , 119b.

Şairlerin sırası bakımından şu değişiklikleri arzeder:

1. Mevlânâ 'Abdü'l-Vâsî ile Mevlânâ Muḥyi'd-dîn yer değiştirmiştir (bk. Tablo Ü₁, 31b);
2. Mevlânâ 'Alî ile Fenâyî yer değiştirmiştir (bk. Tablo Ü₁, 66a);
3. Mevlânâ Şubhî ile Mevlânâ Riyâzî (bk. Tablo Ü₁, 81a);
4. Kâtib Ḥasan ile Vaḥdî (bk. Tablo Ü₁, 101a);
5. Mevlânâ Ğarîbî ile Kâtib Dâvud yer değiştirmişlerdir (bk. Tablo Ü₁, 102b-101b).
6. Zemînî'nin Sebzî'den sonra gelmesi icab ederken Ferdî'den sonra gelmektedir (bk. Tablo).
7. Dividdâr Meḥemmed Çelebi Nihânî'den sonra gelir (W₁ ve Ü de böyledir) oysa Tâlibî'den sonra gelmesi gerekir (bk. Tablo Ü₁,

92a).

8. Amānī Sucūdī'den sonra gelir. Ü ve Wı'de ise Ferrūhī'den sonradır (bk. Tablo Ü₁, 98a).

9. Hilmi ise Sebzi'den sonradır. Ü ve Wı'de Muīdī'den sonra gelir (bk. Tablo Ü₁, 114b).

Muhtevası:

Önsöz		1b-8b
1. tab.	1 şair	8b-10b
2. tab.	6 şair	10b-18a
3. tab.	28 şair	18a-39a
4. tab.	17 şair	39a-50a
5. tab.	33 şair	50b-69b
6. tab.	57 şair	69b-94b
7. tab.	38 şair	94b-107b
8. tab.	49 şair	107b-120a
Hatime		120a-121b

229 şair ihtiva eden bu nüshanın ilk şairi Sultān Süleymān, son şairi Dervīş'tir.

XII. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Böl. No. 589* (YB)

198x140 (145x90) mm., 103 yk., 15 st., harekesiz nesih. Kağıt bazı yapraklarda aharlı ve filigranlıdır. Üç çeşit filigranı vardır. Birisi boynuzları arasında bir çiçekle öküz başı⁵⁷, ikincisi yine boynuzları arasında bir haça sarılı yılanla bir öküz başı⁵⁸, üçüncüsü ise bir daire içinde çapadır. Bu filigranlara dayanarak bu nüshanın en geç 16. yüzyılın ikinci yarısında istinsah edildiğini iddia edebiliriz. Cildi yeni. Nüshanın 1a yüzünde üstte *Hazā Kitābü Tezkiretü's-su'arā Sehi Beyzāde* yazılı. Bu yazının hemen yanındaki kayıttan kitabın sahibinin Belgrad Nâibi Sarı Mehmed olduğunu öğrenmekteyiz. Nüshanın 1b

* Bu nüsha daha önce Süleymaniye Kütüphanesi Hamîdiye 1503 numarada kayıtlı idi. Bazı araştırmalarda görüldüğü üzere Yazma Bağışlar 589 ve Hamîdiye 1503 iki ayrı nüsha değildir. Bu hususta bk. Günay Kut (1984). "Heşt Bihişt'in Yeni Bir Nüshası ve Bir Düzeltme". *Journal of Turkish Studies Türklük Bilgisi Araştırmaları* 7: 296-297.

⁵⁷ Vsevolod Nikolaev (1954). *Watermarks of the Mediaeval Ottoman Documents in Bulgarian Libraries*. Sofia. 55. no.136 ve 61. no.147 (16. yüzyıl).

yüzü ile son iki yaprağının yazısı değişiktir.

Baş (1b) *B'ismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm*
Fātiḥa-i fetḥ-i kitāb-ı 'azīm

Sonu (103b) *Kapusı kulu ola cihān pādīşāları*
Dünyā melikleri işiginde gūlām ola

Bu nüsha 'Abdî ve Seherî hariç Ü1 nüshasını izlemektedir. Bu yüzden fazla şairlerin isimleri burada tekrarlanmamıştır. Şairlerin sıralarındaki değişiklikler açısından da bu nüsha Ü1'i izler. Fazla bilgi için Ü1 fazla şairler tablosuna bakılmalıdır.

Nüshada rastlanan isim yanlışları şunlardır:

Mevlânâ Müftî Sa'dî Çelebi yerine Mevlânâ Seydî (bk. Tablo YB, 41a);

Mevlânâ Hümâmî yerine Mevlânâ Mâhî (bk. Tablo YB, 51a);

Hayâtî yerine Şıfâtî (bk. Tablo YB, 58b);

Mevlânâ Şadri yerine Haydarî (bk. Tablo YB, 70a);

Mevlânâ Habîbî yerine Ceylî (bk. Tablo YB, 76b);

Hilmî yerine Halîmî (bk. Tablo YB, 97b) yazılmıştır.

Bundan başka 6. tabakadan aşağıda isimleri sırasıyla verilen 8 şairin isim yeri boş bırakılmıştır: Mevlânâ Tûrâbî (YB, 74a), Seḥâyî (YB, 74a), La'lî (YB, 74b), Haydar (YB, 74b), Kandı-i Sirozî (YB, 74b), Cenânî (YB, 75a), 'Ahdî (YB, 75a), Mevlânâ Şehîdî (YB, 75a).

Muhtevası:

Önsöz		1b-8a
1. tab.	1 şair	8a-10b
2. tab.	6 şair	10b-17b
3. tab.	28 şair	17b-37a
4. tab.	17 şair	37a-46b
5. tab.	33 şair	46b-60b
6. tab.	57 şair	60b-81b

⁵⁸ Bk. Bölüm II, kısım B: 6-vii ve not 56.

7. tab.	38 şair	81b-91b
8. tab.	47 şair	91b-102a
Hatime		102a-103b

227 şair ihtiva eden bu nüshanın ilk şairi Sultân Süleymân, son şairi Dervîş'tir.

XIII. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y. No.733 (Ü2)

200x118 (142x55) mm., 92 yk., 17 st. (1b, 11 st.) harekesiz ne-sih, kağıt aharlı ve biri daire içinde penç-berg bir çiçek üzerine oturtulmuş çapa⁵⁹, diğeri taca veya ele benzeyen iki filigranı vardır. Birinci filigrana dayanarak bu nüshanın 988/1580-1030/1620 yılları arasında istinsah edildiği ileri sürülebilir. Başlıklar kırmızı, cilt yeni vişne çürüğü renginde bez kaplıdır.

Nüshanın 1a yüzünde *Tezkiretü's-şu'arâ li-Sehî Bey el-mütevellî* kaydı vardır. Hemen onun altında 'Osmân bin Mehemmed adına bir temellük kaydı vardır. Aynı yaprağın sol tarafında Farsça bir beyitle Necâtî'den bir beyit, okunaksız bir mühür ve altta bir beyit bulunmaktadır.

Başı (1b) *B'ismi'l-lâhi'r-raḥmani'r-raḥîm
Fâtîḥa-i feth-i kitâb-ı 'azîm*

Sonu (92b) *Ḳapusı ḳulı ola cihân pâdişâhları
Dünyâ melikleri ḳapusında ola ḡulâm*

Şairler listesini ihtiva eden tabloda da kolayca görüldüğü gibi bu nüsha ciltlenirken yanlış ciltlenmiş ve tabakalar birbirine karıştığı gibi, bu arada kimi biyografiler kaybolmuştur. Nüshanın ilk şairi (81a) 4. tabaka şairlerinden Mevlânâ Ḥasan Çelebi olup, 2a'dan itibaren başlamaktadır. Oysa 2. tabaka şairlerinden Sultân Selîm 81a'da ve 3.

⁵⁹ Vladimir Mosin (1973). *Anchor Watermarks, Monumenta...* V. XIII. Amsterdam. plates 288-304. no. 2429-2540 (1580-1620 tarihli), bk. Vsovolod Nikolaev (1954). *Watermarks of the Mediaeval Ottoman Documents in Bulgarian Libraries*, Sofia s.51, no.128 (1588 tarihli) ve s.52, no.130 (1591 tarihli).

tabaka şairlerinden Aḥmed Paşa hariç diğerleri 37a'dan itibaren başlamaktadır. Buna göre eksik yapraklar: 1b-2a (arasında 7 şair), 80b-81a (arasında 3 şair), 82b'den sonra, 54b'den sonra, 60b'den sonra görülmektedir. Eksik şairleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Sulṭān Süleymān Şāh	1. tab. bk. Tablo Ü2, 1
2. Sulṭān Murād Hān	2. tab. bk. Tablo Ü2, 2
3. Sulṭān Meḥmed Han	2. tab. bk. Tablo Ü2, 3
4. SulṭānBāyezīd	2. tab. bk. Tablo Ü2, 4
5. Sulṭān Cem	2. tab. Bir kısmı 81a'da mevcuttur.

(Ü2 81a Cem'in şu şiiri ile başlar: *Gör ne hûnidür gözün kim kan ider kan üstine* (bk. Tablo Ü2, 5).

6. Sulṭān Korkud	2. tab. bk. Tablo Ü2, 7
7. Aḥmed Paşa	3. tab. bk. Tablo Ü2, 8
8. Mevlānā Şeyhoğlu	5. tab. (Bir kısmı 18a'da vardır.)

Ü2 18a şöyle başlar: *rā'iyye adlı kasidesindendir zıkr olunur* (bk. Tablo Ü2, 55).

10. Mevlānā Mesīhī	7. tab. bk. Tablo Ü2, 150
11. Mevlānā Refīkī	7. tab. (Yarısı 8a'dan itibaren) şöyle başlar: <i>iñen pesendide düşmedi. Latīfe-güne işbu beyti Revānīye didi</i> (bk. Tablo Ü2, 151)

12. Sücūdī 7. tab. bk. Tablo Ü2, 152 (bir kısmı 160'da)

13. Helākī	8. tab. bk. Tablo Ü2, 229
14. Şun'ī	8. tab. bk. Tablo Ü2, 238

7. tabakadan pek çok şair ve 8. tabakadan kimi şairler Keşfî'den başlamak üzere 8a'dan itibaren Kāmī'ye kadar (Ü2, 17b) devam eder. Kāmī'den sonra gelen Fikrī ise Ü2, 83a'dadır. 5. tabaka şairlerinden Şeyhī Ü2, 7b'de başlar, Ü2, 59a'ya atlar ve Ü2, 60b'nin sonuna kadar devam eder.

Bu nüsha genellikle Ü1 nüshasını izler. Yalnız bu nüshada iki şair eksiktir ('Abdī ve Seherī). YB nüshası ile aynı şairleri ihtiva et-

mektedir. Bu nedenle gerek fazla şairlerin adı gerekse sıra değişiklikleri verilmemiştir. Bunun için şairler listesini ihtiva eden tabloya başvurulabilir.

Nüshada mevcut isim hataları şunlardır:

‘Abdu’r-raḥmān Çelebi, ‘Abdü’l-kerīm (bk. Tablo Ü2, 44a);

Mevlānā Emīrī, Emrī (bk. Tablo Ü2, 4b);

Şıdkī, Şofī (bk. Tablo Ü2, 76a);

Süvārī, Sevdāyī (bk. Tablo Ü2, 14b) olarak yazılmış, İdris Bey’in de r’si unutulmuştur (bk. Tablo Ü2, 52b).

Muhtevası:

Önsöz		yalnız 1b. Sonrası eksik
1. tab.		eksik
2. tab.	2 şair	81a (Sultan Selim, Sultan Cem yarım)
3. tab.	27 şair	37a-52b
4. tab.	17 şair	53a-57b, 2a-6a
5. tab.	32 şair	7b-57b, 60b; 18b-32a
6. tab.	7 şair	33b-78b
7. tab.	36 şair	78b-80b, 8a. Sücūdī’nin bir kısmı-16a
8. tab.	45 şair	17a-17b; 83a-91a
Hatime		91a-92b

216 şair ihtiva eden bu nüshanın ilk şairi, 2. tabaka şairlerinden Cem (yarım), son şairi Derviş’tir.

XIV. Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Alipaşa Bölümü 2863 (ŞA)

215x155 (185x130) mm. 27a-73b arasında. 18 satır. Kötü bir nestalikle yazılmıştır. Cildi ebru olup, sırtı adi kağıtla onarılmıştır. Kimi yapraklar şirazeden çıkmıştır. Eksik bir nüshadır. Ciltlenme sırasında eserin yaprak numaraları karışmıştır.

Baş (54a) ... Nesl-i ‘Oşmāndan bir pādīşāha buncalayın bir

vezîr müyesser olmuş degüldür (Tezkire Pîrî Paşa'nın hayatının bir kısmından başlar) ...

Sonu (73b): *Ķapusı kullı ola cihân pâdişâhları
Dünyâ melikleri Ķapusında ıulâm ola*

Eser 983 Ramazan/1575 Aralık ayı içinde istinsah edilmiştir.

140 şair içeren nüshanın muhteviyatı: (Pîrî Paşa, Şeyhî ve Zâtî'nin bir kısmı mevcut).

1. tab.	yok	
2. tab.	yok	
3. tab.	22 şair	54a-61a
4. tab.	yok	
5. tab.	25 şair	61b, 27a-34b
6. tab.	12 şair	45a-b ve 51b-53b
7. tab.	34 şair	35a-40a, 44a-44b
8. tab.	47 şair	41a-43a ve 70a-72b

Eksik şairlerin listesi: (A grubuna göre)

Kanuni Sultan Süleyman (1. tab.); Sultan Murad Han, Sultan Mehmed Han, Sultan Bayezid, Sultan Cem, Sultan Selim, Sultan Korkut (2. tab.); Ahmed Paşa, Mahmud Paşa, Karamanî Mehmed Paşa, Kasım Paşa, Piri Paşa'nın bir kısmı (3. tab.); Hıdır Beg Çelebi, Mev. İzârî, Mev. Lutfî, Mev. Kutbî, Mev. Müftî Şemse'd-din Ahmed Çelebi, Mev. Hasan Çelebi, Mev. Mehmed Çelebi, Mev. Hafız-ı Acem, Mev. İshak Çelebi, Mev. Abdü'l-aziz Çelebi, Mev. Sa'dî Çelebi, Mev. Fahrî Çelebi, Mev. Sürûrî, Mev. Emîrî, Mev. Hamdî, Mev. Lami'î (4. tab.); Mev. Ali, Fenayî, Mev. Nahifî, Mev. Hamdî, Safayî, Sabayî, Le'alî, Kıvamî (5. tab.); Mev. Necatî, Mev. Kemal, Mev. Zülalî, Mev. Kâtib Şevkî, 'Amrî, Tali'î, Mev. Sakî, Mev. Nihalî, Mev. Gazalî, Mev. Sadrî, Mev. Subhî, Mev. Riyazî, Mev. Kebîrî, Mev. Sevdâyî, Mev. Visalî, Mev. Gubarî, Mev. Gulamî, Mev. Kerîmî, Mev. Kadîrî, Mev. Niyazî, Mev. Cefayî, Mev. Du'ayî, Baba Hasan, Bihiştî, Mev. Türebî, Sehayî, La'lî, Haydar, Kandî-i Sirozî, Cinanî, 'Ahdî (Kâtib),

Mev. Şehîdî, Sagarî, Lika'î, Ferîdî, Mev. Habîbî, Mev. Nasuhî, Katib Hadîdî, Resmî, Sıdkî, Fehmî, Sühayî, Makamî (6. tab.); Sücudî'nin bir kısmı, Zatî'den çok kısa bir kısım, Ahî, Şem'î, Mesîhî, Mev. Refikî (7. tab.) (Ayrıca bk. tab.)

Metindeki atlamalar: 61b'den sonra arada bir kopukluk vardır. 61b'nin son kelimesi "imtihan"dır. Eser 27a'dan itibaren devam eder. Onun da başı "imtihan için..."dür. *Reddade* tutarlılık gösterdiğine göre burada bir ciltleme hatası yapılmıştır. Bahis konusu şair Şeyhî'dir. Bu arada 4. tabaka arada kaybolmuştur. 6. tabaka ise 45a'da "ez-tabaka-i şeşüm" kelimeleriyle başlamaktadır. 45a'daki son kelime "mihmānî" kelimesidir (Hākî'nin sonu). Bu tabaka 51b'de tekrar *Revānî* ile başlar. 53b'de *Remzî* kelimesiyle biter. 7. tabaka 35a'da "redîf bir kasîde" kelimeleriyle Sücudî'nin bir kısmı ile başlar, 40a'ya kadar devam eder. 7. tabaka 44a-b arasında tekrarlarla birlikte Zātî'nin hayatı ile ilgili "Cihān üstādı ya'nî Monla Zātî" kelimeleriyle devam eder. 8. tabaka 41a-43b ve 70a-72b arasındadır. 43b'den 73a'ya geçerek devam eder, arada kopukluk yoktur.

Fazla şairler: (A nüshasına göre bk. Tablo)

1. Mevlānā 'Alî Çelebi el-Fenārî	Tablo ŞA, 55a (3. tab.)
2. Divîddâr Mehemmed Çelebi	Tablo ŞA, 45a (6. tab.)
3. Amānî	Tablo ŞA, 35a (7. tab.)
4. Ğarāmî	Tablo ŞA, 70b (8. tab.)
5. Hilmî	Tablo ŞA, 70a (8. tab.)
6. Servi	Tablo ŞA, 72a (8. tab.)
7. Dervîş	Tablo ŞA, 72a (8. tab.)

Tezkire Piri Paşa'nın hayat hikayesinin bir kısmı ile başlar. Son şair Dervîş'tir. Bu nüsha içinde ihtiva ettiği şairler açısından YB, Ü2 nüshalarının özelliklerini taşımaktadır. Nüsha eksik olduğu için fazla şairlerin hepsi yoktur.

XV. Magyar Tudomanyas Akademia Könyvtara Gyü-

**temeny. Budapest: Macar Bilimler Akademisi Doğu Der-
lemeleri Kitaplığı. Budapeşte, 25, (Mb1)**

258 sayfadan ve 13 satırdan oluşan bu nüsha, harekeli nesihle yazılmıştır*.

Baş (s.2) *B'ismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm*
Fātiḥa-i fetḥ-i kitāb-ı 'aẓīm

Sonu (s.258) *Kapusı kulu ola cihān pādīşāları*
Dünyā melikleri işiginde gulām ola

Muhtevası:

Önsöz	s.2-19
1. tab.	1 şair s.19
2. tab.	6 şair s.26-43
3. tab.	26 şair s.48-81
4. tab.	16 şair s.85-103
5. tab.	33 şair s.106-147
6. tab.	56 şair s.150-201
7. tab.	38 şair s.204-229
8. tab.	44 şair s.231-253
Hâtime	s.254-258

Bu nüshanın ilk şairi Kanunî Sultan Süleyman, son şairi ise Servî'dir. Nüshada 220 şair bulunmaktadır. 3. tabaka şairlerinden Mehmed, Çelebi Ahmed olarak geçmektedir.

Fazla şairler: (A nüshasına göre bk. tablo)

1. Amānî (7. tab.) Tablo MB1, s.211 (7. tab.)
2. Ğarāmî (8. tab.) Tablo MB1, s.253 (8. tab.)

Bu nüsha da ihtiva ettiği bilgiler açısından BL, M, H grubuna girmektedir.

XVI. Magyar Tudomanyas Akademia Könyvtara Ke-

* Bu nüshayı ve yine bu kütüphanede mevcut ikinci nüshayı Süleymaniye Kütüphanesi aracılığı ile bize temin eden Mustafa Kaçalın'a teşekkür ederiz. Maalesef bu iki nüshanın da ölçü, kağıt ve cilt özellikleri hakkında şimdiye kadar bir bilgi edi-

**leti Gyütemeny. Budapest: Macar Bilimler Akademisi Do-
ğu Derlemeleri Kitaplığı. Budapeşte, 153. (MB2)**

275 sayfadan ve 13 satırdan oluşan bu nüsha, harekeli nesihle yazılmıştır. Eserin ön yapraklarının birinde 1171/1757-58 tarihli Çelebizâde İsmail Asım'a ait bir temellük kaydı ile eserin ismi ve sonraki sayfada ortada “*Yâ Kebikeç*” ibaresi görülmektedir. Mihrabiyesi müzehheptir.

Baş (s.2) *B'ismi'l-lâhi'r-raḥmani'r-raḥîm*
Fâtîḥa-i Fetḥ-i kitâb-ı 'azîm

Sonu (s.275) *Kapusı kulu ola cihân pâdişâhları*
Dünyâ melikleri işiginde gûlâm ola

Muhtevası:

Önsöz	s.2-21
1. tab.	1 şair s.21
2. tab.	6 şair s.27-47
3. tab.	24 şair s.47-87
4. tab.	16 şair s.87-111
5. tab.	33 şair s.111-160
6. tab.	56 şair s.160-217
7. tab.	33 şair s.217-249
8. tab.	33 şair s.249-269
Hâtime	s.269-275

Bu nüshanın ilk şairi Kânûnî, son şairi ise Laṭîfî'dir. Bu nüshada 202 şair bulunmaktadır. 3. tabaka şairlerinden Meḥemmed Çelebi Aḥmed olarak geçmektedir.

A, P, AE., B, E'ye göre eksik şairlerin listesi: Luṭfî Pâşâ (3. tab.), Kâtib Hasan, Penâhî, Kâtib Dâvûd, Nigâhî (7. tab.), Kâmî, 'Ârifî, Yetîm, Selîkî, Mahvî, 'Ulûmî, Meşrebî, Nigâhî, Ferdî, Şun'î (8. tab.)'dir.

XVII. Viyana, Devlet Kütüphanesi, Cod. H.O.132,

No.1215 (W)

“(G. Flügel, *Die Arabischen, persischen und türkischen Handschriften der kaisderlich königlichen Hofbibliothek zu Wien*, c.II (Viyana, 1865), s.377)”.

204x129 (120x60) mm., 132 yk., 13 st., nestalik, sırtı meşin kırmızı, yüzü ebru kağıtla kaplı XVIII. yüzyıl cildi. Kağıt boylamasına ince hatlar arzutmekte. İstinsah tarihi ve müstensihi yok. Bununla birlikte bu nüshada iki tarih beyti vardır:

Tārīḥ-i binā-i Harem-i Şerīf
Zihī devlet zihī sultān-ı a'zām
Yapup minber kodı 'ālemlere bir nām
Ḥuşūṣā mescid-i Beytū'l-Harem
Ki öldür kıble-i her ḥāşş u 'āmm
Yazıldı minber-i 'arş üzre tārīḥ
Okındı ḥuṭbe-i vālī-i islām (966/1558-59)

Tārīḥ-i fevt-i şeyḥü'l-Harām
Tahsīn āferin kodı bir tārīḥ-i cāvidān
Bu ad ile Medīnede merhūm müstedām (1005/1596-97)

İşte bu tarih beyitlerine dayanarak bu nüshanın 1005/1596-97 civarında yazıldığı fikrini ileri sürebiliriz.

Nüshanın iç kapağındaki mühürden Hammer'in kitaplarından olduğu anlaşılmaktadır. Mühürün ortasında es-seyyāh eş-şāir Yūsuf Hammer ibaresi yazılıdır⁶⁰. Ayrıca şairlerin başına konan numaralardan Hammer'in veya bir başkasının bu nüsha üzerinde çalıştığını anlıyoruz.

Baş1 (1b) *B'ismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm*
Fātiḥa-i fetḥ-i kitāb-ı 'aẓīm

Sonu (132b) *Ḳapusı kulu ola cihān pādişehleri*
Dünyā melikleri ḳapusında ḡulām ola

Bu nüsha A, P, AE., B ve L'ye göre 11, BL, M, H'ye göre 8 ve

⁶⁰ Ayrıca bk. Joseph von Hammer-Purcell (1849). “Anhandlung uber die Siegel der Araber, Perser und Turker”. *Denkschriften der Kais. Akad. Der Wissensche Historisch-philolog. Classe*. I. Wien. 56-57. figure 59.

W₁, Ü'ye göre 4 şair fazlalık göstermektedir. Bu 4 fazla şairin dördü de 6. tabaka şairlerinden olup, kenarda verilmiştir. Abdî, Mîrek, Şemsi, Şifa'î (bk. Şecere ve Tablo W 95a-98a, nr.125, 132-134) şimdiye kadar tavsifi verilen nüshalarda mevcut değildir. Ortak fazla şairlerden sadece üçü (Amânî, Ğarâmî, Servi) BL, M, H'de de görülür. W, Ü, Ü₁, YB ve Ü₂'de görülen 5. tabaka şairlerinden Dividdâr Mehemmed Çelebi ve 8. tabaka şairlerinden Dervîş bu nüshada yoktur (bk. Şecere ve Tablo).

Fazla şairler:

1. Mevlânâ Vefâyî	Tablo W, 24a kenarda (3. tab.)
2. Mevlânâ Ali Çelebi el-Fenârî	Tablo W, 26b kenarda (3. tab.)
3. Mevlânâ Sa'dî Çelebi	Tablo W, 43a kenarda (4. tab.)
4. Şemsi	Tablo W, 95a (4. tab.)
5. 'Ahdî	Tablo W, 98a kenarda (6. tab.)
6. Mîrek	Tablo W, 98a kenarda (6. tab.)
7. Mevlânâ Şifâ'î	Tablo W, 98a kenarda (6. tab.)
8. Amânî	Tablo W, 106a kenarda (7. tab.)
9. Hilmî	Tablo W, 124b kenarda (8. tab.)
10. Mevlânâ Ğarâmî	Tablo W, 125a (8. tab.)
11. Servi	Tablo W, 129b (8. tab.)

Eksik şairler:

1. Kâtib Hâsan	Tablo W, 165
2. Kâtib Dâvud	Tablo W, 168
3. Yetim	Tablo W, 203
4. Selîkî	Tablo W, 205
5. Maḥvî	Tablo W, 208
6. 'Ulûmî	Tablo W, 209
7. Meşrebî	Tablo W, 210
8. Ferdî	Tablo W, 212

Müstensihin Fârisî'den Emrî'ye atladığı anlaşılıyor. Bu arada Nigâhî'yi sonradan kenara yazmıştır (bk. Tablo W, 124a).

3. tabaka şairlerinden Mehemmed Çelebi, Ahmed Çelebi olarak geçmektedir (bk. Tablo W, 87b-88a).

Şair sırasında değişiklik olup olmadığını anlamak, Kâtib Hasan ve Kâtib Dâvud eksik olduğu için güçtür. Bunun dışında sıra A, AE., B, L, BL, M ve H'yi takip etmektedir.

Muhtevası:

Önsöz		1b-8b
1. tab.	1 şair	8b-11a
2. tab.	6 şair	11b-20a
3. tab.	28 şair	20b-37b
4. tab.	17 şair	38a-49b
5. tab.	33 şair	49b-72a
6. tab.	60 şair	72a-102a
7. tab.	37 şair	102a-116a
8. tab.	40 şair	116a-130b
Hâtime		130b-132b

222 şairi ihtiva eden bu nüshanın ilk şairi Sultân Süleymân, son şairi Servi'dir.

XVIII. Türk Tarih Kurumu Yazmaları 1/30

190x115 mm., 149 yk., 20 st. Nesih. Başlıklar kırmızı, bir iki başlık mavi mürekkeple yazılmış. Sırtı vişne çürüğü meşin siyah cilt. Bu nüsha aynı numaradaki Latîfî Tezkiresi'nin kenarına yazılmıştır. Ortadaki yazıyla kenardaki yazı aynı müstensihin elinden çıkmış. Müstensih güzel bir kompozisyonla metni sayfa kenarlarında ustalıkla yayarak iki tezkireyi de aynı sayfada bitirmiştir. İstinsah tarihi 1000/1591'dir. Müstensihi Maḥmūd bin Mustafâ bin Celâl'dir.

Başı: *Bu küstâhlığa cüret ve ...*

Sonu: *Ḳapusı ḳulı ola cihân pâdişâhları
Dünyâ melikleri işiginde ḡulâm ola*

Eserde toplam 185 şairin biyografisi verilmiştir. Bu yüzden ek-

sık şairler için TTY şairler tablosuna bakılmalıdır.

Nüshada rastlanan isim yanlışları şunlardır:

Mevlânâ ‘Ulvî yerine Ulûmî (bk. Tablo TTY, 47b)

Mevlânâ ‘Amrî yerine ‘Amrevî (bk. Tablo TTY, 68a)

Cinânî yerine Cenâbî (bk. Tablo TTY, 87a)

Mevlânâ Celîlî yerine Halîlî (bk. Tablo TTY, 109b)

Bunlardan başka 8. tabakada Mevlânâ Niķâbî yerine Makâlî anlatılmıştır (bk. Tablo TTY, 124a)

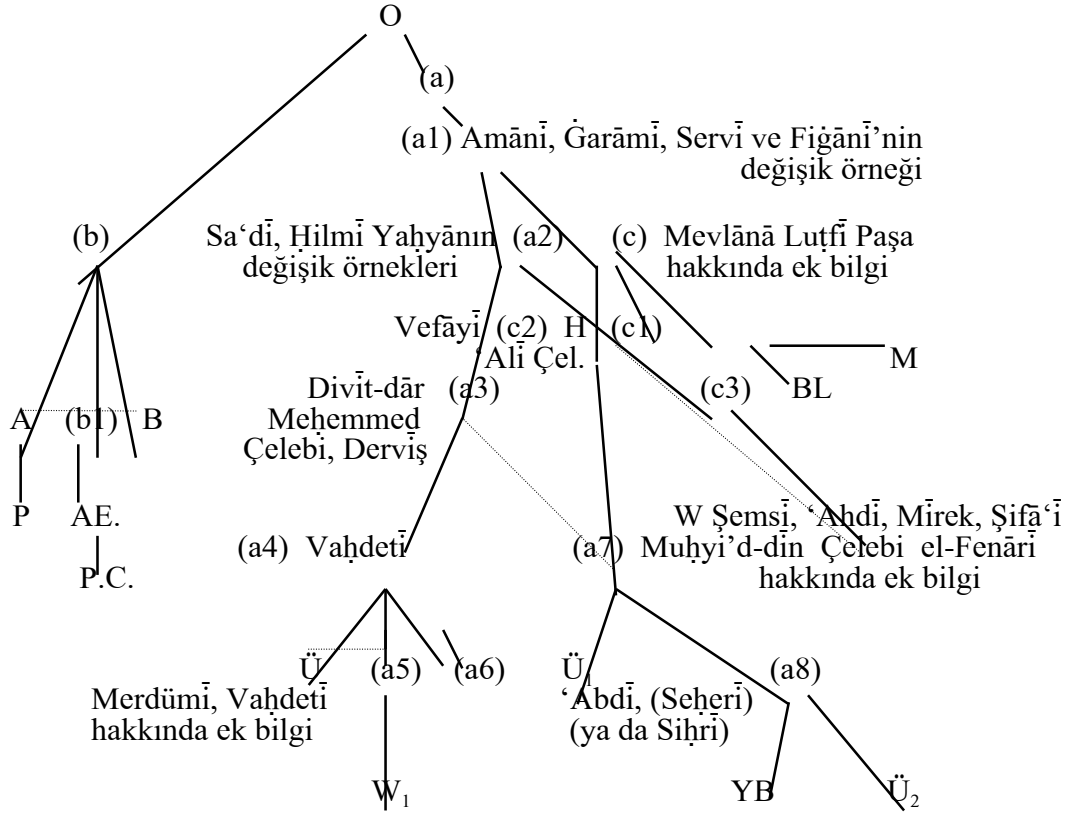
Muhtevası:

1. tab.	1 şair	3b-9a
2. tab.	5 şair	9b-19b
3. tab.	7 şair	20a-26a
4. tab.	9 şair	26b-31a
5. tab.	27 şair	33b-57a
6. tab.	56 şair	59b-96b
7. tab.	37 şair	100b-121a
8. tab.	43 şair	123a-143b

4. tabakada anlatılması gereken Hıdır Beg Çelebi, 5. tabakada anlatılmış (bk. Tablo TTY, 36a).

185 şair ihtiva eden bu nüshanın ilk şairi Sulţân Süleymân, son şairi ise Şun’î’dir.

7- Şecere

Yukarıdaki şemaya göre elimizdeki mevcut nüshaları 6 grupta toplamak kabildir⁶¹.

1. A, P, AE., (Matbu nüsha), B, MB2.
2. L, TTY.
3. Ü, W1.
4. H, M, BL, MB1.
5. Ü1, YB, Ü2, ŞA.

⁶¹ Nüshaların akrabalık bağları ile ilgili daha geniş bilgi için bk. A. Ateş (1942). "Metin Tenkidi Hakkında". *Türkiyat Mecmuası* VII-VIII: 253-267, Paul Mass (1958). *Textual Criticism*. Almandan çeviren: Barbara Flower. Oxford, Martin L. West (1973). *Textual Criticism and Editorial Technique Applicable to Greek*

6. W.

1. Birinci gruptaki P nüshası, A nüshasından kopye edilmiştir. Zira bu grupta yalnız A ve P'nin birleştiği hatalarda AE. ve B'nin ayrıldığını görmekteyiz. Zira bu hatalar sadece A tarafından yapılmıştır ve aynen (bir ikisi hariç) P tarafından kopye edilmiştir. Ayrıca A, P, AE. ve B'nin birleştiği hataları diğer nüshalarda göremeyiz. Aşağıdaki örnekler, P nüshasının A nüshasından alındığını desteklemektedir:

A		P	AE ve B
ism-i keremleri (5b:5)		“(5a:2)	ism-i kirāmları
Luṭfī (52b:13)		“(43a:7)	Lafzı
‘Unvānī (13a:8)		“(11a:2)	‘Avnī
kāremkār (70a:13)		“(57a:10)	kāmkar
Vaz’inüñ (73a:12)		“(60a:6)	Vaṣfī’nüñ
Luṭfdur (80a:13)		“(65:10)	Laṭīfedür
Keşifī (100b:13)		“(82b:15)	Keşfī (AE. hariç)
Tāze (119a:11)		“(98b:11)	Nāze
Tezkire (120b:2)		“(98b:8)	Tezkire

AE. ile matbu nüsha arasındaki ilişki için bk. Bölüm II, kısım B:4. Ayrıca Bölüm II, kısım B:6-IV’de ızahl edildiği üzere B nüshasının iki nüsha üzerinden kopye edildiği müstensihin bazı notlarından anlaşılmaktadır. Fakat bunun hangi nüsha olduğunu söylemediği için bu nüshanın 1. gruptan bir nüsha olabileceğini tahminden öteye gidemeyiz. Eğer diğer gruplardan birinden alınmış olsa idi, 1. grupta bulunmayan kimi şairleri de ihtiva edecekti. MB2 nüshası da şair sayısı ve şairlerle ilgili bilgiler açısından bu grupta yer alır.

Sonuç olarak bu nüshanın temsilcisi olarak A nüshası alınmıştır. Bu nüshanın eksiklikleri ve yanlışları varyantlar bölümünde gösterilmiştir. Burada ayrıca bu nüshanın kimi hallerde hareke yanlışları ol-

duğunu da belirtmek gerekir. Meselâ *mülâzemet* yerine *mülâzimet* olarak harekelenmesi gibi.

2. Bu grupta L ve TTY nüshalarını görmekteyiz. Bu nüshalar genellikle 1. grubun sırasını izlediği halde, kimi hallerde değişik örnekleri ve dua cümleciklerini, ayrıca 8. tabakada 5 fazla şairi ihtiva etmektedir. Bu örnekleri ve fazla 5 şairi mevcut hiç bir nüshada bulamadığımıza göre iki ihtimal düşünebiliriz. Birinci ihtimal bu nüshanın, 950/1543'te yani tezkirenin yazılışından 5 sene sonra kopye edildiğini düşünürsek, müstensih'in kendisi tarafından eklendiği ihtimalidir. Diğer ise bu arada kayıp bir nüshanın varlığını düşünmektir. Her iki halde de L nüshası başlı başına iyi bir nüsha olarak görünmektedir. Onun için bu yayının ikinci nüshasını teşkil etmektedir. TTY nüshasında da L nüshası ile ortak sadece Fânî bulunmaktadır.

3. Bu grubu teşkil eden nüshalardan yalnız iki tanesi elimizdedir. Bu grubun geldiği a1 nüshasından itibaren üç fazla şair (Amânî, Ğarâmî, Servi) vardır ki bundan sonraki grupların hepsinde görülmektedir. Bu bakımdan yine hatıra iki ihtimal gelmektedir. Birinci ihtimal bu üç fazla şair, tezkire tamamlandıktan sonra Sehî tarafından eklenmiş olabilir. Veya bunlar müstensih tarafından eklenmiş olmalıdırlar. Biz bu grupta birinci ihtimali destekleyen bir iki delille karşılaştığımız için bunun münakaşasını yapacağız. Şemaya dikkat edilecek olursa (a1)den itibaren 3 şair ve Figânî'nin değişik versiyonu, (a2)den itibaren Sa'dî, Hilmî ve Yahya ile Kadri'nin değişik versiyonları (a3)den itibaren Divid-dâr Mehemmed ve Dervîş (a4)ten itibaren Vaḥdetî adlı şairlerin eklendiği görülmektedir. (A5)te de Merdümî ve Vaḥdetî'ye ait ek bir bilgi vardır. Bu şemaya göre *Heşt Bihişt*'e en son eklenen Merdümî ile Vaḥdetî'ye ait ek bilgidir. Bu ek kısımda Vaḥdetî'nin *Heşt Bihişt* için *tabakâtü'l-eberrâr* terkiibini tarih olarak söylediği ve bunun da çok güzel bir tarih olduğu söylenmektedir. Bu terkip ebced hesabı ile 947/1540-41'e tekabül etmektedir. Hatta buna dayanarak W1 nüshası ön sahifesine *Heşt Bihişt*'in yazılış tarihi için 947 tarihini

koymuştur. Oysa Sehî'nin kendi söylediğine göre tezkire 945/1538-39'da sona ermiştir. Biz Sehî'nin elindeki orijinal nüshaya sonradan (945/1538-39'dan sonra) özellikle 1. ve 2. grup kopyeleri yapıldıktan sonra yavaş yavaş a1 ve a6 arasındaki şairleri eklediğini ve böylelikle gözden geçirilmiş ikinci bir orijinal nüshanın ortaya çıktığını ileri sürmekle büyük bir yanılgıya düşmediğimiz kanısındayız. Bu tarih beytine dayanarak a1 ve a6 arasındaki bütün eklemeleri Sehî'nin yaptığı ve bu eklemelerin de 947'de nihayete erdiğini kabul etmek istiyoruz. Diğer eklemeler de müstensihler tarafından yapılmış olmalıdır. Sehî gerçekten tezkireye bir takım eklemeler yapmıştır ve bu eklemeler 947'de son bulmuştur. Fakat Sehî hatimeyi değiştirmemiştir veya 945'te yazdığı orijinal nüshadan ayrı 947 tarihinde tekrar bir nüsha yazmıştır ve şimdi bu nüsha kayıptır, elimizde ondan parçalar taşıyan nüshalar kalmıştır.

Ü nüshasında kenarda verilen tarih W1'de metnin içinde görülmektedir. Ya Ü nüshasının müstensihi bu kısmı önce unutup sonra yazdı, yahut a4'e dayandığı için böyle yaptı. Sonra W1'i gördü ve ekledi. Burada tezkirenin Almanca tercümesinde bu tarih beytinin verilmemesi de kaydetmeliyiz. Halbuki yayımcılar Ü nüshasını görmüş ve buradaki fazla şairlerin isimlerini vermişlerdir (bk. Bölüm II, kısım B: 5).

4. Bu grubu temsil eden H, M, BL ve MB1 nüshaları 3. ve 5. gruplar arasında bir gruptur. Fazla şairler Amānī, Ğarāmī ve Servī (H yalnız Amānī, YB'de Amānī ve Servī) dir. Fiğānī aynen 3. grupta olduğu şekildedir. 5. grupla ilgisi Luṭfī Paşa'nın 1., 2. ve 3. gruplardan farklı olmasıdır. Luṭfī Paşa'nın bu değişik şeklini aynen 5. ve 6. grubu temsil eden mevcut nüshalarda da görmekteyiz (bk. Varyant s.46, 47). Bu gruptan temsilci alınmamıştır, çünkü gerek 3. grup gerekse 5. grup H, M, BL ve MB1'in özelliklerini kapsamaktadır.

5. grubu temsil eden Ü1, YB, Ü2 ve ŞA'da c2-a7 arasındaki kayıp bir nüshadan kopye edilmiştir. Bu grubu temsil eden bu üç nü-

hadan yalnız Ü1 diğer ikisinden biraz değişiktir. Bu değişiklik müstensihin yaptığı yanlışların dışında Ü1'in iki fazla şairi kapsamış olmasıdır. Bu ilavelerin şimdilik Ü1'in müstensihi tarafından eklendiğini kabul etmek zorundayız. Bu grubun ayrıca müşterek oldukları nokta, Muhyî'd-dîn Çelebi el-Fenârî için değişik bilgiler ihtiva etmesidir. Bu a7'den itibaren görülür ki bu da bu üç nüshanın gerçekten kayıp bir nüshaya dayandığını ispatlamaktadır. Ayrıca bu nüsha c2'den geldiği halde a3'ü de görmüş ve Sa'dî, Hilmî, Divid-dâr Mehemmed Çelebi, Dervîş'in hayatlarını ve Yahyâ ile Kıadrî hakkındaki değişik bilgileri buradan almıştır. C2, c'den istinsah edildiği için c2 ve a7 Luţfî Paşa hakkında aynı bilgileri ihtiva eder. A7 müstensihinin bu nüshayı istinsahı sırasında a3 ile c2'yi aynı zamanda görerek istinsah ettiği şairlerin sırasında bir değişme olmamasından anlaşılmaktadır. Eğer a3'ü sonradan görseydi 6. grubun yaptığı gibi bu kişileri kenara yazacaktı. 3. grupta 5. grubun kaynakları a1 olduğundan her ikisinin de ortak yanları oldukça fazladır. Bu aynı zamanda 6. grup için de doğrudur. 6. grubun 3. grupta ortak noktası a2'de açıkça görülmektedir. Bu grubun 1., 2., 3. grup nüshalarına karşılık ihtiva ettiği değişiklik şimdiye kadar saydıklarımız dışında Luţfî Paşa için verdiği değişik bilgidir. Aynı bilgiyi 4. ve 6. gruplarda da görmekteyiz. Bu değişikliğin başladığı nüsha c ile gösterilmiştir. Bu kısmı olduğu gibi aşağıda veriyoruz:

1., 2., 3. gruplar

(bk. varyantlar s.47

Yūsuf-şūret ḥayā ve edeb:

hüner-perver vezîrdür. Āsitân-ı sa'âdetde...

4., 5., 6. Gruplar

*Yūsuf-sūret, şecā'at ve sehāvet ile
mevşūf luţf u kerem ve mürüvvet
ile ma'rūf ḥayā vü edeb...*

*...hüner-perver
vezîrdür. 'Atebe-i 'Osmānî ve
südde-i ḥākānî zuhūr ideli bu deñlü
dīndār müslümān ehl-i vekār vezîr
bir daḥi olduğı ma'lūm degüldür.
Āsitân-ı sa'âdetde...*

Ayrıca 5. grup Ü₁, YB, Ü₂) birçok hallerde diğer gruplardan daha değişik ve fazla bilgi vermektedir. Bu eklemeler a7'den itibaren konulmuştur. Aksi takdirde hem 3. grupta hem de 6. grupta mevcut olurdu. Bu grubu temsil etmek üzere Ü₁ seçilmiştir. Şimdilik iki fazla şairin müstensih tarafından konulduğunu kabul etmek zorundayız.

6. gruptan elimizde sadece W nüshası vardır. Eldeki şecereye göre W'nin müstensihi c2'yi bu nüshayı a2'den kopye ettikten sonra görmüştür. Onun için Vefāyī ve 'Alī Çelebi kenardadır. Luṭfī Paşa'nın kenarda olmasını ise müstensih'in bu şairi yazmayı unutup atladığını, sonra kenara yazdığını düşünmekle izah edebiliriz. Diğer bir izah da, müstensih'in W nüshasını istinsah ettiği nüshada Luṭfī Paşa'nın olmaması, W nüshası müstensihinin bunu c2'den istinsah etmesidir.

Bu gruptaki 4 fazla şairin (Şemsī, 'Ahdī, Mīrek, Şifā'ī) müstensih tarafından eklendiğini düşünebiliriz. W nüshasında başka nüshalarda görmediğimiz bir takım bilgilere rastlarız. Mesela; Ġazālī'de hiç bir nüshanın vermediği fakat W'nin verdiği bir gazel vardır. Bu bakımdan son nüshamızı W temsil etmektedir.

Daha fazla teferruata kaçmadan bu münakaşamızı burada bitiriyoruz. Vermiş olduğumuz şecerenin yüzde yüz doğru olduğunu iddia edecek değiliz. Yalnız elimizdeki mevcut nüshaların tedkikinden sonra varmış olduğumuz sonuç bu olmuştur.

III. BİBLİYOGRAFYA

- Akün, Faruk (1966). "Sehî". *İslâm Ansiklopedisi*. Cilt: X. İstanbul. 316-320.
- ‘Âli, Mustafa. *Künhü’l-ahbâr*. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi. T. Y. 5959.
- Arif Hikmet Bey. *Tezkire-i Şu‘arâ*. İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî, Tarih 789.
- Âşık Çelebi (1971). *Meşa’ir Üş-Şu‘ara or Tezkere of ‘Aşık Çelebi*. Edit. by G. M. Meredith-Owens. London. Gibb Memorial New Series XXIV.
- Ateş, Ahmed (1942). "Metin Tenkidi Hakkında". *Türkiyat Mecmuası* VII-VIII: 253-267.
- Babinger, Franz (1927). *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke*. Leipzig.
- Babinger, Franz (1934). "Sehi Çelebi". *The Encyclopaedia of Islam*. V. IV. Leiden. 205.
- Banguoğlu, Tahsin (1930). *Türk Şuara Tezkireleri*. Basılmamış Tez. İstanbul Üniversitesi: Türkiyat Enstitüsü.
- Bayrı, M. Halid (1928). "Sehi ve Eseri". *Milli Mecmua* 110: 1777-78.
- Bloch, Edgar (1932-33). *Catalogue des Manuscrits Turcs*. C. 2. Paris.
- Briquet, Charles M. (1968). *The New Briquet: Jubilee edition of Les Filigranes*. A Facsimile of the 1907 edition with supplemental material. Edit. by Allan Stevenson. 4 Cilt. Amsterdam.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1971). *Necati Bey Divanı’nın Tahlili*. İstanbul.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1976). "Kanuni Devrinin Sonuna Kadar Anadolu’da Nevayi Üzerine Notlar". *Atsız Armağanı*. İstanbul. 75-90.
- Dorn, Boris (1846). *Das Asiatische Museum der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften zu Saint Peterburg*. St. Petersburg.
- Eren, Meşkure (1960). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi Birinci Cildinin*

Kaynakları Üzerine Bir Araştırma. İstanbul.

- Eyice, Semavi (1967). “Varna ile Balçık Arasında Akyazılı Sultan Tekkesi”. *Belleten* XXXI/124: 551-92.
- Flügel, Gustave (1865-67). *Die Arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek zu Wien*. 3 Cilt. Vienna.
- Gökbilgin, M. Tayyip (1952). *XV-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası, Vakıflar, Mülkler, Mukâataalar*. İstanbul.
- Gökyay, Orhan Şaik (1976). “Kenzü’l-kübera ve Mehekkü’l-ulemâ”. *Çevren* IV/9: 43-74.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1949). “Şuara Tezkireleri”. *Aylık Ansiklopedi*. C. I. 28-31.
- Hammer-Purgstall, J. Von (1836-38). *Geschichte der Osmanischen Dichtkunst bis auf unsere Zeit*. 4 V. Pesth.
- İpekten, Haluk (1988). *Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şuarâ Tezkireleri*. Erzurum.
- İsen, Mustafa (1994). *Künhü’l-ahbâr’ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay.
- İsen, Mustafa vd. (2015). *Şair Tezkireleri*. Ankara: Grafiker Yay.
- İstanbul Kitaplıkları Tarih-Coğrafya Yazmaları Katalogları* (1943-51). 11 fasikül. İstanbul.
- İz, Fahir (1964). *Eski Türk Edebiyatında Nesir*. İstanbul.
- İz, Fahir (1976). “Ottoman and Turkish”. *Essays on Islamic Civilization, Presented to Niyazi Berkes*. Edit. by Donald P. Little. Leiden. 118-39.
- Karahan, Abdülkadir (1974). “Tezkire”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. XII/1. 226-30.
- Köprülü, Fuad (1943). *Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmalar*. İstanbul.
- Kut, Günay (1978). “Sehi Divanı”. *Çevren* VI/20: 23-43.

- Kut, Günay (1984). “Heşt Bihişt’in Yeni Bir Nüshası ve Bir Düzeltme”. *Journal of Turkish Studies, Türklük Bilgisi Araştırmaları* 7: 293-301.
- Kut, Günay (1998). “Sehî”. *İslam Ansiklopedisi*. C.17. İstanbul: TDV Yay. 273.
- Latifi, Kastamonulu (1314). *Tezkire-i Latifi*. Yay. Ahmed Cevdet. Dersaadet. Kütüphane-i İkdâm, 6.
- Levend, Agah Sırrı (1968). *Ali Şir Nevaî, Divanlar ile Hamse Dışındaki Eserler*. C. IV. Ankara.
- Levend, Agah Sırrı (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi I*. Ankara.
- Mass, Paul (1958). *Textual Criticism*. Alıncadan çev. Barbara Flower. Oxford.
- Mehmed Süreyya (1308-15). *Sicill-i Osmanî*. 4 Cilt. İstanbul.
- Mehmed Tahir (1333-42). *Osmanlı Müellifleri*. 3 Cilt. İstanbul.
- Mosin, Vladimir (1973). *Anchor Watermarks*. Amsterdam.
- Necati Beg (1963). *Necati Beg Divanı*. Yay. Ali Nihad Tarlan. İstanbul.
- Nicolaev, Vsevolod (1954). *Watermarks of the Mediaeval Ottoman Documents in Bulgarian Libraries*. Sofia.
- Öztürk, Şerif (1945). *İstanbul Kütüphanelerinde Bulunan Şuara Tezkiireleri*. Basılmamış Tez. İstanbul Üniversitesi: Türkiyat Enstitüsü.
- Riyazi. *Tezkire*. İstanbul Millet Kütüphanesi. Ali Emîrî. Tarih 765.
- Robinson, J. Stewart (1964). “The Tezkere Genre in Islam”. *Journal of Near Eastern Studies* XXIII: 57-65.
- Schmidt, J.- Shum ve A. Müller (1877). “Die Manuscripte der Waisenhaus-Bibliothek”. *Programm der Lateinischen Hauptschule 1875-1876*. Halle.
- Sehî Bey. *Divan*. Paris Bibliotheque Nationale. Supp. 360.
- Sehî Bey (1325). *Tezkire-i Sehi*. Yay. Mehmed Şükrü. İstanbul. (Kü-

tüphane-i Amid, 1).

Schî Bey (1942). *Sehi Bey's Tezkere, Türkische Dichterbiographien aus dem 16. Jahrh.* Çev. Nedjati Hüsnü Lugal ve Osman Reşer. İstanbul.

Schî Bey (1980). *Tezkire, Heşt Bihişt*. Sadeleştiren: Mustafa İsen. İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser Yay.

Sertkaya, Osman Fuat (1971). “Osmanlı Şairlerinin Çağatayca Şiirleri”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* XVIII: 133-38 ve XIX: 171-84.

Tolasa, Harun (1983). *Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*. İzmir.

West, Martin L. (1973). *Textual Criticism and Editorial Technique Applicable to Greek and Latin Textes*. Stuttgart.

Yekbaş, Hakan (2010). *Sehî Bey Dîvânı*. İstanbul.

IV. KISALTMALAR

- A : İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, 0.3544
A.E. : İstanbul, Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî, Tarih Kitapları, 768
B : İstanbul, Belediye Kütüphanesi Belediye Yazmaları, B.10
BL : London, British Museum Library, OR 7312
H : Halle (Saale), Universitäts-und Landesbibliothek, 0.48
L : Leningrad, Institut Narodov Azii, B.271
M : Berlin, Staatsbibliothek, 3449
P : Paris, Bibliotheque National, Suppl. 1072
P.C. : Tezkire-i Sehi. Yayınlayan: Mehmed Şükri, İstanbul 1325/1907-8
Ü : İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y.2540
Ü1 : İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y.3732
Ü2 : İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y.733
W : Wien, Österreichische Nationalbibliothek, Cod.Ho.132, 1215
W1 : Wien, Österreichische Nationalbibliothek, Cod.Mixt.1091
YB : İstanbul, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü, No.589
ŞA : Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa, 2863
MB1 : Magyar Tudományakademia Keleti Gyütemeni Könytare 25
MB2 : Magyar Tudományakademia Keleti Gyütemeni Könytare 153
TTY : Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi 1/30

V.ŞAİRLER TABLOSU

1. Bu tabloda alıntılar iki şekilde yazılmıştır:

a. Yazma ve sahife (veya yaprak) numaraları ile. Mesela; B, 16 veya W,95a.

b. Yazma ve şairlerin tabloda gösterildikleri sıra numarası ile. Mesela; H,169.

2. Boş kareler o şairin o nüshada olmadığını gösterir. X işaretli kareler ise o nüshada yaprak numarası olmadığını fakat şairin mevcut olduğuna işaret eder.

İsimler	tabaka	mabû nüsha	A	P	AE	B	L	W1	U	BL	M	H	U1	YB	U2	W	ŞA	MB 25	MB2 153	TTY
1 Sultân Süleymân Şâh	1	9	9b	8a	15	10	5b	133a	5a	10b	9b	x	10b	8b		9a		19	21	3b
2 Sultân Murâd Hân	2	11	12b	10b	21	13	7a	133b	6a	12b	11a	x	11b	11a		12a		26	27	9b
3 Sultân Mehmed Hân	2	12	13a	11a	22	13	7b	134a	6b	13a	11b	x	11b	11b		12b		27	28	10a
4 Sultân Bîyezîd	2	13	14b	12a	25	14	8b	134b	7a	14a	12b	x	13a	12b		14a		32	32	12b
5 Sultân Câm	2	14	15b	13a	27	15	9a	134b	7b	14b	13b	x	14a	13b	81a yamm	15a		35	34	14a
6 Sultân Selim	2	15	16b	13b	29	16	9b	135a	7b	15b	14a	x	15a	14b	81a yamm	16a		38	37	15b
7 Sultân Korkud	2	17	18b	15b	33	18	11a	135b	8b	17a	15b	x	17a	16a		18a		43	41	-
8 Ahmed Paşa	3	20	21a	17a	38	21	12b		9b	18b	17a	x	19a	18b		21a		48	47	-
9 Mahmud Paşa	3	22	23a	18b	40	22	13b		10a	19b	18a	x	20b	20a	37a	23a		52	51	24a
10 Mevlânâ Velâyi	3												21b	20b	37b	24a kenar				-
11 Karamanî Mehmed Paşa	3	23	24a	19b	42	23	14b		10b	20b	19a	x	23a	22b	39b	24a		54	53	25b
12 Kaşım Paşa	3	23	24b	20a	43	24	15a		11a	21a	19b	x	24a	23a	40a	24b		55	54	-
13 Piri Paşa	3	24	25a	20b	44	24	15b		11a	21b	20b	x	25a	24a	40b	25b		56	56	-
14 Zeynel Paşa	3	25	26a	21a	45	25	16a		11b	22a	Lutfi Paşa 20b	x	25b	24b	41a	26a	54a	58	58	-
15 Lutfi Paşa	3	25	26b	21b	46	26	16a		11b		Sinan Paşa 20b	x	26a	25a	41b	26a kenar	54b	59	-	-
16 Mevlânâ 'Alî Çelebi al-Fenânî	3												27a	25b	42b	26b kenar	55a	-		-
17 Mevlânâ Hacı Hasanoglu	3	26	27b	22a	47	26	16b	138a	12a	22a	21a	x	27b	25b	43a	26b	55b	61	59	20a
18 Mevlânâ 'Abdu'r-rahîmî Çelebi el-Mü'eyyedi	3	27	28a	23a	49	27	17a	138a	12a	22b	21b	x	28b	26b	Abdülke- rim 44a	27b	55b	62	61	-
19 Mev. Ca'îr Çelebi	3	28	29a	23b	49	28	17b	138a	12b	23a	22a	x	29a	28a	44b	28a	56a	63	62	-
20 Mevlânâ Şâh Çelebi el-Fenânî	3	28	29b	24a	51	28	18a	138b	12b	23b	22b	x	30a	28b	45a	28b	56a	65	64	-
21 Mevlânâ 'Abdu'l-Vasî Çelebi	3	29	30a	24b	52	29	18b	138b	13a	24a	23a	x	31a	29a	45b	29b	57a	66	65	-
22 Mev. Muhyî'd-din Çelebi el-Fenânî	3	29	30b	24b	52	29	18b	138b	13a	24b	23a	x	31b	30a	46b	29b	56a	67	66	-
23 Kadî Çelebi	3	30	31a	25a	53	30	19a	139a	13b	24b	Kadî 23b	x	31b	30b	47a	30a	57a	Kadî 68	67	-
24 Mev. Hî'âce Çel.	3	30	31b	25b	54	30	19a	139a	13b	25a	24a	x	32b	31b	47b	30b	57b	69	68	22a
25 Mehmed Çelebi	3	31	32a	25b	54	31	19b	Ahmed 139a	Ahmed 13b	25a	Çandarlıoğlu 24a	Ahmed	32b	Ahmed 31b	48a	Ahmed 31a	58a	69-70 Çandarlıoğlu Ahmed	Ahmed 69	22b
26 Mevlânâ 'Abdu'l-Vehhâb Çelebi	3	31	32a	26a	55	32	19b	139a	14a	25b	24b	x	33a	32a	48a	31a	58a	70	70	23a
27 Mevlânâ Ebu'l-Fazl Çelebi	3	32	32b	26b	56	32	20a	139b	14a	26a	24b	x	33b	32a	48b	31b	58a	71	71	23b
28 Nişancı Mustafa Çelebi	3	33	33a	26b	57	32	20a	139b	14a	26a	25a	x	34a	32b	49a	32a	58b	72	72	-
29 Rüstem Beg	3	34	34b	28a	59	33	21a	140a	15a	27b	Mustafa Beg	x	35b	34a	50b	34a	59b	Kasım 175	76	-

30 Şamlıoğlu Mustafa Beg	3	34	35a	28b	39	34	21b	140a	15a	27b	26a	x	36a	34b	51a	34a	39b	76	76	-
31 Çakıcı Sinan Beg	3	35	35b	29a	61	34	22a	140a	15b	28a	26b	x	36b	35a	51b	35a	60a	78	78	-
32 Ahmed Beg	3	36	36a	29a	61	35	22a	140b	15b	28b	Şahin Beg 27a	x	37a	35a	52a	35b	60a			-
33 Ali Beg	3	36	36b	29b	62	35	22b	140b	15b	28b	27a	x	37b	35b	52a	35b	60b	79	80	-
34 İdris Beg	3	36	36b	29b	62	36	22b	140b	15b	28a	Davut Beg 27b	x	37b	36a	İdris 52b	36a	60b	80	81	-
35 Ahmed Beg	3	37	37a	30a	63	36	23a	140b	16a	29a	A.Cel 27b	x	38a	36a	52b	36b	61a	81	81	-
36 Mevlânâ Hâdîr Beg Celbi	4	39	39a	31b	67	38	24a	141a	16b	30b	29a	x	39b	37b	54a	39a		85	87	36a
37 Mevlânâ İzzân	4	40	39b	32a	68	38	24b	141b	17a	31a	29b	x	40a	38a	54b	39b		86	88	-
38 Mevlânâ Lutfî	4	41	40a	32b	69	39	25a	141b	17a	31b	30a	x	41a	38b	55a	40a		87	89	-
39 Mevlânâ Kufîbî	4	42	41b	34a	71	40	26a	142a	18a	42b	Kutubdîn 31a	x	42a	39b	56b	41b		90	93	-
40 Mev. Müftü Semse'd'din Ahmed Celbi	4	43	42b	34b	72	41	26b	142a	18a	33a	31b	x	43a	40a	57a	42b		92	94	-
41 Mevlânâ Sa'dî Celbi	4							142b	18b			x	43b	Seydi 41a	57b	43a				-
42 Mevlânâ Hasan Celbi	4	44	43b	35a	74	42	27a	143a	19a	33b	Aşgâzâde 32a	x	45a	42a	2a	43a		94	96	-
43 Mev. Mehmed Celbi	4	44	43b	35b	74	42	27a	143a	19a	34a	32b	x	45a	42a	2a	43b		94	97	-
44 Mevlânâ Hâfîz-ı Acem	4	45	44a	36a	75	42	27b	143a	19b	34a	32b	x	45b	42b	2b	44a		95	98	-
45 Mev. İshâk Çel.	4	45	44b	36a	76	43	27b	143a	19b	34a	32b	x	46a	42b	2b	44b		96	99	26b+
46 Mev. Abdül-'Azîz Çel.	4	46	44b	36b	77	43	28a	143a	19b	34b	33a	x	46a	43a	3a	44b		97	99	27a+
47 Mev. Sa'dî Çel.	4	46	45a	37a	78	44	28b	143b	20a	35a	33b	x	46b	43b	3b	45a		98	101	27b+
48 Mev. Fahîr Çel.	4	47	45b	37a	78	44	28b	143b	20a	35a	Fahreddin 33b	x	47a	43b	3b	45b		98	101	28a+
49 Mev. Sinan	4	47	46a	37b	79	45	28b	143b	20a	35a	34a	x	47a	44a	4a	46a		99	102	28b+
50 Mev. Emin	4	48	46b	38a	80	45	29a	143b	20b	35b	34a	x	47b	44b	4b	46a		100	103	29a+
51 Mev. Hamdî	4	49	47a	38b	82	46	29b	144a	20b	36a	34b	x	48a	45b	5b	47a		102	105	30b+
52 Mev. Lâmi'	4	50	47b	39a	83	46	30a	144a	21a	36a	35a	x	48a	45b	6a	47b		103	106	31a+
53 Mev. Şeyhî	5	52	49b	40b	87	48	31a	144b	21b	38a	36b	x	50b	47a	71b, 59a, 60b	50a	61b, 27a	106	111	33b+
54 Mev. Ahmedî	5	54	52a	42b	91	50	33a	145b	22b	40a	38a	x	52b	48b		52a	27b	111	116	-
55 Mev. Şeyhoğlu	5	55	53a	43a	93	51	33b	145b	23a	Şeyhî 40a	Mev. Şeyhî 38b	x	53b	49b	18a yamı	53a	28a	113	119	-
56 Mev. Ahmedî Dâî	5	56	54a	44a	94	52	34a	146a	23b	40b	39a	x	54b	50a	18b	54a	28b	115	121	-
57 Mev. Şîrazî	5	57	55a	45a	96	53	35a	146a	24a	41a	39b	x	55b	51a	19a	55b	29a	117	123	-
58 Mev. Hüsnâmî	5	57	55b	45a	97	53	35a	146b	24a	41b	40a	x	56a	Mâfirî 51a	19b	56a	29b	118	123	-
59 Ağıry Çel.	5	58	56a	45b	98	54	35b	146b	24b	42a	40a	x	56a	51b	20a	56a	29b	119	125	37a+
60 Mev. Semsi	5	59	56b	46a	99	54	36a	146b	24b	42b	40b	x	57a	52a	20b	57a	30a	125	127	38a+
61 Mev. Hassan	5	59	57b	46b	100	55	36a	146b	25a	42b	40b	x	57a	52b	20b	57a	30a	121	128	38b+
62 Saîfî	5	60	57b	46b	101	55	36b	146b	25a	42b	41a	x	57b	52b	21a	51a	30a	121	129	39a+
63 Zaîrî	5	61	58b	47b	102	56	37a	147a	25b	43b	41b	x	58b	53b	22a	59a	31a	124	131	40b+
64 Ezhenî	5	61	59a	48a	103	57	37b	147a	25b	43b	41b	x	59a	53b	22b	59a	31a	124	132	41a+
65 Nûcâmî	5	Ticâmî(2	59a	48a	104	57	37b	147a	25b	44a	42a	x	59a	53b	22b	59b	31a	124	132	41b+
66 Baba Nedîmî	5	62	59b	48a	104	57	38a	147b	25b	44a	42a	x	59b	54a	23a	59b	31b	125	133	42a+
67 Mev. Melhîmî	5	62	59b	48b	105	57	38a	147b	26a	44a	42a	x	59b	54a	23a	60a	31b	126	133	42b+
68 Mev. Şeyhî Rûşenî	5	63	61a	49b	107	58	38b	147b	26b	45a	42a	x	60b	55a	24a	61a	32a	128	136	44a+
69 Mev. Hâfîzî	5	64	62a	50b	109	59	39b	148a	27a	45b	43b	x	61b	55b	25a	62a	32b	130	138	46a+
70 Mev. Nîzâmî	5	65	62b	50b	110	60	39b	148a	27a	46a	44a	x	62a	56a	25a	62b	33a	131	139	46b+
71 H-âcî Faîhî Kaşanîmî	5	65	63a	51a	111	60	40a	148a	27a	46a	44a	x	62b	56a	25b	63a	33a	132	140	47a+
72 Mev. 'Ulûmî	5	66	63a	51b	112	60	40b	148b	27b	46b	44b	x	62b	56b	26a	63b	33a	133	141	47b+ Ulûmî
73 Mev. Şehîdî	5	67	63b	52a	113	61	40b	148b	27b	47a	45a	x	63a	57a	26a	64b	33b	134	142	48b+

74 Mev. 'İskā	5	68	64b	52b	114	62	41a	148b	28a	47b	45b	x	64a	57b	27b	65a	34a	135	144	49b
75 Sa'dî-i Sirozi	5	68	64b	52b	115	62	41b	149a	28a	47b	45b	x	64a	57b	27b	65b	34a	136	144	49b+
76 Hâfî	5	69	65b	53a	116	63	41b	149a	28b	48a	46a	x	64b	58a	28a	66a	34b	137	146	50b+
77 Hâfî	5	69	66a	53b	117	63	42a	149a	28b	48b	46a	x	66a	58b	28b	66b	34b	138	147	51b+
78 Mev. 'Alî	5	70	66b	54b	118	64	42b	149b	29a	49a	47a	x	66a	59a	29b	67b		140	149	53a+
79 Ferâî	5	70	67a	54b	119	64	43a	149b	29a	49a	47a	x	66a	59a	29b	68a		141	150	53a+
80 Mev. Nâhîfî	5	71	67b	55a	120	65	43a	149b	29a	49b	47b	x	66b	59b	30a	68a		142	151	53b+
81 Mev. Hâmidî	5	Mecdî 71	67b	55a	Mecdî 120	65	43a	149b	29b	49b	47b	x	66b	59b	30a	68b		142	151	54a+
82 Şâfi'î	5	72	68a	55b	121	65 karr	43b	149b	29b	50a	48a	x	67a	60a	30b	69a		143	152	54b+
83 Şebâ'î	5	72	68b	56a	122	66 karr	44a	150a	30a	50b	48a	x	67b	60b	31a	70a	Hay- reddin 144	154	55b	
84 Le'âlî	5	73	69a	56a	123	66	44a	150a	30a	50b	48b	x	68a	60b	31b	70b		146	155	56b+
85 Kuvâmî	5	74	69b	56b	124	66	44b	150a	30b	51a	49a	x	69a	61a	32a	71a		147	156	57a+
86 Mev. Necatî	6	75	71a	58a	128	67	45b	150b	31a	52a	49b	x	70a	61b	33b	72b		150	160	59b+
87 Mev. Vâsî	6	77	73a	59b	131	69	46a	151a	32a	53b	51a	x	72a	62b	35a	75a	52a	154	165	62a+
88 Mev. Kermânî	6	78	74a	60a	133	70	47a	151b	32a	54a	Sa'uz- karmî 51b	x	72b	63a	35b	75b	+	155	166	63a+
89 Mev. Zülâfî	6	79	74b	60b	134	71	47b	151b	32b	54b	52a	x	73a	63b	36a	76a	+	156	167	64a+
90 Mev. Nihâî	6	79	74b	60b	134	71	47b	151b	32b	55a	52a	x	73a	63b	36b	76b	45a	157	168	64b+
91 Mev. Kâtib Şevkî	6	80	75a	61a	135	71	48a	151b	32b	55a	52b	x	73b	64a	61a	77a		158	169	65a+
92 Revânî	6	81	75b	61b	137	72	48b	152a	33a	55b	53a	x	74b	64b	61b	78a	51b	160	171	66a+
93 Mev. 'Amrî	6	82	77a	62b	138	73	49a	152a	33b	56b	54a	x	75b	65b	62b	79a		162	174	68a+
94 Tâî'î	6	83	77a	63a	139	74	49b	152a	33b	56b	54a	x	75b	66a	63a	79b		162	174	68b+
95 Mev. Sa'î	6	83	77b	63b	140	74	49b	152b	34a	57a	54b	x	76a	66a	63a	80a	52b	163	175	69b+
96 Attâbî	6	84	78b	64a	142	75	50b	152b	34b	58a	55a	x	77a	67a	64a	81a	52b	165	178	71a+
97 Mev. Sâkî	6	85	79b	65a	143	76	51a	153a	35a	58b	55b	x	78a	67b	65a	82a		167	180	72b+
98 Mev. Nihâlî	6	85	80a	65b	144	77	51b	153a	35a	59a	56a	x	78b	67b	65a	82b		168	181	73a+
99 Mev. Gazâlî	6	86	80b	66a	145	77	52a	153b	35b	59b	56b	x	79a	68b	66a	83b		170	183	74a+
100 Mev. Me'âlî	6	Me'â- nî87	82a	67a	Me'ânî 147	78	52b	153b	36a	60b	57b	x	80a	69b	66b	85a	53a	172	186	76a+
101 Mev. Sadî	6	88	82a	67a	148	78	53a	153b	36a	60b	57b	x	80b	Hay- dî70a	67a	85b		173	187	76b+
102 Mev. Şubhî	6	88	83a	67b	149	79	53b	154a	36b	61a	58a	x	81a	70a	67a	86a		175	188	77b+
103 Mev. Riyâzî	6	89	83a	68a	150	80	53b	154a	36b	61b	58a	x	81a	70b	67b	86b (karr 87b)		175	189	78a+
104 Mev. Kebîrî	6	89	83b	68a	150	80	54a	154a	36b	61b	58b	x	81b	70b	67b	86b		176	190	78b+
105 Mev. Sevdâyî	6	90	84a	68b	151	80	54a	154b	36b	61b	58b	x	82a	71a	68a	87a (ke- nâr88a)		177	190	79b+
106 Mev. Visâlî	6	90	84a	68b	151	81	54b	154a	37a	62a	58b	x	82a	71a	68a	87b		177	190	79b+
107 Mev. Gubûnî	6	91	84b	69a	152	81	54b	154b	37a	62a	59a	x	82b	71b	68b	88a		178	191	80b+
108 Mev. Gulâmî	6	91	85a	69b	153	82	55a	154b	37a	62b	59a	x	83a	72a	68b	88b		179	192	81a+
109 Mev. Kerâmî	6	91	85a	69b	153	82	55a	154b	37b	62b	59b	x	83a	72a	69a	88b		179	192	81a+
110 Mev. Kâdînî	6	92	85b	70a	154	82	55a	154b	37b	Kâdî 63a	58b	x	83b	72a	69a	89a		180	193	81b+
111 Mev. Niyâzî	6	92	85b	70a	154	83	55b	154b	37b	63a	60a	x	83b	72b	69b	89a		181	194	82a+
112 Mev. Celâyî	6	93	86a	70b	155	83	55b	155a	38a	63b	60a	x	84a	73a	70a	89b		181	195	82b+
113 Mev. Durâ'î	6	93	86b	71a	156	84	56a	155a	38a	64a	60b	x	84b	73a	70a	90a		182	196	83b+
114 Baba Hasan	6	94	87a	71a	156	84	56a	155a	38a	64a	60b	x	84b	73a	70b	90b		183	196	83b+
115 Bihîştî	6	94	87a	71b	157	84	56b	155a	38a	64a	60b	x	85a	73b	70b	90b		183	197	84b+
116 Mev. Turâbî	6	95	88a	72a	158	85	57a	155b	38b	66a	61b	x	85b	74a	71b	91b		185	199	85b+
117 Şehâyî	6	95	88b	72b	159	85	57a	155b	38b	66a	61b	x	86a	74a	71b	92a		185	200	86a+
118 La'î	6	96	88b	72b	159	86	57a	155b	38b	66b	61b	x	86a	74b	71b	92a		186	200	86b+
119 Haydar	6	96	88b	72b	160	86	57b	155b	39a	66b	61b	x	86b	74b	72a	92b		186	200	86b+
120 Kandi-i Sirozi	6	96	89a	73a	160	86	57b	155b	39a	66b	62a	x	86b	74b	72a	92b		187	201	87a+
121 Cenânî	6	97	89a	73a	161	86	57b	155b	39	66a	62a	x	87a	75a	72b	93a		187	202	87a+
122 'Ahdi (Kâtib)	6	97	89b	73b	161	87	58a	155b	39a	66a	62b	x	87a	75a	72b	93b		188	202	87b+
123 Mev. Şehîdî	6	97	89b	73b	162	87	58a	156a	39a	66a	62b	x	87b	75b	73a	93b		188	203	88a+
124 Sâgânî	6	98	90a	74a	163	87	58b	156a	39b	66b	62b	x	87b	75b	73a	94b		189	204	88b+
125 Semsî	6															95a				
126 Lâ'î	6	99	91a	74b	164	88	59a	156a	40a	67a	63a	x	88a	76a	73b	95b		191	205	89a+
127 Fendî	6	99	91a	74b	165	88	59b	156a	40a	67a	63b	x	88b	76b	74a	96a		191	206	89b+
128 Mev. Hâbibî	6	100	91b	75a	165	89	59b	156b	40a	67b	63b	x	88b	Celâî 76b	74a	96a		192	207	90a+
129 Mev. Nasûhî	6	100	92a	75b	166	89	60a	156b	40b	68a	64a	x	89a	77a	74a	96b		193	208	90b+
130 Kâşîbî	6	101	92b	76a	167	90	60a	156b	40b	68b	64b	x	90a	77b	75a	97a		194	209	91b+
131 Mev. Hâdîdî	6	101	93a	76a	168	90	60b	157a	41a	68b	64b	x	90a	78a	75b	98a		195	210	92a+

132' Ahdi	6																98a kanır				
133 Mirek	6																98a kanır				
134 Şifâ'î	6																98a kanır				
135 Resmî	6	102	93b	76b	169	91	61a	157a	41a	69a	66a	x	90b	78a	75b	98b		196 Boz- zür	211	92b+	
136 Sıdkî	6	102	93b	77a	169	91	61a	157a	41a	69a	66a	x	91a	78b	76a Sofî	99a		196	212	93a+	
137 Fehmî	6	102	94a	77a	170	91	61a	157a	41a	69a	66a	x	91a	78b	76a	99a		197	212	93b+	
138 Mev. Sühriyî	6	Nihânî 103	94a	77a	Nihânî 170	91	61a	157a	41b	69b		x	91a	78b	76a	99a		197	213	93b+	
139 Mev. Hevesî	6	103	94b	77b	171	92	61b	157a	41b	69b		x	91b	79a	76b	99b	45a	198	214	94a+	
140 Mev. Nihânî	6	103	94b	77b	171	92	61b	157b	41b	70a	66b	x	91b	79a	76b	99b	45a	198	214	94b+	
141 Mev. Muhiyî	6	104	95a	78a	172	92	62a	157b	41b	70a	66b	x	92a	79b	77a	100a	45a	199	215	95a+	
142 Mev. Tighî	6	104	95a	78a	172	93	62a	157b	42a	70a	66b	x	92a	80a	77b	100b	45b	199	215	95b+	
143 Dividdir Meşhûr Çelebi	6							157b	42a				Ni- hânî'den sonra 92a	79b	77a		45a				
144 Mev. Hâkî	6	105	95b	78a	172	93	62a	157b	42a	70b	66a	x	93a	80a	78a	100b	45b	200	216	95b+	
145 Mev. Hîfzî	6	105	95b	78b	173	93	62a	157b	42a	70b	66a	x	93b	80b	78a	100b	45b	200	216	96a+	
146 Mev. Mağâmî	6	105	96a	78b	174	94	62b	158a	42b	71a	66a	x	93b	80b	78b	101a		201	217	96b+	
147 Zâtî	7	107	97b	80a	177	95	63b	158b	43a	72a	67a	x	95a	82a	79b	103a		204	221		
148 Mev. Âlî	7	108	98a	80b	178	96	64a	158b	43b	72b	67b	x	95b	82a	80a	103b		205	222	100b+	
149 Sem'î	7	108	98b	81a	179	96	64b	158b	43b	73a	68a	x	96a	82b	80b	104a		207	224	101b+	
150 Meşhî	7	109	98b	81b	180	97	65a	159a	44a	73b	68b	x	97a	83a		104b		208	225	102b+	
151 Mev. Retikî	7	110	100a	82a	181	98	65a	159a	44a	74a	68b	x	97a	83b	8a yanmı	105a		209	226	103a+	
152 Suucî	7	110	100b	82b	181	98	65b	159b	44b	74a	69a	x	97b	84a	8a	105b	35a (44b tekâr)	210	227	104a+	
153 Keşî	7	Keşî 111	Keşî 100b	Keşî 82b	Keşî 182	99	66a	159b	44b	74b	69a	x	98b	84a	8b	106a	35a (44a tekâr)	211	228	105a+	
154 Feruğî	7	111	101a	83a	183	99	66a	159b	44b	74b	69b	x	98b	84b	8a	106b	35b (44a tekâr)	212	229	105b+	
155 Amînî	7							159b	45a	75a	69b	x	98a	84a		106a kanır	35a (Sucu- d'den sonra)	211		105b	
156 Mev. Aun'î	7	111	101a	83a	183	99	66a	159b	45a	75a	Tâîrî 69b	x	99a	84b	8b	106b	35b	212	229	105b+	
157 Suzî	7	112	101b	83b	184	99	66b	159b	45a	75b	70a	x	99a	85a	9a	107a	35b	213	230	106a+	
158 Mev. Âfâ	7	112	102a	83b	185	100	67a	159b	45a	75b	70a	Âfâr x	99b	85a	9a	107a	36a	213	231	107a+	
159 Mev. Nâmî	7	113	102a	84a	185	100	67a	160a	45b	76a	70b	x	99b	85b	9b	107b	36a	214	232	107b+	
160 Mev. Perâhî	7	113	102b	84a	186	100	67b	160a	45b	76a	70b	x	100a	85b	9b	108a	36a	214	-	108a+	
161 Mev. Cemâlî	7	113	102b	84a	186	101	67b	160a	45b	76a	70b	x	100a	85b	9b	108a	36a	215	232	108a+	
162 Mev. Yâkînî	7	113	102b	84b	186	101	67b	160a	45b	76a	70b	x	100a	86a	10a	109a	36a (44b tekâr)	215	232	108b+	
163 Mev. Celîlî	7	114	103a	85a	187	101	68a	160a	46a	76b	71a	x	100b	86a	10b	109a	36b (44b tekâr)	216	234	109b+	
164 Mev. Fânî	7						68a													110a+	
166 Mev. Vahdî	7	115	104a	85b	189	102	68b	160b	46a	77a	72b	x	101a	86b	Kâtib D.11a	109b	36b	218	234	111b+	
167 Mev. Câmî	7	115	104b	86a	190	103	69a	160b	46b	77b	71b	x	101b	87a	11a Kâtib H.	109b	37b	219 Kâtib Da- vud'dan sonra	235 Kâtib Da- vud'dan sonra	112a+	
168 Kâtib Davud	7	116	104b	86a	190	103	69a	160b	46b	78a	72a	x	102	87b	11b	109b	37a	218	-	112b+	
169 Mev. Peşînî	7	116	105a	86b	191	104	69b	160b	46b	78a	72b	x	102b	87b	12a	110a	37b	220	236	113b+	
170 Seziyî	7	117	105b	87a	192	104	70a	161a	47a	78b	72b	x	103a	88a	12b	110b	37b	221	238	114b+	
171 Mev. Sîhî	7	117	106a	87a	192	105	70a	161a	47a	78b	72b	x	103a	88a	12b	111a	38a	222	238	114b+	
172 Semî	7	118	106a	87b	193	105	70b	161a	47b	79a	Semî 73a	Semî x	103b	88b	13a	111b	38a	222	239	115a+	
173 Mev. Cevânî	7	118	106b	88a	194	106	70b	161a	47b	79a	73a		103b	88b	13a	111b	38a	223	240	115b+	
174 Mev. Cihânî	7	118	106b	88a	194	106	70b	161a	47b	79b	73a		104a	88a	13b	112a	38b	223	240	116a+	
175 Nigârî	7	119	107a	88a	195	106	70b	161a	47b	79b	73b		104a	89a	13b	112a	38b	224	-	116a+	
176 Şehabî	7	119	107a	88a	195	106	71a	161a	47b	79b	73b		104	89a	13b	112a	38b	224	240	116b+	

177 Mevli	7	119	107a	88b	195	107	71a	161b	47b	79b	73b		104a	89a	13b	112b	38b	224	241	117a+
178 Zan	7	Nisan 119	107b	88b	Nisan 196	107	71a	161b	48a	80a			104b	89a	14a	112b	39a	225	241	117a+
179 Bezmi	7	120	107b	88b	196	107	71a	161b	48a	80a			104b	89b	14a	113a	39a	225	242	117b+
180 Zenciri	7	120	108a	89a	197	107	71b	161b	48a	80a			105a	89b	14a	113a	39a	226	242	118a+
181 Süvân	7	120	108a	89a	197	108	71b	161b	48a	80b		x	105a	89b	14b	113b	39a	226	243	118b+
182 Süfîân	7	121	108b	89b	198	108	71b	161b	48a	Satıy 80b		x	105a	Satıy 90a	14b	114a	39b	227	243	118b+
183 Çagırıcı Şeyhi	7	121	108b	89b	198	108	72a	161b	48b	80b	73b	x	105b	90a	15a	114a	39b	Çagırıcı 227	244	119a+
184 Zeyneb Hâfîz	7	122	109b	90a	200	109	72b	162a	48b	81b	74a		106b	90b	15b	115a	40a	228	245	120b+
185 Mihri Hâfîz	7	122	109b	90b	200	109	72b	162a	49a	81b	74a		106b	91a	16a	115a	40a	229	246	121a+
186 Mev. Remzi	8	124	110b	91b	203	110	73b	162b	49b	82b	75a	x	107b	92a	17a	116b	41a	231	249	123a+
187 Mev. Bahânî	8	124	111a	91b	204	111	73b	162b	49b	82b	75b	x	108a	92a	17a	117a	41a	232	250	123b+
188 Mev. Nigârî	8	124	111b	92a	205	111	74a	162b	49b	83a	75b	x	108b	92b	17b	117b	41a	233	250	124a+
189 Mev. Kâimî	8	125	111b	92a	205	111	74a	162b	50a	83a	76a	x	108b	92b	17b	118a	41b	233	-	124b+
190 Mev. Fikrî	8	125	112a	92b	206	111	74a	162b	50a	83a	76a	x	109a	92b	83a	118a	41b	234	251	125a+
191 Hayâlî	8	126	112a	92b	206	112	74b	163a	50a	83b	76a	x	109a	93a	83a	118b	41b	235	252	125b+
192 Fîgânî	8	126	112b	93a	207	112	Niyâzî'den sonra 77a	163a	50b	84a	76b	x	109b	93b	83b	119a	41b	235	253	126b+
193 Hayretî	8	126	113a	93a	208	113	75a	163a	50b	84b	77a	x	110a	94a	84a	120a	42a	237	254	127a+
194 Uşûlî	8						75a													
195 Tâfâtî	8						75b													
196 Mev. 'Anfî	8	127	113a	93b	208	113	75b	163a	50b	84b	77a	x	110b	94a	84b	120a	42a	237		127b+
197 Mev. Rûhî	8	127	113b	93b	209	113	75b	163a	51a	Şu'hi 84b	Şu'hi 77b	x	110b	94a	84b	120b	42a	238	255	128a+
198 Mev. Niyâzî	8	128	114a	94a	213	114	76b	163b	51a	85a		x	111b	94b	85a	121b	42b	239	257	129b+
199 Rahmî	8	129	115a	95a	211	114	77a	163b	51b	86a	78a	x	112a	95b	85b	122b	43a	241	258	131a+
200 Balâ	8	129	115a	95a	212	115	77b	164a	51b	86a	78a	x	112a	95b	85b	122b	43a	241	259	131b+
201 'Abdî	8												112b							
202 Fânî	8	130	115b	95b	213	115	77b	164a	52a	86b	78b	x	113a	96a	86a	123a	43a	242	260	132b+
203 Yetim	8	130	116a	95b	213	116	78a	164a	52a	86b	78b	x	113a	96a	86a		43b	Yetim 242		133a+
204 Mardûmî	8							164a	52a	karar										
205 Selâkî	8	130	116a	96a	214	116	78a	164a	52a	87a	78b	x	113b	96b	86b		43b	243		133b+
206 Sabûhî	8						78a													
207 'İşrâ'î	8						78b													
208 Mahjû	8	131	116b	96a	215	116	78b	164a	52a	87a	78b	x	113b	96b	86b	-	43b	243		134a+
209 'Ulûmî	8	131	116b	96b	215	117	79a	164b	52b	87a	79a	x	114a	96b	86b		43b	244		134a+
210 Mesrûbî	8	131	116b	96b	215	117	79a	164b	52b	87a	79a	x	114a	96b	86b		43b	244		134b+
211 Nigârî	8	131	116b	96b	216	117	79a	164b	52b	87a	79a	x	114a	97a	86b	124a	43b	244		134b+
212 Ferdî	8	132	117a	96b	216	117	79b	164b	52b	87b	79a	x	114a	97a	87a		70a	245		135a+
213 Ennî	8	132	117a	96b	216	117	79b	164b	52b	87b	79a	x	114b	97b	87a	123b	70a	245	260	135a+
214 Nûşî	8	132	117a	97a	217	118	79b	164b	52b	87b	Tu'şî 79b	x	114b	97a	87a	123b	70a	245	261	135b+
215 Seb'î	8	133	117b	97a	217	118	79b	164b	52b	87b	79b	x	115a	97b	87b	124a	70a	245	261	136a+
216 Zemînî	8	133	117b	97a	217	118	79b	164b	53a	87b	79b	x	114b	97a	87a	124a	70a	246	262	136a+
217 Mu'îdî	8	133	117b	97b	218	118	80a	164b	53a	88a	79b	x	115a	97b	87a	125a	70a	246	262	136b+
218 Hîlmî	8							164b	53a				114b	Hîlmî 97b	87b	124b	70a			
219 Nazmî	8	133	118a	97b	218	119	80a	164b	53a	88a	80a	x	115b	98a	88a	125a	70a	246	262	136b
220 Garâmî	8							165a	53a											
221 Vahdetî	8							165a	53a											
222 Sabûhî	8	134	118a	97b	219	119	80a	165a	53b	88b	80a	x	115b	98b	88b	125b	70b	247	263	137a+
223 Kudsî	8	134	118b	98a	219	119	80b	165a	53b	88b	80a	x	116a	98b	88b	126a	70b	247	263	137b+
224 Vechî	8	134	118b	98a	219	119	80b	165a	53b	88b	80b	x	116a	98b	88b	126a	71a	248	164	137b+
225 Hîlîbî	8	135	118b	98a	220	119	80b	165a	53b	88b	80b	x	116a	98b	88b	126a	71a	248	264	138a+
226 Kandî	8	135	118b	98a	220	120	80b	165a	53b	88a	80b	x	116b	98a	88a	126b	71a	248	264	138a+
227 Mev. Hâfîz	8	135	119a	98b	221	120	81a	165b	54a	88a	81a	x	116b	99a	88a	126b		249	265	138b+
228 Hîlîlî	8	135	119a	98b	221	120	81a	165b	54a	88a	81a	x	116b	99a	88a	126b	71a	249	265	139a+
229 Helâkî	8	136	119a	98b	221	120	81a	165b	54a	89b	81a	x	117a	99b		127a	71a	249	265	139b+
230 'Asgî	8	136	119b	99a	222	121	81a	165b	54a	89b	81a	x	117a	99b	89b	127a	71a	249	266	140a+
231 Yal'yâ	8	136	119b	99a	222	121	81b	165b	54a	89b	Ferdî 81b	x	117a	99b	89b	127b	71b	250	266	140b+
232 Derûnî	8	137	120a	99a	222	121	81b	165b	54b	90a	81b	x	117b	100a	90a	128a	71b	250	267	140b+
233 Rahîkî	8	137	120a	99b	223	121	81b	165b	54b	90a			118a	100a	90a	128a	71b	251	267	141a+
234 Sehen	8												118a							
235 Cemîlî	8	137	120a	99b	223	122	82a	165b	54b	90a			118a	100b	90a	128b	71b	251	269	141b+

236Kurbi	8	138	120b	100a	223	122	82a	166a	54b	90b			118b	100b	90b	129a	71b	252	269	142a+
237Lâhî	8	138	121a	100a	224	122	82a	166a	55a	90b	81b		119a	101a	90b	129a	72a	252	269	142b+
238Sun'î	8	138	121a	100b	225	123	82b	166a	55a	91a	82a		119a	101a		129b	72a	253		143b+
239Servî	8							166a	55a	91a	82a		119a	101a	91a	129b	72a	253		
240Dervîş	8							166a	55a				119a	101b	91a		72a			
		218	218	218	218	218	223	220	227	220	209	208	229	227	216	222	140	220	202	185

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Arap harfli alfabede bulunup da, bugünkü alfabede bulunmayan işaretler için tenkidli basımı yapılan ilmî eserlerde kullanılagelen aşağıdaki transkripsiyon sistemi kullanılmıştır:

ء	’, y
ث	s, S
ح	h, H
خ	ḥ, Ḥ
ذ	z, Z
ص	s, S
ض	ḍ, Ḍ/ẓ, Ẓ
ط	ṭ, Ṭ
ظ	ẓ, Ẓ
ع	‘
غ	ġ, Ġ
ق	q, Q
ك	k, K/ ṅ, Ñ/g, G

Arapça ve Farsça kelimelerdeki med harfleri de şöyle gösterilmiştir:

ا	ā, Ā
و	ū, Ū
ى	ī, Ī

Farsça vāv-ı ma’düleler uzun a’dan önce üst konumda (◌̣) işareti ile gösterilmiştir:

ḥ̣ān, ḥ̣āb gibi.

HEŞT-BİHİŞT

METİN

A1b; L1b; Ü1b; Ü1b; W1b Bismillâhi'r-raḥmāni'r-raḥîm
Fâtîḥa-i feth-i kitâb-ı 'azîm

Râbıta-i rahmet-i tuğrâ-şebîh
Levḥa-i ser-nâme-i lâ-raybe fîh

Mecma'-ı ser-rişte-i tevḥîd-i rāz
Silsile-i rāh-ı hidāyet-nüvāz

Dîbâce-i şuver-i insân-ı kerîm ve zāyiçe-i fihrist-i aḥsen-i takvîm ve *şavvereküm feaḥşene şavvereküm* 'unvânı ile mu'anven olup şāni'-i şānāyi'-i şun'-i qadîm ve mübdi'-i¹ bedāyi'-i bedi'-i ḥakîm vücūd-ı insânı şuver-i aḥsen ile ḥalk eyleyüp *veleḳad kerremnâ* tevḳi'-i² ile nişānlayup³ ve *kāne ḥaḳḳan 'aleynâ* menşûrın⁴ şafḥa-i ruḥsârında ve levḥa-i 'izârında mestûr u manzûr kılup bağçe-i gülzâr-ı İrem ve bûstân-ı benefşe-zâr-ı 'ademden⁵ gülistân-ı çehre-i ḥûbâna lâle vü gül ve şâhsâr-ı (**A2a**) serv-ḳadd-i ḥıramâna⁶ nergis⁷ ü sünbül ile zîb ü zînet⁸ (**W2a**) virdi.

Kıt'a: Şol yirde ḳara toprağ olan dil-rübâlaruñ
(**Ü12a**) Zülf ü ruḥından⁹ uş gül ü sünbül nümûnedür

(**L2a**) Gülzâr-ı ḥüsne 'ışḳ uyasın bûlbûl eyleyüp
Her bir nefesde zârlığı güne gûnedür

Enîn-i zemzeme-i 'âşîḳân ve tanîn-i demdeme-i müştākân birle ter ü tâze vü ḥandân ve ḥûb-rû vü şādân idüp şāhib-naẓm olan şikeste-dil ve ehl-i faẓl olan 'ilm ü ma'rifet muḥaşşılların vâdi-i maḥabbetde ḥayrân mânend-i hezâr-destân nālân ve berîyye-i hayretde ser-gerdân mişâl-i 'andelîb-i hoş-elḥân ğazel-serâ ve naẓm-ārâ itdi.

Meşnevî: İdüp bir lâle-ruḥ yüzinden ol gül
Bitürdi zülf ü müdan tâze sünbül

Gülümsedükçe gonca gülsitâna
Dehân-ı yârdan virür nişâne

Benefşe¹ kim per-i ṭāvûsa beñzer

¹ mübdi-i] ibdâ' A, L (daha önce mübdi' kelimesi varsa da üzeri çizili), W.

² tevḳi-i] tevḳîkı ü A, Ü₁

³ nişānlayup] nişānlanup A, Ü₁.

⁴ menşûrın] menşûrdan Ü.

⁵ 'ademden] 'ademde Ü.

⁶ serv-ḳadd-i ḥıramâna] serv-i ḥıramâna Ü, Ü₁

⁷ nergis ü ... zînet] - Ü

⁸ zîb ü zînet] ü tezyîn-i rütbet L, Ü, Ü₁, W

⁹ ruḥından] ruḥında A, Ü

‘Aceb kangı nigāruñ zülfin oğşar

Semenler² kim tutupdur bāğ u rāğı
Anuñ her biri bir şeh yüzi ağı

Açılan³ gūşelerde nergisi t̄ac
Nice şeh-zāde çeşmidür gözün aç

(A2b) Dil olmuş her çemen eyler hikāyet
(W2b) Güzeller hūsn ü haṭṭından rivāyet

(Ü₁2b) Esen bād-ı nesīm olup sehergāh
Hevā-yı zūlf-i dil-berden keser rāh

Salınan gūlsitānda serv ü⁴ şimşād
Görinür her biri bir⁵ merd-i āzād
Şu yaprak kim şolup başdan kıararmış⁶
Bir ‘aşık çehresidür ol şararmış

Hezār olup iden zārī vü feryād
Şorarsañ anı Mecnündür ya Ferhād

(L2b) Vaşla-i şalavāt gül-i zībā gibi hūb-rū ve teslīmāt-ı
nāmiyāt sūnbül-i muṭarrā gibi semen-bū ol server-i dü-cihān ve
meḥḥar-ı ins ü cān üzerine olsun ki nübūvvet gūlistānına bülbul-i
nağme-serā ve risālet büstānına serv-i cihān-ārā olup fazīlet mülkinün
sulṭān-ı taḥt-nişini ve feşāḥat ikliminün pādīşāh-ı celālet-āyinidür.

Şi‘r⁷: Mülk-i fesāḥata şeh-i kişver-güşā olan
İki cihān memālikine pādīşā olan

Ḳavl-i faşīḥ ile fuşehā efşahı olup
Dünyā vü āḥiret kamuya pişvā olan

(A3a) Ve ‘alā ālihī ve aşḥābihī ki her biri fazīlet meydānının
çāpük-süvārı ve velāyet gūlsitānının bülbul-i nağme-güzārıdır
*radıyallāhü ‘anhüm*⁸ ve *ce‘ale’l-cennete meşvāhüm*. (W3a) Nükte-
dān-ı ‘ālem ve suḥen-dān-ı benī ādem ki müdeḳḳıḳ-ı hurde-bın ve
muḥaḳḳıḳ-ı hıred-āyın hıdmetlerinde olup eş‘ār nazmına mā’il olan
nazım ehli kāmilleri ve söz veznine kādır olan şu‘arā ve fuşahā kıayille-

¹ Benefşe ... oğşar] Bu beyit Ü₁’de yırtılmış olduğundan yoktur.

² Semenler ... yüzi ağı] Bu beyit Ü₁’de yırtılmış olduğundan yoktur.

³ Açılan ... gözün aç] Bu beyit Ü₁’de yırtılmış olduğundan yoktur.

⁴ Serv ü] serv-i Ü₁

⁵ bir] ne Ü₁

⁶ Şu yaprak kim şolup başdan] görinen berk-i ter şolmuş W

⁷ Şi‘r] Rübā‘ī A, Ü₁

⁸ Rādıyallāhu ‘anhüm] Saḳallāhu şerāhümü Ü

ridür. Kelâm-ı mu‘ciz-nizâm nüzûli ile anlara rütbet ü rif‘at yitişüp¹ ve *mā ‘allemnāhü’-şi‘re ve mā yenbağī leh* âyeti taşhîh-i nisbet-i şi‘r ü şâ‘ir itmişdür. Aña binā‘en zümre-i şu‘arâ ve fırka-i fuşahâ imtiyâz bulup *eş-su‘arâü ümerâi’l-kelâm* olduğu haysiyyetiyle şi‘r ilhâm ve şâ‘ir hüceste-fercâm olup bu tabakadan mertebe-i vilâyete ve derece-i sa‘âdete yitişmiş ‘azizler çokdur. Dürer-i gurer-i şi‘r ki zâde-i şâdef-i sine-i gevher-bâr ve perverde-i bahr-ı zehhâr-ı ebkâr-ı efkârdur ziver-i nev-‘arûs-ı bedî‘ ü beyân ve (A3b) ârayış-ı muhaddere-i me‘âni-i feyezân ile hilye-i (Ü2b) cemîl ü cemâl ve zinet-i celîl ü celâl bulup müzeyyen ve muhallâ² olmuşdur. ‘Ulemâ-yı ‘izâm ve fużalâ-yı kirâm huzûr-ı şeriflerinde bu fırka mergûb³ ve eş‘arî matlûb düşüp kütüb-i mu‘teberelerine nazm ehli kelâmı ile (Ü13b) tertib ü terğib virüp evâ‘il-i dibâcelerinde taḥsîn-i (W3b) kelâm ve şahâyif-i kitâb-ı kirâmlarında istiḥād-ı belâğat ve istimdâd-ı feṣāḥât için fuşahâ vü büleğâ eş‘arın irâd iderler. Bu sebeble her⁴ zamânda şahâyif-i rûzgâr ve şafâyih-ı nakş u⁵ nigârda bunların nâmı meşhûr ve eş‘arî mezburdur. Hattâ Pârisi dilde şeyhü’l-islâm zübdetü’l-kirâm ‘ışk kâşânesinüñ rind-i dürd-âşâmı Hazret-i Mevlânâ ‘Abdu’r-raḥmân-ı Câmî kıddise sirruhunuñ *Bahâristân* adlu kitâbı ki aña *Heşt-Ravza* dirler anuñ bir ravzası şu‘arâ-yı müteḳaddimîn zikrinde olup ol tâ‘ifeyi bir vech ile tertib ve bir resm ile tehzib idüpdür (A4a)ki bunun bir ravzası hicâbindan cennetüñ sekiz ravzası muḥtefî ve İrem bağı gülzârı bu Bahâristânüñ gülistânından hafî olmuşdur. Ve Ḥorasân mirzâdelerinden sa‘âdet-penâh vilâyete bârgâh Emîr Devletşâh ki ziver-i dâniş ü fazîlet ile (L3b)ârâste ve ḥulî-i⁶ fakr u kanâ‘at ile pîrâste olup tekâ‘üd ihtiyâr idüp kalmış idi⁷ (W4a)ol daḥı bu tâyifenüñ zübdesin ve bu fırkanuñ güzidesin(Ü14a) cem‘ idüp *Tezkiretü’ş-su‘arâ* diyü ad virüp kitâb itmişdür. Ba‘dehü Mir ‘Alî Şîr ki bu fennüñ mişeyistânında bebr-i peleng-efgen ve bu ṭarîķuñ meydânında şeh-süvâr-ı cerb-suḥandur⁸ Sultân Hüseyin Baykaranun *raḥmetu’llâhi ‘aleyh* vezîr-i a‘zamı ve muşâhib-i hem-demi iken kendüyi⁹ şu‘arâ zümresine münḥarîṭ¹⁰ kılup Nevâi taḥallüş itmişdür. Vezâret meşgalesi arasında muşlih-i (A4b)‘avâm u ḥavâşş ve umûr-ı hizmet-i pâdişâh¹¹-ihtişâş içinde olurken kendü zamanında vâķi‘ olan şu‘arâ¹² ve nefis-i nefisi ile muşâhib düşüp¹³ cem‘iyyet iden zurefâyı cem‘ idüp kitâb¹ yazmış ve

¹ yetişüp] yetişmiş L, Ü₁

² muhallâ] mücellâ W

³ mergûb] tamâm W

⁴ sebeble her] sebeb eyyâm-ı Ü

⁵ nakş u] nakş-ı A

⁶ ḥulî-i] hilye-i Ü, Ü₁

⁷ idi] - L, Ü₁

⁸ suḥandur] suḥanıdur A

⁹ kendüyi] kendini A, Ü₁

¹⁰ munḥarîṭ] munḥirât A

¹¹ pâdişâh] pâdişeha Ü

¹² şu‘arâ ve] şu‘arâ Ü₁, W

¹³ nefisi ile muşâhib düşüp] nefisi ile A

bu cümleyi sekiz meclis idüp *Mecālisü'n-nefā'is* diyü ad yirmiş. İnşāf bu ki her meclisi² bir cennet ve her beyti³ nigār-hāne-i Çini gibi pür-nağş-şüret kılup bir vech ile ārāyiş ve bir şüret ile işler⁴ itmişdür ki 'aql-ı müdekkık-ı mü-şikāf anuñ taşavvurında⁵ hayrān ve hured-i hürde-bın kılı (**Ü3a**) kırk yarmakda mähir iken anuñ taḥayyülünde sergerdāndur. Bu fakir ü⁶ (**Ü14b**) haķir-i şikeste-hātır kütüb-i mezküreyi (**W4b**) mütedāvil ü mütetebbi⁷ olup *Mecālisü'n-nefā'is* ile dil-i ğamġin enis⁸ ve *Bahāristān*-ı dil-sitān ile dide-i nemġin⁸ münis olup her birinüñ mütāla'asından cāna rāḥat ve dil-i bīmāra şihḥat irüp hātır-ı fātıra ḥutūr u ḥalecān ve dil-i nā-şāda (**L4a**) mürür u güzerān iderdi ki (**A5a**) memleket-i Rūmda izḥār u iştiḥār bulan fuḫalā vü şu'arā 'azizlerüñ adına daḥı bir risāle olsa ki mürür-ı zamānla bunlaruñ ismi rüzġār-ı ğaddār ve çarḥ-ı sitemkār eliyle zamāne defterlerinden ḥakk ve devrān ceridelerinden münfekk olmayup nesyen mensiyyen ferāmüş olmasa diyü bu ma'nā gönül levḥinde merkūz ve şahife-i dilde mermūz olup bi-ḥasbi't-tāka anları yazup sebt-i evrāk itmek murād-ı külli olmuş. Egerçi bu 'abd-i za'if-i kālilü'l-bizā'a ve bende-i naḥif-i eķallü's-şinā'ada çok ol mertebede miknet ve ol derecede kudret yoġ idi ki⁹ bu 'azizlerüñ nām-ı şeriflerine ve ism-i laṭiflerine münāsib bir risāle yazmaġa ikdām ve bir müsvedde tesvid itmeġe¹⁰ ihtimām-ı tām¹¹ gösterileydi. Ol eelden bu emr bir¹² niçe zamān te'hīr olup iġmāz olmuş idi. Aḥirü'l-emr (**W5a**) bu te'hīrden kaẓiyye-i ma'ḥüdede tekāsül¹³ ve emr-i muşammemde tesāhül¹⁴ fehm olup nā-ġāḥ bu (**A5b**) ihmāl-i pür-melālden aşl murād olan¹⁵ fevt olup kalmaġla levḥ-i hātır-ı rüzġardan ve defātir-i çarḥ-ı nā-hemvārdan bu 'azizlerüñ nāmı maḥv olup bi'l-külliyeye unudılmasun diyü zarūri 'acz u kuşūr ile¹⁶ kuraẓe-i kıl u kāl püte-i bāl-maķāl-i beyānda¹⁷ sızup kāl olup feşāḥat iklimine taḥt-nişin olan selātin-i nāmdār ism-i¹⁸ kirāmları ile sikkelenüp bāzār-ı mi'yār-ı belāġatda rāyicü'l-vakt olup irfān defterlerinde (**L4b**) ve rindān tezkirelerinde yazılıp çizilmesi lâzım gelüp *eż-zarūrātü tübiḥü'l-mahzūrāt* fehvası tūmār-ı zamirden fāyih u lāyih

¹ kitāb] bir] - A

² meclisi] meclisini Ü

³ beyti] beytini Ü

⁴ işler] iş Ü

⁵ taşavvurında] taşvirinde Ü

⁶ fakir Ü] fakir L

⁷ enis] enin Ü₁

⁸ nemġin] ğamġin Ü, Ü₁

⁹ yoġ idi ki] yok ide ki Ü

¹⁰ bir müsvedde tesvid itmeġe] - A, L, Ü

¹¹ ihtimām-ı tām] ihtimām Ü, A, L

¹² bir] - Ü

¹³ tekāsül] tekāhül L, Ü₁

¹⁴ muşammamda tesāhül] muşammamdan teġāfül Ü

¹⁵ olan] - Ü

¹⁶ 'acz u kuşūr ile] kuşūr u 'acz ile Ü

¹⁷ beyānda] beyānında Ü

¹⁸ ism-i] esāmi-i Ü

olmağın hâdimü'l-fukarâ muhibbü'z-zu'afâ ahkâr-ı rehî dervîş Sehî bu rişâlenüñ tedvinine mübâşeret ve bu evrâkuñ tertibine müdâvemet (Ü₁5b) gösterdi. Fuṣalâ-yı 'âli-şân ve bülegâ-yı me'âlî-nişân kelâmı mukâbelesinde (Ü3b) 'arz-ı feṣâyıl idüp bu muhaddirenüñ taṣnîfine şürü' itmek *men şannefe kad istehḍef* fehvâsı mücebince kişi kendüyi yalın (W5b) kılıca karşı kalkan ve çarḥ (A6a) oklarına şînesin¹ nişân itmekdür. Pes bu taḳdırce bu fakîr² ü ḥakîr daḥı kendüyi³ hedef-i tîr-i melâmet ve umac-ı ṭa'ne-i seng-i nedâmet idüp bu küstâhlığa cür'et ve bu emre ikdâm-ı kudret gösterüp mübâşeret itmekde iken sürüş-ı 'âtîfet ve nevid-i rahmet irişüp bu cem'iyyete nişât u sürür meserret ü hûbûr ve bu evrâk-ı perişâna rağbet ü iltifât⁴ şol vaḳt olur ki ḥazret-i Hudâvendigâr sultân-ı kâmkâr sāye-i perverdigâr padişâh-ı dîndâr ism-i kirâmları ve nâm-ı hümâmları ile mu'anven ü müdevven ola

Der-medḥ-i pâdişâh-ı 'âlem-penâh⁵

Pes ez-tevhîd-i Ḥaḳ na't-ı Muḥammed
Revâdur medḥ-i sultân-ı mü'eyyed

Ne sultân pâdişâh-ı heft-kişver
Cihân ḥusrevleridür aña çâker

(Ü₁6a) Felek ḳadrinden a'lâ himmeti var
Sa'âdet baḥt u devletdür aña yâr

Sarâyı ḳadrine bir şemsedür gün
Duḥânî lâle olmış çarḥ-ı gerdün

(A6b) Sözi gençine-i esrâr-ı şâhî
Yüzi âyine-i nûr-ı ilâhî

(W6a) Dem-i 'İsâdur enfâs-ı nefîsi
Meger rûḥu'llâh olmışdur enîsi

Dirilür öli söylerse sözinden
Sa'âdet nûri berḳ urur yüzinden

Kamu 'ilm iledür 'âlemde fâzıl
Zihî ehl-i hûner her fende kâmil

Aña 'ilmiyle olmaz kimse hem-tâ
Fazîlet baḥrına dürr dürr-i yektâ

¹ şînesin] şînesini L

² bu fakîr] fakîr L, Ü, Ü₁, W

³ daḥı kendüyi] keḳdümü Ü

⁴ ve bu evrâk-ı perişâna rağbet ü iltifât] -A

⁵ Der-medḥ-i pâdişâh-ı 'âlem-penâh] medḥ-i pâdişâh Ü₁, meşnevî Ü, L, W

Ānuñ re'y-i münîri mihr-i enver
Zamiridür çerâğ-ı nûr-perver

Sehâ vaktinde görseñ Hâtem-i Tayy
Degüldür bahşışı katında bir şey'

Ġanî eyler 'aţası her fakîri
Olur her bir za'ifüñ dest-giri

Kime kim bir kez itse medh ü taḥsîn
Bağışlar aña hep dünyâ ḥarâcın

Şu deñlü itdi ḥalka 'adl ü insâf
Ki ṭoldı 'adl ü inşâfından eṭrâf

Yol üzre görse bir dervîş-i 'âmi
Öñürdür aña luṭf ile selâmı

(Ü₁6b) 'Acâyib luṭf gösterdi cihâna
Ki gelmez luṭf u iḥsânı beyâna

(Ü₄a) Şikâr içün ele aldukça şeh-bâz
Kılur si-murgı şayd eylerse pervâz

(A₇a) Oṭursa bezme cām-ı Cem ṭutar ol
Binerse rezm içün Rüstem ṭutar ol

(W₆b) Kocınur na'resinden şîr-i şerze
Düşer âvâzesinden çarḥa lerze

Tuğı nuşret hümâsınuñ yuvası
Şalıpdur aña sâye dîn livâsı

Çözüp sancak gazâ idinse sevdâ
Olur rehber aña *innâ feteḥnâ*

Ġazâ itmeklige kaldursa sancak
Ṭutar ucdan uca dünyâyı bayrak

Kılıcın kangı yaña şalsa ol şâh
Yazılur üstine *naşrun minellâh*

Süvâr olup eline alsa nîze
Felek zırhını eyler rize rize

Semendi bād-pā vü kûh-peyker

Yürimek istedükçe yiri şarsar

Olur sür‘at deminde berķ u¹ ra‘d ol
Toķuz eflāke bir demde ķeser yol

Musahħardur aña insān ile cān
Anuñ-ķün didiler Sulţān Süleymān

Niķe sulţān ki ħanlar ħanıdur ol
Cihān cismine cānlar cānıdur ol

(Ü₁7a) İşiginde cihān begleri düpdüz
Yüz urup ħizmet eyler gice gündüz

Cihān ħusrevleri² vü tāt-dārı
Ķapusında ķul oldu cümle varı

(A7b; W7a) Cihāna şāh olanlar gerķegidür
Eñ ednā bendesi beglerbegidür
Şu deñlü ķadr u rif‘at virdi Sübhān
Ki bir alķaķ³ ķulıdur Mısr’a sulţān

Tutıpdur ħükmi cümle şark u ħarbı
Cihān sulţānların ķul itdi ħarbı

Ķul olana çoĝ itdi şāh himmet
N’ola itse Şehiye daħı şefķat

Olurken pādişāhuñ ħizmetinde
Bulam dirdüm sa‘ādet devletinde

Günāhum n’oldı bilsem dirligümde
Sürildüm ķapudan ben pirligümde

Ne var⁴ bir himmet itse yine Sulţān
Ķoca ķul ķapusında olsa derbān

Ķadīmī ķulıyam⁵ bu bārgāhuñ
N’ola luţfını görsem pādişāhuñ

Nite kim devr ide bu ķarĥ-ı devvār
Nice kim seyr ide bu necm-i seyyār

¹ berķ u] berķ A, Ü₁,W

² ħusrevleri vü] ħusrevlerinüñ W

³ alķaķ]ednā Ü

⁴ ne var] n’ola Ü₁

⁵ ķulıyam] ķulıyım Ü, Ü₁

Hemîşe devlet ile pâdişâhı
Cihân tahtında kâ'im kıl İlâhî

Cihân turdukça sultân-ı cihân it
Cihânun cismine sen anı cân it

(Ü4b) Ammâ bu tâ'ife'nün ba'zı muḳaddem gelüp bu fakîr anla-
ruñ(W7b) muşâḥabet-i şerîf ve (A8a) muvâneşet-i laṭiflerine yitiş-
mek müyesser olmayup anlar dâr-ı fenâ-yı (Ü17b) ğurûrdan dâr-ı
beḳâ-yı sürûra rihlet idüp tevâtür ile¹ sâl-ḥurde ve umur-dide kimesne-
lerden her birinün evşâfı ve eş'ârı zâhir ve âsârı bâhir olup² ve
ba'zınun evâhîr-i evânı ve bu fakîrün ibtidâ-i zamânı olmağın³ anlar
ile mülâkât mümkün ve muvâsilât müte'ayyin olmadı. Anlarun daḥı
beyne'n-nâs eş'ârı ma'lûm ve âsârı merkûmdur⁴. Ve ba'zı hoş-ṭab'
şu'arâ⁵ ve nâzûk-mizâc zurefâ ki bu bende anlarun mülâzemeti⁶
ḥizmeti ile müşerrefü'l-hâl ve muşâḥabet-i feşâḥat-baḥşları ile mes-
rûrül-bâl olup esnâ-yı muşâḥabetde anlardan şâdir olan ebyât u eş'âr
ki evrâk-ı şahâyîf-i rûzgârda naḳş [u] nigâr olmışdur anun gibilerün
daḥı ismi ve resmi ile eş'ârı mezkûr ve şifâtları mestûr olmak lâzım ü
lâbüd olup ve el-ân⁷ işbu ferḥunde zamân (A8b) ve mübârek
devrânda zuhûr bulan zevk-i selîm ve zihn-i müstakîm(W8a) hoş-
ṭab'⁸ u nev-niyâz şu'arâ ve zurefâ⁹ yigitler ki ḥazret-i pâdişâh-ı şâhib-
kırân zıllu'l-lâh-ı cihân(Ü18a) gir-i zamân yümñ-i himmetleri ile neşv
ü nemâ vü imtiyâz bulup¹⁰ tarz-ı ğazel ve ṭarîḳa-i meşelde kemâl-i
derecede kesb-i selâset ü leṭâfet idüp ve nihâyet mertebede mahâret ü
mümâreset bulmuşlardur anlarun ve anlardan ğayrı daḥı tâ'ife-i
mezbûrenün netâyic-i ṭab'larından şâdir olan nâzûk maṭla'lar ve hoş-
âyende ğazellerinden ba'zı ebyât u maḳṭa' yazılup mümkün oldukça
her birinün keyfiyyet-i aḥvâlleri¹¹ tevsid olup tebyîn ü ta'yîn¹² olundu.

Kıt'a: Yâ Rab bu benüm şi'rümi pâyâna yetişdür
Luṭf eyle¹³ sözüm ğâyet-i¹⁴ imkâna yetişdür

Ḥalümden aña yanmağ a iy Āşaf-ı devrân

¹ tevâtür ile] tevâtürât ile Ü₁

² bâhir olup] bâhirdür Ü₁

³ olmağın] olup Ü₁

⁴ merkûmdur] merkûm Ü

⁵ şu'arâ] -Ü₁

⁶ mülâzemeti] şeref-i mülâzemeti Ü₁

⁷ ve el-ân] el-ân Ü

⁸ hoş-ṭab'] hoş Ü

⁹ şu'arâ ve zurefâ] şu'arâ ve erbâb-ı fuşahâ ve buleğâ ve zurefâ Ü₁

¹⁰ imtiyâz bulup] imtiyâz ve 'ayn-ı 'inâyetleri ile perveriş bulup ser-firâz olmuşlardur
Ü₁, W (kenarda)

¹¹ aḥvâlleri] aḥvâlî Ü₁

¹² tebyîn ü ta'yîn] tebeyyün ü ta'yîn W

¹³ luṭf eyle] luṭf-ile A, luṭfunla Ü

¹⁴ ğâyet-i] ğâyete Ü₁

Ben mûrî meded şâh Süleymâna yetişdür

Ve bu risâlenün esâsı sekiz tabaka üzre¹ tertib ve şemâniye² mişâlinde (A9a) sekiz tetimme ile tehzib olup Heşt-Bihîşt diyü tesmiye olundı³. Şarrâfân-ı⁴ ma'âdin-i (W8b)icâd u ibdâ'⁵ ve nâkidân-ı nukre-i çârsû-yı ihtirâ' huzûr-ı mevfurü'l-hubûrlarından müterecci' ve mütevakki' oldur ki bu muhtaşaruñ şafha-i cebhesine nevk-i kalem-i i'tirâz ile hatt-ı(Ü5a) nâ-(Ü18b)maqbûl u nâ-ma'kûl çekmeyüp (L5a)mehmâ emken 'uyûbın⁶ zeyl-i şefâ'atleriyle mestûr ve haţâsın⁷ 'ayn-ı rızâları ile ıslâh u manzûr buyurula.

Kıt'a⁸: Şâhib-kırân 'ömri cihânda müdâm ola
Devri zemâne 'ömri gibi müstedâm ola
Olsun hemîşe gül gibi handân u hurrem ol
Bir elde mühr-i hâtemi bir elde câm ola

TABAKA-İ NUHUSTÎN

Evvelki bihişt takriri devrân gülistânında yüz gösteren gül-ruhsâr u semen-simâ dil-rübâlar vaşında ve cihân sebzezârında salınan serv-i hoş-reftâr u lâle-'izâr meh-likâlar medhinde⁹ (A9b)pâdişâh-ı şâhib-kırân şehinşâh-ı gitisitân hazretlerinin tab'-ı şeriflerinden şudûr ve zihn-i latiflerinden zuhûr iden(W9a) ebyât-ı zibâ ve gâzeliyyât-ı ra'nâ¹⁰ ki her biri bir münâsib nâzûk¹¹ vaktde bi-ihtiyâr söylenüp dinilen sözlerin birer mevki'i ve birer mevridi var ol mevride ve ol mevki'a göre vârid olan eş'âr-ı bülend ve güftâr-ı sûdmend ol saltanat bahri şadefinün dürr-i ezheri ve celâlet şiphrinün hurşid-i enveri şehâvet bezmgâhının gevher(L5b)-efşanı(Ü19a) ve secâ'at rezmgâhının Rüstem-i Destânı.

Beyt¹²: 'Adâlet tahtının Nüşîn-revânı
Mürüvvet kânının şâh-ı cihânı

Hurşid-tekvîn¹³ Süleymân-nigîn Yûsuf-ı Mısr-hilâfet¹⁴ şâhib-

¹ üzre] üzerine Ü, Ü₁

² şemâniyye mişâlinde sekiz tetimme ile] - W

³ olundı] oldu W

⁴ şarrâfân-ı] - Ü₁

⁵ ibdâ'] ibtidâ' A

⁶ 'uyûbın] 'uyûbı Ü, W

⁷ haţâsın] haţâsı L, Ü₁.

⁸ Kıt'a] Rübâ'î A, L, Ü, - W, Ü₁. Bu şiir kıt'adır.

⁹ medhinde] medhindedür Ü

¹⁰ ra'nâ] - W

¹¹ nâzûk] - Ü₁

¹² beyt] - W

¹³ tekvin] temkin Ü₁

¹⁴ hilâfet] melâhat Ü₁

livâ-yı kerâmet pâdişâh-ı zıllu'llâh hazret-i Sultân¹ Süleymân Şâh.

Şi'r²: İlâhî devletini dâ'im eyle
Cihân mülkinde³ zâtın kâ'im eyle

Cihân turdukça sultân-ı cihân it
Cihân tahtında⁴ anı dâ'im eyle

(A10a)Dîvân-ı⁵ münîflerinde⁶ resm olup yazılmışdır ol nev' kelimâtı ve ol cins ebyâtı evrâk-ı⁷ mahabbet-siyâk⁸ eczâsına nâm-ı (W9b)kirâmları ile şebt⁹ eylemek bu muhtaşara kudret¹⁰ ü rif'at ve bu fakîre mertebet ü rütbet virmekdür¹¹. Ol celâlet âsümânınuñ matla'ından tulû' iden 'âşıkâne eş'âr¹² u matla' ve rindâne güftâr u maқта'larını¹³ şunlar ki 'âşık-ı şürîde-hâl âşüfte vü müşevveşü'l-aḥvâl 'ışk âteşine cân u dili¹⁴ (Ü5b)sipend idüp 'ışk-bâzlıkda ser-âmed ü müstemend olmuşlardur.

Her biri ol eş'ârdan (Ü9b)veyâ ol güftârdan bir ğazel veyâ bir beyt tekrâr itmekle kendü hâline münâsib gönli tesellisin bulup şu'le-i âteş-i 'ışkı bir miqdâr teskin ve yürekde olan harâreti biraz telyin etmek için idi¹⁵. Pâdişâh-ı zıllu'l-lâh hazretlerinin fâzileti¹⁶ vü ma'rifeti ve haseb ü nesebi artukdur. (A10b)Anlara şi'r isnâd itmek terk-i edeb ve küstâhlığa sebebdür. Gâyet-i feşâhat ü belâgatlarından rûz-merre söylenen her bir sözleri¹⁷ vezn olsa bir harf (L6a)artuk eksük bulunmaz. Külli kelimâtı¹⁸ mevzundur. Anların 'azamet ü haşmetin ve fâzilet (W10a)ü feşâhatın hame-i suḥan-güzâr ü tîz-reftâr niçe biñ yıl şahrâ-i kâfurda ve kalem-i dü-zebân-ı serî'ü'l-beyân¹⁹ ü bedî'ü'l-lisân mânend-i lû'lû-i mensûr tahrîr ü takrîr eylese 'ayân beyân eylemege mecâl bulmak ve i'lân-ı kıl u kâl itmek emr-i²⁰ muḥâldür. Pes bu

¹ sultân] - L, Ü₁

² rubâ'î] şi'r A, L, Ü₁, W

³ mülkinde] tahtında W

⁴ tahtında] mülkinde W

⁵ dîvân-ı] ki dîvân-ı Ü₁, W

⁶ münîflerinde] mübinlerinde Ü₁

⁷ evrâk-ı] şahâyif-i L, Ü, Ü₁

⁸ siyâk] sıbâk Ü₁

⁹ şebt] şebt-i evrâk L, Ü, Ü₁

¹⁰ kudret] kadr A, W

¹¹ virmekdür] virmek idi A

¹² eş'âr] - Ü

¹³ matla' ve rindâne güftâr u maқта'larını] ve rindâne güftârlarını L, Ü, Ü₁

¹⁴ dili] dil Ü₁

¹⁵ için idi] içündür W

¹⁶ fâzileti] fâzilet Ü

¹⁷ sözleri] sözi Ü

¹⁸ külli kelimâtı] kelimâtı küllî Ü₁, küllî kelimât-ı şerîfleri W

¹⁹ beyân] benân Ü₁, W

²⁰ emr-i] - Ü

ma'nâ beyyin-i bedîhîdür ki¹ anlaruñ fazlına nisbet huzûr-ı şerîflerinde Arestô tıfl-ı² ebced-hî³ân ve kem-hîred³ ü nâ-dândur. Ve İskender-i Zü'l-karneyn seyyâh-ı (Ü₁10a)'âlem ü cihângîr-i müsellemlen iken ednâ⁴ bir Rûmî bendesidür. Ve Cemşid-i Key dahı pâdişâh-ı rüy-ı zemin olup niçe yüz yıl cidd ü cehd eyleyüp cihân halkı mühimmâtı vü levâzımâtı⁵ için (A11a)ve cihân⁶ mülkine nizâm u intizâm ve zîb ü zînet virmek için kendü icâdından⁷ envâ'-ı şânâyî' zuhûra getürüp gösterüp bunca⁸ âsâr izhâr itmiş iken âsitân-ı sa'âdet-âşiyânlarında hizmet iden ehl-i hîrefden(W10b) bir Türki kuldur. Ol hazretüñ ahlâk-ı kerîmeleri ve eltâf-ı 'amîmeleri lâ-yu'ad u lâ-yuhşâdur. Anlaruñ büzürgvârlığı ve suhan-güzârlığı ve feşâhat u belâgat⁹ cihetinden serh ü evşâf itmek murâd olınursa haşre dek itmâma yetişmez¹⁰. Tatvîl-i kelâm ve itnâb-ı merâm mucib-i kelal ü bâ'îş-i melâldür. Bu sebebden anlaruñ eş'arından bu evrâka nesne şebt itmeyüp bu muhtaşara¹¹ teberrüken ve teyemmünen nâm-ı hümayûnları ile ibtidâ idüp tesvîd¹² olundu. *Hüvellâhü müste'ân ve 'aleyhi't-tükelân*.

(L6b)TETİMME-İ TABAĞA-İ NUHUSTİN

(A11b; Ü₁10b)Evvelki tabağa tetimmesi maķâlât oldur ki bu divânda cem' olup zîkr olan selâtin-i 'adâlet-âyîn ve havâķîn-i Süleymân-nigîn¹³ ve sâ'ir 'azîzlerüñ her biri geldükleri zamânelerine¹⁴ göre tertîb olup yazıldı¹⁵.(Ü6a) Gayrı pâdişâhlar zamânına nisbet sultân-ı şâhib-kırân (W11a)hazretlerinüñ zamânı 'âdeten mu'ahhar ve¹⁶ rütbeten muķaddem olup¹⁷ sultân-ı selâtin-i hazret-i emirü'l-mü'minin e'azzallâhü enşârehü¹⁸ na't-ı şerîfleri ile bu risâle ibtidâ olup¹⁹ dünyâ pâdişâhları²⁰ içinde bir vech ile müteferrid olmuşdur ki¹

¹ bedîhîdür ki] bedîhî degül midür ki Ü₁ / bir] -W

² tıfl] bir tıfl L, Ü, Ü₁

³ hîred ü] hîred L, Ü, Ü₁

⁴ ednâ] - Ü

⁵ levâzımâtı] levâzımı Ü

⁶ ve cihân] ve dünyâ Ü

⁷ icâdından] karîhaşından Ü

⁸ ve bunca] bunca Ü

⁹ ve belâgat] belâgati L, Ü, Ü₁

¹⁰ yetişmez] yitmez Ü

¹¹ bu muhtaşara] - Ü, Ü₁

¹² idüp tesvîd] - L, Ü, Ü₁, W

¹³ selâtin-i 'adâlet-âyîn ve havâķîn-i Süleymân-nigîn] selâtin-i güzîn L, Ü, Ü₁,

¹⁴ zamânelerine] zamânlarına L, Ü, Ü₁

¹⁵ yazıldı] yazıldılar L, Ü, Ü₁

¹⁶ âdetân mu'ahhar ve] egerçi 'âdeten mu'ahhar gelmişlerdür (gelmişdür Ü₁) lâkin L, Ü, Ü₁

¹⁷ olup] olmağın L, Ü, Ü₁-W

¹⁸ e'azzallâhü enşârehü] - L, Ü, Ü₁

¹⁹ bu risâle ibtidâ olup] ibtidâ olundu L, Ü, Ü₁

²⁰ dünyâ pâdişâhları] pâdişâhlar Ü

el-vāhidu ke'l-elf meşābesindedür. Ol eelden bunlar dağı² bu tabakada ferd ü vāhid yazılıp külli³ cihān sultānlarına muḳābil vāḳi' oldı⁴. Verāsetle cümleñüñ⁵ ḥākānı ve birinüñ⁶ sultānı olmağla bu muhtaşara pādişāh-ı şāhib-ı kırān zıllu'llāh-ı zamān nāmı kirāmları ile 'unvān yazıldı⁷. **(A12a)** *Bi 'avni'l-lāhi te'alā ve ḥüsni tevfiḳihī*.

Ḳıṭ'a⁸: Evvel yazılsa n'ola bu meclisde pādişāh
Zāt-ı şerifi cümleden öñdür ne iştibāh
Şeh-zādelerle kendü vücūd-ı şerifini
Tā ḥaşre dek bu cümlesini şaḳla yā İlāh

ṬABAḲA-İ DÜVVÜM

(W11b) Saltanat deryāsında⁹ zāhir olan lū'lū-i gevher-bār ve hilāfet şahrāsında şüret gösteren ezḥār-ı cevāhir-nişār zıkrindedür ki¹⁰ fihrist-i mekārim-i ahlāk ve ḳānūn-ı menāzım-i āfāk eṭvār-ı selātin-i nāmdār ve sünen-i ḥavākīn-i 'ālī-miḳdār ile zīb ü zinet bulmuş tādār-ı taḥt-nişān ve şehriyār-ı eyālet¹¹-āyın pādişāhlar ve şeh-zādelerdür ki ḥilye-i şeri'at-ı nebevī ile ārāste**(L7a)** ve ḥulī-i sünnet-i Muştafavi ile pīrāste mizmār-ı ḡazāda her biri Rüstem-i Destān ve biḥār-ı zehḥār-ı fütüvvette yek-dāne-i dürr-i şādef-i 'ummān olup vāsıta-i tiğ-i āteş-efşān ve rābiṭa-sinān-ı**(A12b)** fitne-nişān birle rüy-ı zemīni ḥūn-ı a'dā ile māl-ā-māl ve küffār¹² ḳanı ile¹³ bütün¹⁴ dünyāyı deryā-mişāl itmişlerdür. İktisāb-ı 'ulūm u fezāyıl ve intihāb-ı umūr-ı ḥaşāyıl ḳılıp ṭabī'at ḳuvveti **(W12a)** ve zihn taḳvīyeti¹⁵ birle nazma¹⁶ ḳādir olup anlardan şādır olan ḡarrā matla'lar ve zibā ḡazeller ve ra'nā ebyāt¹⁷ yazılıp tezkire olmaḳ lābūd u lāzım¹⁸ olmağın tesvid olundu. Bu ṭabaḳanun cedd-i a'lāsı**(Ü11b)** ve bu fırḳanun muḳtedā-yı pişvāsı

¹ müteferrid olmışdur ki] müteferriddür ki L, Ü, Ü₁

² bunlar dağı] - L, Ü, Ü₁

³ külli] cümle L, Ü₁

⁴ oldı] olmuşdur Ü, Ü₁

⁵ cümleñüñ] cümlesinüñ L, Ü, küllisinüñ Ü₁

⁶ birinüñ] birisinüñ L, Ü₁, W

⁷ sultānı yazıldı] sultānidür L, Ü, Ü₁

⁸ rübā'ī] - W

⁹ deryāsında] deryāsından Ü

¹⁰ zıkrindedür ki] zıkrinde ki Ü₁

¹¹ eyālet] 'adālet L

¹² küffār] küffār-ı bed-kirdār Ü₁

¹³ küffār ḳanı ile] dem-i küffār ile Ü

¹⁴ bütün] - L, Ü, Ü₁, W

¹⁵ taḳvīyeti] taḳvīyeti ve kemiyyeti Ü₁

¹⁶ nazma] leṭāyif-i nazma L, Ü, Ü₁, W

¹⁷ ebyāt] ebyātlar Ü₁

¹⁸ lāzım u lābūd] lābūd ü lāzım W

SULTÂN¹ MURÂD HÂN-I ĞÂZÎ
-aleyhi'r-raḥmeti ve'l-bârî²-

Sultân Yıldırım Bâyezidüñ oğlu Sultân Meḥemmed oğlıdur. *Tevâriḥ-i Âl-i 'Osmânda* Ebü'l-ḥayr yazılır. Buña müyesser olan ḥayrât bir pâdişâha daḥı müyesser olmış degül. Ğâyet mertebede 'ayyâş ve nihâyet derecede evbâş ḥoş-tab' nâzûk-nihâd ve eş'âr dimege mu'tâd, eş'ârı vâfir ve nazma kâdir pâdişâh idi. Esnâ-i şoḥbetde 'ale'l-fevr³ didügi (A13a)maṭla'laruñ biri bu maṭla'dur⁴.

Maṭla':(Ü6b) Çalınur çengler ayalar karşıtur
 Raḳş urur raḳkâş çardaḳ şarşıtur

Ve bu⁵ maṭla' sehlü'l-mümteni' kısmındandır. Mümteni'ü'n-nazîrdür. Ve bu ebyât⁶ daḥı anuñ eş'ârındandır⁷.

Şi'r⁸: Sâkî getür getür yine dünki şarâbumı
 (W12b) Söyle dile getür yine çeng ü rebâbumı

Ben var iken gerek baña bu zevk u⁹ şafâ
 Bir gün gele ki görmeye kimse türâbumı

(L7b)MERḤÛM SULTÂN¹⁰ MEḤEMMED HÂN
-'aleyhi'r-ravzati ve'r-rıdvân¹¹-

Tevâriḥ-i Âl-i 'Osmân'da Ebü'l-feth yazılır. Taḥalluşın 'Avnî (Ü12a) itmişdür¹². Mûkaddemâ zikr olan Sultân Murâd oğlıdur ki buña müyesser olan feth ü ğazâ¹³ âl-i 'Osmândan bir pâdişâha daḥı müyesser olmış degül. Ebü'l-feth dimege daḥı sebep¹⁴ oldur. Her cins laṭifeye kâmil ve her nev' hünere mâyil ḥuşûşâ ehl-i 'ilm ṭâyifesine bir mertebede raḡbet ve bir¹⁵ vech ile iltifât¹⁶ iderdî ki bir pâdişâh daḥı

¹ sultân] merḥûm ve maḡfûr (el-maḡfûr L) sultân L, Ü, Ü₁, merḥûm sultân W

² ğâzi. 'Aleyhi'r-raḥme ve'l-bârî] ğâzîdür. Nevvera'l-lahu ta'âlâ merḳadehu's-şerîf L, 'aleyhi'l-cenne ve'r-rıdvândur Ü₁, ğâzîdür. 'Aleyhi'r-raḥme W.

³ şoḥbetde 'ale'l-fevr] muşâhabetde Ü₁

⁴ maṭla'] şî'r Ü, bu maṭla'dur] budur L

⁵ bu] bu zikr olan Ü

⁶ ebyât] iki beyt Ü

⁷ eş'ârındandır] eş'âr-ı dürrer-bârındandır L, eş'âr-ı gevher-bârlarındandır Ü₁

⁸ şî'r] - Ü, W

⁹ zevk u] zevk Ü, Ü₁

¹⁰ merḥûm sultân] merḥûm u maḡfur Ḥazret-i Sultân L

¹¹ 'aleyhi'r-ravzati ve'r-rıdvân] 'aleyhi'l-cenneti L, 'aleyhi'r-raḥme ve'l-ḡufrân (ve'l-cinân W) Ü₁, W.

¹² taḥalluşın 'Avnî itmişdür] maḥlaşı 'Avnîdür Ü

¹³ feth u ğazâ] feth Ü₁

¹⁴ daḥı sebep] sebep daḥı Ü

¹⁵ ve bir] bir Ü₁

¹⁶ ve bir vech ile iltifât] bir derecede 'izzet Ü, iltifât] şefḳat W

itmemişdür. (A13b) Ol şevk ile İstanbul feth itdükde Yeñi Cāmi'i bünyād idüp çevresine¹ sekiz medrese yaptı². Dānişmendler aña Şemāniyye diyü añarlar³. Ve her medrese zahrında birer tetimme vaż' idüp⁴ ve içine⁵ ulu ulu monlālar getürüp müderris eyleyüp şuğl itdürdi. Ol zamānda ehl-i 'ilme şol derecede i'tibār var idi ki⁶ medārisde ne deñlü kâbil adına dānişmendler⁷ var ise her birinün dāyiresine göre defter itdürüp⁸ yanında şaklardı⁹. Medrese veyā kâdilik düşicek defterine¹⁰ bakup kendü münāsib gördüğine virürdi. Bunlardan ğayrı ısfahāncı kâbil adına olan sühteleri bile defter itmiş idi. (Ü₁12b) Bu sebeb ile her kişi 'ilme tālib ü rāğıb olup okumağa cānlar virürdi¹¹. Ve şu'arā zümresine ol itdügi i'tibārı ve ol virdügi iştiḥārı bir pādīşāh daḥı itmemişdür. Anuñ devrinde cem' olan şu'arā bir vaktde daḥı olmamışdur. Her birine ulu ulu dirlikler eyleyüp her gāh (A14a) ḥuzūr-ı şerifine getürdüp müşā'are itdürürdi¹². 'Arabdan¹³ ve 'Acemden ehl-i ma'rifet¹⁴ adına olan kimesneleri buldurup getürdüp fevka'l-ḥad ri'āyet itdürürdi. El-ḥāşıl (L8a) ḥoş-ṭab' nāzūk şāhib-hüner ve dürlü hünerre rāğbet ider¹⁵ hüner-perver ve muḥāvere ister¹⁶. Andan¹⁷ çok letāyif (W13b) nakl iderler. Tenhā-rev ve¹⁸ letāyif sever pādīşāh idi. Rivāyet iderler ki¹⁹ bir gün tenhā şüret deġiştürüp²⁰ giderken bir derviş bunu bilmiş²¹. Yanına varmış eyitmiş: "Allāh tebāreke ve ta'ālā üç yüz²² yigirmi dört biñ peygāmber yaratdı. Ol peygāmberlerün²³ her birinün 'ışkına baña bir aķçe vir²⁴" demiş. Sultān Meḥemmed daḥı²⁵

¹ çevresine] çevre yanına L, Ü₁, etrāfına Ü

² medrese yaptı cānlar virürdi] ve sekiz tetimme yapup ehl-i 'ilm tā'ifesini defter kendinde hıfz idüp kaza vü tedris düşdükde deftere nazar idüp istihkākına göre virür idi ve kâbil dānişmendleri ve kâbil adına olan suḥtevātı bile ma'lūm idinmiş idi. Bu sebeble her kişi 'ilme tālib ve ma'ārif rāğıb olurlar idi Ü, medrese yaptı. Dānişmendler ana Şemāniyye diyü añarlar] - Ü₁

³ añarlar] dirler L

⁴ ve her medrese birer tetimme vaż' idüp] - A, W

⁵ içine] medreseler Ü₁

⁶ ki] kim L

⁷ dānişmendler] dānişmend Ü₁, W

⁸ defter itdürüp] pādīşāh defter idüp Ü, Ü₁, W

⁹ şaklardı] şaklarmış L

¹⁰ defterine] deftere L, Ü, Ü₁

¹¹ cānlar virürdi] cānlar virüp sa'yler iderdi Ü, Ü₁

¹² itdürürdi] iderdi L

¹³ 'Arabdan] 'Arab Ü

¹⁴ ehl-i ma'rifet ... getürdüp] ehl-i ma'ārfi buldurug getürdüp Ü

¹⁵ ider] iderdi Ü₁

¹⁶ ister ... iderler] ister Ü, Ü₁

¹⁷ andan ... iderler] - Ü₁

¹⁸ ve] - Ü₁, W

¹⁹ ki] - Ü₁

²⁰ deġiştürüp giderken] tebdīl idüp giderken Ü, W

²¹ bilmiş] bilüp Ü

²² üç yüz] yüz L, Ü

²³ ol peygāmberlerün] anlaruñ Ü

²⁴ bir] birer Ü₁, W

²⁵ daḥı] merḥūm L, Ü, Ü₁

görmüş¹ ki istedüğü² çok³ akçe olur. Dervîşe eyitmiş⁴. “Hoş⁵ sen ol peygâmbەرlerüñ her birinün⁶ bir bir adın söyle ben de⁷ bir bir saña akça⁸ vireyin” didi⁹. (Ü₁13a) Dervîş ise¹⁰ bunca peygâmbەرlerüñ adın kanda bilse gerek idi. Beş on peygâmbەرüñ adın ancak söyleyibildi. Artuk söylemege kâdir olmayup (A14b) ol dağı akçe virmekden beri oldu. Vâfir eş‘arı var¹¹. (Ü7a) Sözlери merdâne ve gazeliyyâtı ‘aşıkâne. Vâdi-i a‘lâda cevân ider bülend-pervâz ve üslûb-ı gazelde mümtâz. Nazmı bî-bedel ve eş‘arı meşel-âmizdür¹². Ve bu ebyât anuñ eş‘arındandır¹³.

Şi‘r¹⁴: (W14a) Sâkiyâ mey vir ki bir gün lâlezâr elden gider
İrişür faşl-ı hâzân bâğ-ı bahâr elden gider
Girre olma dil-berâ hüsn ü cemâle kıl vefâ
Bâki kalmaz kimseye nağş u nigâr elden gider
Yâr içün ağıyâr ile merdâne ceng itsem gerek
İt gibi murdâr raķib ölmezse yâr elden gider

Ve bu beyt dağı anlaruñ¹⁵ eş‘arındandır¹⁶.

Beyt: (L8b) Benüm sen şâh-ı meh-rûya kûl olmağiledür faħrum
Gedâ-yı dil-ber olmağ yeg cihânuñ pâdişâsından

MERHÛM¹⁷ SULTÂN BÂYEZİD
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Sultân Meħemmed ki Ebü’l-feħhdür anuñ oğlıdur. Taħalluşın ‘Adlî itmişdür¹⁸. ‘Ulûmı tertib üzre görmüş fâzıl (Ü₁13b)u kâmil eş‘arı vâfir zû-fünün her fende¹⁹ mâhir ve ok ‘ilminde ser-âmed müm-

¹ görmüş ki istedüğü] görmüş Ü₁

² istedüğü çok akça olur] Dervîş zerâfet itdi Ü

³ çok] çoğ L

⁴ dervîşe eyitmiş] ol dağı eyitmiş Ü

⁵ hoş] hoş ola dervîş Ü, n’ola Ü₁

⁶ her birinün] - Ü₁

⁷ ben de] ben (dağı Ü) Ü, Ü₁

⁸ bir bir saña akça] saña bir bir akça Ü

⁹ vireyin didi] vireyin dimiş Ü, vireyin Ü₁, W

¹⁰ dervîş ise ... söyleyebildi] dervîş dağı on peygambere degin söyleyüp Ü

¹¹ vâfir eş‘arı var] nazma kâdir eş‘arı vâfir Ü

¹² meşel-âmizdür] pür-meşeldür Ü

¹³ eş‘arındandır] meşhûr olan gazeliyyâtındandır A, L, Ü₁

¹⁴ şi‘r] - Ü

¹⁵ anlaruñ] anuñ Ü

¹⁶ eş‘arındandır] eş‘âr-ı dil-peziirlerindendir Ü, Ü₁, W, eş‘âr-ı dil-peziirlerindendir ki taħrîr olındı L

¹⁷ merhûm] sa‘id ü şehîd Ü, Ü₁

¹⁸ taħalluşın ‘Adlî itmişdür] taħalluşı ‘Adlîdür Ü

¹⁹ her fende] - W

tāz-ı tîr-endāz. Kendü zamânında ol çekdügi yayı kimse çekebilmezdi¹. **(A15a)** Sâlih ü mütedeyyin muhibb-i şulehâ vü 'ülemâ şî'r ü inşāya ve ehl-i ma'rifete² mâyl 'adâletde ve şehâvetde 'adîmü'l-mişl şâhib-hayr pâdişâh idi. Monlâ³ İdris-i Bitlisi *rahmetu'llâhi 'aleyh* râğbet ile diyâr-ı 'Acemden getirüp 'âli himmetler ve ziyâde **(W14b)** iltifâtlar⁴ idüp ta'yîn olınan dirliginden⁵ ğayrı Pâdişâhuñ in'âm-ı hâşşî ile muğtenem olup ğani olmışdı. Bu tarîk ile *Tevârih-i Al-i 'Osmân*'ı yazdurup aña inşâ itdürdi. Mevlânâ Şerefe'd-dîn 'Ali⁶ Yezdi⁷ yazduğı *Tevârih-i Timûr-ı Gürkânî* târihi⁸ ile hiç münâsebet u nisbet yok. Hâkke'l-inşâf ki ğâyet⁹ bi-bedel güzel yazılmışdur¹⁰. Babası Sultân Mehemmed fevt oludıkda karındaşı Sultân Cem ile¹¹ pâdişâhlık çekişdiler¹². 'İnâyet-i Bârî¹³ mu'âvin ü muķârin olup taht-ı Rûm Sultân Bâyezîd'e **(Ü₁14a)** müyesser ve muķarrer olıcak Sultân Cem¹⁴ başın alup kaçup¹⁵ 'Arab evine girüp andan Ka'be *şerrefehallâh* ziyâretine varup andan gelüp **(A15b)** Karaman vilâyetinde oturup¹⁶ tekrâr **(L9a)** saltanat da'vâsın itdükdê nesne başarmayup Sultân Bâyezîd¹⁷ bu beyti diyüp ve yazup Sultân Cem'e gönderdi¹⁸. Ol beyt budur¹⁹.

Beyt²⁰: **(W15a)** Haccü'l-haremeynem diyüben da'vi kılursın
Bu saltanat-ı dünyeye için bunca taleb ne

Sultân Cem dahı ol beyt muķabelesinde bu beyti gönderdi.

Beyt: Sen bister-i gülde yatasın şevķ ile ģandân
Cem hicr ile bâlin idine ģarı sebep ne

Sultân Bâyezîd'ün eş'ârı vâfir ve ģazeliyyâtı mütেকâşir beyne'n-

¹ çekebilmezdi] çekmezdi Ü₁

² ehl-i ma'rifete] - Ü

³ Moñla] Mevlânâ Ü

⁴ iltifâtlar] râğbetler Ü

⁵ dirliginden] dirlikden A

⁶ 'Ali] - Ü, Ü₁, W

⁷ Yezdi] - A

⁸ târihi] - Ü

⁹ ģâyet] ģayetde A

¹⁰ yazılmışdur] yazmışdur L, Ü

¹¹ ile] - W

¹² çekişdiler] çekişüp Ü

¹³ inâyet-i Bârî] - Ü, W

¹⁴ Cem] Cem merhûm L

¹⁵ kaçup] kaçır L

¹⁶ oturup] - Ü

¹⁷ Bâyezîd] Bâyezîde Sultân Cem L

¹⁸ gönderdi] gönderüp A, Ü₁

¹⁹ ol beyt budur] ol budur Ü, Ü₁, - L

²⁰ beyt] cevâb Ü

nâs meşhûrdur¹(Ü7b). Bu maṭla‘ anuñdur².

Maṭla‘³: Şubḥa dek her gice iy ḥurşîd-ruḥ⁴ sen mâhdan
Niçe bir feryâd idem ḳorḳmaz mısın Allâhdan

MERḤŪM⁵ SULTÂN CEM -raḥmētu’llâhi ‘aleyh-

Sultân Bâyezîdüñ kiçi ḳarındaşıdır. Ḳaraman vilâyetinde Çelebi Sultân ile babaları Sultân Meḥmed fevt olup(Ü14b) Ḳaramandan Bursaya gelüp kendü adına ḥuṭbe okudup sikke yazdırdı. Bir⁶ miḳdâr anda pâdişâhlık idüp soñradan (A16a) Sultân Bâyezîd ile muḳâbil olup ceng idicek⁷ cenge müteḥammil olmayup diyâr-ı ‘Araba çıkup gidüp varup Ka‘be şerrefehallâh ziyâretin⁸ idüp tekrâr gelüp salṭanat da‘vâsın eyleyüp (W15b) şüret bulmayıcak gemiye girüp deryâ yüzine ḳaçup Rîm Pûpa varup anda Allâh emrine yitişüp meyyitin Burusa’ya getürdiler. Mezârı Burusa’dadır. Şecâ‘atde vü şehâvetde bi-mânend zeber-dest hünermend ol⁹ şalduḡı gürzi kendü zamânında kimse şalmamışdur. Bi’l-fi’l maḥrûsa-i İstanbûlda İskele-ḳapusında gürzi aşılımış ṭurur¹⁰. Şâhib-ma‘rifet (L9b) ve ehl-i fazîlet şu‘arâ tâyifesine ziyâde raġbet¹¹ ü iltifât iderdi. Ve bu tâyifeden yanında çok kimesne olurdu. Her birin ḥaddinden ziyâde ri‘âyetler idüp şefḳat ü¹² merḥamet gösterürdi. Eş‘âr u¹³ inşâya ḳâdir ve kendüsi bi-bedel şâ‘ir eş‘ârı ḥayâl-engiz ve¹⁴ ġazeliyyâtı emşâl-âmiz ‘ale’t-tertib divânı (A16b; Ü15a) var. Ve bu ġazel anuñ¹⁵ eş‘ârındandır.

Ġazel¹⁶: Dil helâk eyler gözün ḥançer çeker cân üstine
Gör ne ḥünîdür gözün kim¹⁷ ḳan ider ḳan üstine

Gel getür ḥattuñ ḥayâlini bu yanmış sîneme
Sebze ‘âdetdür ḳonur çün tâze biryân üstine

¹ meşhûrdur] meşhûr u mezkûrdur L, Ü

² anuñdur] anuñ eş‘âr-ı dil-pezirindendir L, Ü1, anuñdur ki zıkr olunur Ü

³ maṭla‘] beyt Ü, şî‘r W

⁴ ruḥ] cü L, Ü, Ü1, W

⁵ merḥûm] - Ü1

⁶ bir] ve bir Ü, Ü1

⁷ ceng idicek] ceng idicek cenge Ü, W

⁸ ziyâretin] ziyâret Ü1

⁹ ol] ve ol Ü1

¹⁰ aşılımış ṭurur] aşılımışdur Ü

¹¹ raġbet ü iltifât] raġbet ü şefḳat Ü, raġbet Ü1

¹² şefḳat ü] ḥimâyet Ü

¹³ eş‘âr u] eş‘ârı vâfir Ü

¹⁴ ve] - Ü

¹⁵ anuñ eş‘ârındandır] anuñdur Ü

¹⁶ ġazel] şî‘r A, -W

¹⁷ gözün kim] müjen kim L, Ü1

Didüm iy cān çün lebün¹ cāndur baña bir buse vir
Gül gibi kıldı tebessüm didi kim cān üstine

Dilde gamzeñ okı var iken gamuñ gönderme kim
Konmağ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine

Didüm iy cān kaçma Cemden hācīdur güldi didi²
Gerçi hācīdur velī cān virür oğlan üstine

Ve meşneviye tettebbu' idüp *Hurşid ü Feraḥ-şād* adlı bir kitāb
dimişdür. Gāyet güzel itmışdür. İçinde çok ḥāşşa me'ānī var. Nazmı
selis ve üslubı nefis kitābdur.

SULTĀN SELĪM ŞĀH -‘aleyhi rahmeti’l-cinān-

Sultān Bāyezīdūñ kiçi oğlıdur. Anuñ bahādurlığı ve şecā‘ati şol
mertebededür³ ki babası āḥir vaktinde⁴ tahtını büyük oğlu Sultān
Ahmede bildürmek murād idindi. Bu daḥı aḥvāle vākıf olıcak⁵ çeri⁶
cem' idüp gelüp babasıyla ceng-i ‘azim ve kıtāl-i delīm idüp darb u
dest ile tahtı babası (A17a) elinden alup taht-nişin pādişāh oldı.
Devr-i İskenderden berü bunuñ⁷ itdüğü (Ü8a) bahādurlığı ve⁸ dilāver-
liği (W16b) bir pādişāh itmemişdür. (L10a) Şāh İsmā‘īl ile
muḳābele (Ü115b) idüp bi-izni'l-lāh şark pādişāhı İsmā‘īl Şāh mün-
hezim olup aḥvālī ne olduğı ma'lumdur. Ve⁹ andan gayrı Mısr üstine
varup Dāvud peygāmbere 'aleyhi's-selām türbesi üstinde sultān-ı Mısr
olan Kaşav Gavri¹⁰ ile muḳābil olup ol daḥı anda münhezim olup
kaçarken tutılup başını pādişāh-ı 'ālem-penāh Sultān Selīm Şāh
hazretlerinin ayağı toprağına¹¹ getürdiler. Ahir baḳiyye-i süyüf olup
kalan Çarkes tayıfesi Tumān Bay-nām çarkesi sultān naşb idüp merre-
ten ba'de¹² uḥrā Mısrā gelüp ceng idüp anlar daḥı şınup Sultān Tumān
Bay tutulup Mısrda Bāb-ı Züveyle öñinde boğazından¹³ aşdılar.
Tevāriḥ içre külli¹⁴ mezkūr u meşfurdur¹. Luṭf-ı ṭab'ı nihāyetinde ve

¹ cān çün lebün] gül leblerün Ü₁

² güldi didi] didüm Ü

³ mertebededür] mertebedür A, L, Ü, Ü₁

⁴ vaktinde] vaktde Ü, Ü₁

⁵ bu daḥı aḥvāle vākıf olıcak] ol daḥı 'ākıbet Ü, 'ākıbet A, L, W

⁶ çeri] 'asker L

⁷ bunuñ] anuñ Ü

⁸ ve] - Ü₁

⁹ ve] - Ü₁

¹⁰ sultān-ı Mısr olan Kaşu Gavri] Sultān olan Kaşu Gavri Ü, Mısrā Sultān olan
Kaşu Gavri W, Sultān olan Ü₁

¹¹ toprağına] türābına L

¹² ba'de] - Ü₁

¹³ boğazından aşdılar] şalb olındı L

¹⁴ külli] külliye Ü

zihn-i pâki gâyetde. Nihâdında² (A17b) ‘ışk u maḥabbet muvâneset ü ülfet tutup derûnı vü birûnı ‘ışk ile memlû³ (W17a) ve ma‘ârifle toptolu olmuşdı. Bi’z-zarûrî ‘ışk âteşin eş‘âr-ı âbdâr⁴ bir miqdâr teskîn itmek için anlardan sâdır olan vâridât-ı (Ü₁16a) ilâhî ki eş‘âr-ı garrâ ve ebyât-ı ra‘nâdur⁵ yazup⁶ divân itmişlerdür. Vâkı‘ olan cümle-i zâde-i ṭab‘ı⁷ ‘âşıkâne vü merdâne vâkı‘ olmuşdur. Şöyle ki meşğale-i pâdişâhî sevdâsında olmayup meşâlih-i ‘avâm u havâşş ve umûr-ı memleket gâvgâsına ihtişâş göstermeyüp fâriğü’l-bâl ferâgat üzerine hoş-hâl olup şafâ-yı ḥâtır ile şî‘re teveccüh-i küllî itseler Husrev-i Dehlevî’nün eş‘ârı⁸ ki bunca söz ile meşhûr-ı âfâk olmuşdur bunların eş‘ârı öninde okınmağa istihkâk bulmak⁹ yogıdı. (L10b) Egerçi ‘avâmü’n-nâs¹⁰ anlara Türki eş‘âr isnâd iderler ammâ anlar aslâ Türki şî‘r dimemişlerdür. Küllî eş‘ârı¹¹ anların Pârsidür. Divânlarında (A18a) bir Türki sözleri yok. Cümle-i eş‘ârı yek-dest ü hemvârdur. Ve bu gâzeli¹² (W17b) şecâ‘atine ve bahâdurlığına münâsib dimişdür¹³.

Gazel¹⁴:

لشکر از تحت ستنبول سوی ایران تا ختم
سرخ سرم آغرقه خونم ملامت ساختم

شد غلام همتم از جان و دل و آلیء مصر
تا لوای خسروی بر نه فلک افراختمک

کرداز ملک عراق این مژده آهنگ حجاز
چنگ نصن راجو در بزم ظفر بنواختم

ماواراء آلهنراز تیغم شد غرقاب خون
(Ü1-16b) چشم دشمنرا از کهل اصفهان پرداختم

آب اموازسر هر موروان شد خصمرا

¹ mezkûr u meştûrdur] mezkûrdur Ü

² nihâdında] - Ü₁

³ memlû] - Ü

⁴ âbdâr a] âbdâr A, Ü, Ü₁, W

⁵ ra‘nâdur] ra‘nâ A

⁶ yazup] yazılup

⁷ zâde-i ṭab‘ı] - A, Ü, W

⁸ eş‘ârı ki ... bunların] - Ü₁

⁹ bulmak] bulmağa kâbiliyyet Ü₁

¹⁰ ‘avâmü’n-nâs] ḥalk Ü₁

¹¹ küllî eş‘ârı] eş‘ârı anların W, anların eş‘ârı A, Ü

¹² ve bu gâzeli] ve bu gazel anların A, L, Ü₁

¹³ dimişdür] vâkı‘ olmuşdur L, Ü₁

¹⁴ gazel] şî‘r A, Ü₁, W

شد عرق ریز آرتب غم چون نظر انداختم

شاه هند از لشکرفرزانه ام شد پیل مات
(Ü-8b) بر بساط ملک چون شطونج دولت یا ختم

ای سلیمی شد بنامم سگهء ملک جهان
تا چوزر پوتهء مهر و وفا بکداختم

Ve bu ebyāt daḥī şūrīdelik sevdāsı ve āşüftelik belāsı ile didük-leri eş‘ār-ı sūznāk ve ebyāt-ı derdnākdür ki zıkr olunur.

Şi‘r:

آنکه در پای غم افتادست دامن منست
وانکه افتاست بر دامن کریبان منست

زحمها سینه ام از غیر می پوشم بداغ
زانگ آنها یادکار تیغ جانان منست

(A18b; W18a) ve bu maṭla‘lar āteş-i¹ ‘ışk ile āmīḥte olmış ve derd-i derūn ile peyveste dinilmiş maṭla‘lardur ki zıkr olunur².

Meṭālī³:

مرده ام دروادی هجران بمان اعنا من
داغها تازه زاغاتند سرتاپای من

شوخی که می نخورده دل خلق خون کند
وای ان زمان دچهره زمی لاله کون کند

اگرچه خسته مجنون شهن دشت بلا بودست
همچون من بعشق ماه رویان مبتلا بودست

Eş‘arı seri‘ü’l-fehmdür. Taltīf-i kelām ve⁴ diḳḳat-i ma‘ānī bābında bir mertebede ihtimām(Ü₁17a) itmışlerdür ki kâbil-i taḳrīr ü taḥrīr degüldür. Ḥallākü’l-ma‘ānī Kemāl-i Işfahānī didügi “ber-ser”

¹ āteş-i] - Ü

² ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁

³ meṭālī‘] şī‘r Ü

⁴ kelām ve] - Ü₁

redîf kaşîdesine cevâb dimişdür. Ve inşâf ki gâyet güzel dimiş¹. Ve bu beyt ol kaşidedendür. Bu kaşideyi diyenler² biri de bu aşl bir³ beyte mâlik degül⁴.

Beyt:

در صف خا دمرها توکیز نیست یهر
که زخورشید ده سوزن لرزان برسر

SULTÂN KORKUD -rahmetu'llâhi 'aleyh-

Bu dahı Sultân Bâyezîdün (W18b) oğlıdur. Ve⁵ Sultân Selîm hazretlerinin⁶ birâderidür⁷. Dedeleri Sultân Mehmed ki (A19a) Ebu'l-feth dimekle söylenür⁸ fevt olduğında⁹ Sultân Korkud kiçirek¹⁰ olmağın¹¹ Eskişarâyda bulunup yeñiçeri tayıfesi içinde¹² fetret olup şehri yağma idicek İshâk Paşa¹³ bu¹⁴ fesâdı gördi¹⁵. Sultân Korkud'u getürüp tahta geçürdi. İstanbul'un feterâtı¹⁶ bir miqdâr teskin olup¹⁷ babası Sultân Bâyezîd (Ü17b) gelüp tahta geçince¹⁸ on sekiz gün pâdişâhlık eyledi. Yeñiçerinüñ külli 'ulûfesi terakki itmesine¹⁹ bâ'is ol²⁰ olmışdur²¹. Ammâ soñra²² Sultân Bâyezîd gidicek yeñiçeri anı kabûl eylemeyüp Sultân Selîm hazretlerini getürüp tahta geçürüp pâdişâh itdiler. Harîmî tağalluş itmişdür²³. 'Alim ü fâzıl zu-fünûn

¹ dimiş] dimişdür A, Ü, Ü₁

² diyenlerün] diyenler A, W

³ bir] - Ü, Ü₁, W

⁴ degül] olmamışdur L

⁵ ve] - Ü₁

⁶ hazretlerinin] merhûmuñ Ü

⁷ birâderidür] birâderleridür L

⁸ söylenür] meşhûrdur Ü

⁹ olduğında] olduğda Ü

¹⁰ kiçirek] şağır L

¹¹ olmağın] olmağın İstanbulda Ü₁, W

¹² içinde] arasında Ü

¹³ paşa] paşa merhûm L

¹⁴ paşa bu] paşa İstanbulda bulunup bu Ü₁, W

¹⁵ gördi] görüp L, Ü

¹⁶ feterâtı] fetreti Ü, fetret A

¹⁷ olup] bulup A, L, Ü

¹⁸ tahta geçince] serir-i saltanata cülûs edince Ü

¹⁹ itmesine] olmasına L

²⁰ bâ'is ol] ol bâ'is L

²¹ olmışdur] olmuş Ü

²² Ammâ soñra ... anı kabûl] merhûm sultân Bâyezîd gelüp tahta geçüp nice yıl

pâdişâhlık idüp tekâ'üd itdükde soñra yeñiçeri tayıfesi Sultân Korkudu Ü₁, vefât

idicek yeñiçeri Sultân Korkudı L, Ü

²³ itmişdür] iderdi Ü

pādişāh idi¹. Anuñ kemālâtına nihāyet yok. (W19a) Fetevādan *Korkudiyye* adlı (Ü9a) bir kitāb te'lif idüp (L11b) mevālî-i 'izām ve ehālî-i kirām huzūr-ı şeriflerinde maqbûl ü mergûb vāķi' olmuştur. Ve 'ilm-i (A19b) edvārda daħı māhir ve her nev' sâzı çalmağa kâdir ve hatta kendünün² ihtirā'âtından *Gidâ-yı Rûh* adlı bir sâz taşnif itmişdür. Ehli kâtında mu'teber ü maħbûb-ı hoş-âvâz düşmüşdür. Bu deñlü ma'ârif ü fezâyil içinde iken şi'ir dimege mâyil idi³. Ve cümle-i eş'ârından bu ebyât⁴ anuñdur⁵.

Beyt⁶: Hasret-i derd-i ruħuñla lāle-i Nu'māmı gör
Baş açuķ abdāl olup⁷ biline yapraķ bağlanur⁸

Diger⁹: Tāc u kabāyı terk idüp 'uryān olayın bir zamān
Gurbetde seyrān eyleyüp miħmān olayın bir zamān

(W19b)TETİMME-İ TABAĞA-İ DÜVVÜM

İkinci tabakada meclis idüp yād olan selātīn-i encüm-sipāh (L12a) u Aferidün-āyın ve havāķin-i (Ü18a) felek-bārgāh-ı Cemşid-temkin ki her biri pādişāh-ı Nüşin-revān-dād ve şehinşāh-ı İskender-isti'dād¹⁰ olup saltanat bezmgāhında 'ıyş u 'işret idüp otururken çarħ-ı ğaddār ve ruzgār-ı nā-hemvār cām-ı Cem tolusın bunlara daħı içürüp gözlerine (A20a) geldükde bu kargāhdan ferāġat yüzün gösterüp 'inde melikin muķtedirin vatan tıutup bu cihānda taħt-nişin ü tād-dār oldukları gibi ol cihānda daħı muķarreb-i ceñāb-ı 'arş-ı 'azim ve bārgāh-ı hāzret-i rabbü'r-raħim olup bunların serir ü taħt-ı saltanatı (W20a) ve mülk ü 'asker ü¹¹ şevketi şafā-yı hātır ile pādişāh-ı şahib-kırān hāzretlerine ebedü'l-ābād müselleme ü mü'ebbed müstahkem ü mü'eyyed olsun ve şeh-zādelerinin her biri Allāh *tebāreķe* ve *te'ālā* ataları devletine lāyık eyleyüp 'ömr-i tavil ile ruzgār-ı cemil müyesser ü muķadder idivire¹². Amin yā mucibe's-sā'ilin.

¹ pādişāh idi] - Ü₁, W

² kendinün] kendi L, Ü₁

³ idi] oldılar L

⁴ ebyāt] beyitler Ü

⁵ ebyāt anuñdur] ğazel anuñdur ki taħrīr olundu L

⁶ beyt] şi'r Ü, ğazel L, - A, W

⁷ abdāl olup] yalın ayak Ü₁

⁸ bağlanur] bağlayan Ü₁

⁹ diger] - A, Ü, W

¹⁰ isti'dād] istimdād Ü₁

¹¹ 'asker ü] 'askeri vü W

¹² idivire] eyleye Ü

Kıt'a¹: Yirde yatdukça bu yâd olan cihân sultânları
 Haq te'âlâ eylesün şâhib-kırânı ser-firâz
 Şaklasın² zât-ı şerifini hatardan haşre dek
 Devlet ile eylesün şeh-zâdeler 'ömrin dirâz

ṬABAQA-İ SİVVÛM

(W20b) Üçüncü tabaka³ bihiştinde⁴ vâki' olan vüzerâ-yı 'izâm⁵ ve ümerâ-i (A20b; Ü₁18b) zevi'l-ihtirâm ki hilye-i fezâyil ve ziver-i haşâyil ile muhallâ vü müzekkâdur bunların her biri lutf-ı tab' sebebi⁶ ile (L12b) nazma mâyil ve eş'ara kâbil⁷ olup fikr-i 'amîk ile baḥr-ı zehhâr ve zihn-i pâk ile şadef-i gevhervâr deryâ-dil 'âkil ü⁸ fâzıl kişilerdür. Selâtin-i nâmdâr ve havâkin-i 'âlî-mikdâr hizmetlerinde terbiyetler bulup bunların kimi vezîr ü kimi kâzî-'asker⁹ (Ü9b) ve kimi¹⁰ defterdâr u kimi nişâncı ve kimi şâhib-i ṭabl u 'alem memleket begleri olup her biri vezâret ü şadâret ve emâret menzilesinde 'izzet ü rif'atlere mukârin düşüp ba'zı selâtin-i mâziye lutf u in'âmı hazînesi reşehâtından¹¹ ğani ve ba'zına¹² dahı hazret-i pâdişâh-ı şâhib-kırân¹³ şehâb-ı himmetinden feyezân u (W21a) ihsân yitişmekle müstağni olup murâdât-ı dünyevî ve makâşid-ı uhrevî tahşil itmişlerdür. (A21a) Bu fırkanuñ ba'zı kenz-i mahfî gibi taḥte'l-¹⁴arz¹⁵ muhtefî ve ba'zı bezm-i hayâtda¹⁶ câm-ı mey-i şadmâniden müstevfidür. Fânî olup fenâ 'âleminden civâr-ı Haqka nakl idenler Allâh rahmeti ile âsûde-(Ü₁19a)hâl olalar ve bi'l-fi'l zâviye-i hayâtda pâdişâh-ı gerdün-ı iktidâr¹⁷ Süleymân-vekar hazretlerinin 'âtîfet-i husrevânîsinden müstefâd olup fâriğü'l-bâl olanları 'atabe-i 'ulyâ vü südde-i semâsimâlarında hizmet-i mülâzemetde İlâhî pâyidâr u üstüvâr eyle ve cümleñ mihteri ve bu tabakanuñ ser-defteri merhûm¹⁸.

¹ kıt'a] rübâ'î Ü

² şaklasun] - Ü₁

³ tabaka] - Ü

⁴ bihiştinde] bihiştde A, L, Ü, Ü₁

⁵ 'izâm] a'zâm W

⁶ lutf-ı tab' sebebi] tab' A, Ü, sebebi Ü₁

⁷ kâbil] kâil Ü₁, W

⁸ ü] - Ü, Ü₁

⁹ kimi vezîr ve kimi kâzî-'asker] ba'zı vüzerâ ve ba'zı kuzât-ı 'asâkir-i muzaffere Ü

¹⁰ kimi ... kimi] ba'zı Ü₂

¹¹ reşehâtından] şece'âtından W

¹² ba'zına] ba'zısına Ü

¹³ şâhib-kırân] zillullâh Ü

¹⁴ taḥte'l-] taḥt-ı Ü

¹⁵ 'arзда] 'arz A

¹⁶ hayâtda] meyânda A, L, Ü₁

¹⁷ iktidâr] - Ü₁

¹⁸ ser-defteri merhûm] ser-defteri ve bu taifenün şems-i enveri merhûm Veliyü'd-

AḤMED PAŞA¹
-raḥmetu'llāhi 'aleyh-

Aşlda Edirnelidür. Fikrde vü ferāsetde ziyāde müdekkıḳ-ı mū-
şikāf olmağın kapu halkı² arasında sipāhī müftisi dimekle meşhūr
olmuş idi³. Merhūm Sultān Murāduñ kâzî-'askeri olan Mevlānā
(W21b) Velīyü'd-dinin oğlıdur. Al-i resūldur. Kendüsü **(A21b)**
'ulūm-ı zāhiri⁴ kesb itmiş zū-fünūn şāhib-fezāyil ehl-i dil. **(L13a)**
Merhūm Sultān Meḥemmed *seka'l-lāhu serāhu* ḥāceci olup andan
ma'rifet⁵ ve nice fazīlet taḥsīl⁶ eylemiş⁷. Ḥāce iken bunun idrāk-i
pākin ve re'y-i şāyibin görüp⁸ vezir idindi. Şāde-rū maḥbūb **(Ü19b)**
yigitler muşāḥabetinden şafālu vü maḥzūz olmağın aślā te'ehhül itme-
yüp 'ömrin tecerrüd ile geçürmişdür. Rivāyet iderler⁹ ki Sultān
Meḥemmede¹⁰ vezir olduğu maḥalde pādīşāhuñ ḥarem-i ḥāşşına
maḥrem olan meḥābībinden birine ta'aşşuk idüp¹¹ evzā'dan pādīşāh
mütenebbih olup¹² bu aḥvāli imtiḥān itmek için ḥarire misk-i ezfer
şarup pinhān ider gibi zūlfini külāh içinde nihān idüp oğlan yine ev-
velki üslūb üzre ḥizmetinde iken Aḥmed Paşanın gözi nā-gāh¹³ oğlana
tuş olup yüzinde zūlfin **(W22a)** görmeyicek 'ale'l-fevr bu beyti
hemān ol maḥalde¹⁴ didi¹⁵.

Beyt: **(A22a)** Zūlfin gidermiş ol şanem kāfirliğin komaz henüz
Kesmiş veli zūnārını¹⁶ daḥı müselmān olmamış

Sultān Meḥemmed aḥvāli tamām ma'lūm idindi¹⁷. *Şāyibe-i şüb-
he* kalmayıcak Aḥmed Paşayı **(Ü10a)** öldürmek isteyüp āḥir *men*
'*allēmeni ḥarfen fe kad sabereni*' *abden* ḥadīsinūñ feḥvāsın¹⁸ mülāḥaza
eyleyüp ḥācelik¹⁹ ḥaḳqını zāyi' eylemeyüp öldürmekden beri¹ olup

¹ dīn-zāde W

² merhūm] - L

³ halkı] halk W

⁴ meşhūr olmuş idi] meşhūrdur L, Ü

⁵ 'ulūm-ı zāhiri] 'ulūm-ı mütēdāvileye sa'y idüp 'ilm-i A, L, Ü₁

⁶ ma'rifet] nice ma'rifet Ü

⁷ nice fazīlet taḥsīl] fezāil kesb ü fazīlet kesb W

⁸ eylemiş] idüp L

⁹ görüp] görüp beğenüp A, L, Ü₁

¹⁰ rivāyet iderler] rivāyetdür L, Ü₁, ḥikāyet iderler W

¹¹ Meḥemmed'e] Meḥemmed Ḥ'an'a L

¹² ta'aşşuk idüp] mütē'allik olup L, Ü₁, W

¹³ olup] olıcak L, Ü₁, W

¹⁴ gözi nā-gāh] nā-gāh nazarı Ü

¹⁵ 'ale'l-fevr bu beyti hemān ol maḥalde] fevrī ol maḥalde bu beyti Ü

¹⁶ didi] dimiş Ü, Ü₁

¹⁷ Kesmiş veli zūnārını] zūnnārını kesmiş veli Ü

¹⁸ idindi] idinüp L, Ü, Ü₁

¹⁹ feḥvāsın] feḥvāsını A, L, Ü, Ü₁

²⁰ ḥācelik] üstādlik A, Ü

(Ü₁20a) oğlanı Ahmed Paşaya virdi². Vezâretten ‘azl idüp Burusada Murâdiyye tevliyetin virüp gönderdi³. Bu beyti tevliyetde iken diyüp pâdişâhuñ sem‘-i şerîfine⁴ yetişüp yine merhamet ü şefkat idüp bu beyt sebebiyle tevliyetden hâlâş oldu budur ki zıkr olunur⁵.

Beyt: Cihāna cūd idersin her cihetden
Halâş it ben kuluñı tevliyetden

(L13b) Sultān Mehemmed fevt olduğda Burusa sancagında bulunup (W22b) merhūm⁶ Sultān Bāyezid tahta geçdükde⁷ çok ri‘ayetler ve ziyāde ‘ināyetler eyleyüp⁸ Burusa sancagında iken fevt olup⁹ Allāh emrine (A22b) vardı¹⁰. Mezārı Burusadadır. Faşih u belîğ şā‘irdür. Anuñ şi‘rinde olan selâset ü letâfet bir şā‘irüñ dağı şi‘rinde yok. ‘Ale’l-huşuş kaşâyidinde hâlâvet ü melâhat ü metānet bir mertebededür ki Türkî dilde andan artuk olmak yok¹¹. El-hâşıl ol kadar olur. Bülend-pervāz u suhañ-perdāz olduğı hayşiyetle *Emîr-i Nazm* diyü¹² lakab itmişlerdür¹³. Divānı müretteb ve eş‘arı beyne’n-nās meşhūr u mezkūrdur¹⁴. Ve bu ebyāt (Ü₁20b) anuñ eş‘arındandır¹⁵.

Şi‘r¹⁶: Çîn-i zülfüñ miske beñzetdüm haţâsın bilmedüm
Key perişān söyledüm bu yüz karasın bilmedüm

Ben kara toprağ idüm cān virdi zülfüñden¹⁷ şabā
Hey ne cān-perver kıyāmet dil-rübāsın bilmedüm

Kad kıyāmet gamze āfet zülf fitne haţ belā
Ah kim ben hūsnüñün bunca belāsın bilmedüm

(W23a) Ve bu beyt dağı ma‘ānî yüzinden kendüye¹⁸ ihtişāşı

¹ beri] fāriğ Ü

² virdi] virüp Ü

³ virüp gönderdi] virüp Ü

⁴ şeriflerine] şerîfine W

⁵ budur ki zıkr olunur] beyt budur Ü, - A, W

⁶ merhūm] - L, Ü

⁷ geçdükde] cülūs itdükde Ü₁

⁸ eyleyüp] eyledi L

⁹ olup] oldu Ü

¹⁰ Allāh emrine vardı] - Ü

¹¹ yok] yokdur L, Ü₁

¹² diyü] - A

¹³ diyü lakab itmişlerdür] demekle mülakkağabdur Ü

¹⁴ mezkūrdur] mezkūr W

¹⁵ anuñ eş‘arındandır] anuñdur L

¹⁶ şi‘r] beyt A

¹⁷ zülfüñden] bñyuñdan Ü₁

¹⁸ kendüye] - W

olan gazelden¹ hayâl-i hâşşıdır diyü ehl-i ‘irfân katında² zıkr olunur.

Beyt: Zülfün şebinde virdüm dil hüsnuñe gören dir
Mağribde bir kalendar âyine şunmuş aya

(A23a) Ve mesnevi tarzında dağı *Leylî vü Mecnûn* nazmına çok kuşış idüp nazmı dürr-i meknûn mişâl idi. Lakin³ nâ-peydâ vü nâ-yâbdur.

MAHMÛD PAŞA -rahmetu’llâhi ‘aleyh-

‘Adnî taħalluş itmişdür. ‘Abdu’llâh oğlıdur. Merhûm Sultân Mehemmed murabbâlarındandır⁴. ‘Ulûmı tertib üzre (L14a) görmüş fazıl ü kâmil şî’r ü inşâda çok mahâreti ve ziyâde⁵ mûmâreseti var. Çokluk⁶ hâşşa ma‘âniye mâlikdür. Hoş-tab‘ zevi’l-iktidâr Pârisi vü Türki dildê eş‘âr diyüpdür⁷. Zahir-i Fâryâbi kâşâyidine ve Hâce Hâfız-ı Şirâzi gazeliyyâtına (Ü121a) niçe cevâb dimişdür. Eş‘arı maṭbû‘⁸ ve gazeliyyâtı maşnû‘⁹ bîkr sözleri çok (Ü10b) ve hâşşa ma‘nilerine nihâyet yok. Bu bulduğı i‘tibârı¹⁰ vü iştihârı ve buña olan rağbet ü ‘izzet¹¹ ve bunda olan (W23b) fikr ü ferâset ve re’y ü tedbir ü fetânet nesl-i ‘Osmânda bir vezire dağı müyesser olmamışdır. Şâhib-hüner ve hüner-perver vezir idi. Aşârından (A23b) iktidârı ma‘lûmdur¹² ve hayratı gâyet çok. Tevârihde merkûmdur. Aḥir Sultân¹³ Mehemmed gâzabına mazhar düşüp ‘adem diyârı cânibine sefer idüp dünyâdan¹⁴ güzer kıldı. Mezârı İstanbulda kendü câmi‘inde olan¹⁵ türbededür. Toprağın ısıtmaya¹⁶ kefarete içün alurlar mücerreb-dür¹⁷. Ve¹⁸ cümle-i eş‘arından bu bir kaç beyt anuñdur¹⁹.

¹ gazelden] gazelinden L, Ü, Ü₁

² ehl-i ‘irfân katında] - W

³ lakin] - A, Ü₁

⁴ murabbâlarındandır] murabbâsıdur A, Ü

⁵ ziyâde] - L, Ü

⁶ çokluk] ve bi-nihâye Ü, ve çokluk A, W

⁷ eş‘âr diyüpdür ... gazeliyyâtına] eş‘arı var. Kaşâid-i Zahir-i Faryâbi ve gazeliyyât-ı

Hâce Hâfız-ı Şirâziye Ü

⁸ maṭbû‘] maṭbû‘ vü muḥayyel L, Ü

⁹ maşnû‘] maşnû‘ u mükemmel L, Ü

¹⁰ i‘tibârı] i‘tibâr Ü

¹¹ olan rağbet ü ‘izzet] ‘izzet ü rağbet Ü

¹² ma‘lûmdur] ma‘lûm W

¹³ sultân] merhûm sultân L

¹⁴ dünyâdan] dünyâdan âhirete L, Ü, W

¹⁵ câmi‘inde olan] binâ itdüğü câmi‘de olan A, L, Ü

¹⁶ ısıtmaya] sıkmaya W

¹⁷ mücerrebdür] dirler Ü₁

¹⁸ Ve cümle-i eş‘arından bu bir kaç beyit anuñdur] ve bu ebyât cümle-i eş‘arındandır

Ü₁, ve bu ebyât dağı anların eş‘âr-ı dürrer-bârlarındandır ki taḥrîr olındı L

¹⁹ anuñdur] anuñdur ki zıkr olunur W

Beyt¹: Ol serv-i mäh-çehre ki gülden yañağı var
Cân u gönülde lâleleyin mihr dâğı var

Dil murğı hâli dânesi kaçındadur velî
Bilmez anı ki zülf-i siyâhında ağı var

Beñzetme mihr² ü mähî felekde cemâlin
Nâ-geh kimesne işide yirün kulağı var

(L14b:3; Ü₁21b) Ve³ bu ebyât dağı anuñ eş‘arındandur⁴.

Beyt⁵: Gördüğümce⁶ ‘anber-i zülfin ruḥ-ı dildârda
Mâr-ı müşk-efşân yatupdur şanuram gülzârda

(W24a) Zülfün ey meh-rû yüzünde olduğı pür-tâb bu
Günde yatduḡça olur kuvvet ziyâde mârda

Lâle⁷ haddünnden meger gül reng ü⁸ bû uğurladı
Kim dıraḡta şaruban gezdürdiler bâzârda
Ve bu beyt-i taḡalluṣ dağı anuñ eş‘arındandur⁹.

Beyt¹⁰:(A24a) Ger şuya bakmağ ile bilineydi sırr-ı ḡayb
‘Adnî bakup yüzüne bilürdi dehânuñ¹¹

(A21b) MEVLÂNÂ VEFÂYÎ

Cezerioğlu demekle zıkr olunur. İsmi Maḡmûddur. Merḡûm Monlâ Fenârinün duḡter-zâdesidür. Diyâr-ı ‘Acemde şuḡl idüp her fenne ittıla‘ı ve her ‘ilme tetebbu‘ı olmış fâzıl u kâmil kimesne olup Vilâyet-i Rûma üslûb-ı inşâyı aḡkâm u mükâtebâtı evvel ol getürmişdür. Sâfî Kâsım Paşa ki merḡûm Sultân Bâyezide vezîr olmışdur anuñ ḡidmetinde taḡşil-i ‘ilm ü ma‘rifet ve kesb-i (A22a) fâzıl u feşâhat ü

¹ beyt] şî‘r Ü

² mihr]mihr ü Ü

³ ve bu ebyât dağı anuñ eş‘arındandur] - Ü

⁴ eş‘arındandur] eş‘arındandur ki zıkr olunur A, W

⁵ beyt] şî‘r Ü

⁶ gördüğümce] gördükçe W

⁷ Lâle ... bâzârda] - Ü₁, W

⁸ ü] - Ü₁

⁹ anuñ eş‘arındandur] anuñ netâyic-i tab‘ından olan eş‘arındandur Ü₁, anlaruñ eş‘âr-ı dürer-bârlarındandur ki taḡrîr olındı L, - Ü

¹⁰ Beyt] - A, Ü, Ü₁, W

¹¹ dehânuñ] dehânuñı ve bu maḡta‘ dağı anuñ meşhûr olan eş‘arındandur. Beyt:

Ey dost ‘Adnînün şımaḡıl göñli şîşesin
Kim bu diyâr-ı Edrinedür Ḥaleb degül Ü₁

belāgat itmişdür. Sultān Mehemmed hāzretlerine niçe yıl nişāncı olup ‘izz hūzūrında ol bulduğı i’tibārı bir nişāncı bulmamışdur. Sultān Mehemmed merhūm anuñ fezāyilin ü haşāyilin kemāl-i mertebede inşāya olan kudretin ve mahāretin ma’lūm idinmekle ziyāde meyl ü mahabbet eylemişler. Şimdiki eşnāda miri için zabt olan aḥkām akçe-sin külli ol zamānda Nişāncı Cezeri-zādeye iḥsān itmişlerdi. Vezirlere itdüğü i’tibārdan daha ziyāde i’tibār u iltifāt idüp envā’-ı in’ām ve iḥsān-ı mālā kelām itdüğünü gördiler. İttifāk kibr ü nifāk dimāğlarına hūlūl ve hıkd u ḥased fıkı-i fāsıdlerine yol bulup pādīşāh hūzūr-ı şerifinde Nişāncı-zādeyi eksük düşürmek için Nişāncı pādīşāh-ı ‘ālem-penāh hāzretlerinin eyyām-ı sa’adetinde bir tabaḳ ta’āma beş biñ akçe ḥarc eyler diyü pādīşāha tama’ virmek maşlahatı için talṭif-i kelām eyleyüp aḥkām-ı pādīşahiden (A22b) nişāncıya rüz-merre on beş biñ yigirmi biñ akçe ḥaşıl olduğun i’lām itmişler. Pādīşāhuñ ḥatır-ı şerifinde bu söz kalmış. Birgün nişāncıya vāfir akçe virmiş. Sen kendü nefsün için bir tabaḳ ta’āma beş biñ akçe ḥarc idüp bişürdügün ta’āmdan bize daḥı vāfir ta’ām bişür diyü emr eyledi. Hāzret-i Hudāvendigār Pādīşāh-i kāmkar hūzūr-ı şeriflerinde emr olan ta’āmı bişirüp tertib-i pādīşāhi ve āyın-i şehinşāhi muḳtezāsınca tabaḳlara ḳotarup Sultān-ı selātin-i pādīşāh-ı rüy-ı zemīn öñine iltüp ta’āmı yiyüp mizāc-ı şeriflerine hoş gelüp vāfir iḥsān u firāvān istiḥsān idüp bāḳı kalan ta’āmı bir nice tabaḳlara ḳotarup paşalara gönderdi. Soñradan paşalara eyitdi kim *size tabaḳlar ile varan ta’ām nidiğün bildünüz mi? Nişāncı kendü nefsi için bir tabaḳ ta’āma beş biñ akçe şarf idüp bişürür didüğünüz ta’āmdur. İmdi her bir tabaḳ için Nişāncıya her birinüz beşer biñ akçe virün* diyü emr eyledi. Anlar daḥı pādīşāh emrine imtişāl idüp her bir tabaḳ (A23a) başına beşer biñ akçe virdüklerinden ḡayri gördiler kim pādīşāhuñ iltifātı vü meyli kendüler mülāhaza itdükleri gibi degül. Nişāncıyı kendü in’ām-ı ḥāşşlarına ve eltāf-ı mālā-nihāyetlerine müstaḡrak itdiler. Ayruk daḥı ol bābdan pādīşāha kapu açmağa ve ol cānibden bir söz söylemege mecālleri olmadı. Mevlānā Vefāyī Sultān Mehemmed hūzūrında nihāyet-i mertebede raḡbet ve kemāl-i derecede ‘izzet bulmuş hoş-ṭab’ faşih ü belīg pādīşāh-ı ‘ālem-penāh hāzretleri ile muşāḥib düşmiş kimesneydi. Ve bu beyt anuñ eş’arındandır.

Beyt: Yūri nāz ile ki reşk eyleye tāvūs-ı cinān
Şalın ey dōst ki cān gülşenidür cilvegehūñ

Ve merhūm Sultān Mehemmed zamānında Karamanoğlu ‘āşī olup gelüp ba’zı memleket urup tālān itdükde Sultān Mehemmed cānibinden Karamanoğluna ḥükm-i şerif yazılup (A23b) gönderilmeli olıcaḳ bu Farisi beyti diyüp ḥükme bile yazılup gönderildi. Ve ol beyt budur:

کسی با شود عاصی له اورا بخت بر کرد
چو وقت مرگ ماراید بکرده کذر کرد

Hükmi Sultân Mehemmed görüp okıdukdâ bu beyti begenüp çok taḥsîn itdi. *Yalnûz bu beyt yazılup nişānlanup gönderilse ğayri nesne yazılmasa cāyız idi* diyü buyurmuşlardır. Fî'l-vâkı' feşāḥat ü belāḡat ile meşhûr u mezkûrdur. 'Arabi vü Pârsi vü Türki eş'ara mâlikdür. Mevlânâ-yı mezbûr vüzerâ ṭabaḳasına yazılmasına bâ'ış anlardan mukaddem olup ve pâdişāhuñ hem-dem ü nedîmi ve muşāḥib-i kadîmi olup ol zamānda vezâret 'itibârından artuḳ olduĝu ḥayṣiyyetiyle mukaddem yazıldı.

(A24a) KARAMANÎ MEḤEMMED PAŞA
-rahmetullâhi 'aleyh-

Konevîdür. Monlâ Hünkâr¹ *rahmetu'llâhi 'aleyh* neslindendür. Fâzıl², zeki kişi idi³. Maḥmûd Paşa⁴ terbiyeti ile merḥûm Sultân⁵ Mehemmed'e nişāncı oldu. Bu cihetten taḥalluşın⁶ Nişānî itmişdür. Gāyet 'âkil ü dānâ ve şāḥib-idrāk monlâ olup soñradan⁷ vezâret şadrına geçüp (Ü₁24a) fıkır ü tedbirin ve re'y ü taḥrîrûñ pâdişāha begendürüp⁸ tek ü tenhâ şadr-ı⁹ vezâretde yektâ kalup ḥizmet-i vezâreti ve meşgale-i umûr-ı memleketi¹⁰ ve meşâlih-i 'âm¹¹ u ḥâşşı yalnûz görüp¹² vezâret iderdi. Tâ va'de-i Hâḳ yitişüp Sultân Mehemmed Allâh emrine vardukdâ¹³ yeñiçeri ṭâyifesi evin başup kendüyi¹⁴ ḳatlı (L15a) itdiler. Mezârı Şeyḫ Vefâ tekyesinde¹⁵. Ve bu ebyât anuñ eş'arındandır¹⁶.

(A24b) Beyt¹⁷: Sensiz bu cihānda şanemâ cān¹⁸ gerekmez
Hüsnüñ güneşi toĝmasa devrân gerekmez

Kaddüñle ḥadüñ zülfüñ ü ḥatṭuñ¹⁹ göreliden

¹ Monlâ Hünkâr] Mevlânâ Hudâvendigâr L, Ü

² fâzıl] fâzıl u L

³ kişi idi] kişidür Ü₁

⁴ Maḥmûd Paşa] maḥrûse-i İstanbulda ola Maḥmûd Paşa L, Ü

⁵ sultân] merḥûm sultân A

⁶ taḥalluş nişānî itmişdür] nişānî taḥalluş iderdi Ü

⁷ monla olup soñradan] mevleviyet taḥşil idüp Ü

⁸ pâdişāha begendürüp] begenüp Ü₁

⁹ şadr-ı] - Ü

¹⁰ memleketi] memleket A, L, Ü₁

¹¹ 'âm u ḥâşşı yalnûz görüp] 'avâm u ḥavās ne ise yalnûz görüp Ü

¹² görüp] görüp gözleyüp A, W

¹³ vardukdâ] varup fevt olduĝda Ü₁

¹⁴ kendüyi] - Ü₁

¹⁵ Şeyḫ Vefâ tekyesinde] kendü binâ itdüĝi mesciddedür Ü₁, binâ itdüĝi câmi'dedür Ü, İstanbulda Kumḳapısı ḳurbında kendü binâ itdüĝi câmi'dedür L

¹⁶ anuñ eş'arındandır] anuñdur Ü

¹⁷ şî'r] beyt Ü₁

¹⁸ cān] cānı L, Ü, Ü₁, W

¹⁹ ḥatṭuñ] ḥâlûñ L, Ü

Serv-i semen ü sünbül ü reyhân¹ gerekmez

‘İşkuñda Nişānī ne şafā buldı kim iy cān
Derdüñ gerek ol ‘āşıkā dermān² gerekmez

(Ü11a) KĀSİM PAŞA
-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Sāfī taħalluṣ itmişdür. Edirnelü bir pīrezenüñ kұлıdır. Oğlı gibi besleyüp okutdı³. Taḥṣil-i faẓl u kemāl eyleyüp ‘ilme iştigāl gösterdi⁴. Tālib-i ‘ilm⁵ olup okurken⁶ (Ü₁24b) Maḥmūd Paşaya rabṭ olup⁷ anuñ⁸ terbiyeti ile neşv ü nemā bulup merḥūm Sultān Bāyezid Āmasiyye’de Çelebi Sultān⁹ iken defterdārı olup soñradan sa‘ādetle taḥta¹⁰ cülūs itdüklerinde vezir idindi. Niçe müddet vezir olup¹¹ āḥir Selānik’e¹² gönderüp anda beglik iderken fevt oldı. Mezārı Selānikdedür. Vilāyet-i Rūmuñ mu‘teber şā‘irlerindendür. Tarz-ı ḥās kullanur. Güzel edāsı var. Kā‘ide-i şī‘ri ḥüb (A25a) ve üslūb-ı nazmı mergūb bilür. Hoş-ṭab‘ meşel-gūy ḥayāl-engiz ve emsāl-āmiz. Garrā¹³ gazeliyyātı ve ra’nā ebyātı çok. Eş‘ārı iştihār-ı tamām¹⁴ ve sözleri i’tibār-ı mālākelām bulmuş¹⁵. Beyne’n-nās dīvānı meşhūr u mezkūrdur¹⁶. Ve bu birkaç beyt anuñ eş‘arındandır¹⁷.

Şi‘r¹⁸: Boyuñ bir serv-i ra’nādur güli var
Semen üzre perişān sünbülü var

(L15b) Ne nāzūkdür cemālūñ gülşeni kim
Gül-i ter üzre miskin¹⁹ kākülü var

¹ reyhān] reyhānı L, Ü, Ü₁, W

² dermān] dermānı L, Ü, Ü₁, W

³ okutdı] - Ü

⁴ gösterdi] gösterüp L, Ü, Ü₁, W

⁵ ‘ilme] ‘ilm u ma‘rifete Ü

⁶ iştigāl gösterdi tālib-i ‘ilm olup okurken] iştigāl iderken Ü

⁷ Maḥmūd Paşaya rabṭ olup] Vefayī Nişāncı Bege irtibāt idüp L, Ü, Ü₁

⁸ anuñ] - L

⁹ merḥūm Sultān Bāyezid Āmasiyye’de Çelebi sultān] Āmasiyye’de merḥūm Sultān Bāyezid Çelebi A, Ü₁

¹⁰ taḥta] gelüp taḥta Ü₁, W

¹¹ vezir olup] vezir idindikten soñra Ü₁, vezāret idüp Ü

¹² Selānik’e] maḥrūse-i Selānik’e A, L, Ü

¹³ garrā] ra’nā Ü

¹⁴ tamām] tām A, L, Ü₁, W

¹⁵ bulmuş] bulmuşdur A, Ü₁

¹⁶ meşhūr u mezkūrdur] maḥbūl ü meşhūrdur A, Ü₁

¹⁷ anuñ eş‘arındandır] anlaruñ eş‘ār-ı gevher-bārlarındandır L

¹⁸ şī‘r] beyt Ü₁, - W

¹⁹ miskin] müşkin L, Ü

İnanma zülfinüñ ‘ahdine Şâfî
(Ü₁25a) Kim anuñ bir başı vü biñ dili var

Haylî medâris vü mesâcid binâ idüp çok hayrâta mâlikdür. Şulehâya vü ‘ulemâya¹ ve sâyir fuķarâya her zamânda şadâkati vü ihsânî² bi-dirîğ idi. ‘Osmânlu beglerinde bu deñlü (W25b) şâhib-ı hayr beg var idüğü ma‘lûm degöldür dirler³.

PİRİ PAŞA

-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Konevidür⁴. Hâzret-i Ebûbekr⁵ râdıya’llâhü ‘anhü (A25b) neslindendür. Tahşil-i ‘ulûm⁶ ve tekmil-i ruķûm idüp şâhib-ma‘rifet ve ehl-i fazilet olup Galaťa kâdîsı iken dârü’s-saltâna İstanbulda⁷ vâkı‘ olan Sultân Mehemmed câmi‘-i şerifine⁸ mütevellî olup andan Sultân Bâyezid⁹ zamânında hazine defterdârı¹⁰ oldu. Merhûm Sultân Selim¹¹ gelüp makarr-ı saltanata cülûs¹² itdükde¹³ gördi erkân-ı devlet arasında her huşûşda bundan¹⁴ kâbil sözde vü kelecide andan kâmil yok. Yanına alup vezir ü müşir¹⁵ idindi. Fî nefsi’l-emr anda olan zekâvet (Ü₁25b) ü fitânet ü firâset¹⁶ ve nizâm-ı umûr-ı memleket ve ‘âmm u hâşş¹⁷ arasında olan maşlahatı görmekde¹⁸ vü başarmağda nesl-i ‘Osmânda buncılayın bir vezir¹⁹ müyesser olmuş (W26a) degöldür. Hüb-idrâk ü zihni pâk Büzürcimîr-i şânîdür²⁰ dirler idi²¹. Hoş-tab‘ nâzûk-dil fâzıl kişi idi²². Ve bu ebyât anuñ (A26a) eş‘arındandır²³ ki zikir olunur.(Ü11b)

¹ Şulehâya ve ‘ulemâya] ‘ulemâya ve şulehâya Ü₁, şulehâ ve ‘ulemâya L, Ü, W

² ihsânî] hayrâtı A, Ü₁

³ var idüğü ma‘lûm degöldür dirler] az vardır dirler Ü₁, W

⁴ Konevidür] Karamanidür. Konya şehrindendür L, Ü₁

⁵ Ebûbekr] Ebûbekr-i Sıddîk L

⁶ ‘ulûm] ‘ulûmı L, Ü₁, W

⁷ İstanbul’da] Kostantiniyye’de L

⁸ şerifine] şerifinde A, L, Ü, Ü₁

⁹ Bâyezid] Bâyezid Hân L

¹⁰ hazine defterdârı] hazineye Anaṭolı defterdârı Ü₁, hazine-i âmire defterdârı Ü

¹¹ Selim] Selim Hân L, Ü

¹² cülûs] sülûk L

¹³ itdükde] itdüğün Ü₁

¹⁴ bundan ... yanına] anuñ kâbiliyetini görüp Ü

¹⁵ vezir ü müşir] vezir-i a‘zâm ve müşir-i müfahḥam L

¹⁶ firâset] fîkr ü firâset Ü

¹⁷ ‘âm u hâşş] ‘avâm u havâşş Ü

¹⁸ görmekde ve başarmağda] görmekde Ü

¹⁹ ‘Osmânda buncılayın bir vezir] ‘Osmândan bir pâdişâh daḥı buncılayın bir vezire

Ü₁, ‘Osmâna Ü

²⁰ şânîdür] şânî L, Ü, Ü₁

²¹ dirler idi] - Ü₁

²² hoş-tab‘ ... idi] - Ü₁

²³ anuñ eş‘arındandır] anuñdur A, Ü, W

Şi'r¹: Şeb-i zülfinde kalanlar zulemât ile yürür
İrişen lebleri âbına hayât ile yürür

(L16a) Zâhidi haşret-i mey şöyle za'îf eyledi kim
Elde tesbiḥ u 'aşâsı şalavât ile yürür

Hüsni ser-nâmesine kaşları olalı nişân
Hükm ider 'âşıkına şanki berât ile yürür²

Tarz-ı şi'ri gâyet laṭîf aṇlamış idi³ vü kendüzinüñ⁴ vâdîsi daḥı
tarîḫ-i meşelde güzel cevḫân-ı ṭab'ı maḥbûb ve elfâzı merḡûbdur.

ZEYNEL PAŞA

-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Merḥûm Sultân Selîmüñ kendü kulıdur. Kendü⁵ terbiyetî ile
ḥâşıl olmış⁶ ve 'ulûmı tertib üzre taḥşîlî vech-i ekmel birle tekmiḻ it-
mişdür. Hüsn-i tedbirde⁷ bi-naẓîr ve fikr ü ferâset mülkinde emîr.
Meḳâdir-i nâssı⁸ ve aḥvâl-i 'âmîm u ḥâşşı fehm itmekde ve vezâret
üslûbın bilmekde bu deñlü vezîr gelmemişdür dirler. Hoş(W26b)-
ṭab' nazmı laṭîf ve kendüsi zarîf (Ü₁26a) kişi idi⁹. Bu fakîrden bir
gazel şâdır oldu. (A26b) Ve¹⁰ bu beyt-i maḳṭa'¹¹ ittifaḳ bu nev'a düş-
di.

Beyt¹²: Bülbül şadâsı gibi şi'r-i Seḥî güzeldür
Eş'âr-ı gayriler hep aña göre ṭuyuḡdur

Anlar¹³ daḥı bu beyte cevâb buyurmuşlar¹. Ol beyt budur².

¹ şi'r] beyt Ü₁

² beyt] - L, Ü₁, W bu beyitten sonra Ü'de:

Ellerin göge ṭutup nâliş ider serv ü çenâr
Ki göreydüñ anı yâ Rab ne şîfât ile yürür

Pîriyâ ḳâddine beñzer nice serv ola ki ol
Şalınur şîveler eyler ḥarekât ile yürür

³ aṇlamış idi] aṇlamış L, Ü, Ü₁

⁴ kendözinüñ ... merḡûbdur] kendinüñ vâdîsi tarz-ı meşelde bi-mişl cevḫân-ı ṭab'ı
ḥûb ve elfâzı merḡûb kimesnedür L, Ü₁, - Ü

⁵ kendü] anuñ L, Ü

⁶ olmuş ... itmişdür] olmuşdur A

⁷ tedbirde] tedbire W

⁸ ve meḳâdir-i nâssı] - L, Ü₁

⁹ zarîf kişi idi] zarîf kimesne idi Ü, bi-teklîf kişi idi Ü₁

¹⁰ ve bu ... düşdi] - Ü

¹¹ ve bu beyt-i maḳṭa'] beyt-i maḳṭa' Ü₁

¹² beyt] beyt-i maḳṭa' Ü, - A, W, maḳṭa' L

¹³ anlar daḥı ...budur] mezbûr paşa daḥı bu muḳâbeledede işbu beytle cevâb bu-

Beyt: Efsâne-i cünûnum destân olup okunsun
Hengâme-i belâda şî'r-i Sehi tıyugdur

Ba'zılar³ Paşa'ya⁴ cünûn isnâd iderlerdi. Bu beytden fehm olundu ki didüklerinden bir miqdâr eşer var. Haylî eş'âra mâlik ehl-i mezâk meşrebi şâf ve 'inde'l-inşâf eş'ârı güzel ammâ her kişinüñ eş'ârına⁵ dahl itmek istediğiçün⁶ merhûm Sultân Selim⁷ senüñ maḥlaşuñ Daḥlî olsun diyü laṭife idermiş.

LUTFÎ⁸ PAŞA
-yessera'llāhu mā yeşā-

Merhûm⁹ Sultân Selim Şâh *tābe serāhu* ḥazretlerinin¹⁰ terbiyeti ile ḥâşıl¹¹ olmuş mürabbâlarındandır. Huzûr-ı şeriflerinde ḡayet maḥbûlinden olmuş idi¹². Şerî'at-şî'âr 'adâlet-dişâr¹³ şâhib-fazîlet ve nîk-ḥaşlet melek-siret ve Yûsuf-şûret şecâ'at¹⁴ ü şehâvet ile mevşûf lutf u kerem ü mürüvvet ile ma'rûf ḥayâ vü edeb ḳadd-i bālâsına ḥil'at-ı (L16b; Ü,26b) devlet-nüvâz zekâvet ü firâset libâs-ı sa'âdetine 'alem ü tırâz (A27a) olmuşdur¹⁵. Hilye-i şalâḥ ile ârâste ve zîver-i diyânetle pîrâste 'ilm ü ma'rifet eyesini sever ve hûner-perver vezîrdür¹⁶. 'Atabe-i¹⁷ 'Osmâni ve sūdde-i ḥâkânî zuhûr ideli bu deñlü dîndâr müslimân ehl-i vâḳâr vezîr bir daḥı olduğı ma'lûm degüldür¹⁸. Âsitân-ı sa'âdetde¹⁹ kadîmden ḥadîş olan²⁰ ba'zı bid'at²¹ var idi ki²² 'âdet olup cümle-i 'âlem ḥalkı andan bî-ḥuzûr olmuş idi. Şadâret

yurmuşlar Ü₁, anlar daḥı bu beyte cevâb virmişler Ü
¹ buyurmuşlar] buyurmuşlardır L
² ol beyt budur] beyt Ü₁, - Ü, W
³ Ba'zılar ... güzel] ehl-i mezâk meşrebi şâf 'inde'l-inşâf eş'ârı güzeldür A, Ü
⁴ Paşaya] Paşa ḥazretlerine W
⁵ eş'ârına] şî'rine W
⁶ dahl itmek istediğiçün] daḥl-güne kelimât itdüğüçün Ü
⁷ Selim] Selim ḥazretleri W
⁸ Lutfî] ḥazret-i Lutfî L
⁹ merhûm] bu daḥı merhûm Ü
¹⁰ Şâh ... ḥazretlerinin] Şâhuñ L
¹¹ ḥâşıl] perverde W
¹² ḡayet maḥbûlinden olmuş idi] maḥbûl olmuş bendelerindendir W
¹³ dişâr] âşâr Ü₁
¹⁴ şecâ'at ... ma'rûf] - A, Ü, L
¹⁵ olmuşdur] olup, L, Ü₁, W
¹⁶ perver-vezirdür] perverdür L, Ü, Ü₁, W
¹⁷ 'atabe-i ... degüldür] - A, Ü, L
¹⁸ degüldür] degül W
¹⁹ sa'âdetde] sa'âdet-âşiyânda L
²⁰ olan] olmuş Ü₁, W
²¹ bid'atler] bid'at A, W₁
²² ki] kim Ü

şadrına¹ şudūr itdükde külli² bid‘atleri ref‘ itdi³. Memleket halkı huzūr idüp⁴ hayr⁵ du‘ālar iderler. Her vech ile ahlāk-ı hamīdeleri⁶ güzel ve evşāf-ı pesendīdeleri⁷ bi-bedel nihāyet-i derecede ‘āli-şān (Ü12a) şeci‘ devlet ıssı⁸ ṭab‘ı⁹ selīm¹⁰ ve zihni¹¹ müstakīm¹² olup ṭab‘ı bīdārılığı ve zihni pişekārılığı cihetinden ġarrā eş‘arı ve zibā güftarı var. Zāde-i ṭab‘ılarından ṭulū‘ iden ġazeliyyātdan¹³ biri budur ki zikr olunur¹⁴.

Ġazel¹⁵:(A27b) Fırkatūnden çıkdı cān iy verd-i ḥandānum meded
Ġarķa virdi ‘ālemi bu çeşm-i giryānum meded

Ger şorarsañ günümü sensüz saçuñ gibi ķara
Zulmet içre ķalmışam iy āb-ı ḥayvānum meded

(Ü127a) Müdde‘iler taşladılar ṭa‘n taşıyla beni
Vaķtidür kim rahm idesin şāh sultānum meded

Derdūn ile öldüğümde sinüme uğrayıcak
İşidesin toprağumdan dürlü¹⁶ efgānum meded

Luṭfi¹⁷ daḥı dil-berinūñ yolına oldı¹⁸ şehīd
Uş ḥelāl olsun ḥarāmī gözine ķanum meded

¹ şadāret şadrına] şadr-ı şadārete Ü

² külli] ol Ü, Ü₁, L, W

³ itdi] idüp Ü, L, eyledi Ü₁, W

⁴ idüp] eyleyüp Ü, L

⁵ hayr] şeb u ruz ḥayr Ü

⁶ hamīdeleri] hamīdesi Ü, L

⁷ pesendīdeleri] pesendīdesi Ü, L, hamīdeleri Ü₁

⁸ şeci‘ devlet ıssı] şeci‘ ve ehl-i sa‘ādet vezīrdür L, ehl-i divān vezīr u müşīr ve

şāhib-i tedbīrdür Ü, ehl-i sa‘ādetdür Ü₁, W

⁹ ṭab‘-ı] ṭab‘ı L

¹⁰ selīm] selīmi Ü

¹¹ zihn-i] zihni L

¹² müstakīm] müstakīmi Ü

¹³ ġazeliyyātından ... olunur] eş‘arından biri bu ġazeldür Ü₁

¹⁴ olunur] olındı L

¹⁵ ġazel] şī‘r Ü, Ü₁, - W

¹⁶ dürlü] āh u Ü, Ü₁, L

¹⁷ Luṭf ... meded] - Ü, L

¹⁸ oldı] olur Ü₁, W

MEVLÂNÂ HÂCÎ HASANOĞLI¹ -rahmetu'llâhi 'aleyh-

(Ü₁28a) Câmî² taħalluṣ itmişdür³. Karasi vilâyetinden⁴ Balıkesrelidür⁵. Şâbıkan vâkı' olan mevâli-i 'izâm ve ehâli-i kirâm cem'iyetinden kalmış baḳıyye-i selef ve aḥsen-i ḥalef sâl-ḥürde vü rûzgâr(W27a)-dide yüz on⁶ yaş yaşamış feẓâyilî vü ḥaşâyilî ma'lûm u mefhûmdur.(L17a) Merḥûm Sultân Bâyezide kâzî-'asker olmuş ḥoş-tab' nâzûk kimesne idi.

Kâzî-'askerliği zamânında ittifâk bir münâşebet ile bu beyti dimiş⁷.

¹ Mevlânâ Hâcî Hasanoglu'ndan önce Ü₁'de ve W'de (kenarda) Mevlânâ 'Ali Çelebi El-Fenâri maddesi var.

MEVLÂNÂ 'ALÎ ÇELEBÎ

El-Fenâri Rahmetu'llâhi 'aleyh-

Envâ'-ı feẓâyil ile ârâste vü mu'ayyen ve aşnâf-ı ḥaşâyil ile pîrâste vü mübeyyen ziver-i 'âkl u dâniş ve ḥilye-i faẓl u biniş ile müretteb ü müzehheb olmuş aşlda Burusavidür. Lâkin diyâr-ı 'Acemde şuğl itmiş şâhib-fazilet ve ehl-i ḥikmet kimsedür. Anatólı ve Rûmiline iki cânibe bile birden kâzî-'askerlik ḥidmetin edâ itdikden sonra Merḥûm Sultân Meḥemmed ile muşâhib düşüp eşnâ-yı muşâhabetde 'Acem füzelâsinuñ kelimâtın nakl idüp gâh Şâh-nâme-i Firdevsî ebyâtından ḥuceste ve gâh devrân-ı mu'tebere eş'arından peyveste okuyup pâdişâhla muşâhabet iderdi. Bu tarikle Sultân Meḥemmed kalbinde yir idüp vüzerâ başarmadığı nice mu'azzam meşâlih başarp pâdişâhın ḥuzûrında bir derecede 'izzet u ḥidmet ve bir mertebede iltifât u rağbet bulmuşdı ki bir kâzî-'askere daḥı müyesser olmamışdur. Sultân Meḥemmed fevt olduğda Sultân Bâyezid gelüp taḥta cülûs idicek Cem Sultân kaçup Rîm Pûpa'ya varup anda olurken bunda kapu ḥalkı arasında her zamânda fetret eksik degüldi. Aḥir Allâh Te'âlânun emri yitişüp Sultân Cem fevt olıcak 'âlem ḥalkı bir miqdâr âsûde-ḥâl olup aña binâen bu beyti 'Ali Çelebi didi:

صراف دهر نو فنون میکف وقت ماتی

تاریخ فوت شاه جم عین نظام عالمی

'ayn-ı nizâm-ı 'âlemi lafzı maḥsûb olup târiḥ olmaya. Şâh Cem fevti 'ayn-ı nizâm-ı 'âlemdür dimekdür. Fi'l-vâkı' laṭîf güzel sözdür. Ve bu Pârsî beyt daḥı Sultân Cem fevtine münâsib beytdür ki zikr olunur:

گشاده باش چو گلها صشوبدا ع چو لاله

که کاسهء سر جم ساخت روز کار پیاله

Bu beyt daḥı anuñ eş'arındandır ki zikr olunur:

جگرم خون شد واز دیده بتجلیل برفت

وای اکر می بدلی ما يتحلل نشود

² cāmî] ism-i şerîfleri Meḥemmeddür. Câmî Ü, L

³ itmişdür] iderler L, ider Ü

⁴ vilâyetinden] vilâyetinde Ü, L

⁵ Balıkesrelidür] Balıkesir-nâm kaşabadandır Ü

⁶ on] - Ü

⁷ dimiş] dimişler beyt L

(A28a) Keşti-i dil bulmağa deryâ-yı hayretten necât¹
Kâkül-i dil-ber hayâliyle resenler bağladum

Ol eşnâda Ğalaṭa boğazında bir büyük gemi deryâya batup² anı
çıkarmağ tedârük olunmuş idi. Ol maḥalde ‘ârifüñ birisi bu beyti di-
miş. İşbu³ beytdür ki zıkr olunur.

Beyt: Şol batan barçaya dakılan yoğun urğanlara
Luṭf-ı ṭab‘ından efendüm kâkül-i dil-ber dimiş

Bu⁴ beyti⁵ işidicek ol⁶ daḥı muḳâbeledede bu beyti dimiş⁷.

Beyt⁸: Dil keştişine barça diyen Türke ne dirsın
Urganı daḳup anda hemân anı⁹ aşaydı

Eş‘âr-ı laṭîfine nihâyet yok ve ğazeliyyâtı inen çok. Kâzî-‘asker
iken fevt oldu. Mezârı İstanbulda¹⁰ kendüsi binâ¹¹ itdüğü câmi‘¹²-i şerîf
(Ü₁28b) ve medrese-i laṭîf¹³ (W27b) ḥaremindedür. Ve bu ebyât
anuñ eş‘ârındandır¹⁴.

Şi‘r: Râh-ı ğamuñdan¹⁵ olalı gönüm revân saña
Kaṭ‘ itdi ten ‘alâkasını gıtdi cân saña

Mihrüm ki oldu ‘âleme rûşen güneş gibi
Bir zerre gelmez ‘iy meh-i nâ-mihribân saña

MEVLÂNÂ ‘ABDU’R-RAḤMÂN ÇELEBİ EL-
MÜ’EYYEDİ
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

(A28b) Amasiyye’lidür. Mü’eyyedoğlı dimekle meşhûrdur¹.

¹ necât] ḥalâş Ü, L

² deryâya batup] ğarḳ olmışdı Ü₁

³ iş bu ... olunur] - Ü, L, W, beyt budur Ü

⁴ bu beyti ... ol daḥı] o daḥı bu beyti işidicek Ü₁

⁵ bu beyti] böyle Ü, ‘ale’l-fevr bu beyti Ü₁

⁶ ol] anlar L

⁷ dimiş] dimişler L

⁸ beyt] laṭîfe Ü, Ü₁

⁹ anda hemân anı] anı hemân anda L

¹⁰ İstanbulda] maḥrûsa-i Kõstantiniyye Ü₁

¹¹ binâ] - Ü

¹² câmi‘] mescid Ü, L

¹³ laṭîf] - Ü

¹⁴ eş‘ârındandır] eş‘ârındandır ki zıkr olup taḥrîr olındı L, eş‘ârındandır ki zıkr
olınur W

¹⁵ ğamuñdan] ğamuñda Ü, Ü₁, L

Fazl u ehliyyeti beyne'l-mevâlî mezkûrdur. Merhûm Sultân Bâyezîd Amasiyye'de Çelebi Sultân oldukları târihde² anda çok (L17b) muşâhabet vü müvâneset itmişdür³. Hattâ Sultân Mehemmede münâfık (Ü12b) nifâk idüp Sultân Bâyezîdi nâ-mülâyim ü nâ-fercâm yollara sevk⁴ ve nâ-ma'kûl ü nâ-ma'kûl yirlere rehberlik iden⁵ biri Fenârioğlu Ahmed Paşa ve biri Mü'eyyedoğlu 'Abdu'r-rahmân Çelebidür diyü gâmez idüp Sultân Mehemmed dağı⁶ hışm idüp⁷ anları⁸ helâk itmeğe âdem gönderüp Sultân Bâyezîd bu⁹ kazıyyeden âgâh olup Fenârî (Ü29a) oğlu¹⁰ Ahmed Paşayı Hind Mü'eyyedoğlunu¹¹ 'Aceme¹² kaçurdu. (W28a) 'Acemde şugl idüp 'ulûmı anda taḥşîl¹³ ü tekmiil eyledi. Anuñ fazlına vü kemâline kimse lâ dimez. Şoñradan Sultân Bâyezîd gelüp tahta cülûs itdükde kâzî-'asker idindi¹⁴.

Ve bu¹⁵ ebyât anuñ¹⁶ eş'arındandır.

Şi'r:(A29a) İçelüm içelüm şarâb içelüm
Nice bir gâv gibi âb içelüm

Âhîretde olur şarâba hisâb
Biz anı bunda bi-hisâb içelüm

MEVLÂNÂ CA'FER ÇELEBÎ -rahmetu'llâhi 'aleyh-

Tâcî Beg-oğlu¹⁷ demekle söylenür¹⁸. Sultân Bâyezîd Amasiyye'de Çelebi Sultân iken babası Tâcî Beg defterdâr olmuş¹⁹. Anda¹

¹ meşhûrdur Ü, Ü₁

² oldukları târihde] iken L

³ itmişdür] itmiş Ü₁

⁴ sevk] sevk idüp Ü, L

⁵ iden] idenüñ L, idenlerüñ Ü

⁶ dağı] def'i A

⁷ hışm idüp] gâzaba gelüp Ü₁

⁸ anları] ol ikisin Ü₁

⁹ bu] dağı Ü₁

¹⁰ Fenârioğlu Ahmed Paşayı] Fenârî zâdeyi Ü

¹¹ oğlunu] zâdeyi Ü, oğlu Abdu'r-rahmân Çelebiyi Ü₁

¹² 'Aceme] 'Acem diyârına Ü

¹³ taḥşîl] taḥşîl ve cemî'-i fûnûnı ol diyârda Ü₁

¹⁴ idindi] idindi. Çok eş'ara mâlik ve ziyâde nazma kâdir şâhib-i fazl kimesne idi. Ve bu Pârisi matla' anuñ eş'arındandır. merhûm Sultân Selîm hâzretlerine yazup virmişdür:

رموز غیب در آینه ارتوان دیدن

Ü₁ توان در آینهء رویت ان دهان دیدن

¹⁵ ve bu] ve bu iki Ü₁

¹⁶ anuñ] anlaruñ L, dağı anlaruñ Ü₁

¹⁷ oğlu] zâde Ü

¹⁸ söylenür] ma'rûfdur Ü, meşhûrdur Ü, W

¹⁹ olmuş] olup Ü

münāsebet kesb idüp gelüp tahta² cülūs itdükde ol münāsebet³ ile terbiyet idüp nişāncı itdi⁴. Şi‘re⁵ vü inşāya mütetebbi‘ ehl-i fażl ü şāhib-ma‘rifet (Ü₁29b) kişi⁶ idi. Sultān Bāyezidūn evāhırinde feterāt olup nişāncılıktan ‘azl olmuş idi. Sultān Selīm hazretleri gelüp yümn ü iķbāl ile tahta⁷ cülūs itdükde yine raġbet ile (W28b) getürüp nişāncı idindi⁸. Bir niçe gün⁹ nişāncı oldukdan sonra (L18a) kâzî-‘asker olup kâzî-‘asker iken Amasiyye’de yeñiçeri¹⁰ ġavġa idüp paşalar evin başup çok¹¹ fesād itdiler¹². Bu müşāverede¹³ Ca‘fer Çelebi biledür diyü sü‘i¹⁴ zann idüp (A29b) katl eyledi. Mezārı İstanbulda Balāt cānibinde¹⁵ kendüsi¹⁶ binā itdügi mesciddedür. Eş‘arı vāfir ve kendüsi nefis¹⁷ şā‘ir Divānı elsine-i nāsda mütedāvil. Ve meşnevi tarzında Heves-nāme adlı bi-bedel bir kitābı var. Haylī¹⁸ çok ma‘āni cem‘¹⁹ itmişdür. Nazmı laţif ve kendüsi ziyāde zarīf²⁰ kimesne idi. Ve cümle-i eş‘arından²¹ bu ebyāt anuñdur²².

Şi‘r: Tutuşdum ‘ışk ile bir nā-tüvānem
Eğer cān kırtarursam pehlevānem

Bahār-ı nāz-perverdemden ayru
Şararmış bir kıru berg-i hazānem

MEVLĀNĀ ŞĀH ÇELEBİ EL-FENĀRĪ -raġmetu’llāhi ‘aleyh-

(Ü₁30a) Monla Fenārī oġlı²³ ‘Alī Çelebi oġlıdır. Qadīmī Burusalıdır. (Ü13a) Babası merhūm (W29a) Sultān Meġmed zamānında hem Rūmiline ve hem Anaţoliya bir yirden kâzî-‘asker

¹ anda] haylī Ü, ol cihetden anda çok Ü

² tahta] serir-i saltanata Ü

³ münāsebet ... itdi] sebebi ile terbiyetlere muķārın olup nişāncı idinmiş idi Ü₁

⁴ itdi] idindi Ü

⁵ şi‘re] şi‘r Ü, L

⁶ kişi] kimse Ü₁

⁷ tahta] maķarr-ı saltanata Ü

⁸ idindi. Bir niçe gün] - A

⁹ gün] zamān Ü

¹⁰ yeñiçeri] yeñiçeri t̡ayifesi Ü

¹¹ çok fesād itdiler] yağma itdiler ol maķalde t̡ayife-i mezbūre çok fesād idüp Ü₁

¹² itdiler] itdi L

¹³ ittifaķda] müşāverede A, Ü, L, W

¹⁴ süy-i] - Ü

¹⁵ cānibinde] maķallesinde Ü₁

¹⁶ kendüsi binā itdügi mesciddedür] kendü cāmi‘indedür Ü

¹⁷ nefis] eyü Ü₁

¹⁸ haylī] çok A, Ü, W

¹⁹ cem‘] derc Ü, L

²⁰ zarīf] nāzük zarīf Ü₁

²¹ cümle eş‘arından] - Ü₁

²² anuñdur] anlaruñdur L, anuñ eş‘arındandır Ü₁

²³ oġlı] zāde Ü

olmuş idi¹. Sultân Mehemmed huzûr-ı şerîfinde ziyâde i'zâz u ikrâm i'tibâr u ihtirâm bulmuş idi². Aña (A30a) olan 'izzet ü hürmet bir kâzî-'askere dağı³ olmamışdır. Ebâ en-ced Monla Fenârî nesli 'Osmanîlere kâzî-'asker olıgelmişdür. Ve kendüsi dağı merhûm Sultân Selîme⁴ ve pâdişâh-ı şâhib-kırân hazretlerine kâzî-'asker olmuş⁵ 'ilm ü fażl ile müselleme ve kemâl ü ma'ârif ile mükerrerrem⁶ şâhib-luţf envâ'-ı feżâyil ile muttaşîf vecîh ve ihsân u birr ile mevşûf⁷ elţâf-ı 'âm ile (L18b) aña kimse şebîh olıbilmeğ yoğıdi. Zihni rüşen ve hulķı hasen leţâfet-i tab'ı bi-mânend ve tûmâr-ı⁸ nazmı ney-i qand elfâzı pāk ve hûb-idrāk haylî⁹ nâzûk kimesne idi. Ve bu beyt anuñ¹⁰ elfâz-ı¹⁰ durer-bârından¹¹ şadır olan eş'ârındandır.

Beyt¹²: N'ola geldiyise haţtuñ didüm dağı¹³ kıyâmetisin
Eytidi kırtuluş yoğdur elüñden özge âfetsin

(W29b) MEVLÂNÂ (Ü,31b) 'ABDÜ'L-VÂSÎ'
ÇELEBÎ
- 'aleyhi'r-rahme-

Dimetokâlıdur. 'Aşere-i muhabbesedendür. Merhûm Sultân Bâyezîd evvel ol tâyifeye hışm itdükde¹⁴ her biri perâkende (A30b) olup terk-i diyâr idüp ğırbet itmiş idi¹⁵. Ol zamânda bu dağı diyâr-ı 'Aceme çıkup niçe zamân şuğl idüp¹⁶ kesb-i feżâyil ve tehzîb-i haşâyil kılup bunda Rûm'a geldükde¹⁷ ragbet ile müderris olup âhîr pâdişâh-ı şâhib-kırân zamânında¹⁸ kâzî-'asker oldu¹⁹. Kâmil u fażıl kişidür. Hâliyâ cümle menâsıbı terk eyleyüp Ka'be²⁰ şerrefallâhu cânibine gitdi. Anda mücâvir olup qalmaq murâd idindi. Hoş-tab' nâzûk âdemdür.

¹ olmuşdı] olmuşdur Ü₁

² bulmuşdı] bulmuşdur Ü₁

³ dağı] - Ü₁

⁴ Selîme ... olmuş] Sultân Selîm hazretlerine kâzî-'asker olmuş Ü₁

⁵ olmuş] olmuşdur Ü, L

⁶ mükerrerrem] muhterem Ü

⁷ tûmâr-ı] tûrmâr-ı A

⁸ haylî] ziyâde haylî Ü, - Ü₁

⁹ anuñ] anlaruñ L

¹⁰ elfâz-ı ... eş'ârındandır] eş'ârındandır Ü₁

¹¹ durer-bârından ... eş'ârındandır] durer-bârındandır Ü

¹² beyt] maқта' L, - A, Ü, Ü₁

¹³ dağı] yine Ü₁

¹⁴ itdükde] idüp Ü₁

¹⁵ itmiş idi] itmişdür Ü₁

¹⁶ idüp] - Ü

¹⁷ Rûma geldükde] gelüp Ü₁

¹⁸ zamânında] hazretleri zamânında L

¹⁹ zamânında ... oldu] zamânında terbiyetler bulup sultân-ı ğitîsitân hâk-i pây-ı sa'âdet-nişânlarında kâzî-'asker oldu Ü, Ü₁

²⁰ Ka'be ... âdemdür] Ka'betullâh'da fevt oldu Ü₁

Ve bu matla‘ anuñ¹ zāde-i ṭab‘ından şadır² olan eş‘arındandır.

Matla‘³: Çeşmüñ baķalıdan baña hışm ile baķışlar
Ceyhün u Furāta gözüm öğretti aķışlar

MEVLÂNÂ MUḤYİ’D-DİN ÇELEBİ EL-FENÂRÎ

Bu dağı Monlā Fenārî neslindendir⁴. Merhûm Şāh Çelebinüñ kiçi karındaşıdır. Pādīşah-ı şāhib-kırān hazretlerine (Ü₁30b) kâzî-‘asker olmuştur⁵. Envā‘-ı feżâyil ile ma‘rûf (W30a) ve eşnâf-ı haşâyil ile mevşûf (A31a) ahlāk-ı hamide ve etvār-ı pesendide edeb ü hayā ve hilm u⁶ vefā ile müzeyyen ü muhallādur. Salāh-ı nefsi ve zühd ü takvîsi bir mertebededür ki kalem-i dü-zebān ve muḥarrir-i seri‘ü’l-beyān tahririnde ‘aciz ve takririnde kâşırdu⁷. Ve tarik-i taşavvufda niçe menāzil kaṭ‘ itmiş rāh-ı Hakkā vâsıl leṭāfet-⁸i ṭab‘ı (L19a) ve nezāket-i zihni ziyādedür. Şi‘r ü inşāya ve üslûb-ı mu‘ammāya mütebbi‘dür. Ve bu ebyāt anuñ⁹ eş‘arındandır zikr olunur.

Ebyāt¹⁰:(A30b; Ü₁30b)

Her¹¹ nefesde sāyebān-ı ebr olur āhum saña
Tā ki te‘şir itmeye hırşid iy māhum saña

Çeşm-i mesti nār-ı haddinde idüp ḥālin kebāb
Mest iken yakmış anı nā-gāh irüp bi-vakt ḥāb

Bāzār-ı çarḥ içinde şebn kisesin yarup
Aldı nuķūd-ı encümi ṭarrār-vār şubḥ

Vuşlat şebine irmedüğine olup melûl
Kān aġladı vü eyledi terk-i diyār şubḥ

Bahār-ı sebze-i ḥaṭṭuñ gözüm yaşın revān eyler
Yaşum güz yağmuru gibi göz açdurmaz revān eyler

Şem‘-i maḥabbetüñ ki şeb-i ġam çerāġıdur

¹ anuñ] anlaruñ Ü₁

² şadır olan] gelen Ü₁

³ matla‘] beyt Ü, Ü₁, W

⁴ neslindendir] oġlı ‘Ali Çelebi oġlıdur L

⁵ olmuştur] olup ve ḥāliyā naķl olmuştur L

⁶ hilm u] hilm Üi ü Ü₁

⁷ kâşırdu] kâşırü’l-lisāndur Ü, Ü₁

⁸ vâsıl leṭāfet-] vâsıl ka‘be *şerrefeḥa’illāh* ziyāretin idüp anda bir niçe zamān mücāvir olmuştur ḥaccü’l-ḥaremeyn ve zāyirü’l-kibleteyndür Ü₁

⁹ anuñ] anlaruñ Ü₁, L, anlaruñ zāt-ı şeriflerinden şadır olan Ü

¹⁰ ebyāt] beyt Ü, L, - Ü₁, W

¹¹ Her nefesde ... Varurlar ġayr ile bāzār iderler] - A, L, Ü

Gönlüm fetilidür yüregüm yağı yağıdur

Âhumla şanma diñlene şem‘-i maḥabbetüñ
Yilden aña zarar yok erenler çerâğıdur

Yakma bināsını dil-i sūzānumuñ şakın
Tā ki zarar kıla ilidür er ocağıdur

İki zülfi iki tāvūsdur gelmiş gülistāna
Egüp baş āb-ı rüyından içüp giryende şulana

Ve bu maṭla‘ Monlā Cāmī ḥazretlerinüñ şi‘rine cevāb dimişdür
ve ‘inde’l-inşāf be-ğāyet güzel düşmişdür. Buña dinilen ecvibede bu
deñlü düşdügi ma‘lūm degül.

Beyt:

هی سوی دل شد از خیال کلرخم کلزارها
کویا خلیل آمد باوکلزار کشته خارها

Ve Ḥāce Selmānuñ *raḥmetu’llāhi ‘aleyh* bir gāzeline cevāb di-
yüpdür. Ḥaḳ budur ki bunlar didügi maṭla‘ Ḥāce Selmān şi‘rine ḥūb
cevāb düşmişdür. Ve ol maṭla‘ budur.

Beyt:

سوی نقش ارنکرم نکش نکاری باری
دل و جان کربدهم با چوتو یاری باری

Ve bu ebyāt daḥı anlaruñ zāt-ı münîflerinden şādır olan
eş‘ārındandır.

Ebyāt: Reyḥān u benefşeyle idüp bāğ-ı ruḥun zeyn
Şanduñ ki bahār oldı ḥazān eyledüñ iy dōst

(Ü13b) Alurlar cān u dil naḳdini bizden
Varurlar ğayr ile bāzār iderler

MEVLÂNÂ KADRÎ ÇELEBÎ

Pâdişâh-ı şâhib-kırân hazretlerine (A31a) kâzî-‘asker olmuş¹ şâhib-fazilet ve ehl-i himmet kimesnedür². Allâh³ *tebâreke ve ta‘âlâ* anlara virdüğü zekâveti ve ferâseti bir kimseye dahı müyesser itmemişdür⁴. Cevlân-ı tab‘ı bir mertebede bülend ve cevdet-i zihni bir derecede berûmenddür ki Aristô söz deminde huzûr-ı şeriflerine irse muhâkemâtından tahşil ü fazl u hikmet ve elfâz-ı durer-bârlarından Ebû ‘Alî Sînâ kesb-i ‘ilm-i ma‘rifet iderdi. Hilm u sehâ ve ‘ilm ü hayâ⁵ vücûd-ı şeriflerine ve zât-ı münîflerine biçilmiş hil‘at-i⁶ devlet-nüvâz ve câme-i sa‘âdet-firâzdur. ‘İlm-i zekâ mübârek başlarında tâc-ı sa‘âdetdür⁷. Eltâf-ı ‘amîmeleri bi-ğâyet ve a‘tâf-ı kerîmeleri mâlâ-nihâyetdür. Eş‘ârî⁸ hûb ve güftârı mergûb tab‘ı letâfeti ve zihni (A31b) istikâmeti fevka‘l-had maḥbûbdur. Ve bu ebyât (W30b) anuñ⁹ eş‘arındandır.

Hancerüñ üzre düşüp virmedügi cân anı¹⁰
Cânı andan şaḳınur¹¹ şanma şaḳınur anı

Deşt-i ğam peyki geçinmiş niçe yıllar Mecnûn
İy dirigâ yalñuz buldı deli meydânı

İy¹² Mesîhâ dehenüñden umarın¹³ yine şifâ
Derdi virenden umar ḡasta gönül dermânı

(A32a) Hilye-i fezâyil ile pîrâste¹⁴ ve zîver-i haşâyil ile ârâste¹⁵ fazıl-ı devrân ve kâmil-i zamândur. Pâdişâh-ı şâhib-kırân hazretleri *Tevâriḡ-i Al-i ‘Osmânî* ‘Arabî terkib ile yazmağa¹⁶ emr itmişlerdür¹⁷. Aña meşġûllerdür¹⁸. Meñaşıbdan ferâġat idüp tekâ‘üd ihtiyâr itdüklerinde bu matla‘ ḡâline münâsib vâki‘ olmuşdur¹⁹.

¹ olmuş] olmuşdur L

² kimesnedür] - A, Ü, Ü₁, L

³ Allâh tebâreke ... ma‘rifet iderdi] - A, Ü

⁴ itmemişdür] olmuş degildür W

⁵ ‘ilm ü hayâ] - Ü, W

⁶ hil‘at-ı devlet-nüvâz ve câme-i sa‘âdet-firâzdur] hil‘atdür A, hil‘at dolanupdur ve W, hil‘at-ı devlet Ü₁

⁷ sa‘âdetdür ... mâlâ-nihâyetdür] - A, Ü

⁸ eş‘ârî hûb ... maḥbûbdur] - Ü₁

⁹ anuñ eş‘arındandır] anlaruñdur L

¹⁰ cân anı] cânı Ü

¹¹ şaḳınur şanma] şanma şaḳınur Ü

¹² Ey Mesîhâ ... ne otaġum var] - A, L, W

¹³ umarın] umarım L

¹⁴ pîrâste] ârâste Ü

¹⁵ ârâste] pîrâste Ü

¹⁶ yazmağa] yazmak Ü

¹⁷ itmişlerdür] itmişdür Ü

¹⁸ aña meşġûllerdür] aña meşġûllerdür. Tab‘ı letâfete raġbeti fevka‘l-had mergûbdur

¹⁹ olmuşdur] ġâyet mertebede raġbeti var Ü

Beyt¹: Ne dūd-ı âteş-i hasret ne reşk-i odla dāğum var
Ferāgat mülkine şāhem ne tuğum ne otağum var

MEVLÂNÂ H̱ACE ÇELEBÎ

Pādişāh-ı şāhib-kırān hāzretlerine kâzî-‘asker olmuştur. Şeyh Yāvsin’in oğludur. Babasından Sultān Bāyezid merhūm tāyib olmuş idi. ‘İlm içinde zū-fünūn ve kelimātı dürr-i meknūn efāzıl-ı rūzgāruñ efdāl ve kümmel-i² çarḥ-ı ğaddāruñ ekmeli hoş-ṭab‘ nāzūk-mizāc ‘ilm ü şalāḥa ziyāde revāc virmiş şāhib-idrāk ve zihni pākdür. Ve bu ebyāt anuñ eş‘ārındandır³.

Şi‘r⁴: Ey ecel bi’l-lāh amān vir baña kılma ‘acele
Şon nefes ṭuş ola şāyed gözüm ol bi-bedele

(W31a) Yolına harc ideyin naḳd-ı sebāt⁵ elde iken
Ki geçer fırsat-ı ‘ömr-i güzērān girmez ele

(A32a; L19b) Kalb-i meyyālūm elinden nic’ idem yā Rabb kim
Göricek āb-ı revān gibi akar her güzele

MEḤEMMED⁶ ÇELEBÎ -raḥmetu’llāhi ‘aleyh-

Cendereciogli demekle ma‘rūfdur. Şemsî taḥallus iderdi. Merhūm Sultān (Ü₁33a) Bāyezide deḡterdār olmuş idi. Ziyāde muḥāsib idi. Hisāb-ı ‘aḳd bābında bi-nazir ‘ale’l-fevr barmaḳ hisābın bir bir idüp cevāb virmekden nihāyet-i derecede kādir ve cevāhir bil-mekde ‘adimü’l-mişil şāhib-ma‘rifet cevheri māhir⁷ kimesne idi. Ve bu beyt anuñdur⁸.

Beyt: Buldı raḳīb kızb ile ‘ālemde iştiḥār
Dir vaşfin işiden kişi la‘net yalancıya

¹ beyt] ve bu maṭla‘ daḡı anuñ eş‘ārındandır maṭla‘ı -ı diger Ü

² kümmel-i] kemāl-i Ü₁

³ anuñ eş‘ārındandır] anlaruñdur L

⁴ şi‘r] - Ü₁

⁵ sebāt] ḡayāt L

⁶ Meḡemmed] Aḡmed Ü, W

⁷ cevheri māhir] - L

⁸ anuñdur] anuñ zāde-i ṭab‘ından vārid olan eş‘ārındandır Ü₁, anuñ eş‘ārındandır L, W

(Ü14a) MEVLÂNÂ ‘ABDÜ’L-VEHHÂB ÇELEBÎ
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Monlâ ‘Abdü’l-kerîmün oğlıdur. Hayâlî taħalluş iderdi. Ehl-i ‘ilmendendür. Çok mu‘teber yirlere kâdî olmışdur. Merhûm Sultân Selîm rağbet ile getürüp defterdâr idinüp yeñiçeri t̃ayîfesi Âmaşıyyede gavgâ itdükde defterdârlıktan¹ ‘azl olup soñradan İzmir kâdîsı iken (W31b) fevt oldı. (A32b) Mezârı Edirne de babası mekteb-hânesindedür. Kuzât t̃ayîfesinde ol deñlü müstakîm olmaz². Cânib-i Hakkâ mâyl ve her fenne duhûlî var zû-fünûn kâbil kimesne idi. Leylî ve Mecnûn hikâyesin nazm idüp gâyet (Ü133b) latîf itmışdür. Letâfet-i tab‘ı ziyâde ve zihni nihâyetde³ güşâde ser-âmed ve ra’nâ gazeliyyâtı ve muntehâ bi-bedel ebyâtı çokdur. Ve bu ebyât anuñ eş‘arındandır⁴.

Ebyât⁵: Hayret⁶ alur ‘aqlımı baksam gözine kaşına
Şad hezârân âferin ol şüretün naķķaşına

Merķadi taşına Mecnûnün ‘alâmet şanmañuz
Seng-i miħmetdür ki yağdurdı zamâne başına

Beyt⁷: Şürete girer perîsin siħr idersin illere
Bu cihân mecmû‘asında bir güzel taşvîrsin

(L20a) MEVLÂNÂ EBÜ’L-FAZL ÇELEBÎ

Tevârih-i Âl-i ‘Osmân’ı tedvîn idüp yazan mevle’l-mevâlî ekremü’l-e‘âlî merhûm Mevlânâ Şeyh⁸ İdrîs oğlıdur ki sultân-ı şâhib-kırân hazretlerine defterdâr olmışdur. Taħalluşı⁹ Fazl diyübdür¹⁰. Fazl u kemâl ile memlû envâ‘-ı (W32a) ma‘ârifle¹¹ toptolu eş‘âr u inşâ tufeyli güşâde-dil el-veledü sırrı ebîhi maķûlesinden (A33a) faşih u belîğ mevleviyyet derecesin bulmuş ehl-i fazl şâhib-himmet mekârim-i ahlâķ ve merâsim-i eşvâķ ile muṭṭasîf emr-i Hakkâ¹² kâyil munşîf ki-mesnedür. Ve bu birķaç beyit eglence¹³-(Ü134a) redif kaşidedendür.

¹ defterdârlıktan] defterdârlığından Ü₁

² olmaz] - Ü₁

³ nihâyetde] - Ü₁

⁴ eş‘arındandır] eş‘âr-ı dürer-bârlarındandır L

⁵ ebyât] beyt L, W, şî‘r Ü

⁶ Hayret ... başına] - A, L

⁷ beyt] ve bu beyt daħı anuñ (netâyic-i tab‘ından hâşıl olan Ü₁) eş‘arındandır Ü

⁸ şeyh] - Ü, L

⁹ taħalluşın] taħalluşı A, L, W

¹⁰ diyübdür] dimışdür Ü, Ü₁

¹¹ ma‘ârifle] ma‘ârif A

¹² hakkâ] - Ü

¹³ eglence] - Ü₁

Şi'r: Gerçi 'uşşākuñ olur derd-i nihān eglencesi
Oldı şeydā gönlüme āh u figān eglencesi

Gitmesin 'unnāb-ı la'lūñ fikri bir dem dīdeden
Kim o sevdādur bu çeşm-i hūn-feşān eglencesi

Zikr-i yākūt-ı lebūñ ser-māye-i tefrīh-i dil
Yād-ı la'l-i rūḥ-baḥşuñ ḥaste cān eglencesi

Muşhaf-ı kadrūñdedür āyāt-ı kahr u merḥamet
Tıfl-ı ṭab'ūñ şüre-i Nūr u Duḥān eglencesi

Āsitānuñda umar dīl ülfet-i ḥubbü'l-vaṭan
Çün ġarībūñdür ümid-i ḥānümān eglencesi

NIŞĀNCI MUŞTAFĀ ÇELEBİ

Pādişāh-ı zıllu'llāh ḥazretlerinin divān-ı 'ālī-şānında şadır olan aḥkām-ı fermān-ı kazā-cereyān ne ise cümle anlarıñ emrine¹ müfev-vezdür. Anlarıñ nazar-ı şerifleri ile ıslāḥ olup nişānlanur. Ḥazret-i (W32b) pādişāh-ı şāḥib-kırān ḥuzūr-ı şerifinde bunlara olan i'tibār nesl-i 'Osmānda (Ü14b) bir nişāncıya olmamışdur². (L20b) (A33b) Eline kalem-i siḥr-nigār ve ḥāme-i kebg-reftār alup yazup vaşf-ı evşāf itmek istese fuzalā-yı cihān inşāsına aşüfte vü ḥayrān ve münşī-i divān-ı sipihr-i felek-eyvān imlāsına³ şüküfte vü sergerdān olup devāt-şıfat⁴ (Ü134b) barmağı ağızında kalup kendüden gide. Ve Vaşşāf bunca ma'ānī-i bedī' ve leṭāyif-i cihān iken anuñ ḥuzūrında inşāf ki mānend-i küdek-i debistān ve *Tevārīḥ-i tācü'l-me'āsir* ve *Kelile ve Dimne* ve *Hallakāni* şāḥibleri ki her biri 'ilm ü ma'rifet topın feşāḥat u belāḡat çevgānı ile meydān-ı beyānda evc-i fazl u kemāl ve zirve-i felek-iclāle yitişdürmişdür anuñ öninde tıfl-ı ebced-ḥvān meşābesinde degül. Sultān (W33a) Süleymān Şāḥ ḥazretlerinin taht-ı saltānata vāki' olan ibtidā-i cülüslerinde Şark u Garb ve Hind ü 'Arab cāniblerine itdükleri gazāları (A34a) ve her diyāra itdükleri seferleri ve kendülerinin⁵ 'azametin ve kudretin beyān itmek için bir kitāb t' lif idüp ve yazup tārīḥ taşnif eyleyüp *Tabakatü'l-memālik* ve *Derecātü'l-mesālik* diyü tesmiye olunur. Taht-ı saltānatda olan kılā'dan biñ bir kal'anuñ evşāfında inşā eyleyüp kendünün icādı (Ü135a) ve ihtirā'ından her bir kal'aya bir nev'a elkāb yazup birine yazduğı elkābı birine daḥı yazmayup bunda olan kudret ü miknet bir

¹ emrine] emr-i şeriflerine L

² olmamışdur] vāki' olmamışdur L, olmuş degüldür Ü, Ü₁, W

³ imlāsına] - Ü₁

⁴ şıfat] - Ü₁

⁵ kendilerinin] kendinüñ L

kimseye daḥı müyesser ve belki maḳdūr-ı nev‘i beşer olmuş degüldür. Feşāḥat ü belāḡat anda ḥatm olmuşdur. Ve nazım bābında bir mertebededür ki ḳaşıdesin Mevlānā Zāḥir¹ ü Selmān görse müteḥayyir ḳalup **(W33b)** ma‘āni-i cevāḥir-i nizām **(L21a)** ve elfāz-ı le‘āli-irtisāmını taḡaffül ü taḥayyül eylemeye ve Ḥusrev-i Dehlevī ve Ḥ‘āce Ḥāfız-ı Şirāzī daḥı ḡazeliyyātının aşlā ḥayāline ırmeye. Eş‘arı muḥayyel ve ebyātı mükemmel. Lutf-ı ṭab‘ına söz yok. **(A34b)** Ve zihni istiḳāmeti artuḳdur. Ve cümle-i eş‘arından bu bir ḳaç beyt anuñdur ki zıkr olunur².

Şi‘r³: Semen-sā kākülün kim şafḥa-i ruḥsāra⁴ yaşdanmış
İki hindüya beñzer kim yatup gülzāra yaşdanmış

Kilīsāda şanem şanma büt-i meḥ-pāreler şeklin
Cemālün naḳşının ḥayrānıdır dīvāra yaşdanmış

Mey-i⁵ nāz ile meş olmuş durur kim ol perī-çehre
Ṭayanmış sā‘id-i şiminine destāra yaşdanmış

Dil-i miskine raḥm eyle başı yaşduḳdadur cānā
Şeb-i hecründe ḡam ḥākin döşenmiş ḥāra yaşdanmış

(Ü135b) Ve bu ebyāt daḥı anuñ eş‘arındandır⁶. İnşāf ki ḡāyet⁷ güzel dimişdür.

Şi‘r⁸: Nedür iy dil bu āḥ u nāle ‘ışkı böyle fāş itmek
Saña mı ḳaldı iy dīde cihānı böyle yaş itmek

Giderme şafḥa-i ḥüsnünde ḥattuñ sünbül-i terdür
Zarardur bu muḥaḳḳaḳ āl evrāḳı terāş itmek

Ve⁹ bu şi‘r-redif ḡazel daḥı kendülerinün ihtirā‘ıdır. Bundan aḳdem bu redifde¹⁰ kimse **(Ü15a)** şi‘r dimiş degüldür¹¹. Ḡāyet güzel dimişdür. Egerçi ki bu şi‘re çok cevāb dinilmişdür lakin dinilen eş‘ardan biri **(W34a)** daḥı buña cevāb olmaz.

¹ ḳaşıdesin Mevlānā Zāḥir] ḳaşıdesine nazaritse Zāḥir ve Ḥ‘āce Ü, Ü₁

² ki zıkr olunur] - L, W

³ şi‘r] beyt L

⁴ ruḥsāra] gülzāra A

⁵ mey-i nāz ... ḥāre yaşdanmış] - A, Ü, W

⁶ eş‘arındandır] eş‘ar-ı şirin-ḡüftārındandır Ü, Ü₁

⁷ ki ḡāyet] - Ü, Ü₁

⁸ şi‘r] beyt Ü₁, - A

⁹ ve bu şi‘r ... dimiş degül] - A

¹⁰ redifde] üslubda A

¹¹ degüldür] degül Ü, Ü₁, L, W

Şi‘r¹: Leblerüñ² yādına cānā şehd ü şekker-bār şî‘r
 Dışlerüñ nazmıyla olur lü‘lû-yî şehvār şî‘r

Nutq-ı ‘İsîdür şanur dil-mürdeler ihyāsına
 Nâz ile ol gönca-leb kim okıya her bār şî‘r

RÜSTEM BEG

-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

İsfendiyâroğlı Kâsım Beg oğlıdır. Kâsımî taħalluş iderdi. Şāhīb-ma‘rifet ehl-i firâset kâmil ü fâzıl (A35a) zihni pāk ve hoş-tab‘ pür-idrāk güşâde-dil beg kişi idi. Eş‘ârın tertib (Ü136a) üzre divân itmişdür. Ve bu ebyât anuñdur³. (L21b)

Virdi elüme zülfüñ dün gice bir berâtı
 Hicrûñ güninden ol dem buldı gönül necâtı

Ser-nâme-i⁴ mahabbet olduğına haţuñuñ
 Yazmış ‘izâruñ üzre kudret eli berâtı

ŞÄMLIOĞLI MUŞTAFÂ BEG

-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Şāmî taħalluş iderdi. Vilâyet-i Rûmuñ gâyet serdâr ve nihâyet mertebede yarar dilâverlerinden sancağa mutaşarrıf şāhīb-ma‘rifet şā‘ir idi. Moton seferinde deryâdan küffâr-ı bed-kirdâr (W34b) gemileri gelüp kal‘aya azuk ve âdem kıymasun diyü niçe yarar begler ile anı gemiye bile koyup deryâ yüzün gözetmege⁵ emr olundu. Bunlar deryâda yatup Moton kal‘asının önün beklerken kâfir donanması zâhir olup deryâ yüzün⁶ gözleyen begler tedârük idüp gelen donanmaya karşı varınca rûzgâr-ı nâ-hemvâr kuvvetiyle keferenüñ gemisi kal‘aya girdi. Anda olan beglerüñ adı muħanneş adına daķılup (A35b) pâdişāh ğazab idüp habs emr eyledi. Aħır⁷ kal‘a alınmağla ħalâş oldılar. Rûmili begleri arasında (Ü136b) Şāmî dil-âver-kılıç añılurken adı muħanneşliğ ile añılduğına ‘âr⁸ u nāmûs çeküp ğayretinden helāk oldı. Güzel ğazeliyyâtı ve bî-bedel emsâl-âmiz ebyâtı var. Edâsı laţif ve nazmı leziz zârif beg kişi idi. Ve bu maţla‘lar⁹ anuñdur¹:

¹ şî‘r] ol şî‘r budur Ü, - A, W

² leblerüñ] lebler W

³ anuñdur] anuñ eş‘ârındandır (ki zıkr olunur Ü) Ü, Ü1, L, W

⁴ sernâme-i] sermâye-i A

⁵ gözetmege] gözlemege L, W, beklemege Ü, Ü1

⁶ yüzün] yüzinde A

⁷ aħır] - W

⁸ ‘âr u] ‘âr Ü, Ü1, W

⁹ bu maţla‘lar] bir kaç maţla‘ Ü, Ü1

(W35a) Yitmez mi temāşā-yı nigār el de şunarsın
Ey ‘āşık-ı miḥnet-zede buldukca bunarsın

(L22a) Ve bu maṭla‘ daḥı anuñ eş‘arındandır².

Matla‘³: Yine iy cām-ı muşaffā seni gördük⁴ silme
(Ü15b) Şoḥbetüñ revnaķısın dünyede art eksilme

ÇAKERİ SİNÂN BEG

-‘aleyhi’r-raḥme-

Sultān Bāyezīd zamānında İstanbul şubası olup soñra sancağa çıkmışdır. Şāhib-ma‘rifet ve ehl-i mürüvvet kimesne idi⁵. Pārisi ve Türki eş‘arı var. Zahir-i Fāryābi kaşāyidine ba‘zı cevāb dimişdür. Gāyet ḥūb düşürmişdür. Ve meşneviye daḥı (A36a) çok nisbeti var⁶. *Leylī vü Mecnūn* ve *Yūsuf u Zeliḥā* hikāyelerin⁷ nazm itmiş. Meşnevisi güzel el virmişdür. (Ü137a) İkisi daḥı bi-bedel kitāblardır. Hoş-ṭab‘ zihni pāk şā‘irdür. Meşnevisi gāzeliyyātına gālibdür. Ve bu bir kaç ebyāt anuñ eş‘arındandır.

Şi‘r⁸: Sāķi piyāle şun ki zamān bi-amān imiş
Ol daḥı dil-berüm gibi nā-mihribān imiş

(W35b) Çarḥ-ı felek kemān u ḥayādişdür okları
Derdā ki ādemoğlı mişkin nişān imiş

Ve⁹ bu maṭla‘ daḥı anuñ eş‘arındandır.

Matla‘-ı diger¹⁰: Kapuñdan gitmedi āhumsuz ağıyār
Yıl esmeyince çöp deprenmez iy yār

AḤMED BEG

-‘aleyhi’r-raḥme-

Tütünsüz Aḥmed Beg dimekle meşhūr u mezkūrdur. Rıdvān taḥalluş iderdi. Pādişāh sancağın çeker ağır dirlüklü beg idi. Mihr-i

¹ anuñdur] anuñ eş‘arındandır (ki zikr olmur Ü, Ü₁) Ü, Ü₁, L, W

² eş‘arındandır] meşhūr olan eş‘arındandır (maṭla‘larındandır L) Ü, Ü₁, L

³ maṭla‘] maṭla‘-ı diger Ü

⁴ gördük] gördüm Ü₁

⁵ kimesne idi] - A, L, W

⁶ nisbeti var] tetebbu‘ itmişdür ḥaylī nisbeti var Ü, Ü₁

⁷ hikāyelerin] hikāyetlerin L

⁸ şi‘r] - A

⁹ ve bu ... ey yār] - A, Ü

¹⁰ maṭla‘-ı diger] - W

sipîhr-i dāniş māh-ı burc-ı bîniş şāhib-ḥamse meşneviye¹ mütebbi‘ idi. Çok ma‘ārifē kadir ve üslûb-ı şî‘rde mâhir kâmil ü ‘âkil kişi idi. Ve *Ḥamse-i Nizâmîyi* Türkiye tercüme itmişdür². Meşnevisi gazeliyyâtına gâlibdür. Ve bu birkaç beyt anuñdur³.

Şî‘r: Saçuñ miski ile ‘anber karışmış
Leb-i la‘lûñ ile şekker karışmış

(A36b; L22b) Şanasın erğavāndur la‘l-i nâbı⁴
Ten-i siminine aḥmer karışmış

(W36a) ‘ALÎ BEG
-‘aleyhi’r-raḥme-

Şîrî taḥalluş iderdi. Hersekoğlu⁵ Aḥmed Paşanuñ oğlıdur. Merḥûm Sultân Selimûñ naẓar-yâftesindedür. Anlaruñ hizmetinde ḥâsıl olmış fâzıl u kâmil Meşneviye çok tettebbu‘ itmiş aḥlâkı güzel ve kendüsi bi-bedel maḥbûb yigit idi. Pâdişâh-ı şāhib-kırân ḥazretleri sancaḳ virmişdi. Yigitliginde⁶ marāza mübtelâ olup tâze civân iken fevt oldu. Ve bu ebyât anuñdur⁷:

Dem mi vardur bağrumı la‘l-i lebûñ ḳan eylemez
Gün mi vardur kim saçuñ gönüm perişān eylemez

İy müselmānlar helāk eyler beni zülf-i nigār
Anı kim ol kâfir eyler bir müselmān eylemez

İDRÎS BEG

Turḥān Begoğlu ‘Ömer Beg oğlıdur. Dedesi ‘Osmāniler ile (Ü16a) bile ḥâsıl olmışdur. Taḥalluşı Mahvidür. Çok ma‘ārifē mâlik şāhib-kemāl ve ehl-i maḳāl pâdişâh-ı ‘âlem-penāḥ sancaḳın çekmiş kişidür. Mevlānâ ‘Abdu’r-raḥmān Hâtifî nazm itdüğü *Husrev ü Şirini*⁸ (W36b) (A37a) ve *Leylî vü Mecnûni*⁹ Türkiye döndürüp ḡayet iyi ve nihāyet mertebede (Ü138a) yahşı itmişdür. Gazeliyyâtı ḡarrā ve

¹ meşneviye] meşnevisine Ü, Ü₁

² itmişdür] itmiş Ü, Ü₁

³ anuñdur] anuñ eş‘arındandır ki bu maḥalde zikr olunup taḥrîr olındı L, anuñ eş‘arındandır ki zikr olunur Ü₁, anuñ eş‘arındandır (bu maḥalde zikr olunur W), Ü, W

⁴ nâbı] bâlı A

⁵ oğlu] zāde L

⁶ yigitliginde] kendisi yigitliginde L

⁷ anuñdur] anuñ eş‘arındandır (ki taḥrîr olındı L) Ü₁, L, W

⁸ Şirini] Şirin Ü, Ü₁

⁹ Mecnûni] mecnûn kitābların Ü, Ü₁

ebyâtı müsteşnâ nazm u inşâya kâdir ve üslûb-ı şî‘rde mâhirdür. Ve bu matla‘-ı murabba‘ anuñ eş‘arındandır¹.

Şî‘r: Bir saçı Leylâ kaşî yâ kirpigi ok nâ-gehân
Aldı benden ‘aql u fikr ü qalb ile ârâm²-ı cân

Ġam beyâbânında Mecnûn ile oldum hem-‘inân
Döştlar şimden girü tağlara düşmemdür hemân

(L23a) AĦMED BEG

-‘âleyhi’r-raĥme-

Karaca Paşa demekle meşhûrdur. Ergene ‘imâretine mütevellî idi. Merhûm Sultân Selîme Trabzonda³ defterdâr olmuş idi⁴. Niçe⁵ zamân anda⁶ defterdâr olup soñrađan dergâh-ı ‘âlem-penâhdan bir defterdâr⁷ gönderdiler. Sultân Selîm merhûm Karaca Paşada haylî dilâverlik u kâbiliyyet ve ziyâde idrâk u zekâvet fehmi itmegin yanında alıkoyup kapuya gitmege icâzet virmedi. Anuñ ehliyyetine ve kâbiliyyetine tamâm i‘timâd itmiş idi. El-hâşıl (W37a) aña çok i‘tikâdı var idi. Babası Sultân Bâyezîd ile mukâbele idüp ceng (A37b) itdükde yanında olan yararca⁸ âdemleri düşüp Karaca Paşa kalup her ne hizmete olursa⁹ (Ü138b) Karaca Paşayı hizmetlenüp hem vezirlik ve hem defterdârlık hizmetin ider yarar maşlahat-güzâr¹⁰ her hizmetün ‘uhdesinden gelürdi. Sa‘âdet ile gelüp mağarr-ı saltanata cülûs itdüklerinde ağır sancağlar virüp ulu begliklere mutaşarrıf olmuş fâzıl u kâmil her fenne tetebbu‘ itmiş kişi¹¹ idi. Ve bu ebyât anuñ eş‘arındandır.

Şî‘r: Gül katında açılmağa yüzi yok
Lebi vaşfında goncanuñ sözi yok

Öykünür diyü çeşmüne bādām
Nergisün anı görececek gözi yok

¹ anuñ eş‘arındandır] anuñdur ki zikr olunur Ü

² ârâm] ibrâm Ü

³ Trabzonda] Trabzonda çebebi sultân iken L, Trabzonda iken Ü₁, W

⁴ olmuş idi] idüp Trabzona gönderdiler L

⁵ nice] bir L

⁶ anda] - A, Ü, Ü₁, W

⁷ bir defterdâr] anuñ yirine bir defterdâr dağı L, bir defterdâr dağı Ü, Ü₁

⁸ yararca] yarar L

⁹ olursa] - Ü

¹⁰ maşlahat-güzâr] - A, W

¹¹ kişi] kimesne L

TETİMME-İ TABAĞA-İ SİVVÜM

Üçüncü tabakada derc olup yâd olan vüzerâ-yı ‘izâm (W37b) ve ümerâ-yı kirâm ki selâtin-i mâziye huzûr-ı şeriflerinde ve hâliyâ pâdişâh-ı şâhib-kırân (L23b) hazretlerinin şeref-i rikâb-busları (A38a) ile müşerref olup şeb ü rûz¹ südde-i² ‘âlem-penâhlarına³ yüz sürüp hizmet idenlerdür. Allâhu⁴ tebâreke ve ta‘âla emri ile firdevs-i a‘lâda mekân tutup rahmet-i rahmân ile âsûde-cân olduklarınca ve el-ân hizmeti mûcib-i ‘âtıfet-i husrevânî ve (Ü,39a) müstevcib-i (Ü16b) himmet-i sultânî olduğu hayşiyetiyle ravzât-ı âmâllerine ve nesemât-ı ‘inâyet-i pâdişâhî her ân u her zamân mütenessim olmadan hâlî olmayalar inşâ‘allâhu ta‘âla.

Kıt‘a: İlâhî husrev-i şâhib-kırânı
Cihân turdukça sultân-ı cihân it
(W38a) Sağ olan beglerin lûtf ile toyla
Öleni bülbül-i bâğ-ı cinân it

TABAĞA-İ ÇİHÂRUM

Dördüncü tabaka bihiştinde meclis idüp fazîlet gülîstânında ma‘ânî güllerin çin iden ve ‘ilm ü ma‘rifet büsitânında ezhar-ı fezâyil-i (A38b) reyâhîn diren fuзалâ ve ‘ulemâ ki el-‘ulemâü veresetü’l-enbiyâ na‘tiyle rif‘at u rütbet bulup anların ‘ülûvv-i şânı ve sümûvv-ı mekânı sayır nâsdan refî‘ ü menî‘ olup ‘ulemâi ümmetî ke‘enbiyâi benî İsrâ’îl vaşfı ile zât-ı şerîf ve sıfât-ı münîfleri müzeyyen ü muhallâ kılınup ma‘ârif çevgânı ile (L24a) mevleviyyet⁵ topını evc-i sipihr-i a‘lâ ve kımmе-i kûbbe-i felek-i minâya iletmîşlerdür. Bu tâyifenün⁶ ba‘zınun evşâf-ı hamîde ve ahlâk-ı pesendîdeleri ve tab‘-ı latîf ve (Ü,39b) zihn-i şeriflerinde (W38b) şâdır ve lâyiğ olan eş‘âr-ı dil-pezir ve ebyât-ı hüsn-i ta‘birleri ve bunlardan gayrı ba‘z-ı⁷ şulehâ ki ‘ilme mübâşeret idüp mevâlî-i ‘izâm ve ahâlî-i kirâm derecesin bulmuşken şalâhiyyet cânibine meyl eyleyüp ol tarîkde dahı mehmâ-emken sa‘y-i belîğ ve cehd-i bi⁸-dirîğ idüp sülûklerinde niçe ma‘ârif u fazâyil ve envâ‘-ı fevâyid ü haşâyil kesb itmiş müntehî-i sâlik-i rah-ı hidâyet ve mu‘tekif-i (A39a) guşe-i bârgâh-ı vilâyet olup bunlar dahı tâyife-i ‘ulemâdan ‘addoldukları hayşiyetle bu tabaka fazılları zeylin-

¹ şeb ü rûz] rûz u şeb L

² südde-i] atabe-i L

³ ‘âlem-penâhlarına] ‘âlem-penâhlarında L

⁴ Allâh] anlar L

⁵ mevleviyyet] mevliyet Ü

⁶ tâyifenün] tâifenün A, L

⁷ ba‘z-ı] - Ü

⁸ cehd-i bi] cehdini Ü

de yazılup bunların kendü karşılarından¹ vârid olan² hüsn-i matla‘ ve ebyât u maқта‘ dağı yazılup zıkr olundı. *Hüve mülhemü bi’s-şavâbi ve ileyhi merci’u’l-me’âb*

(W39a) MEVLÂNÂ HİZR ÇELEBÎ
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

İstanbul kâdîsı olmış fâzıl u kâmil ve her fenne kâdir ve her ‘ilmde mâhir kimse idi. Hoş-ıtab‘ gazeliyyâtı güzel ve ebyâtı bî-bedel nazmı selis ve edâsı nefis ‘Arabî ve Parsî vü (Ü₁40a) Türki dilde eş‘ârı var. İstanbul kâdîsı iken virdüğü hüccetlere³ imzâ yazdukdâ ekser nazm idüp ‘Arabî ebyât ile yazardı. Bu üslûb üzerine ki zıkr olunur.

İmzâ:

صتح امضاء بقول عدول
شهد و اثم قبولو ايقبول

حضرین جلال امضاء
قاضیای دیار استنبول

(L24b) Mezârı İstanbulda Şeyh Vefâ mescidi⁴ kurbında Necâtî⁵ merhûm merkadı olduğı (A39b) tekyledür. Türki gazeliyyâtı ve münthâ garrâ ebyâtı bi-nihâyedür. Bu gazel anuñ eş‘arındandır⁶.

Şi‘r: Kıl lâle şöhetini ki çağındadır dağı
Var gül müsâfirine ki bağındadır dağı

(W39b) Gül leşkeri haberlerini lâleden işit
Kim şimdi geldi tozu ayağındadır dağı

Virmiş şabâ benefşeye peygâm-ı zülf-i dost
Ol ‘izzetüñ hevâsı dimâğındadır dağı

Gönlümde konmuş idi gamuñ seni göricek
Göçdi velâkin odı ocağındadır dağı

Zülfüñ hayâli ile gözüm şöhet itdi şeb

¹ karşılarından] karşılarında Ü

² olan] - Ü, Ü₁

³ virdüğü hüccetlere] yazduğı hüccetlere A, - L

⁴ mescidi] - A, L

⁵ Necâtî] Necâtî Beg L

⁶ eş‘arındandır] eş‘âr-ı dürrer-bâındur L, eş‘âr-ı dürrer-bâındandır ki zıkr olunur (ve şerh kılınur Ü) Ü, Ü₁

Gör şubh-dem ki cür'a kabağındadır dağı

MEVLÂNÂ 'İZÂRÎ¹
-‘aleyhi’r-rahme-

Husrev ü Şîrîn şâhibi Mevlânâ (Ü₁40b) Yûsuf Şeyhînüñ² akırabâsındandır. Beyne'l-mevâlî ve'l-ahâlî kemâl ü fazl ile mu'ayyen ü mübeyyendür. Zekâvet ü fetânet ile ma'rûf u mevşûfdur. Hoş-tab' kimesne idi. Semâniyyede olan müderrislerdendir. Şahnda müderris iken fevt olup mezârı İstanbulda Hâzret-i Eyyüb-ı Enşârî civârındadır. Ve bu ebyât (A40a) anuñ eş'ârındandır ki zıkr olunur³.

Şi'r: Şağın âhumdan iy nigâr şağın
Kine-cûdur bu rûzgâr şağın

Göge ağarken ejder-i âhum
Yakmasun dâmenin şerâr şağın

(W40a) Ve Şahnda Monlâ Luţfî ile cem' olduklarında mâ-beynlerinde bir miqdâr şeker-âb vâkı' olup (L25a) Monlâ Luţfiden şâdır olan redif kaşidesine cevâb diyüp Monlâ Luţfiye zemm tarîkı ile zeyl-i kaşide bu beyti dimiş.

Beyt: Şimdi 'âlem benüm ağıyâr ile destânım okur
Kışşa-i heşt⁴ bihişt Âdem ü şeytân-şekl

Ve cümle-i eş'ârından bu rübâ'î⁵ anuñdur⁶.

Rübâ'î⁶: Bir yaña küştgîr-i 'ışk-ı nigâr
Bir yaña âteş-i ğam-ı dildâr
(Ü₁41a) Bilmezem kangısıyle tutuşayum⁷
Ve kınâ rabbenâ 'azâbe'n-nâr

MEVLÂNÂ LUTFÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Dîvâne-reng kişi⁸ idi. Beyne'l-mevâlî Deli Luţfî demekle belli¹

¹ 'İzârî] 'İzârî Çelebi Ü, Ü₁, L

² Şeyhînüñ] Şeyhî hîdmetlerinüñ A

³ ki zıkr olunur] ki taḥrîr olundu Ü₁, L, taḥrîr olunur W, - Ü

⁴ heşt]... heşt ü Ü, W

⁵ anuñdur] dağı anuñdur Ü, Ü₁, W

⁶ rübâ'î] şi'r Ü, W

⁷ tutuşayum] tutuşayın Ü, Ü₁, W

⁸ kişi] - Ü

olup dārü's-saltana-i İstanbullu (A40b) feth iden merhûm gâzî Sultân Mehemmed Hân 'aleyhi'l-cenneti ve'r-rıdvân dārü's-saltanalarında² olan kitâb-hânelerinde hâfız (Ü₁47b) naşb itmiş. Sultân Mehemmed Hân ile ekser-i evkâtta huzûr-ı (W40b) şeriflerinde muşâhabet³ ve hâk-i pây-ı kimyâ-yı sa'âdet-bahşlarında münâsebet idüp mâ-beynlerinde çok mülâtefe vü ziyâde muhâvere geçer imiş. Rivâyet iderler ki bir gün Sultân Mehemmed bir kitâb murâd idinüp kitâb-hâneye gelmiş. Monlâ Lutfiye hitâb idüp "*baña şol kitâbı alıvır*" diyü emreyledi. Kitâb bir yüksek yirde bulunup el kitâba irmedi. Kitâblar öninde yirde bir mermer pâresi taş⁴ yaturmış. Mevlânâ Lutfî ol taş başup kitâbı alup pâdişâh eline vireyin (Ü₁41b) demiş iken Sultân Mehemmed merhûm incinüp "*hây neyledün ol taş İsi*" 'aleyhi's-selâm mevlididir. O taş üstüne toğmuşdur" didi. Monlâ Lutfî (L25b) dağı nesne dimeyüp kitâb-hânedeki hizmetine meşgûl (A41a) olup hizmet iderken kitâblar arasına örtilmiş bir köhne bez pâresin görür. Güveler yimiş delik deşik eylemiş üsti kapkara toz olmuş yatur. (W41a) Nâzûkluk ile ol beze iki elinün iki barmağı ucıyla alup ve ihtirâm birle yapışup ol bezi getürüp i'zâz u ikrâm üslûbında Sultân Mehemmedün oturduğu yirde dizi üstünde⁶ kor. Sultân Mehemmed buni göricek bi-huzûr olup "*bunı benüm üstüme neye getürdün*" diyecek Monlâ Lutfî "*Devletlü pâdişâh niye bi-huzûr olursız Bu bez İsi peygamberün beşiği bezidür*" diyü cevâb virdi. Merhûm Sultân Mehemmed huzûrunda itdügi bu cins laîfelere⁷ ve bu nev' şakîfelere nihâyet yokdur. Şâhib-muhâvere olmağıla bu asl küstâhlığa cür'et ve bu deñlü laîfeye kudret gösterüp Sultân Mehemmed ile muşâhib olmuş idi. (Ü₁42a) Soñradan Semâniye müderrislerinden olup laîfe bâbında ihtiyârı olmayup (A41b) kimi görse donadup her kişinün hakkında garâyibât söylerdi. Ol eelden mevâliden (W41b) ba'zı ittifâk idüp münâfık şüreti ile "*şâhib-devletlere*"⁸ gamz eyleyüp küfr söyledi" diyü şahâdet itdiler. İstanbulda At Meydânında boynın urup katl eylediler. Mezârı Hâzret-i Eyyûb-ı Enşârî rahmetu'llâhi 'aleyh cânibindedür. Divâneveş âdem olduğu eş'arından ma'lûmdur⁹.

Ve bu ebyât anuñ eş'arındandır ki zikr olunur¹⁰.

Şi'r: 'İşkuñ kopuzın yine çalayın mı ne dirsın
'Alemlere âvâze şalayın mı ne dirsın

¹ belli] ma'rûf L

² saltanalarında] sa'âdetlerinde Ü, Ü₁, L, W

³ muşâhabet] muşâhib W

⁴ taş] taşı Ü₁

⁵ İsi] Hâzret-i 'İsî Ü

⁶ üstüne] üstünde A, Ü, Ü₁, W

⁷ laîfelere ve bu nev' şakîfelere] laîfelerine ve bu nev'a şakîfelerine Ü, W

⁸ devletlere] devletlülere Ü₁

⁹ ma'lûmdur] ma'lûm ve ebyâtından mefhûmdur W

¹⁰ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

(L26b) Nâlişler idüp ney gibi gavğâsını ‘ışkuñ
Başuma yine şatun alayın mı ne dırsın(W41b)

Rüsvâ-yı cihân olmağ içün şîşe-i ‘ârı
Ne olsa gerek taş a çalayın mı ne dırsın(A41b)

(Ü18a) MEVLÂNÂ KUTBÎ
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Paşa Çelebi demek ile iştihâr bulmuşdur. İzniklüdür. Şeyh
Kutbe’d-din oğlıdur. Al-i Resûldür. Fazîlet ü hikmet bâbında bi-nazir
ve¹ külli fûnuna vâkıf u habir şâhib-fazl (A42a) u ehl-i ma’rifet
(Ü142b) fâzıl ve nihâyet-i mertebede şalâha (W42a) vü taşavvufa
mâyil faşih ü belîğ kişi idi. Feşâhatda Şahbân-ı şâni ve belâgatda
Hâzret-i Hâkânî kendüsi² idi. Ve bu ebyât anuñdur³.

Şi‘r⁴: Ne dil-i hasta-i mecrûhuma merhem bulunur
Ne zamân guşşaları def’ine dermân⁵ bulunur

Ne perişânlığı hâtır-ı sevdâ-zedenüñ
Şefkat ü rahm idüben bir şorar âdem bulunur

Âşinâlıkda şebât üzre ne bir kimse olur
Bu cihân içre qarâr üzre hemân gam bulunur

Ve bu beyt dağı⁶ anuñ meşhûr olan eş‘arındandır.

Beyt⁷: Çıkdı gözümünden hevâ-yı sebze-i bağ-ı İrem
Biteli gülşen yüzünde süsen-i ‘anber-feşân

Ve *Enisü’l-‘uşşâk* üslûbunda *Heves-nâme* adlı bir kitâb yazup
telîf⁸ ve anda niçe bâb taşnif idüp garâyib teşbihât ü ‘acâyib itlâkât
bulmuşdur ki⁹ andan gayrı kimseye müyesser olmuş degüldür. Ve
muhayyel ra’nâ eş‘ârı ve garrâ gazeliyyâtı var. Ve bu matla‘ dağı¹⁰
anuñ¹¹ eş‘arındandır ki zikr olunur¹.

¹ bi-nazir ve] nazirdür Ü, nazir Ü₁

² kendüsü] kendü Ü, Ü₁

³ anuñdur] anuñ eş‘arındandır (ki zikr olunur W) Ü, L, W, anuñ eş‘âr-ı dil-
pezirindendür Ü₁

⁴ şi‘r] - W

⁵ dermân] bir em L, hem-dem Ü, Ü₁, W

⁶ dağı] - W

⁷ beyt] şi‘r Ü, Ü₁

⁸ telîf] te’lif idüp Ü

⁹ ki] - Ü, Ü₁

¹⁰ dağı] - L

¹¹ anuñ ... olunur] anuñdur Ü

Matla²: (A42b) Ruğlarında yüzünñ gülleri durmaz açılır
Gülşen-i bāğ-ı İremdür ki kış u yaz açılır

(Ü₁43a; W42b) MEVLÂNÂ ŞEMSÜ'L-MİLLET
VE'D-DİN
MÜFTİ AHMED ÇELEBİ
-rahmetu'llāhi 'aleyh-

Kemālpasaoğlu demekle ma'rûf u mevşûfdur. Edirmelüdür. Dedesi merhûm Sultân Mehemmede vezir olmuş idi. Kendüsi hâkim ü fâzıl faşih ü kâmil anuñ fazlı ve ma'rifeti şu'le-i âfitâb ve eşî'a-i mâhitâb gibi rûşen ü mübeyyendür. Mevlânâ Sa'dü'd-din-i Taftazânî ve Seyyid Şerîf-i Cürcânî hâzretlerinden tercih ü terğib iderler. Şöyle ki anlar merhûm Kemālpasâ-zâde zamânında vâkı' olsalar gelüp andan tahşil³-i fazl u kemâl ve kesb-i ma'rifet ü makâl itmek câyiz idi dirler. Bir kimesne ki⁴ Mevlânâ Sa'dü'd-din ile Seyyid Şerîfden tercih ideler⁵ aña medh ü ta'rif ü tahsîn ü tavşif hâcet degül. Ol cümleden müstagnidür. Taşnîfatı bi-nihâye ve mü'ellefatı bilâ-gâyedür. Eş'ârı vâfir ve gâzeliyyâtı mütেকâşir on biñ (W43a) beyt (A43a) mikdârı *Yûsuf u Zeliha* hikâyesin nazm idüp⁶ gâyet latîf ü matbu' merğûb (Ü₁43b) ve maşnû' itmişdür. Ve *Tevârih-ı Âl-i 'Osmânî* Türki dilde inşâ idüp yazup (Ü18b) be-gâyet güzel bi-mânend ü bi-bedel yazmışdür. Ve Mevlânâ Şeyh 'Abdu'r-rahmân-ı Câmî⁷ *rahmetu'llāhi 'aleyh Bahâristân* adlu kitâbına ki *Heşt-Ravza* dirler aña dağı *Nigâristân* adlu bir kitâb nazîre diyüp Pârisi dilde inşâ idüp yazmışdür. İnşâf ki gâyet bi-nazîr idüp derc eylemişdür⁸. Münâsebet⁹ ile 'Arabî ve Pârisi ebyât ile mânend-i nigâristân-ı Çin ve nağl-i gülbün-i huld-ı berin (L27a) zib ü zeyn virmişdür. Ammâ kem-yâbdur. Ve bu birkaç beyt¹⁰ Monlâ hâzretlerinüñ eş'ârındandır ki¹¹ zikr olunur¹².

Şi'r¹³: Kimse ağıyaruñ elinden kesemez yâr etegin

¹ ki zikr olunur] - Ü₁, L

² matla'] şi'r Ü₁, Ü_{1b}, - W

³ tahşil] tahşil Ü, Ü₁

⁴ ki] - Ü, L

⁵ ideler] iderler Ü₁

⁶ idüp] eyleyüp Ü, Ü₁

⁷ cāmî'nüñ] cāmî A, Ü

⁸ eylemişdür] eylemiş Ü, Ü₁, W

⁹ münâsebet ile] - W

¹⁰ bir kaç beyt] ebyât Ü

¹¹ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L

¹² olunur] olunup tahîr olındı W

¹³ şi'r] - W, L'de bu beyitten sonra şu bilgi yer alır: "Ve bu ebyât dağı anlaruñ eş'âr-ı dürrer-bârındandır.

Şi'r:

Bende yok gül ârzûsı itmezem serve heves

Çosa olmaz nidelüm tâze gülün hâr etegin

Dâmen-i gül mi şunarsın nedür iy bād-ı şabâ
Ne elün var senün kim açasın yâr etegin

(Ü,43b) MEVLA'L-MEVÂLÎ SA'DÜ'L-MİLLET
VE'D-DÎN
MEVLÂNÂ MÜFTÎ SA'DÎ ÇELEBÎ
-rahmetu'llâhi ('aleyh)-

Envâ'-ı fazâyille ma'rûf ve aşnâf-ı haşâyille mevşûf fâzıl-ı cihân ve kâmil-i devrân 'ilm-i hikmetde ser-âmed ve sâyir fûnunda ercûmend her 'ilmde (A44a) mâhir ü fenne kâdir tab'ı istikâmeti ve zihni selâmeti bir mertebededür ki andan artuk olmak maqddür-ı beşer degüldür. Bunların kelimâtunda olan leâfet ü melâhat bir kimseye dahı müyesser¹ olmamış. Zû-fünûn-ı 'âlem ma'ârifle mükemmel muhterem 'âli-kadr ü şâhib-şadr kimesnedür. Egerçi² her vech ile mertebeleri³ a'lâ vü rütbeleri⁴ bâlâdur anlara şâ'irlik pâyesin isnâd itmek sū-yı edebdür. Lakin netâyic-i tab'-ı şeriflerinden zühûr bulan eş'âr ve zâde-i karîhâlarından meşhûr olan âsârları tebherrûken ve teyemmünen bu⁵ tezkireye yazılması lâzım gelüp⁶ tesvid olındı⁷. Vilâyet-i Rûmuñ şâ'irlerinden Gubârî nâm şâ'ir işbu gâzeli diyüp⁸:

Nağş iden hakkı hilâli tâk-ı minâ üstine
Görmedüm ebrû ben ol ebrû-yı garrâ üstine

Kâtib-i kudret kitâb-ı hüsnün içre kaşuñı
Râ-yı garrâdur ki yazmış 'ayn-ı ra'nâ üstine

Râ kaşuñ râdur kamer altında iy mâhum benüm
Nûndur yâhud yazılmış nûr-ı zibâ üstine

Ol hilâl ebrûnuñ üstinde şüreyyâ beñlerün

Dehr bağında bana bir serv-i gül-ruhsâr bes

Kârbân-ı 'ışk ile seyr eyle miñnet deştini
Kim nidâ-yı mürde-i vaşl eyler anda her ceres

Tâcverlerle gerekmez hemdem olmağ ehl-i 'ışk
Ne yaraşur bülbül ile hüdhüd olmağ hem-nefes

¹ müyesser] - W

² egerçi ... belâdur] - W

³ mertebeleri] rütbeleri Ü

⁴ rütbeleri] mertebeleri Ü

⁵ bu] - Ü

⁶ gelüp] gelmegin W

⁷ tesvid olındı] - Ü, W

⁸ diyüp] didi W

Harf -i şādūr fi'l-meşel rā-yı şüreyyā üstine

(A44b; Ü₁44b)İy Gubārī yā kâşını zülfi eylep çekmesün
Kimse toz konduramaz 'âlemde ol yā üstine

Beş florî vireyin her şâ'ir-i sihr-âferin
Ger nazîre dir ise bu şî'r-i ednâ üstine

Bu¹ gâzele ziyâde germ olup “her kim bu şî're nazîre dirse ger-miyyetle beş florî vireyin” diyü şart eylemiş. Ol eşnâda Yahyâ-nâm şâ'ır dağı² bu baırde ve bu kâfiyede bir gâzel diyüp “bu şî'r³ aña nazîre olur⁴” diyü mâ-beynlerinde haylî⁵ münâza'a vâkı⁶ olmuş. Âhîr istîfsâr tarîkı ile Monlâ hâzretlerinden istiftâ idüp anlar dağı işbu beyt ile cevâb buyurmuşlar:

Beyt⁷: Şâ'ir-i evvel eger eylerse lâfı vechi var
Hüsn-i nazmı dâldur itdüğü da'vâ üstine

Ve⁸ sūfiyyūn t̄âyifesinden iki kimesne bahş idüp biri⁹ “mercân tesbîhle¹⁰ zîkr itmek¹¹ evlâdur” ve biri¹² “yüser tesbîhle¹³ zîkr itmek¹⁴ evlâdur” diyü¹⁵ birbiriyle¹⁶ çok nizâ' itmişler. Âhîr¹⁷ Monlâ hâzretle-rinden istiftâ idüp¹⁸ anlar dağı¹⁹ bu beyt ile cevâb virmişler²⁰.

Beyt: Yüsr ü mercân degül halâşa sebeb
Yüri ihlâşa²¹ niyyet eyle taleb

Ve bu ebyât dağı anlaruñ eş'arındandır²²:
(A45a; Ü₁45a) Öpmege¹ istedüğüm müzesinüñ kebkebidür

¹ Bu gâzele ... şart eylemiş] - W

² dağı ... gâzel deyüp] - W

³ şî'r] gâzel W

⁴ nazîre olur] nazîredür W

⁵ haylî] çok W

⁶ vâkı] - W

⁷ beyt] - W

⁸ ve şūfiyyūn ... idüp] bundan gayrı iki şūfî gelüp W

⁹ biri] - W

¹⁰ tesbîhle] tesbîhle mi W

¹¹ itmek] itmegi W

¹² ve biri] veyâ W

¹³ tesbîhle] tesbîhle mi W

¹⁴ zîkr itmek] - W

¹⁵ diyü] diyüp Ü, Ü₁

¹⁶ birbiriyle ... itmişler] - W

¹⁷ Âhîr Monlâ hâzretlerinden] - W

¹⁸ idüp] itdiler W

¹⁹ anlar dağı] Mevlânâ-yı müşârün ileyh dağı W

²⁰ virmişler] buyurmuşlar Ü

²¹ ihlâşa] ihlâş Ü

²² eş'arındandır] eş'arındandır ki zîkr olunur beyt Ü

Kimse dış koyuramaz aña demür leblebidür

Biñ cefâ görsem iy şanem senden
Mümteni'dür ki uşanam senden

(A43b) MEVLÂNÂ HASAN ÇELEBÎ²
-‘aleyhi’r-raḥme-

Geliboluludur. Aşçıoğlu demekle ma'lûmdur. Ehl-i fazl şâhib-ma'rifet kâ'ide-i 'ilm ü hikmeti hûb bilür faşih ü belîğ ve her fenne tettebbu' itmiş hulkı latîf ve lutfı bi-dirîğ seḥâ-yı nefsi gâlib ve sâde-rûlar meclisine tâlib hoş tâb' elfâzı güzel ve kendüsi bi-bedel kimesne³ idi.

Ve bu bir iki maṭla' anuñ⁴ eş'arındandır ki zîkr olunur⁵.

Maṭla'⁶: Geldükçe tîri sineme dil murgı şâd olur
Şâd olmasun mı her birisi kol kanâd olur

Ve⁷ bu maṭla' daḥı anuñdur ki zîkr olunur.

Maṭla'⁸: Nice taḥrîr ideyim vaşfını derd ü elemüñ
Bağrı yufka kâğıduñ gözleri yaşlu kalemüñ⁹
MEVLÂNÂ MEḤEMMED ÇELEBÎ¹⁰
-raḥmetu'llâhi 'aleyh-

Pîrî Paşa oğludur. Edirne kâdîsı iken fevt oldu. Râzî taḥalluş iderdi. (L27b; W44a) Anuñ lutf-i tab'ı ve istikâmet-i zihni ziyâde idi. Şâhib-lutf ehl-i hüner ve (Ü145b) gûne gûne ma'ârif ile muşav-

¹ Öpmege ... uşanam senden] - W. Bu iki beyitten sonra Ü şu beyti ekler:
Gözlerüm yaşı revân olup aḳardı gördi yâr
Didi kim bu derdmendüñ düşkün ancaḳ yılduzı

² Çelebi] Çelebi Efendi L

³ kimesne] Bursa kâdîsı olmuş Ü₁

⁴ anuñ] anlaruñ L

⁵ ki zîkr olunur] - Ü, Ü₁, L,

⁶ maṭla'] beyt Ü₁, - W

⁷ ve bu ... olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁸ maṭla'] maṭla'-ı diger L, şî'r Ü, - Ü₁, W

⁹ Bu beyitten sonra L bir, W iki farklı beyit ekler:

Seg rakibüñ beni gördükçe maḥalleñde ṭalar

Dimez misin güzelim dâmen-i 'ırzum bereler L

Çarḥ-ı gerdünun itdüğini baña
İtmege bir kimsene ḳanlusuna W

Cevr-i gerdünü biz hele çekelüm
Ya öküz öle ya ḳanlusına W

¹⁰ Çelebi] Çelebi Efendi L

ver mefhar-ı ümem¹ sehâ vü lûtf ile pür-kerem² (A44a) yigit idi³. Ve bu ebyât anuñ eş‘arındandır:

Dil-ber tutarsa ‘âşıkā n’ola cefā yolın
İrmez bisât-ı kurbā tütanlar vefā yolın

Gül gūşe gūşe şöhet ider nâ-maḥallile
İy ‘andelib durma figān eyle hā yolın

(Ü19b) ḤĀFİZÜ’L-MİLLET VE’D-DĪN ZŪ-FÜNŪN-I
‘ALEM
MEVLĀNA ḤĀFİZ-I ‘ACEM

Fazlı vü mevleviyyeti beyne’l-mevālī ve’l-ahālī ma‘lūmdur. Hilye-i hikmet ve zinet-i fazilet ile mümtāz ve anda olan fazilet ve mevleviyyet degme kimsede olmaz. ‘Aşruñ meşhūrī ve zamāne halkınuñ manzūrī şāhib-fazl ‘aziz ‘ulemā arasında ehl-i temiz her fende kūşış itmiş ve her ‘ilme⁴ dürişmiş fāzıl ı kāmīl eş‘arında ma‘ānī-i ḥāşşa çok bunuñ eş‘arında olan ḥāşşa ma‘ānī niçeler eş‘arında yok. Ve bu maṭla‘lar anuñdur⁵.

Meṭālī‘:

از قدمچون کمان آهی چو تیر انداختم
چرخ را کردم مکافات و معلق ساختم

(W44b) Hoşā ki meykede küncinde bir yatağum ola
Elüm ayağum ola kāseden ferāğum ola

(A44b; Ü146a) MEVLĀNĀ İŞĤAK ÇELEBİ⁶
-‘aleyhi’r-raḥme-

Üsküplidür. Şām kâḍīsı olmışdı. Anda kâḍī iken fevt oldu. Şāhib-fazl hoş-ṭab‘ kimesne idi. Emāsīl-i ‘aşr ve efāzıl-ı dehrde mümtāz ve ehl-i ‘ilm arasında envā‘-ı fażāyıl ile imtiyāz bulmuş selāset-i suḥanda (L28a) ve metānet elfāzda ve ma‘ānī bābında bir vech ile diqqat ü himmet itmişdür ki kâbil-i vaşf degül⁷. Nāzük, rindāne eş‘arı ve bi-bedel güftarı var. Ve cümle-i eş‘arıdan bu birkaç beyt anuñ⁸

¹ ümem] rüzgār Ü₁, nās A, L

² kerem] i‘tibār Ü₁

³ idi] - Ü

⁴ ‘ilme] ‘ilmde Ü, Ü₁

⁵ anuñdur] anuñ eş‘arındandır (ki zikr olunur Ü1) Ü, Ü₁, L, W

⁶ Çelebi] Çelebi Efendi L, - W

⁷ degül] - W

⁸ anuñ ... olunur] anuñdur L, W, anuñ eş‘arındandır Ü₁, W’de şu bilgiler de ilave

eş‘ârındandır ki zıkr olındı¹.

Şi‘r: Zādumuz guşsa vü gam derd ü belā rāhilemüz
Çekilüp Ka‘be-i kuyuña gider kâfilemüz
Geçmişüz tâc u kabâdan oluban ‘ışka esir
Ger şorarsañ bizi Mecnûna çıkar silsilemüz

MEVLÂNÂ ‘ABDÜ’L-‘AZİZ ÇELEBÎ²

Ümm-i Veledoğlınuñ oğlıdur. Monlâ-zâdedür. Mütekdimmîn-i efâzıl-ı ‘Arab kaşâyıdı vü eş‘ârın ki (W45a; A45a) her biri³ dürr-i semîndür hâtırında bi‘l-fi‘lî olup faşih ü belîğ kişidür. Muḳaddemâ kâdîlik (Ü146b) virilüp soñradan şâhib-devletler⁴ gördiler ki bunda haylî kâbiliyyet ve zâtında niçe ehliyyet var. Zâyi‘ olmanuñ vechi yok diyüp getirüp mahrûsa-i Edirne Dârü’l-ḥadis medresesine müderris eyleyüp niçe zamân anda şuğl eyledi. Andan Haleb kâdîlığı⁵ virildi. Garrâ eş‘ârı ve zibâ güftârı var. Muḳaddemâ Mağnisâ kâdîsı iken virdügi ḥucece⁶ yazduğı⁷ manẓûm imzâ budur ki zıkr olınur⁸.

(Ü-200)İmzâ:

هذه حجة مييا نها
آست بالوثوق تاسيسا

صتح عندى فحوبها
لن ترى فى سطور تلبيسا

صار عبدالعزيز كابتها
قاضيا فى ديار مغنيسا

(L28b) MEVLÂNÂ SA‘DÎ ÇELEBÎ

-‘aleyhi’r-raḥme-

Maḳtûl nişâncı Ca‘fer⁹üñ birâderidür¹. Tâcî Beg-oğlı dimekle

edilmiştir: Şâm kâzısı olduğı vaktinbu târîhi didi:

Şehr-i Zî‘l-ḥiccede ‘azmim sefer-i şâm oldı

İstedüm yazmağa târihini aḥşâm oldı (Beyt Ü ve Ü1kenârdadır)

¹ olındı] olınur A, Ü, L, W

² Çelebi] - Ü, L

³ biri] bir L, Ü, Ü1, W

⁴ devletler] devletlüler Ü, W

⁵ kâdîlığı] kâdîlığını Ü, Ü1, W

⁶ ḥucece] hüccetlere Ü, Ü1

⁷ yazduğı ... budur] yazduğı imzâları nazm idüp yazardı ve ol yazduğı imzâlardan biri budur Ü, Ü1

⁸ ki zıkr olınur] - L, W

⁹ Ca‘fer] Ca‘fer Çelebi L

añılur². (A45b) Merhûm Sultân Bâyezîd Amasiyyede Çelebi Sultân (W45b) iken babası defterdâr idi³. Ve kendüsi Semâniyede⁴ müderris olmuş ehl kişi⁵ (Ü₁47a) idi. ‘Arabi vü Pârsî vü Türkî dilde eş‘ârı var. Hayli i‘tibâr u iştihâr ve ehliyyet ile meşhûr ve fazîlet ile zühûr bulmuş fazıl u kâmil kişi⁶ idi. Ve bu matla‘ anuñdur⁷.

Matla‘⁸: Rûz-ı rûşenden nola envâr⁹ olursa şâmumuz
Mihr-i ‘âlem-tâbdan yaqar çerâğı cāmumuz¹⁰

MEVLÂNÂ FAHRÎ ÇELEBÎ -‘aleyhi’r-rahme-

Ece-zâde¹¹ ki Burusa kâdîsı olmuşdı anuñ oğlıdur. Semâniyede¹² müderris iken fevt oldı¹³. Gâyetde kâbil ve ehl-i ma‘rifet fazıl netâyic-i tab‘ı laţif ve vâridât-ı zihni münîf her vech ile mi‘yâr-ı kelâmda sühân-perdâz ve şâhib-fazl arasında mümtâz nâzûk-tab‘ bir hoş yigit idi¹⁴. Ve¹⁵ bu bir iki matla‘ anuñ eş‘ârındandır.

Metâlî¹⁶: Cemâlûñ muşhafın etfâl-i eşk-i çeşmüm iy dil-ber
Okurlar mekteb-i hüsnünde dâyim şu gibi ezber

(A46a) Her dem ol sîm-tenûñ turra-i ‘anber-şikenî
Kıldı dem-beste vü sevdâ-zede müşk-i Hoteni

(W46a) MEVLÂNÂ SÜRURÎ¹⁷

İsmi Muşlihi’d-dîndür. Haccü’l-ḥaremeyndür. Gelibolılıdır. Fazl u kemâl ile ârâste ve ma‘ârif ü fezâyil ile¹⁸ pîrâste üslûb-ı şî‘r

¹ Ca‘ferûñ birâderidür] - Ü

² añılur] ma‘rûfdur L

³ idi] olmuş idi Ü₁

⁴ Semâniyede] Semâniyede ol zamânda yevmî seksen akçe ile Ü₁

⁵ ehl kişi] ehl-i fazl Monlâ Ü

⁶ kişi] kimesne Ü, Ü₁, W

⁷ anuñdur] anuñ eş‘ârındandır L, W, anuñ didügi eş‘ârındandır ki zîkr olunur (ve şerḥ ılınur Ü) Ü, Ü₁

⁸ matla‘] beyt Ü₁

⁹ enver] enver Ü, envâr Ü₁

¹⁰ cāmumuz] cāmımız W

¹¹ zâde] zâdedür L

¹² Semâniyede ... oldı] - Ü, Ü₁

¹³ öldı] fahrî taḥallüş iderdi müderrisindendir Ü, Ü₁, W

¹⁴ yigit idi] yigitdür Ü, W

¹⁵ ve bu ... eş‘ârındandır] eş‘ârındandır L, anuñdur Ü

¹⁶ metâlî] şî‘r L

¹⁷ Sürürî] Sürürî Efendi L, Sürürî Çelebi Ü₁

¹⁸ fezâyil ile] ḥaşâyil ile A, L

(Ü₁47b) ü fenn-i ma‘ānī vü bedī‘ ü beyānı bilmekde bî-nazîr ve cemi‘¹-i umûrda fikr-i şâyib ile Müşteri-tedbîr pür-ma‘rifet ü nîk-
haşlet güşâde-dil kişîdür. (L29a) Mevlânâ ‘Abdu’r-raḥmân-ı Câmî
ve Seyyid Hüseyin-i Ahlâtî mu‘ammâ fenninde yazdıkları risâlelere
şerḥ yazup muḡlaḡ yirlerini ḡall idüp² be-ḡāyet āsân ve müşkil³ maḡal-
lerin açup ‘ayân u beyân itmiş. Çok ‘ilme kâdir ve her fende mâhir.
Güzelce Kâsım⁴ Paşa’nun Galata yaḡasında vâḡi‘ olan medresesine⁵
müderrişdür⁶. Ve bu ebyât anuñdur⁷.

Şi‘r: Germ olup meh yüzüne iñende hemtâlanmasın
Bilsin eksüklüğünü iñende ra‘nâlanmasın

Biz de kullarındanuz ol şāhuñ eydün kim raḡib
Ululanup dil-bere iñende paşalanmasın

(A46b) MEVLÂNÂ EMİRÎ -‘aleyhi’r-raḡme-

Merḡum Sultân Bāyezîd ve Sultân Selîm (W46b) zamânında
naḡibü’l-eşrâf olup Sultân-ı şāhib-kırân ḡazretlerinün zamânında
āḡirete nakl iden Mevlânâ Seyyid Maḡmûddur. Sultân Bāyezîdün
ḡācesî oḡlıdur. ‘İlme meşḡul iken şālāḡa mâyil olup zühd ü taḡvâ
silğine sülûk itdi. Şālāḡiyyet-şi‘ār ü fazîlet-dişār ‘ābid ü zāhid şālāḡ-ı⁸
‘ilm ile mu‘tād (Ü48a) müselmânlar du‘āsından istimdād iderler
müstecābü’d-da‘ve bir ‘azîz idi. Muşāḡabeti şāfā-baḡş ve kelimâtı
revân u dil-keş leḡāfet-i ḡāb‘ı bî-nihāye ve nezāket-i suḡanı bî-ḡāye idi.
Ve bu birkaç beyt Sultân⁹ Bāyezîd vaşfinda mev‘ize üslûbında didüḡi
kaşîdedendür ki taḡrîr¹⁰ olup taḡrîr olındı.

Şi‘r: İki cihānda iki Bāyezîd’e itdi tufeyl
Ḥudâ kılp nazār-ı luḡfa her birin manzûr

(L29b) Birisi ‘ālem-i mā‘nide şöhre-i āfāḡ
Birisi şûret u mā‘nide gün gibi meşḡur

(A47a) Birisi mehbit-i envār-ı feyz-i Rabbānî
Birisi reh-ber-i cumḡur-ı ḡāziyân-ı ḡayûr

¹ cemi‘] cem‘ Ü₁

² ḡall idüp] açup Ü, Ü₁, W

³ müşkil ... itmiş] laḡif ve ḡub itmişdür Ü, Ü₁, W

⁴ Kâsım] - Ü₁

⁵ medresesine] medresesinde Ü, Ü₁, W, medresesine yevmî elli aḡçe ile L

⁶ müderrişdür] müderriş olmuşdür L

⁷ ebyât anuñdur] ebyât anlarındur L, bir iki beyit anuñ eş‘ārındandır Ü, Ü₁, W

⁸ şālāḡ-ı] şālāḡ u A

⁹ sultân] merḡum sultân Ü, Ü₁

¹⁰ taḡrîr ... olındı] taḡrîr olup zikr olındı L, taḡrîr oldu Ü₁, zikr olup taḡrîr olındı W

(W47a) Anuñ fezâyili Hâk fazlı gibi nâ-maḥdūd
Bunuñ ḥaṣâyili Hâk luṭfı gibi nâ-maḥşūr

Bu¹ virdi şer‘ esāsına şıdḳ ile aḥkām
O kıldı zühd diyārını ‘ışḳ ile ma‘mūr

Şemâyili mütenāhî degül çü her birinüñ
Gerek birisine şarf ola mā-hüve’l-maḥdūr

Zihî merāsım-i cūduñ mürebbiyü’l-fuḫalā
Levāyih-ı himemüñ feyz-baḥş-ı ehl-i ḥuzūr

Beyāz-ı ğurre-i esbūñ sevād-ı dergāhuñ
Hâk itdi reşk-i beyāz u sevād-ı dide-i ḥūr

Olur yoluñda iki dillü tîre-hâtır olan
Midād gibi siyah-rū ḳalem gibi meksūr

Ve bu bir iki beyt daḥı anuñ ğazeliyyâtındandır² ki zıkr olunur³.

Şi‘r:(Ü148b) Ben itüñ gibi ḳapuñda yürürem⁴ ḥör u zelîl
Asitānuñda ne bilsün beni âdem şanur il

Sen güneş yüzlü ile da‘vā-yı ḥüsn eylemege
Mülzem oldı ne ḳadar şem‘ getürdiyse delîl

MEVLÂNÂ HAMDÎ⁵
-raḥmetu’llāhi ‘aleyh-

Şeyḫ Aḳ Şemse’d-dînüñ⁶ oğlıdır. ‘İlm sevdāsında olup şeb ü rûz şıḡl üzerine iken babası silkine münselik olup zühd ü şalāḥ ile ziver bulmuş ve faẓl u (A47b) ma‘ārif ile pür-hüner olmuş şāfi-dil pāk-nihād (W47b) kendü ḥālinde eş‘arı ile mu‘tād ḥoş-ṭab‘ eş‘arında ḥaylî leṭāfet ve nazmında çok ḥalāvet var. *Yūsuf u Zeliḥā* hikāyesin ve (L30a) *Leylî vü Mecnūn* kıssasın (Ü21a) nazm itmışdür. Nazmı hemvār ve esāsı⁷ üstüvār ğāyet zibā⁸ itmışdür. Ehl-i zevḳ olanlar *Yūsuf u Zeliḥā* nazmın idenlerde buñdan yeg nazm itmış yokdur diğ-ler. Eş‘arı laṭif ve kendüsi nāzūk zarif faḳr u fāḳa ile faḥr ider derviş

¹ Bu ... ile ma‘mūr] - Ü₁

² anuñ ğazeliyyâtındandır] anların eş‘arındandır L

³ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁴ yürürem] gezerem Ü, Ü₁, W

⁵ Hamdî] Hamdî Çelebi Efendi L

⁶ Şemse’d-dînüñ] Şemse’d-dîn merḥumuñ L

⁷ esāsı] nazmınun esāsı Ü, Ü₁, W

⁸ zibā] zibā ve nihāyet derecede ra‘nā Ü, Ü₁, W

kişi idi. Ve bu ebyât anuñ eş‘ârındandır¹.

Şi‘r: Dervîş-i sâde-dillere dîbâ ‘abâ yiter
Pehlûlarına nakş eşeri bûriyâ yiter

(Ü₁49b) Dervîşe terk ü meskenet ü fakr fahr olur
Dervîşe kanda aḥşam olursa serâ yiter

Dervîşe kâdî hükmi kazâ-yı Hudâ olur
Dervîşe nefis ile savaṣ itmek ğazâ yiter

MEVLÂNÂ LÂMÎ‘Î² -rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Defterdâr ‘Osmân Çelebi oğlıdır. İsmi Maḥmûddur. ‘Ulûm³-ı zâhire sa‘y idüp meşgûl iken Emîr (A48a) Buhârî ḥazretlerine muhibb olup nakş-bendî şülûkine sâlik ‘ilm-i ledûn memâlikine (W48a) mâlik olmak ümidine taṣavvufa meyl eyledi. Şûfiyyûn tarîkına tâlib ve ehlu’llâh mezhebine zâhib olup zühdi şi‘âr ve taḳvâyı dîşâr idindi. Bir vech ile ‘ibâdete mâyl ve zühd ü şalâḥa dil bağlayup tekâ‘üd ihtiyâr itmiş idi. Dünyâ begleri anuñ hizmetine varup yüz sürüp du‘âsın almağa cânlar virürlerdi. Müte‘aḥḥirinde ol aṣl şuret-i şalâḥda zâhid ü ‘âbid az bulunur. Şâhib-faẓl kişi idi. Fahr-ı Cürċânînuñ *Veys ü Râmin* adlu kitâbını tercüme idüp Türkiye döndürmüşdür. Ve *Ferhâd-nâme* ve *Vâmık u ‘Azrâ-nâm* kitâbları nazm idüp ve *Hüsn ü Dil* adlu bir kitâb ki *Şebistân-ı Hayâl* şâhibi Mevlânâ Fettâhî-i Nişâ(Ü₁49b)bûri(L30b) inşâ itmişdür anı daḥı tercüme idüp yazmışdur. ‘İnde’l-inşâf anda çok ma‘ârif ü feẓâyil ḥarc u derc itmişdür ki ḥadd-i (A48b) vaṣfdan birün u efzûndur⁴. Diyâr-ı ‘Acemde Mevlânâ (W48b) ‘Abdu’r-raḥmân-ı Câmî müte‘aḥḥirinde vâkı‘ olduğı gibi diyâr-ı Rûmda daḥı bunlar vâkı‘ olmuşdur. Taṣnîfâtına nihâyet yok ğazeliyyâtı ve eş‘ârı çok. Ve⁵ bu eş‘âr anuñ ebyâtındandır.

Şi‘r⁶: Bir⁷ meh-i pür-mihre çokdan intisâbum var benüm
İşiginde rûz u şeb çok feth-i bâbum var benüm

¹ eş‘ârındandır] eş‘ârındandır ki zikr olındı (olınur Ü) Ü, L

² Lâmi‘î] Lâmi‘î Çelebi L, Ü₁

³ ‘Ulûm] ‘ilm Ü

⁴ efzûndur] efzûndur ve İbret-nâme adlu bir kitâb daḥı dimişdür. El-ḥaḳḳ inen bî-bedel daḥı dimişdür L

⁵ ve bu ... ebyâtındandır] ve bu eş‘âr anlaruñ eş‘âr-ı dürer-bârındandır ki taḥrîr olındı L, ve bu ebyât (anuñ Ü₁, W) (karîḥasından şadır olan Ü, Ü₁) eş‘ârındandır (ki zikr olup taḥrîr olındı Ü) Ü, Ü₁, W

⁶ şi‘r] - Ü

⁷ bir] her A, Ü, Ü₁, W

On sekiz biñ ‘ālemi rüşen kılar her pertevi
‘Arş u kürsiden yüce bir āfitābum var benüm

Mîr Efendi bendesiyem mezhebümdür ħubb-ı Âl
Gayrılarla ne su’ālüm ne cevābum var benüm

(Ü21b) Baña bu devlet iki ‘ālemde besdür Lāmi’î
K‘āsītān-ı naķş-bende intisābum var benüm

TETİMME-İ TABAĞA-İ ÇİHĀRUM

Dördinci tabağa bihiştinde vāki‘ olan mecma‘-ı fużalā ve fırka-ı büleğā ‘azizler ki her biri fazilet (W49a) göğünün güneşi ve belāgat çarĥınıñ sitāre-i mähveşi olup ‘ilm ü ma‘rifet ile dîn ü dünyâyı ma‘mûr ve şer‘at meş‘alesi ile cihān yüzün pür-nûr kılmışlardır. (Ü150a) Medrese-i nüh-kubbe-i çarĥ-ı devvār ve mekteb-ĥāne-i (A49a) sipihr-i ‘ālî-mikdār ders-ĥānesinde cem‘iyyet idüp beyne’l-ĥavāşş ve’l-‘avām ders-i ‘āmmî tamām eyleyüp ba‘zı¹ Ĥaķ emrine vāsıl olup mağfiret ravzasında nûra müstağraķ olduklarınca ervāĥ-ı tayyibelerinden pâdişāh-ı zıllu’llāha² meded ü yārî (L31a) ve ĥāliyā ĥayāt bâğında mevcûd bulınup dergāh-ı felek-mertebet ve bârgāh-ı sipihr-menzilet türābına yüz sürüp du‘ā-yı kıvām-ı salţanat ve senā-yı nizām-ı memleketlerin bi’l-‘aşı ve’l-ibkār evrād u ezkār idindüklerinde ol ĥazretüñ³ gülistānı bâğ-ı salţanatı enhār-ı cüybār-ı nuşret ve būsītān-ı gülbün-i sa‘ādeti (W49b) çeşmesār-ı ebr-i bahār-ı şevket ile ser-sebz ü ĥandān u şādān ola.

Şi‘r⁴: Pâdişāhuñ devlet ü iķbālını pâyende kıl
Āfitāb-ı tal‘atin tâ ĥaşre dek tâbende kıl

Pāye-i kâdrin felekden yüksek eyle yâ İlāh
Bu cihān ĥusrevlerini ĥapusında bende kıl

(Ü150b) TABAĞA-İ PENÇÜM

(A49b) Beşinci tabağa-i bihişte⁵ mensûb olup būsītān-ı faşāĥatde hezār-destān ĥufl-güşā-yı penç-genc ve gülistān-ı belāgatde

¹ ba‘zı] bunların ba‘zı Ü, Ü₁, W

² zıllu’llāha] zıllu’llah ĥazretlerine Ü, Ü₁, L, W

³ ol ĥazretüñ] şulţān-ı selāţin-cihān ĥuzûr-ı şerīflerinde istid‘ā-yı büzürgvārî ve kāmkarî müyesser ü muķadder olup ol ĥazretüñ Ü, Ü₁, W

⁴ şi‘r] rübā‘i Ü, Ü₁, L

⁵ bihişte] tabağa-i bihişte A, tabağa bihiştine L

bülbül-i ğazel-serâ-yı suhan-senc olan¹ ‘azîzlerün zikrindedür ki bu² kemîne anlarun şeref-i müşâhabetleri ile müşerref olup mülâkât itmek müyesser olmayup evşâf-ı hamîde ve ahlâk-ı pesendideleri pîrlerden ve rûzgâr-dîde kimesnelerden semâ‘ ile tevâtüre yitişüp (W49b) taḥrîr ü taṣvîr oldu. *El-‘uhdetü ‘ale’r-râvî*. Ol cümleden biri

MEVLÂNÂ ŞEYḤÎ³ -rahmetu’llahi ‘aleyh-

İsmi Yûsufdur. Şâ‘ir ü⁴ fâzıl ve ḥekîm-i kâmil şî‘ri fazlına nisbet gülîstân-ı feşâḥatdan bir berg-i gül ve nazm-ı latîfî bûsitân-ı belâğatdan bir şâh-ı sünbüldür. Kaşide vü ğazel ve (L31b) meşnevi vü rûbâ‘î ve kıt‘a dimekle mütefennindür. Germiyan memleketinde olurdu. Diyâr-ı ‘Acemde Mevlânâ Seyyid Şerîf-i Cürcânî ḥazretleri ile şerîk olup (A50a) şugl itmişdür. Tabî‘atı tıbbâ mâylî ve ḥikmete kâbil (Ü22a) olup ‘ilm-i tıbbda ziyâde mahâret ve fenn-i ḥikmetde tamâm mümâreset bulup (Ü151a) Ḥakîm Sinân dimekle iştihâr-ı tâmm⁵ ve i’tibâr-ı mâlâ-keâm⁶ bulmuşdı. Nesl-i ‘Osmânda merḥûm Mîr Selmân ḥazretleri ile müşâhib düşüp bunda ṭab‘-ı hoş ve elfâz-ı dil-keş görüp ṭabî‘at-ı şî‘riyye fehm itmegin şî‘re sevk itmiş. Garrâ vü müntehâ ve bu fende bilâ-nazîr kimesnedür. (W50b) Mîr Selmân fevtinden soñra merḥûm Sultân Murâd Ḥan-ı Gâzî *rahmetu’llâhi ‘aleyh* müşâhabet-i şeref⁷-baḥşları ile münasebet idüp anlar daḥı Mevlânâ Şeyḥide ziyâde zekâvet ü feṭânet ve idrâk-i pâk görüp be-geñüp vezîr idinmek murâd idindi. Reşkden müfsid ifsâd idüp ittîfâk nîfâk şüreti ile “*Ḥamşe-i Nizâmî gibi bir kitâb dimege irtikâb eylesin göreñüm ba‘dehu vezîr idesin*” diyü ilkâ vü iğvâ idüp (A50b) Sultân Murâd ḥazretleri daḥı⁸ imtîhân içün şeyḥ-i girâmi Ḥazret-i Nizâmî *Peñç Gencin* Şeyḥi ḥizmetlerine virüp ol daḥı alup içinden *Husrev ü Şîrin* tercümesin ihtiyâr idüp bu bi-bedel ḥûbuñ⁹ eñninden köñne ‘Acem libâsın giderdi. Türki kisvet ve yeñi ḥîl‘at biçüp (Ü151b) ge-yürdi. İnşâf ki bir şîve ile zîb ü zînet ve bir naḳş ile ṭaravet ü leṭâfet virmişdür ki andan artuḳ olmaḳ mutaşavver degül.(W51a)

Meşnevi: ‘Acem ṭonından ol maḥbûbı¹⁰ şoydı
Hemân-dem Rûmî üslûbına koydı

¹ olan] - Ü, Ü₁

² bu] - Ü, Ü₁

³ Şeyḥî] Yusuf Şeyḥî Sinân W

⁴ şâ‘ir ü] şâ‘ir Ü, Ü₁, L, W

⁵ iştihâr-ı tâmm] - Ü, Ü₁, W

⁶ mâlâ-keâm] - Ü, Ü₁, W

⁷ şeref] şafâ Ü, Ü₁

⁸ daḥı] - A, L

⁹ ḥûbuñ] ḥûbuñ ve ğarrâ maḥbûbuñ Ü, Ü₁, W

¹⁰ maḥbûbı] mecnûnı Ü, Ü₁

(L32a) Soyup egninden ol köhne pelâsın
Düzetdi Rûmi atłasdan libâsın

Boyına¹ hil‘at-i hüsnî biçüp râst
Virüp endâm² düzetdi çeb ü râst

Şu resme itdi zînet³ virdi tertîb
Gören cân virüp eyler aña terğîb

Virüp sözden cemâl-i hüsnine tâb
Kemend-i zülf ü haţtın itdi per-tâb⁴

Yüzinden çözdü çıkardı nikâbı⁵
Alup açdı cemâlinden hicâbı⁶

(A51a) Cemâl-i hüsnin irgürdi kemâle
Hemân ‘âlemde ‘ışık olsun cemâle

Bu libâsın bir vech ile ârâyiş-i⁷ hûb ve endâzesin mergûb itmişdür ki şonradan gelen zamâne fâzılları ve devrân⁸ kâmilleri hamse tercümesine çok sa‘y-ı belîğ ve cehd-i bî-dirîğ itmişlerdür. Lakin elfâz u ma‘âni bâbında ve hikâye bastı huşûsında ve câ-be-câ münâsebetle emsâl irâd itmekde Mevlânâ (Ü₁52a) Şeyhî söze bir mertebede selâset ve hikâyeye bir reng ile leţâfet (Ü22b) ü şüret virmişdür ki kimseye müyesser degül belki (W51b) maqdur-ı nev‘-i beşer olmuş degül. El-hâşıl sözi hadd-i i‘câza iletmiş beyne‘l-mevâlî ve‘l-ahâlî kitâbı maqbûl ve eş‘ârî menkûldür. Rivâyetdür⁹ Mevlânâ Şeyhî varup *Hamse-i Nizâmiden Husrev ü Şîrin* kitâbı tercümesine mübâşeret idüp biñ miqdârı¹⁰ beyt yazup çâşniçün Sultân Murâd Han ‘aleyhi‘r-rahmeti ve‘l-gufrân (L32b) hâzretlerine (A51b) iledüp ‘arz itdükde gâyet-i mertebede çeşide ve nihâyet-i derecede pesendide düşüp muķâbeleda vâfir in‘âm u ihsân itmâm¹¹ bulup dönüp yine vaţan-ı ma‘rûf ve mesken-i melûfî olan Germiyan memleketine giderken yolda harâmîler başup elinde olancasın alup kendüsi ölmekden¹² halâş buldı. Varup kendü vâkı‘asına münâsib *Har-nâme-nâm* bir hikâye nazm idüp pâdişâha gönderdi. Ve kendüsi *Husrev ü Şîrin* nazmına meşğûl oldu.

¹ Boyına] boynına Ü, Ü₁, A

² endâmı] endâm A, Ü, L, W

³ itdi zînet] zînet itdi Ü, Ü₁, W

⁴ virüp ... per-tâb] - W

⁵ nikâb] nikâbı A, L

⁶ hicâbın] hicâbı A, L

⁷ ârâyişin] ârâyiş-i Ü₁

⁸ devrân] devrâne Ü₁

⁹ rivâyetdür] rivâyet iderler Ü, rivâyetde Ü₁

¹⁰ miqdârı] miqdâr Ü₁

¹¹ itmâm] tamâm Ü, Ü₁, W

¹² ölümünden] ölmekden A, L

Ve bu birkaç beyt ol *Har-nâmedendür*¹ ki zıkr olındı².

Mesnevi³: Çıkdı Çîn ü Hıtâya âvâze
(Ü₁52b; W52a) K'açdı Rûm içre 'adl dervâze

Zevk içinde cihân meger Şeyhî
Yatur uş miñnet ü belâda dahı

Bahtı rengi yüzi tek ağarmaz
İşi başmaqlayın başa varmaz

Râhat umdukça gördi zañmetler
Devlet isteyü buldı miñnetler

Benem ol ğam yükindeki ħar-ı leng
Guşşalar balçığında vâlih ü deng

(A52a) Ne yüküm bir nefes giderici var
Ne biraz çekmek ile yarıcı var

Ĥar-ı gedâ iken arpaya muhtac
Gözedürem k'urula başuma tâc

Bâtil isteyü ĥağdan ayrıldum
Boynuz umdum kulağdan ayrıldum

İster iken ĥelâlden rûzî
Varın itdüm ĥarâmilere⁴ rûzî

Eger anlara olmaya buyruk
Ah gitdi kulağ ile kuyruk

(L32a) Mevlânâ Şeyhî'nün tâlî'i nâ-müsâ'id ü bahtı nâ-muvâfık
olup *Husrev ü Şirîn*⁵ tamâm itmedin Allâh emrine yitişüp qabri Ger-
miyândadur.

MEVLÂNÂ AHMEDÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

(W52b) Envâ'-ı feżâyil ile ma'rûf ve aşnâf-ı ĥaşâyil ile
mevşûf fâzıl-ı cihân ve kâmil-i devrân *Penç-genc-i Nizâmî*den

¹ Ĥar-nâmedendür] nazm itdüğü Ü, Ü₁, W

² ki zıkr olındı] - Ü, Ü₁, L, W

³ mesnevi] - Ü

⁴ ĥarâmilere] ĥarâmil A, Ü, ĥaramlar Ü₁, W

⁵ Şirini] Şirîn tercemesini Ü, Ü₁

(Ü₁53a) *İskender*(Ü23a)-*nâme* adlu bir kitābı Sultān Mîr Süleymān adına tercüme idüp Türkiye döndürmişdür. Bunca ma‘ārif ü leṭāyif ki ol kitāba derc ü ḥārc eylemişdür degme kimseye müyesser olmamışdur. Ve *Cemşid ü Hurşid* adlu bir kitāb daḥı (A52b) nazm itmişdür. Evet¹ *İskender-nâme*de olan ma‘rifet ü leṭāfet anda yokdur. *İskender-nâme*yi ḡāyet² güzel eylemişdür. Her ḡāh Mîr Süleymān Şeyḥi³ ile müşā‘are itdürüp eş‘ār didürdür idi. Anuñ ibrāmı vü iḡdāmı ile Mevlānā Aḥmedi şugliden ferāḡat ve ‘ulūm-ı mübāḡaşeden berā‘at gösterüp tarīḡden çıkup şī‘re heves idüp buḡūr-ı nazma dest-res buldı. “*Eger eyle değülmiseydi* (W53a) *Monlā Sā‘de’d-dīn ve Seyyid Şerīf hazretleri gibi bir monlā olurdu*” diyü rivāyet iderler. Ve bu birkaç beyt *İskender-nâmedendür*⁴ ki Monlā Aḥmedi bunuñla mübāhat ider.

Meşnevi⁵: Şükr kim bir defter-i gevher-nizām
Böyle hoş tertib ile buldı nizām

(Ü₁53b) Haḡḡa minnet kim bu silk-i gevheri
Tuḡfe itdüm aña k‘oldur cevheri

İşbu resme dürc-i pür⁶-naḡş u nigār
Çin içinde yazamaz gevher-nigār

(L33b) Lafzı⁷ zībā vü ‘ibārātı laṭīf
Nazmı mevzūn u işārātı şerīf

(A53a) Bir gülistāndur açılmış gülleri
Tāze olmuş lāle vü sünbülleri

Derc-i ḡikmetde leb-ā-leb ṭoludur
Dürc-i ma‘nidür ḡamu faḡlında pür

Her birin bir nesneye kıldum meşel
Tā ki sözümde bulunmaya ḡalel

Bundan öñdin niçe söz söylediler
Dürlü destānlar beyān eylediler

Ḳıl tefahḡuş ḡamusın öñden şoña

¹ lakin] evet A, Ü₁

² ḡāyet] - Ü, Ü₁, W

³ Şeyḥi] herḡāh Mevlānā Şeyḥi L, nihāyet-i derecede ‘ayyāş ve ḡāyet-i mertebede evbāş olmaḡın her-ḡāh Mevlānā Şeyḥi Ü, Ü₁, W

⁴ İskender-nâmedendür ki Monlā Aḥmedi bunuñla] İskender-nâme ebyātındandır ki Mollā Aḥmedi bu ebyātla Ü, Ü₁, W

⁵ meşnevi] şī‘r Ü₁

⁶ pür] - Ü

⁷ lafzı] luṭfu A

Hîç birini gör ki beñzer mi buña

Buña inşâf ile kılsañ nazar
Göresin kim nicedür silk-i güher

(W53b) Eş'arı vâfir ve ğazeliyyâtı mütekâşir beyne'n-nâs
dîvânı meşhûr ve ebyâtı mezkûrdur.

MEVLÂNÂ ŞEYHOĞLI

- 'aleyhi'r-raḥme-

Merhûm Şeyhînüñ birâder-zâdesidür. Germiyanoglınuñ huzûrında olup nişâncılık¹ ve defterdârlık hizmetin iderdi. Tertib üzre 'ulûmı görmiş (Ü₁54a) fâzıl u kâmil taşavvufa mâyl kimesnedür. Çok eş'arı ve mev'ize (Ü23b) üslûbında vâfir kaşideleri var. Ve bu ebyât anuñ mev'ize tarzında vâkı' olan râ'iyye (A53b) adlu kaşidesindendür².

Şi'r³: Çün gönüldür ḥazîne-i esrâr
Taleb it ol ḥazineyi ey yâr

Sîneñi rûşen eyle yoklukdan
Ki saña rûşen ola her ne ki var

(L34a) Devlet iklîmine 'azîmet için
Himmet atına fikri eyle sūvâr

Yâr iden i'tikâduñ u fikrûñ
Ki yoluñdan ayırmaya deyyâr

Niçe bir hezl ü niçe bir kengel
Niçe bir levḥ ü niçe lu'b u kımâr⁴

(W54a) Niçe bir sâz u niçe bir âvâz
Niçe bir ır u niçe bir eş'âr

Niçe her sâ'at esrûk ü bengî
Niçe her lahza deng ü köhne ḥumâr

Her dem âşüfte her zamân bî-ḥûd
Her gice mürde her seḥer murdâr

'Âlem içinde bu ise dirlik

¹ nişâncılık ve defterdârlık] defterdârlık ve nişâncılık L

² kaşidesindendür] kaşidesindendür ki zıkr olunur Ü, W

³ şi'r] mev'ize L, 'an kaşide Ü, min kaşide W

⁴ Niçe bir ... kımâr] - Ü

Ölmek andan saña yeg ola hezâr

Ve meşneviye çok kûşîş itmişdür. Merhûm Sultân Yıldırım Bâyezîd adına *Hûrşîd ü Feraḥşâd* adlı kitabı nazm itdi. İçinde niçe ma'âni-i bedî' ve leṭâyif-i meni' cem' eyleyüp (Ü₁54b) yazup beyân (A54a) u 'ayân eylemiş. Kitâbı her vech ile maḳbûl u mergûb ve eş'ârî her cihetle¹ ḡarrâ vü maḥbûbdur. Mevlânâ Şeyhî'nün vefâtından soñra *Husrev ü Şirîni* itmâma yitişdürüp beyâza bu çıkarmışdur. Şeyhî sözlerinden fark olmaz. Hakkû'l-inşâf gâyet hûb eylemişdür.

MEVLÂNÂ AHMED-İ DÂ'Î -rahmetu'llâhi 'aleyh-

İsmi Ahmeddür. Bu daḡı Sultân Mir² Süleymân şa'irlerindendir. Hoş-(W54b)tab' sühen-dân rind ü nâzûk laṭîf ve çerb-zebân zarîf bu fennüñ kâmilî bu 'ilmüñ kāyılı olup ehl-i 'ilm kısmındandır³. (L34b) Kādîlık itmiş kişidür. Mesnevî vü kaşâyid ve ḡazeliyyât demekde mâhir ve her nev' ḡüftârî vü eş'ârî vâfir şâhib-divân. Divânı müte'arif ve diyâr-ı Rûmda her taraf ebyâtı⁴ toptolidür. Ve Mir Süleymân ismine⁵ *Çeng-nâme* nâm bir kitâb yazmışdur. Anda çok emsâl-i 'acâyib ve leṭâyif-i ḡarâyib derc (A54b) eylemişdür. Ve bundan ḡayrı 'ilm-i inşâyâ müte'allîk bir *Teressül* cem' idüp halk mâ-beyninde gerek olan (Ü₁55a) mükâtebât ve her şahsuñ mertebesine göre kendü dâyiresine⁶ lâayîk mürâselât ü berevât ta'rif ü zemm ise (Ü24a) elḳâb zîkr eyleyüp yazup tedvîn itmiş. Tâife-i küttâb ol teressülü yanlarında şaḳlarlar. Maşlahatları yâḳi' oldukça andan istifâdelenürler. Ve kitâbete şürû' iden mübtedilere ta'lîm idüp üslûb-ı inşâyı andan gösterürler. (W55a) 'Avâm u ḡavâşş arasında mergûb ve ehl-i ḳalem tâ'ifesi katında maṭlûbdur. 'Arabî ve Parsî ve Türki dilde eş'ârî var. Fâzıl u kâmil tamâm iştiḥâr bulmuş kimesnedür. Ve kendü ihtirâ'âtından bu ḡazel anuñdur. Bu tarzda⁷ vilâyet-i Rûmda kimse şî'r dimemişdür. Ol didügi⁸ ḡazel budur ki zîkr olunur⁹.

Şî'r:(A55a) Eyâ hûrşîd-i meh-peyker cemâlün Müşteri-manzar
Ne manzar manzar-ı tâlî' ne tâlî' tâlî'-i enver

¹ cihetle] tarîḳle Ü, Ü₁, W

² Mir] emir L

³ kısmındandır] kısmından Ü₁, kısmından her fenden ḡaberdâr Ü, W

⁴ ebyâtı] eş'ârî A, Ü, W

⁵ Ve Mir Süleymân ismine] ve Sultân Emîr Süleymân adına L

⁶ dâyiresine] dâyiresinde Ü₁

⁷ bu tarzda] işbu üslûbda Ü, Ü₁, W

⁸ didügi] - Ü, Ü₁, L

⁹ ki zîkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

Yüzüñdür âyet-i rahmet özüñdür mazhar-ı kudret
Ne kudret kudret-i şâni' ne şâni' şâni'-i ekber

Süleymân sîreti sende Sikender şüreti sende
Ne şüret şüret-i Yûsuf ne Yûsuf Yûsuf-ı server

(L35a) Felek şatrancını ütdüñ sa'âdet mülkini tutduñ
Ne millet milket-i devlet ne devlet devlet-i kayşer

(Ü155b) Kapañda kullaruñ bi-had velî kemter kuluñ Aḥmed
Ne Aḥmed Aḥmed-i Dâ'i ne dâ'i dâ'i-i çâker

(W55b) MEVLÂNÂ ŞİRÂZÎ
-‘aleyhi’r-rahme-

Meşâyıhdan ‘add olunur. Zihni pāk ve tabî‘atı çālāk sözi nāzūk ü mevzûn ve eş‘arı mānend-i dürr-i meknûn elfāzı rûşen ve edāsı müs-tahsen hoş-âyende bi-bedel nazmı garrâ ve gâzelleri güzel. Bunuñ eş‘arında olan selâset ve elfāz-ı nazmında silk olan leṭâfet degme şâ‘irin şi‘rinde yok. Ve cümle-i gâzellerinden işbu bir gâzeline gâyet çok nazireler dimişlerdür. Dinilen eş‘aruñ biri daḥı buña nazır ol-mamışdır. Bu¹ gâzel anuñ ser-âmed gâzelidür.

Şi‘r:(A55b) ‘Îzârında haṭı mektûb-ı cāndur
Maḥabbet-nāme-i āḥir-zamāndur

Boyuñuñ gölgesi düşdügi yirler
Kamu ucdan uca serv-i revāndur

Kendüsi fâzıl ve taşavvufa māyil sözleri var. Meşâyıḥ ‘ilminden *Gülşen-i Râz* adlu bir yarar kitâb yazup içinde ma‘ârif-i ḥakāyık ve leṭâyif-i dakāyık cem‘ eyleyüp niçe taşarrufât u ihtirâ‘ât idüp ḥaylî ma‘âni derc (Ü156a) eylemiş vilâyeti zâhir olmuş şāḥib-vilâyetdür.

MEVLÂNÂ HÜMÂMÎ
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

İznîklidür. Ehl-i ‘ilm kısmındandır. Elfāzı pāk ve kendüsi ḥüb-idrāk şāḥib(L35b)-fâzilet ve kemāl eyesi pür-ma‘rifet nazmı laṭif ü maşnû‘ ve eş‘arı nefis u matbû‘ sözinde ziyâde selâset ve nazmında çok leṭâfet ü ḥâlet var. (Ü24b) Edāsı rengin ve gâzeliyyâtı şîrin. Ve *Sî-nāme* adlu bir kitâbı var. Otuz nāmedür. Firāk-nāmelerdür. Gâyet eyü düşmüş² (A56a) cā-be-cā münâsebetle garrâ gâzeller irâd idüp

¹ Bu gâzel ... gâzelidür] bu gâzel anlaruñ ser-âmed gâzellerindendir L, ve bu ebyât ol gâzeldendir Ü1, - Ü2, W

² düşmüşdür] düşmüş A, Ü

yazmışdur¹. Ve² bu ebyât ol *Sî-nâmedendür*.

Şi‘r³: Cân cemâlünü senün cümle nazardan güniler
Görmesin diyü cemâlünü başardan güniler

Dilemez gölgeñi kim yanuña düşe yüriye
Bu gönül seni dağı gör ki nelerden güniler

‘ATÂYİ ÇELEBİ⁴ -‘aleyhi’r-raḥme-

Babası Sultân Murâd Ġâzîñün vezîr-i müşîri olmuşdur⁵. Hâcî ‘İvâz Paşa dimekle ma‘rûf u mevşûfdur. Maḥrûsa-i Edirne Deliklü Kaya-nâm mevzi‘de⁶ bir kuyı (Ü₁56b) kazup⁷ Tunca şuyından ol kuyıya (W56b) şu getirüp dölâb ile şuyı çeküp Edirne şehrîñün içine tevzi‘ idüp yir yir çeşmeler bünyâd itse gerek idi. Ol kuyıya şu çıkmak mümkün⁸ olmadı. Ol işden ferâğat idüp ol etrâfda olan maḥalle halkı ol zamândan berü o kuyıya mezbele dökerler. Hâcî ‘İvâz⁹ hayrı dimekle meşhûr olup halk içinde darb-ı (A56b) meşel olmuşdur. Kendüsi ġâyet hoş-tab‘ nâzûk yigit¹⁰ ġarra ġazelleri ve ra‘nâ eş‘ârı var. (L36a) Memleket-i Rûmda Türki ġazelde emsâl irâd itmegi evvel ol eylemişdür. Bu bâbda muḥterî‘ ve her fenne mütetebbi‘dür. Nihâyet derecede maḥbûb-ı zamân ve bi-bedel nev-cüvân yigit idi¹¹. Sultân Murâd ḥalvet-i ḥaşşına alup muşâḥib idinmek murâd idinmişler râzî olmayup bu beyt sebebi ile kendüyi ol müzâyaḡadan ḥalâş itmiş.

Beyt¹²: ‘Adline şıġınurdı zulm-ı zamânen¹³
Şimdi güci ‘Atâyiye sultân ider diriġ

(W57a) Ve bu beyt-i maḡta‘ dağı¹⁴ anuñ eş‘ârındandır¹⁵. (Ü₁57a)

¹ yazmışdur] yazmış W

² Ve bu ... nâmedendür] zıkr olan ebyât ol kitâb ġazeliyyâtındandır Ü₁, ve bu ebyât andandır Ü, W

³ şi‘r] - W

⁴ ‘Atâyi] ‘Atâyi Çelebi A

⁵ olmuşdur] olmuş A

⁶ mevzi‘de] mevzi‘ üstünde Ü, W, üstünde Ü₁

⁷ kazdurup] kazup A

⁸ mümkün] müyesser Ü, Ü₁, W

⁹ ‘İvâz] ‘İvâz Paşâ L

¹⁰ yigit] yigit idi Ü

¹¹ idi] imiş L

¹² beyt] şi‘r Ü, - Ü₁

¹³ zamânen] zamândan Ü, W

¹⁴ dağı] - Ü₁

¹⁵ eş‘ârındandır] eş‘âr-ı dürer-bârındandır ki taḥrîr olındı L, eş‘ârındandır ki zıkr olınur Ü₁

Beyt¹: Göz ucından nidelüm yandı ‘Aṭâyî dil ü cân
Bu meşeldür ki yanar kırî² katında niçe yaş

MEVLÂNÂ ŞEMSÎ
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Sultân Murâd şâ’irlerindendir. İclâs-ı ‘âliyelerine nedîm ve halvet-i hâşşalarına mukîm olup kavâ’id-i şî’ri hûb ve fûnûn-ı ulûmı mergûb taḥşîl (A57a) itmiş³ hizmet-i mülâzemet-i pâdişâh ile ‘ömri âhire yitişüp sarây-ı gurûrdan bakâ-yı sürûra rihlet itdi. Ve bu⁴ ebyât anuñ eş’ârındandır ki zîkr olunur⁵.

Şî’r⁶: İy isteyen ‘ışka nişân derd ‘âşıkun bürhânıdır⁷
Kâfir dimeñ ‘âşıqlara kim ‘ışk anuñ imânıdır

(Ü25a) Bilmedi bilmez derdümi bi’-derd olanlar bilmesün
Eyyûbe derdi neylesün kim derd anuñ dermânıdır

MEVLÂNÂ HASSÂN
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Bu daḥı Sultân Murâd şâ’irlerindendir. (W57b) Üslûb-ı nazm-ı gâzelde müselleme ve kâ’ide-i eş’ârda müstahkem faşih u belîğ kimesne olup tettebbu’-ı (L36b) kaşâyid ü gâzeliyyât ve mûmâreset-i münşe’ât u mükâtebât itmişdür. Gâzelde bi-bedel ve her cins nazımda mükemmel. (Ü157b) Güzel ebyâtı çok ve garrâ muntehâ gâzeliyyatı artuḥdur. Sultân Murâd Han ‘aleyhi’r-rahmeti ve’l-gufrân mülâzemetinde müddet-i ‘ömri⁸ nihâyet ve va’de-i rûzgârı gâyet bulup dünyâdan âhirete naḳl itdi⁹. Ve bu maṭla’ anuñdur¹⁰.

Maṭla’¹¹:(A57b) Bugün¹² iy dil nigâra hem-demsin
Ḥamdüli’llâh ki şâd u ḥurremsin

¹ beyt] maḳṭa’ L, neyt-i maḳṭa’ Ü₁

² kırî] kırısı A

³ itmiş] iştmişdür Ü₁

⁴ bu] - Ü

⁵ ki zîkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁶ şî’r] - W

⁷ bürhânıdır] dermânıdır A

⁸ ‘ömri] ‘ömr Ü₁

⁹ eyledi] itdi A

¹⁰ anuñdur] anuñ eş’ârındandır Ü, Ü₁, L, W

¹¹ maṭla’] ḥüsn-i maṭla’ Ü₁, şî’r W

¹² yine] bugün L

ŞĀFĪ¹

-rahmetu'llāhi 'aleyh-

Bursavidür. Üstād-ı nakkâş idi. Resm idüp nakş² itdükde Erjeng anuñ nakşına hayrân ve Mânî-i Çîn taşvîrinde ser-gerdân olurdı. Kaşâyidi laţif ü dil-pezir ve gazeliyyâtı hoş-âyende vü bi-nazir divânı meşhûr ve ebyâtı ehl arasında (W58a) mezkûrdur. Sultân Murâd hazretlerinin muşâhabet-i³ nefislerine enis ve meclis-i şeriflerine celis olup müvâneset kesb itmişdi. Pâdişâh hizmetine kadim ü hem-dem nedim olan⁴ şâ'irlerden⁵ ba'zı reşk idüp cevfi dimâğlarına hıkd u hased hulûl ve hâtır-ı kine-güzârlarına kibr ü nifâk yol bulup âsitâne-i sa'âdetinden⁶ (Ü58a) dūr ve hizmet-i muşâhabetinden⁷ mehcūr itmek içün küfr söyledi diyü bir şüret ile (A58a) telbis-i iblis idüp habs itdürmişler. Bir nice gün habsde yatup ol zamânda kâzî-'âşker olan Monlâ⁸ Veliyyü'd-dîn adına bir kaşide diyüp gönderüp ol kaşide-de 'arz-ı hâl (L37a) eyleyüp Monlâ Veliyyü'd-dîn ahvâle vâkıf ve esrâra kâşif olup mihr ü eşfâk gösterüp habsden ıtlâk eylemiş ve bu ebyât ol kaşidedendür⁹.

Şi'r¹⁰: Kâr-ı bahtum kim perişândur bugün
(W58b) Rahmetünden nola ger bulsa nizâm

Mâh-ı 'ıyşumdan kaçan kaç' ola miğ
Murğ-ı bahtumdan nice dūr ola dâm

Bükdi serv-i kaddümi belden belâ
Tutdı mâh-ı devletüm gamdan gamâm

Her ne bed fi'l itdüm ise 'âkıbet
Aldı benden tâli'-i bed intikâm
(Ü25b) Gâh âteşveş yirüm bisyâr çub
Gâh habs oldu baña cây u maqâm

Sâye-perver nâzûk-mizâc zindân havâsına mütehammil olmayup
çıkdığı¹¹ gibi birkaç günden sonra mizâcî münharif olup (A58b) vü-

¹ Şâfi] Mevlânâ Şâfi A

² nakş] nakşın Ü₁

³ muşâhabet-i ... enis] muşâhib-i enislerine nefis Ü₁

⁴ olan] - Ü₁

⁵ şâ'irlerden] şâ'irlerinden Ü₁

⁶ sa'âdetinden] sa'âdetlerinden Ü₁

⁷ muşâhabetinden] muşâhabetlerinden Ü₁

⁸ Monlâ] Mevlânâ L

⁹ kaşidedendür] kaşidedendür ki zikr olunur Ü₁

¹⁰ şi'r] - Ü₁

¹¹ çıkdığı] habsden çıkdığı Ü₁

cūd-ı şerîfine¹ (Ü₁58b) ecel ‘inân-ı mevti mün‘atıf kılup Allâh emrine vardı. Mezârı Êdirnededür. Ve bu bir² iki beyt anuñ eş‘arındandır³ ki zikr olunur.

Şi‘r⁴: Va‘desine⁵ ol cefākāruñ nice aldanmayam
Kim yemin ile zemin ü āsumānı ditredür

Nālemi⁶ zülfüñ ucından gūş idersen tañ degül
Fethi var cidd ile her kim hālka-i der depredür

Gönlüñi cānā cefādan āh kim döndürmedüñ
Yaşum anuñ⁷ gibi seyl oldı ki mermer depredür

(W59a) ŽA‘İFİ
-rahmetul’lāhi ‘aleyh-

İsmi Mehemmeddür. Vaṭanı⁸ Gelibolıdır⁹. Hūb eş‘arı ve latîf ebyâtı¹⁰ var. Merhūm Sultān Murāduñ itdügi gazāları nazm idüp kitāb eyledi. Fi‘l-vāki‘ ra‘nā nazm itmiş şāhib-ma‘rifet ve kemāl ıssı ehl-i hāḳikat kimesnedür. Bu (L37b; Ü₁59a) birkaç beyt¹¹ anuñdur¹².

Beyt: Ža‘ifī saña bu ma‘nī ne yüzden hāşıl olmışdur
Meger maḳşūduñı bulduñ hāḳikat cümle eşyādan

Ve¹³ bu ebyāt daḫı anuñ meşhūr olan eş‘arındandır.

Şi‘r¹⁴: İy bād-ı şabā lutf idüp ol hāna¹⁵ haber vir
Bu ben ḳulınuñ hālını sultāna haber vir

¹ şerîfine] nāzūk Ü₁.

² bir iki beyt] beyt Ü, W, ebyāt Ü

³ eş‘arındandır ki zikr olunur] eş‘arındandır Ü₁, L, W, anuñdur Ü

⁴ şi‘r] beyt Ü, Ü₁, L

⁵ Va‘desine ... āsumānı ditredür] - Ü, Ü₁, W, L’de kenarda: “maṭla‘ı budur kim

Āteş-i leb gerçi endām u cānı ditredür

Benüm āhumdur ki şüh-ı cihānı ditredür”

⁶ Nālemi ... der depredür] - A, W

⁷ anuñ] anuñ anuñ A, āhuñ Ü₁

⁸ vaṭanı] kadīmi Ü, Ü₁, W

⁹ Gelibolıdır] Gelibolılıdır Ü, Ü₁, W

¹⁰ ebyâtı] güftarı Ü₁

¹¹ birkaç beyt] beyt Ü, W, ebyāt Ü₁

¹² anuñdur] anuñ eş‘arındandır Ü, Ü₁, L, W

¹³ Ve bu ... eş‘arındandır] - Ü, ehl-i taşavvufa māl kimesnedür. Taşavvufdan bir risāle yazmışdur. Anda çok ma‘ārif beyān eylemiş kişidür. Ve bu beyt anuñ sūfiliğine delālet eder beytdür Ü₁ (yukarıdaki beyitler yer deḡiştirmiştir)

¹⁴ şi‘r] beyt A

¹⁵ hāna] cāna A

(A59a) Hem¹ mürçeleyin olduğımı hâke berâber
Ol tahtı yüce bahtı Süleymâna haber vir

EZHERÎ

-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Bu dahı şu'arâ-yı mütekkaddimindendir ki kendüsi zarîf ve eş'ârı latîf ve kendü zamânında (W59b) üstâd ve dervîş-nihâd ehl-i dil ve kâmil kimesnedür. Ve² ahvâli vü keyfiyyeti eş'ârından ma'lûmdur. Ve³ bu ebyât dahı anuñdur.

Şi'r: Fırşat elde var iken vakti ganimet bilelüm
'Ömrümüz hâşılını mihr ü maḥabbet bilelüm

Her 'azîzüñ ayağı tozına yüz süriyelüm⁴
Ger kabûl ide anı bir ulu devlet bilelüm

NÜCŪMÎ

-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Babası müneccim olmağın Nücûmî taḥalluş itmişdür. Kendüsi dahı 'ilm-i nücûmı hûb bilürdi. Eş'ârı hoş-âyende ve gâzeliyyâtı pe-sendide üslûb-ı gâzelde mâhir ve şanâyî-i şi're kâdir kimesnedür. Ve bu zü'l-kâfiyeteyn olan şi'r anuñ⁵ eş'ârındandır.

Şi'r: Mihr-i vaḥdetden yüzünde maṭla'-ı envâr var
Cân aña ḥayrân olupdur gerdiş-i devvâr var

(A59b) 'Işkına⁶ Mañşûr olaldan bu dil-i şûridemüz
Oldı cân boynına zülfüñ iy büt-i dildâr dâr

(Ü59b) BABA NEDİMÎ

-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Şâhib-kisve dervîşdür. Sultân Hâcî Bektaş rahmetu'llâhi 'aleyh (W60a) kisvesin çekerdı. 'İlm-i remlde meşhûr ve üslûb-ı şi'rde ma'mûr (L38a) tarz-ı gâzelde mergûb kâ'ide-i nazmı (Ü26a) hûb

¹ hem] ben Ü₁, W

² ve ahvâli] ve ahvâli ve keyfiyyeti A

³ ve bu ... anuñdur] - Ü, Ü₁, L, W

⁴ yüz süriyelüm] yüz sürelüm Ü₁

⁵ anuñ] anuñ meşhûr L

⁶ 'Işkına] 'ışka A, Ü

bilür¹ muşâhabeti latîf bî-mânend ve her nesneden fâriğ lâ'ubâlî derdmend kimesne idi. Ve bu ebyât anuñ eş'arındandır ki zîkr olunur².

Şi'r: Felegüñ yazdı çaķ burûcında
Ki dönem ben daķı bir ucında

Çünkü³ bir oldı esfel ü a'lâ
Ehl-i dil ķaldılar 'urûcında

Ne zekâtına idem tama' mālûñ
Ne namâzında ne orucında

MEVLÂNÂ MELÎHÎ -rahmetu'llâhi 'aleyh-

Ehl-i 'ilmdendür. 'Ulûm-ı zâhirîde cidd ü cehd-i bî-hadd ü vâfir ve sa'y-ı medid-i bî-'add ü mütevâtir idüp kendüsi belîğ ü faşih ve eş'arı latîf ü melîh fâzıl u kâmil güftârı⁴ nâzûk ü şîrin ve ğazeliyyâtı (A60a) dil-pezir ü rengin kimesnedür. Fenn-i bedî' ü beyân⁵ 'azimü'l-kâdr ve refî'ü'l-mekân olmağın 'ilm-i şî're bir vech ile mümâreset ve bir (Ü₁60a) şûret ile rağbet gösterüp tettebbu'-ı 'ilm-i şî'r itmişdür ki kendü zamânında olan cümle-i şu'arâdan (W60b) fenn-i şî'rde bî-mânend ve üslûb-ı ma'ânîde ser-âmed olup Monlâ⁶ Veliyyü'd-dinoğlı⁷ Ahmed Paşanuñ⁸ şî'rde üstâdı vü pişvâsıdır. Ve bu ebyât anuñ eş'arındandır⁹.

Şi'r: Micmer görüben sūzumı içi oda yandı
Sem' ağladuğum gördi yaşı ķana boyandı

Öpüp lebüñi zülfüñe el urup uzandı
Güyâ ki hayât âbın içüp 'ömrüm uzandı

Merhûm Sultân Mehemmed Ğâzî ile muşâhabet itmişdür. Ni-hâyet-i derecede 'ayyâş ve ğâyet (L38b) mertebede evbâş olduğı eclden pâdişâh hizmetinden dūr ve âsitâne-i sa'âdetinden mehcūr dü-şüp felâket ile fevt olup Hâķ emrine vâşıl oldu. Rivâyet¹⁰ (A60b)

¹ hûb bilür] maħbûb bilürdi Ü₁

² ki zîkr olunur] - Ü, L, W

³ Çünkü ... 'urûcında] - A

⁴ güftârı] eş'arı A, W

⁵ beyânda] beyân A, Ü, W

⁶ Monlâ] Mevlânâ L

⁷ oğlı] zâde L

⁸ Paşanuñ] Paşa merhûmuñ L

⁹ anuñ eş'arındandır] anuñ eş'arındandır ki zîkr olunup taħrîr olundu Ü₁, anuñ meş-hûr olan ğazeliyyâtındandır W

¹⁰ rivâyet] latîf-i rivâyet Ü, W

iderler ki¹ merhūm Sultān Mehemmedūñ buña haylī nazarı² olup bu-
nuñla tenhā muşāhabetden maḥzūz olmış. Aşlā bir laḥzā ayık
bulınmaz imiş. Aḥirü'l-emr bir gün incinüp şarāba yasağ idüp
ısmarlamış “*mest bulduḡuñuzda baña getirün*”. İttifak bir gün mest
(Ü₁69b) buldılar. Pādişāh huzūrına iletdiler. “*Niçün içdün*” diyü
su’āl itdi³. Yemin idüp “*içmedüm*” diyü cevāb virdi. “*Sen ḥōd bi’l-fi’l
mestsin niçün yemin idersin*” dinilecek⁴ pādişāh-ı ‘ālem-penāh
korkısından şarābı ḥokna itdürdüm didi⁵. Cevābı bu oldu. Sultān
Mehemmed daḥı⁶ bu söz sebebi ile⁷ günāhın ‘afv itdi. (Ü26b) Ayruk
yanına getürmedi.

Ve⁸ bu kıt’a Mevlānā Meliḥinūñ şıfat-ı meyde olan
eş’arındandır.

Kıt’a: Bu Meliḥi iki ‘aşā götürür
Biri rûḥānī biri cismānī
Ol ki cismānidür ağaçdandır
Ol ki rûḥānī la’l-i rümmānī⁹

(A61a) MEVLĀNĀ¹⁰ ŞEYḤ RÜŞENİ -rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Aydın ilindendür. Rüşeni maḥlaş dimege daḥı bā’iş oldur. Ḥal-
vetiler zümresinden olup¹¹ ḥalvetilerün ser-ḥalkası olan şeyḥ Monlā
‘Alinūñ¹² birāderidür. Lā’ubālī¹³ ‘āleminde Monlā Meliḥi ile (L39a)
şeb ü rüz bir yirde bile olup bilece şuḡl iderler imiş¹⁴. Bunların birbi-
riyle olan laṭife(W61b)leri çok ve evşāfa gelmez şakifelerine nihāyet
yok¹⁵. (Ü₁61a) İl içinde bu ikisinün¹⁶ aḥvālī ma’lūm u mefhūmdur.
Rüşeni¹⁷ diyār-ı ‘Aceme çıkup Şeyḥ Seyyid Yahyā hizmetine¹⁸ yitişüp
anda müddet-i medid ve rüzgār-ı ba’id ile riyāzet çeküp şeyḥün¹⁹ ter-

¹ ki] - Ü, Ü₁, W

² nazarı] meyli Ü, Ü₁, W

³ itdi] itdükde Ü₁

⁴ dinilecek] diyicek Ü₁

⁵ didi] didi cevābı bu oldu A, W, diyü cevābı buldı Ü

⁶ daḥı] - Ü₁

⁷ söz sebebi ile] sözle Ü, Ü₁, W

⁸ ve bu kıt’a ... eş’arındandır] ve sıfat-ı meyde bu kıt’a anuñdur Ü₁, L, W

⁹ rümmānī] rümmānidür Ü, Ü₁

¹⁰ Mevlānā] - Ü

¹¹ olup] - L

¹² Şeyḥ Monlā ‘Alinūñ] Mevlānā ‘Alā’a’d-dinūñ L

¹³ Lā’ubālīlik] lā’ubālī A

¹⁴ iderler imiş] itmişlerdür A

¹⁵ yok] yoktur Ü₁

¹⁶ ikisinün] ikinün A

¹⁷ Rüşeni] Mevlānā Rüşeni A, W

¹⁸ Yahyā hizmeti] Yahyā Ü₁

¹⁹ şeyḥün] şeyḥinūñ Ü₁

biyetlerine mukârin olup âyîne-i tabi'âtı mücellâ ve mir'ât-ı kalbî muşaffâ olup âhîr 'inâyet-i Şubhânî mu'in ve hidâyet-i Rabbânî qarîn düşüp şâhib-hâneçâh şeyh oldu.

Beyt:

یک ذرّہ عنایت الہی

بہتر ز ہزار پادشاہی

(A61b) Niçe biñ mürîde vü muhibbe kâdir olup kendü mürabba'larından beşyüz nefer miqdârı şâhib-seccâde halîfeleri var. Cümleden biri diyâr-ı Mısrda olan Şeyh İbrâhimdür¹ ki Gülşenî taḥalluş itmişdür². Şeyh Rüşenî 'ulûm-ı 'Arabıyyeyi bi't-tamâm tertib üzre görüp eş'arı meşhûr-ı 'âlem olup taşavvufa mâyl ilâhî sözleri vâfir ve kendüsi kesr-i nefis ü hâtır itmek için zemm tarîkı ile kendüye bir kaşide (W62a) dimişdür. Anda latîfe yüzinden nice ma'ânî cem' itmişdür. Diyâr-ı Rûmda ol kaşideye kimse cevâb dimemişdür. (Ü161b) Ve mev'ize üslûbında bir terci' kaşidesi daḥı var. Anda çok ḥakâyık u dakâyık ve niçe ma'ârif cem' idüp söylemişdür³. Ve ol terci'ün bendi⁴ budur ki⁵ zîkr olunur⁶.

Bend-i terci'⁷: Tınma gözet bakma çerer püşma hîç
Rind-i cihân ol yûri tûkınma gîç

(A62a) Vaṭan-ı aşlısı Aydın ili kazâsında Yeñiceköydendür⁸. Bu beyti ol münâsebetle dimişdür ki zîkr olunur⁹.

Beyt: Şorarsañ tuhfesi Mısrûñ şekerdür
(Ü27a) Velî Aydın ilinûn Rüşenidür

Tebrîzde civâr-ı Ḥaḳda tavaṭṭun idüp Allâh rahmetine¹⁰ vâşıl oldı. Rahmeten vâsi'aten.

MEVLÂNÂ ḤALÎLÎ

-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Aşlda diyâr-ı şarkdan gelüp Anadolı cānibinde olan İznîk-nām şehrde şuḡl idüp ol yirde bir maḥbûb ile münâsebet idüp iştîyâḳ ḥâme-

¹ İbrâhimdür] İbrâhim ḥazretleridür L

² itmişdür] itmişlerdür L

³ söylemişdür] söyleşmişdür A

⁴ bendi] bendleri Ü, Ü₁

⁵ ki] - A

⁶ ki zîkr olunur] - Ü, L, W

⁷ Bend-i terci'] terci'-bend Ü₁

⁸ Yeñiceköydendür] Yeñiceköy-nām karyedendür Ü₁, Yeñice köyündendür Ü

⁹ ki zîkr olunur] ki taḥrîr olındı Ü₁

¹⁰ rahmetine] emrine L

si ile anuñ adına bir Türki (W62b) *Firāk-nāme* yazmış¹ halk içinde *Firāk-nāme-i Hālilī* demekle meşhūr u mezkūrdur. Soñradan taşavvufa māyil olup şāhib(Ü₁62a)-hānekāh oldu. Sözleri şöfiyāne ve eş‘arı meşāyihāne² ve bu ebyāt anuñ eş‘arındandır.

Şi‘r: Men ki derviş olmışam şāh-ı cihāndan fāriğam
Bende-i sultān-ı ‘ışkam in ü āndan fāriğam

(A62b) Şöhretinden geçmişem³ dünyā-yı fānīnūñ tamām
Bī-nişānı bulmuşam nām u nişāndan fāriğam

MEVLĀNĀ NİZĀMĪ -rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Vaṭan-ı aşlīsi Karamandır. Mevlidi Konya şehridür⁴. Babasına Monlā Velī dimekle anılır⁵. Vā‘iz kimse idi. Ve kendüsi ehl-i fażl şāhib-ma‘rifet yigit olup eş‘arı selīs ve gāzeliyyātı nefīs diyār-ı ‘Ace-me çıkup tahşil-i ‘ulūm ve tekmīl-i ‘umūm idüp⁶ her⁷ fende māhir ve her ‘ilme (L40a) kādīr ‘Arabī vü Fārsī vü Türki dilde eş‘arı⁸ var. Tamām murād üzre şuğl idüp yine vaṭan-ı aşlī ve mesken-i me‘lūfi olan Konya (W63a) şehrine geldi. Bāki ‘ömrin anda geçürüp āhirete naql etdi.

Ve bu ebyāt anuñ eş‘arındandır⁹ ki zikr olunur¹⁰.

Şi‘r:
İtmedin seyl-i fenā ‘ömr bināsını harāb
خذمن العيش نصيبا ومن العم نصاب

فتح باب حرم عيش زميخان طلب
رحم الله لمن علمنى فتح الباب

Ve bu beyt dahı anuñ meşhūr olan¹¹ eş‘arındandır¹².
Beyt¹³:(A63a; Ü₁62b) Şöyle hayrān itdi servi kıddün¹⁴ iy Leylī-hırām

¹ yazmış] yazmışdur Ü, Ü₁

² meşāyihāne] meşāyihānedür Ü, Ü₁, W

³ geçmişem] fāriğam Ü, Ü₁, W

⁴ Konya şehridür] Konyadur Ü₁, L

⁵ anılır] ma‘rūfdur L

⁶ idüp] - Ü₁

⁷ her] - Ü₁, Ü₂

⁸ dilde eş‘arı] dilde gāzeliyyātı ve eş‘arı Ü₁

⁹ eş‘arındandır] meşhūr olan eş‘arındandır L

¹⁰ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹¹ meşhūr olan] - Ü, W

¹² eş‘arındandır] eş‘arındandır ki tahrīr olındı L

¹³ beyt] - Ü, Ü₁

¹⁴ servi kıddün] kıddün servi Ü

Kim başında yaptı Mecnûn gibi kuşlar âşiyân

Ḥ-ÂCE FAḤÎH-İ KARAMANÎ¹ -‘aleyhi’r-raḥme-

Konya şehrindendür². Ehl-i ‘ilmdendür³. Sanâyi‘-i eş‘ârda⁴ ve bedâyi‘-i güftârda bi-mânend haylî ḥâşşa ma‘âniye mâlik pür-derd kimesnedür. ‘Arabî Parsî ve Tûrkî dilde sözleri ve garrâ bi-bedel gaze-liyyâtı var. Ve bu ebyât anuñ meşhûr olan eş‘ârındandır ki zîkr olunur⁵.

Şi‘r: Eyit iy gözleri âhû kimüñ ağında idüñ
(W63b) Gelmedüñ yatağa şeb⁶ kimüñ otağında idüñ

(Ü27b) Ser-firâz itmiş özüñi kime hem-kâse idüñ
Leb-figâr eylemiş anuñ ki kucağında idüñ

Dün gice ‘âlem içi tolmış idi bûy-ı kebâb
İy dil-i ḥaste meger miḥnet ocağında idüñ

Sünbülün⁷ tâba varup nergis-i mestün ḥ-âba
Koqlamış gülüñi ol kimse ki bağında idüñ

Bir⁸ Faḥîh avlamışam dir imiş ol türk-nijâd
Dil-i âvâre meger zülfi duzâğında idüñ

(L40b) MEVLÂNÂ ‘ULVÎ -raḥmetu’llâhi ‘aleyh-

İsmi Şâh ‘Alîdür. ‘Ulûm-ı zâhirî taḥşîline iştigâl gösterüp çok ma‘ârife kâdir şâhib-kemâl (A63b) ve fenn-i şi‘rî gâyet ḥûb tarîk-i ma‘ânisi nihâyet-i mertebede mergûb ihâta itmiş Sulṭân Murâd ve Sulṭân (W64a) Meḥemmed zâmânında her gâh dergâh-ı ‘âlem-penâh (Ü163a) hizmetine gelüp kaşide ‘arz idüp in‘âm-ı ‘âmlarına lâayık ve iḥsân-ı ḥâşşalarına müsteḥak olup şadâkat-i pâdişâhiden ve ‘âtîfet-i şâhenşâhiden behremend ü muḡtenem olurdu. Ahır pîr olıcak südde-i sa‘âdete gelmege kudreti olmayup⁹ her vakt kaşidesin gönderür

¹ Faḥîh-i Karamanî] Kara Faḥîh Ü, Ü₁, W

² Konya şehrindendür] Karamanîdür. Konyanın içindendür Ü, Ü₁, W

³ ‘ilmdendür.] ‘ilm kısmındandır Ü, Ü₁, W

⁴ eş‘ârda] eş‘âr Ü, Ü₁

⁵ ki zîkr olunur] - Ü, L, W

⁶ yatağa şeb] şeb yatağa Ü₁

⁷ Sünbülün ... bağında idüñ] - Ü, Ü₁

⁸ Bir ... duzâğında idüñ] - Ü, Ü₁

⁹ kudreti olmayup] kudret yitişdürmeyüp A

olmuşdı. Eş‘ârından rāyiha-i taşavvuf¹ gelür. Bu² beytden anuñ aḥvāli ma‘lumdur ki zikr olunur³.

Beyt: Söyleyen⁴ kendüsidür esrār-ı ḥüsninden haber
Töhmēt idüben günāhın şoñra ‘Ulviden tutar

Ve bu ebyāt daḥı anuñ meşhūr olan⁵ eş‘ârındandır.

Şi‘r: Cān ki ğuşşañ çekmedi ‘ālemde şādān⁶ olmasun
Dil ki virānı⁷ degül ‘ışķunuñ⁸ ābād olmasun

Şād⁹ olup her k’olmasa¹⁰ āzāde servüñ bendesi
Tā ebed bend-i ğamuñdan hiç āzād olmasun

(W64b) MEVLANĀ ŞEHDĪ -‘aleyhi’r-raḥme-

Merḥūm Sultān Meḥemmed zamānında **A64a**) raġbet bulmuş fāzıl-ı rüzgār ve kāmīl-i pūr-i‘tibār suḥan-güzār belīg ve ṭab‘-ı sitīg nāzūk kimesne idi. Hattā merḥūm Sultān Meḥemmed Ḥān *Tevārīḥ-i Al-i ‘Osmānī Şeh-nāme* bahrında nazm itmege emr itdi. *Şāh*(Ü₁**63b**)-*nāme*ye ibtidā idüp on biñ beytden ziyāde dimiş iken ‘ömr vefā itmeyüp dünyādan āhirete rihlet¹¹ idüp bu birkaç beyt ol *Şeh-nāme*¹² ibtidāsında dinilen beytlerdendür¹³ ki zikr olunur¹⁴.

Meşnevi¹⁵:(L41a)

بنام خداوند دادر پاک
برارنده آتش و باد و خاک

خداوند جان و خداوند هوش
خداوند روزی ده و رار پوش

¹ taşavvuf] taşavvufa W

² Bu ... ma‘lumdur] bu beyt-i taḥalluş anuñ eş‘ârındandır Ü, Ü₁, W

³ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁴ söyleden] söyleyen A, Ü, W

⁵ meşhūr olan] - Ü, Ü₁, W

⁶ şādān] ol şād L, dil şād Ü, Ü₁, W

⁷ virānı] virāne Ü, Ü₁

⁸ ‘ışķınuñ] ‘ışķuñla Ü₁

⁹ Şād ... āzād olmasun] - L

¹⁰ k’olmaya] k’olmasa A

¹¹ rihlet] naql Ü₁, W

¹² şeh-nāme ... beyitlerdendür] Şāh-nāmedendür Ü, Ü₁

¹³ beytlerdendür] ebyātdandır L

¹⁴ ki zikr olunur] - L, W, ki taḥrīr olındı Ü₁

¹⁵ meşnevi] şi‘r L, Ü, - Ü₁, W

خدا وند روز و خدا وند راز
خدا وند سوز خدا وند راز

آز و تاب قند یل خاور فروز
از و قسمت روزی شمع و روز

(Ü28a)

صفا بخش خلوق نشینان راز
سخن سنج مردان میدان راز

بر بخشش او ندارد ستوه
کله دار چرخ و کمر هاء کوه

(W65a)

چو خرف الهی بر آدقلم
چه زهره قلم راکه کرد قلم

Aşl¹da Mevlânâ-yı mezbûr Rûmî'dür. Türkî eş'arı ziyâde ve kendüsi şâfî vü sâde-dil² açuk meşreb³ şâhib-divân kimesnedür. Ve bu beyt-i makṭa'⁴ anuñ eş'arındandır⁵.

Beyt⁶: Dür dişlerüñüñ neşrini nazm ideli Şehdî
Pür kıldı cihân güşını lü'lü'-i 'Adenden

(Ü₁64a) MEVLÂNÂ 'İŞKÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Merhûm Sultân Mehemmed şâ'irlerindendir. Ol zamânda⁷ ziyâde rağbeti var idi. Her gâh pâdişahuñ mülâzemeti ile müşerref olup muşâhib düşmiş fâzıl kavâ'id-i eş'arı güzel zabt itmiş tarz-ı gaze-
li hûb ve üslûb-ı nazmı maḥbûb bilürdi. Ve bu ebyât anuñdur⁸.

Şi'r: Göñül ol mâha çünkim müşteridür
Figânum göklere irse yiridür

¹ aşl₁da] - Ü, Ü₁, W

² sâde-dil] dil-i sâde Ü₁

³ meşreb] şuh Ü, Ü₁, W

⁴ makṭa'] tahalluş Ü₁, - Ü, L

⁵ anuñ eş'arındandır] anuñdur L

⁶ beyt] makṭa' L, beyt-i makṭa' Ü, - Ü₁

⁷ zamânda] zamânda şu'ârâya W

⁸ bu ebyât anuñdur] bu ebyât anuñ eş'arındandır Ü, W, bu bir iki beyt anuñ eş'arındandır ki zikr olunur Ü₁

(L41b) Haṭuñ ḥaddūñde her kim gördi didi
Ki Rūma gelmiş ol qara çeridür

(W65b) SA‘DÎ-İ SİROZÎ¹
-‘aleyhi’r-raḥme-

Faṣīḥ ü belîğ şā‘ir ve şanāyi‘-i (A65a) şî‘rde mähir Sultān Cem şā‘irlerindendür. Sultān Bāyezîd gelüp tahta cülūs itdükde vüzerā vü ümerā dest-būs idüp maḳarr-ı salṭanata muḳarrer olduḳda Sultān Cem ile deryāya bilece sefer kılup² bir niçe yıl diyār-ı ğurbetde ve vādî-i miḥnetde biline ḥizmet kemerin berkidüp hem-dem-i sefer-i baḥr u ber iken tebdîl-i şüret ve tağyir³-i kisvet kılup derviş şeklinde İstanbula (Ü₁64b) gelüp ba‘zî eşḥās ile taḥşîl-i münāsebet eyleyüp eşnā-yı müvāneset ü muşāḥabetde söz kaçırup ğamz-ı ğammāz ile keşf-i rāz olup⁴ ve kendüde daḥî mektûblar bulunup ḥıyānet fehmi olmağın ‘azāb-ı ğazāb-ı pâdişāhiye mazḥar ve ıḳāb-ı ḥiddet-i şehinşāhiye⁵ manzar vāḳî‘ olup Galata boğazında deryā-yı ‘amîka ğarḳ ve lücce-i belā-yı ‘azime müstağrak itdiler. Ve bu ebyāt⁶ anuñ (W66a) eş‘arındandır ki zikr olunur⁷.

Şî‘r:(A65b) Didüm⁸ Ka‘be midür kūyuñ didi bağ-ı cināndur bu
Didüm tûbā midur boyuñ didi serv-i revāndur bu

Ruḥî üstinde zülfinden şabā gibi olurken bû
Didi kim milket-i Rūma Ḥıṭādan armağandır bu

(Ü28b) Ve bu beyt⁹ daḥî anuñ meşhûr olan¹⁰ eş‘arındandır¹¹.

Beyt: Ruḥlarıñ şevḳı nola sinemde eylerse vaṭan
Bu cihāndur vaḳt olur küllhanda sultānlar yatur

¹ Sirōzî] - Ü₁

² kılup] eyleyüp Ü₁

³ tağyir] tağayyür Ü, Ü₁, W

⁴ olup] idüp Ü₁

⁵ şehinşāhiye] pâdişāhîde W

⁶ ebyāt] beyt Ü₁

⁷ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁸ Bu ve sonraki beyt, Ü’de sonra gelir

⁹ beyt] ebyāt Ü₁

¹⁰ meşhûr olan] - Ü, Ü₁, W

¹¹ eş‘arındandır] eş‘arındandır ki taḥrîr olındı L

ḤAFFÎ¹*-rahmetu'llâhi 'aleyh-*

Edirnelüdür. Kifâf-ı nefis için dükkân yüzinde oturur (L42a) ḥaffâf idi. 'Ulûmdan çendân behremend ve fenn-i ma'ânî vü bedî' kısmından ol deñlü südmend degül 'ulûm-ı müktesebeden 'ârî vü fûnûn-ı ma'ârif-i eş'ârdan beri bir kimesne idi. Selîkî-tab' olup tabî'at kuvvetiyle didügi (Ü₁65a) eş'ârî laṭîf ü dil-keş vü ekser-i ebyâtı vü maṭla'ları gâyet hoş vâkî' (W66b) olmuştur. Şanâyi'den tecnis şan'atın kullanur. Nazmı şîrinü elfâzı rengin ve bu bir² kaç maṭla' anuñ meşhûr olan eş'ârındandır³.

Meṭâli⁴: Hîç ele mâl-i yetîm ile mey almalı degül
Ger birin al diseler saña⁵ mey al mâlî degül

(A66a) ⁶ Ayıram ağyârı Haḳ yârî kılsa yârdan
Furşat el⁷ vire yitem item düşürem yârdan

ḤAYÂTÎ*-rahmetu'llâhi 'aleyh-*

Mevlâna 'Ulvinüñ şâkirdidir⁸. Ulvinüñ yigitligi bahârî zamânı geçüp ḥayâtı gülleri pejmürde ve şâhsâr-ı 'ömri tünd-bâd-ı havâdis-i rûzgârdan âzürde olıbaşlayıcak pîr-i bî-tâḳat ve fakîr-i bî-kudret olıcak düşen kaşidelerin Ḥayâtî ile dergâh-ı 'âlem-penâha gönderüp erkân-ı devlet daḥı pây-e-i serîr-a'la-yı pâdişâha 'arz eyleyüp câyize tariḳî ile in'âm-ı sultânî ve iḥsân-ı 'Osmâniden behremend ü sa'âdetmend olurdu. Hayâtî erkân-ı devlete varup (W67a) gelmeden Maḥmûd Paşa⁹ ile münâsebet idüp ol daḥı bunda bir kâbiliyyet (Ü₁65b) müşâhe-de idüp kendü hizmetinde alıḳodı. Hoş-tab' yigit eş'ârî laṭîf¹⁰ rindâne ve gâzeliyyâtı laṭîf derdmendânedür¹¹. Ve bu ebyât anuñ eş'ârındandır¹².

¹ Ḥaffî] Mevlânâ Ḥaffî Ü, Ü₁

² bir kaç maṭla'] maṭla'lar Ü, Ü₁ W

³ eş'ârındandır] eş'ârındandır ki taḥrîr olındı L

⁴ meṭâli'] maṭla' Ü₁, - W

⁵ saña] - Ü₁

⁶ Beyitten önce maṭla'-ı diger L, W

⁷ el] ele Ü, Ü₁

⁸ şâkirdidir] - A

⁹ Paşa] Paşa merḥûm L

¹⁰ laṭîf] nazîf Ü, Ü₁

¹¹ derdmendânedür] derdmendâne ve Ü₁

¹² eş'ârındandır] eş'ârındandır ki zikr olındı L

Şi'r¹: Biz ki cism içre senüñ mihrüñi cân eylemişüz
Yoluña terk-i dil ü cân u cihân eylemişüz

(A66b) Yine rindâne mey-i şâfiyi nüş itmek için
Yüzümüz hâk-i der-i pîr-i muğân eylemişüz

Tabî'ati hezle mâyil ve zihni ekser bu tarîka kâyil olmağın
Maḥmūd Paşa ba'zı kimesnelere leṭâyif kaşd eyleyüp gâh inşâ vü gâh
nazm üslûbında (Ü29a) zemme mensûb ebyât didürdür imiş. Hattâ
Tevâriḥ-i Ali 'Osmâni tedvîn ve yazup tezyîn iden Yazıcı Tursuna bir
beyt diyüp ol beyt ucından 'adâvet idüp qatl itdürdi dirler². Ol beyt
budur ki zîkr olunur³.

Beyt: Kuşuñuñ kılıdır Yazıcı Tursun
Gerekse⁴ tursun u gerek otursun

Ve (W67b) sıfat-ı esbde daḥı bir kaşidesi var be-ğâyet ra'nâ
laṭîfeler ve güzel⁵ garrâ kaşdlar itmışdür. Ve bu beyt ol kaşidedendür.

Beyt⁶: Kulağı midye vü kuyruğı aḥtapot balığı
Çapak yirine gözinden müdâm akar havvâr

(Ü166a) MEVLÂNÂ 'ALÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Şu'arâ-yı müteḳaddimîn kısmındandır. Ehl-i 'ilmdendür.
Tâḥşil-i faẓl u kemâl ve keşb-i ma'rîfet-i kıl u kâl eyleyüp (A67a)
üslûb-ı ma'ânî-i eş'âr ve tarîka-i vâdî-i güftârda mümâreset ü kudret
bulmuş kimesnedür. Ve tarz-ı meşnevîde bir kitâb dimışdür. *Derd-
nâme-i 'Alî* demekle i'tibâr bulmuşdür. Ve câ-be-câ güzel gazelleri var.
Elfâzı selîs ve edâsı nefîs ve cümle-i eş'ârından bu (Ü166b) birkaç
beyt anuñdur⁷ ki zîkr olunur.

Şi'r: Ne cevri kim baña sen yâr idersin
Kuluñam zîra hükmüñ var idersin

Qarâr itmedüğüñ bir dem yanumda

¹ şî'r] - Ü, Ü₁

² dirler] - Ü₁

³ ki zîkr olunur] ki zîkr olunup yazıldı Ü₁, anuñdur ki zîkr olındı L, - Ü, W

⁴ gerekse] gerek L, W

⁵ güzel] - Ü, Ü₁, W

⁶ beyt] şî'r Ü, - Ü₁

⁷ anuñdur ki zîkr olunur] anuñdur ki zîkr olunup yazıldı Ü₁, anuñdur ki zîkr olındı L, - Ü, W

(L43a) Ğarīb olduğum için ‘ār idersin¹

(W68a) FENĀYĪ
-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Merhūm Sultān Meḥemmed zamānında olan şu‘arādandur². Hoş-ṭab‘ zihni güşāde eş‘ārī hālden hālī degül. Gazeliyyâtı ziyāde ve kendüsi şāḥib-divān fenn-i bedī‘ u beyānda³ māhir kimesnedür. Ve bu ebyāt anuñ meşhūr olan⁴ eş‘arındandur ki zikr olunur⁵.

Ebyāt⁶: Ol mu‘anber ḥaṭ ki var sen serv-i hoş-reftārda
Şanasın kim sebze-i nev-restedür gülzārda

(A67b) Çin-i zülfünden benefşe reng ü bû uğurladı
Kim daḳup boynına ip gezdürdiler bāzārda

‘İşkī yüz yir Sa’dī otuz yir Fenāyīnūñ daḥı
Haftada yidi günü var ṭonluğ u timārda

MEVLĀNĀ NAḤĪFĪ
-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Güyende Usta Şems demekle zikr olunur. ‘Arabı vü Pārsı vü diyār-ı Hīndi seyr (W68b) eyleyüp müsāferetle ekser-i ma‘mûre-i arzı temāşa eyleyüp gezmışdür. Güyendelikde şol mertebe pehlevāndur ki diyār-ı ‘Acemden sāzende ‘Abdu’l-kādir geldükde Sultān Meḥemmed⁷ tābe şerāhu ḥuzūrında ‘ale’l-fevr Sultān⁸ Meḥemmed adına bir takşimin idüp⁹ taşnif bağlayup ırlamışdur. (Ü29b) ‘Arab u ‘Acem ü Türki dilde eş‘arī var. Faşih ü belig kimesnedür¹⁰. Ve bu maṭla‘ anuñ¹¹ eş‘arındandur ki zikr olunur¹².

¹ Bu beyitten sonra Ü₁’de:
“ ‘Alī senden degül yārūñ ḥaberdār
Hemān yok yire āh u zār idersin”
² şu‘arādandur] şa‘irlerdendür Ü, Ü₁, W

³ beyānda] beyān bābında Ü₁

⁴ meşhūr olan] - Ü, Ü₁, L, W

⁵ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁶ ebyāt] şi‘r Ü, L, - Ü₁, W

⁷ Meḥemmed tābe şerāhu ḥuzūrında] Meḥemmed Ḥazretleri ziyāfet emr eyleyüp mezkūr ‘Abdu’l-kādiri diñlemek murād idinüp bu cihetden külli ne deñlü güyende vü sāzende murād ise cümlesi ḥāzır olsun diyü emr itdi merhūm tābe şerāhu ḥazretleri ḥuzūrında (Usta Şems nevvıra’llāhu merḳadehū W) Ü₁, W

⁸ Sultān Meḥemmed adına] - Ü, Ü₁, W

⁹ takşimin idüp] - Ü, Ü₁, W

¹⁰ kimesnedür] kişidür Ü, Ü₁, W

¹¹ anuñ eş‘arındandur] anuñdur L

¹² ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

Matla¹: Eşk-i çeşmüm dem-be-dem gözümnden akar mâ gibi
 Ten habâb olsa ne var kanlu yaşam deryâ gibi
MEVLÂNÂ HAMDÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Dârü's-salţana-i İstanbul da Ayaşofya (Ü₁67a) câmi'inde mu'arriif olmuş idi. Şeyh² Sa'dî³ *rahmetu'llâhi 'aleyh* neslindendir. (A68a) Pârsî dile⁴ ziyâde mümâreset itmiş ol dilde tamâm mahâret bulup 'Acem seleflerinün⁵ muğlak kaşidelerin (L43b) hıfz eyleyüp ma'ârif ile toptolu ve çok eş'ara (W69a) mâlik muşâhabeti tatlu hoş-tab' nâzûk sâl-hörde kişi idi. Ve bu bir⁶ iki beyt anuñdur.

Şi'r⁷: Taylesânına dolaşma zâhidün iy rind olan
 Kıl hâzer kejdüm-şifâtdur zehri kıyruğındadır

Diger⁸: Cân vir lebine guşsa yime tenden iy gönül
 Budur meşel ki köñlegüni şat kirâsa vir

ŞAFÂYÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Sinob şehrindeydir. 'Ulûmı tertîb üzre görmüş tefsîre kâdir ve her⁹ 'ilmde cevâba hâzır gemicilik 'ilminde üstad-ı kâmil ve gemiciler kullandığı hârtı 'ilmi ile 'âmil bu fende ser-âmed ve bu tarîkda bî-mâned kimesne idi. Zamânında küllî re'islere şeyh olmuşdur. Galaşa¹⁰ cânibinde ters-hâneler kurbında olurdu. Gemicî tâyifesi anı ziyâde severler¹¹ her zamânda (W69b) ziyâret iderlerdi. Deryâ seferinden gelen re'isler ana çok nezr u armağan getirürlerdi. (Ü₁67b) Cevdet-i tab'ı gâyetde garrâ kaşideleri (A68b) ve ra'nâ gazelleri nihâyetdedir. Ve Kemâl Re'is deryâ yüzinde itdüğü gazâları nazm idüp on biñ beyt miqdârı mesnevî üslûbında yazup kitâb itmişdir. Kendüsi yüz on yaşında iken âhirete nakl itdi. Mezârı Galaşa yakasında ters-hâneler kurbında kendü olduğu evindedir¹². Ve bu birkaç beyt anuñ meşhûr¹³

¹ matla'] - Ü₁

² Şeyh] kîdvetü's-sâlikîn hâzret-i şeyh L

³ Sa'dî] Sa'dî-i Şîrâzî L

⁴ dile] dilde Ü₁

⁵ 'Acem seleflerinün] selefün Ü, Ü₁

⁶ bir iki beyt anuñdur] bir iki beyt anuñ eş'arındandır ki tahtır olındı L, ebyât anuñ eş'arındandır Ü, Ü₁, W

⁷ şi'r] - Ü₁

⁸ diger] beyt-i diger Ü₁, nev'-i diger Ü, - A

⁹ her] - W

¹⁰ Galaşa ... armağan getirürlerdi] re'isler ana çok nezr u armağan getirürlerdi. Gemicî tâyifesinün şeyhi idi. Anı ziyâde severlerdi. Her gâh anı ziyâret idüp andan naşihat işidürlerdi A

¹¹ severler] sevüp Ü₁

¹² evdedür] evindedür A

¹³ anuñ meşhûr] anuñ Ü, Ü₁, W, anlaruñ L

eş‘ârındandır.

Şi‘r¹: ‘Ârif ol irdi bahâr oturma ‘âmîler gibi
Olma câmid cûşa gel bu demde nâmîler gibi

Kârbân-ı² bûy-ı zülf-i yâre uğrayım diyü
Tağlara düşmiş şabâ yeler³ haramîler gibi

(W70a) Cennete döndi cihân bir hûr elinden bâde iç
Yağma hasret odına bağruñı tāmîler gibi

Hırka⁴ geymiş goncalar nâzûk niçkim Edhemî
Şaçların uzatdı sünbüller de cāmîler gibi

(Ü30a) İy Safâyî çâr-yârı sev Muḥammed ‘ışkına
Mezhebi yitirmegil zinhâr imāmîler gibi

(L44a) ŞABĀYĪ
-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Edirnelüdür. İsmi Hayre’-d-dîndür. Şeyḥ Vefâ hazretlerinden tâyib ve çok (Ü168a) ma‘ârif tahşil eylemiş⁵ rāh-ı Hakk’a zâhib ehl-i sülûk kimesnedür. Bir mertebede cevdet-i tab‘ı var idi ki kâbil-i takrîr ve imkân-ı tahrîr degül. Pârsî ve Türki eş‘ârı vâfir ve nazmı selîs her nev‘ şî‘re kâdir. Arnavudlu Koca⁶ (A69a) Dâvud Paşa Bosna sancağına mutaşarrıf iken ol diyârda itdüğü gazâları nazm idüp (W70b) onbiş biñ beyt miḳdârı yazup kitâb itdi⁷. Kâtibi-i Nişâbüri⁸ Şütür Hüc-re adlu kaşidesine cevâb didi⁹. ‘İnde’l-ahâlî kaşidesi mergûb ve nazîresi maḥbûb düşmüşdür. Ve bu beyt muktedâ-yı enâm hazret-i imâm Ḥasana vü Hüseyne didüğü merşiyedendür¹⁰.

Beyt¹¹: Ben nice medḥ idem Ḥasan ile Hüseyni
İki râdıya’llāhu ‘anhümâ hümâ durur

Faṣîḥ u belîğ kimesnedür¹.

¹ şî‘r] - Ü₁, W

² Kârbân-ı ... haramîler gibi] - A, Ü’de başta ‘Aşl matla‘ budur)

³ yiler] yürür A

⁴ Hırka ... cāmîler gibi] - A

⁵ eylemiş] itmiş Ü₁

⁶ Koca] Karaca Ü₁, W

⁷ itdi] itmişdür Ü₁

⁸ Nişâbüriñüñ] Nişâbüri A

⁹ didi] dimişdür Ü₁

¹⁰ merşiyedendür] merşiyedendür ki yazılup taḥrîr ü taṣvîr olundu Ü, merşiyedendür ki yazılup zikr olmur Ü₁, W

¹¹ Beyt] - Ü₁, L, der-medḥ-i imāmeyn râdıya’llāhu ‘anhümâ L

Ve bu beyt² dağı anuñ meşhūr olan³ eş‘ārındandır.

Beyt: Bülbül-i⁴ şūrideden gülzāra irişmez zarar
Bāgbāna sen hemin bostānı ayruğdan şağın

MEVLĀNĀ⁵ LE‘ĀLĪ

-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Ra’nā⁶ kitābeti ve ‘ilm-i şī‘rle haylī münāsebeti var. Pārsī ve Tūrki dilde eş‘ār diyüpdür⁷. Vilāyet-i⁸ (Ü₁68b) ‘Acemde çok seyāhat itmiş diyār-ı⁹ Rūma geldükde kalender şūretinde geldi. Merhūm Sultān Mehemmedūñ şöhet-i hāşşına (A69b) muşāhib düşüp muşāhabet itdi¹⁰. Ol zamānda tāyife-i (W71a) ‘A‘cāma ziyāde¹¹ rağbet olmağın bu dağı kendüyī ‘Acem bildürüp haylī¹² hürmet ve niçe izzet buldı¹³. İstanbulda Yedikulle cānibinde Kılıç Baba tekyesi dimekle meşhūr kilisāyı tekye eyleyüp buña virüp in‘ām-ı sultānı ile (L44b) iltifatlar¹⁴ ve ihsān-ı hākānī birle rağbetler bulup muğtenem düşmiş idi. Soñradan müte‘accem olduğı duyılacak sultān-ı giti-sitān tekyeyi elinden aldı. Cemi‘-i idrārātın¹⁵ def¹⁶ idüp sıfrü’l-yed kalmışdı. İstanbulda Allāh emrine varup mezārı Şeyh İlahi tekyesinde¹⁷. Ve (Ü30b) bu beyt-i mağta‘¹⁸ anuñdur¹⁹.

¹ faşih u belig kimesnedür] - A, Ü, W

² beyt] beyt-i diger W, - Ü₁

³ meşhūr olan] - Ü, Ü₁, W

⁴ Bülbül-i ... ayruğdan şağın] - Ü₁

⁵ Mevlānā] - A

⁶ ra’nā] güzel Ü₁

⁷ eş‘ār diyüpdür] eş‘ār söyleyüpdür Ü, W, eş‘ārı vāfir Ü₁

⁸ vilāyet-i] diyār-ı Ü, Ü₁, W

⁹ diyār-ı] vilāyet-i Ü, Ü₁, W

¹⁰ itdi] eylemişdür Ü, Ü₁

¹¹ ziyāde] - Ü₁

¹² haylī] nice Ü, Ü₁, W

¹³ buldı] bulup Ü₁

¹⁴ iltifatlar] ülfetler Ü, rif‘at Ü₁

¹⁵ idrārātın] vāridātın Ü₁

¹⁶ def] ref Ü, Ü₁, W

¹⁷ tekyesinde] tekyesinde Ü₁

¹⁸ beyt-i mağta‘] ebyāt dağı Ü₁

¹⁹ anuñdur] anuñ eş‘ārındandır Ü, Ü₁

Beyt¹: Rişte-i nazma Le‘âlî düzdi bu silk-i² le‘âl
Dürr-i dendânuñdan itdi var ise ol iktibās

(Ü₁69a) KIVÂMÎ
-rahmetu‘llâhi ‘aleyh-

Gelibolulıdır. Eş‘arı latîf ü kendüsi zarîf³ ehl-i dil ğazeliyyâtı vâfir ve her dürlü nazma (A70a) kâdir kimesnedür.
Ve işbu⁴ matla‘⁵ anuñdur⁶.

Matla‘:(W71b) Tañ mı cân virse kişi bir sevdügi cânânına
Şimdi mi kıydı begüm ‘aşık olanlar cânına

Ve bu beyt dağı anuñ⁶ gâyet⁷ meşhûr olan⁸ eş‘arındandır⁹.

Beyt: Yitişmiş sebzeler cânâ ‘izâruñ bûstânında
Velî bi-vaqt işidürdük ki dirlerdi bahâr olmaz

TETİMME-İ TABAĞA-İ PENÇÜM

Beşinci tabağa¹⁰ bihiştinde cem‘ olup yâd olan ‘azizlerüñ dâr-ı gurûr-ı fenâ ve sarây-ı sürûr-ı pür-belâdan ‘âlem-i ‘uluvv-i âsümâna pervâz gösterüp tāvûs-ı kudsi-i cinâna hem-râz olup tāk-ı revāk-ı bisât-ı kurb-ı şamadiyyet cânibinde tavaṭṭun¹¹ idüp rahmet-i Raḥmân ile bağ-ı rıdvân ve¹² ravza-i cinânda makâm u ervâh-ı tayyibelerinden Haḳ *tebâreke ve ta‘âlâ* pâdişâh-ı şâhib-kırân ḥazretlerinüñ rûzgâr-ı şeriflerine¹³ meded ü yâri ve ‘ömr-i latiflerine sâl ü mâh-ı bi-‘add (L45a) ü kâmkârî müyesser idivire inşâallâhü ta‘âla.

¹ beyt] maḳṭa‘ L, şi‘r W, - Ü₁. Beytten önce Ü₁’de:

Çünkü pîr olduñ Le‘âlî nûş-ı meyden kıl ḥaz̄er

İşbudur pîr-i ‘aşâ diyu dime iş buyimiş

Bu dağı anuñ ebyâtındandır ki zikr olunur:

Gündüzün gün dolandır küyuñı hem-çün gice mâh

Şöyle beñzer ey melek seni severler müşterek”

² silk-i] dürr-i Ü₁

³ zarîf] zarîf ehl-i dil A

⁴ bu] işbu A

⁵ anuñdur] anuñ meşhûr olan eş‘arındandır (ki yazılıp zikr olındı L) L, W

⁶ dağı anuñ] anuñ A

⁷ gâyet meşhûr olan] - Ü₁

⁸ olan] - A, Ü, W

⁹ eş‘arındandır] eş‘arındandır ki taḥrîr olındı L, ki zikr olunur Ü₁

¹⁰ tabağa] - Ü₁

¹¹ tavaṭṭun] vaṭan Ü₁

¹² rıdvân ve] - Ü

¹³ şeriflerine] şerîfine L

Kıt'a:(A70b; Ü₁69b; W72a) Āsūde olduğınca bunlar civār-ı Hākda
 Şāhib-kırāna¹ olsun çarḥ-ı berin menzil
 Döndükçe çarḥ-ı devvār nuşretle ola² dā'im
 Dünyā vü āhiretde ola murādı ḥāşıl

ṬABAḲA-İ ŞEŞÜM

Altıncı bihişte müte'allık olan 'azîzlerüñ beyânındadır ki bunla-
 ruñ ba'zı hayât âbı ile bâkî vü mevcūd olup bu fakîr yigitliği
 zamânında anlaruñ şeref-i muşâhabetleri ile müşerref ve şürûr-ı şāfā-
 yâb mülâzemetleri ile³ nakd-ı 'ömri şarf olduğu faşîḥ u belîğ kimesne-
 lerdür ki⁴ anlaruñ her biri şekeristân-ı melâhatde bülbül-i rengin-
 beyândur. Mi'yâr-ı feşâhatde şāhib-'ayâr suḥan-senc gevher-zâ ve
 mizmâr-ı belâgatda çâbü-k-süvâr nükte-rübâ olup elfâz-ı gevher-bârları
 'arûs-ı ebkâr-ı ṭab'-ı zehḥârlarını tezyîn⁵ ve eş'âr-ı cevâhir-nişârları ile
 meḥâbîb-i (A71a) efkâr-ı (Ü31a) zihn-i hoş-güftârlarını tebyîn⁶ idüp
 kelâm-ı rûḥ-baḥş u (W72b) cân-perver ve peyâm-ı fütûḥ-ı nakş u
 revân-güsterleri etrâf-ı 'âleme memlû ve eknâf-ı cihâna toptolu ol-
 maḡla yir yüzi ḥalkı zürefası ve dünyâ ehli fuḫâlâsı anuñla hoş-ḥâl
 (Ü₁70a) ü mesrûr-ı l-bâl olurlardı. Ve meḥâfil-i rindân ve mecâlis-i
 'irfân cem'iyetlerinde okundukça 'uşşâk-ı pür-eşvâḳ na'ralarından
 ṭak-ı revâḳ-âfâḳ zemzeme-i enin ile mâl-â-mâl ve rindân-ı cihân-ı
 nâzûk-ṭab'ân hü y u ḥâyından zemîn ü zamân ṭaṭnâna-i ṭaniñ ile pür-kıl
 u kâl olmuştur. Bu cem'iyetüñ mihteri ve bu zümrenüñ serveri
 sa'âdet (L45b) burcınıñ necm-i enveri ve siyâdet göğünüñ mihr-i
 münevveri ehl-i 'işḡuñ ser-mâye-i ḥayâtı merḥûm

MEVLÂNÂ NECÂTÎ

-kaddesa'llāhu rûḥahû-dür

Mevlidi Edirne⁷dür. İsmi 'İsadur. Merḥûm Sultân Maḥmûd *tâbe*
serāhu ḥazretlerinüñ âsitân-ı sa'âdet (W73a; A71b)-âşiyânlarında
 nişâncı olup dîvan-ı salṭanat-eyvânlarında nişân-ı şerîf⁸ ḥizmetin ider-
 di. Her zamânda şeref-i rikâb-büsları ile mesrûr ve bisât-ı neşât⁹-ı
 muşâhabet-i sa'âdet-baḥşları¹⁰ ile pür-ḥuzûr idi. Bir ân ve bir zamân
 anlaruñ ḥizmet-i muşâhabetlerinden dür ve mülâzemet-i meclis-i

¹ kırāna] kırân Ü₁

² anuñ] ola A

³ ile] - Ü₁

⁴ ki] kî anlaruñ A

⁵ tezyîn] tezyîn idüp Ü₁

⁶ tebyîn] tebeyyün A, Ü, W

⁷ Edirne] mahrûsa-i Edirne Ü, W

⁸ şerîf] şerîf ve tuḡrâ-yı münîf Ü, Ü₁, W

⁹ neşât] - W

¹⁰ baḥşları] baḥşlarında Ü₁

sa'âdetlerinden mehcûr olmak yoğ idi. (Ü₁70b) Eşnâ-yı muhâverede şâdir olan güftâr ve hîn-ı mülâtefede¹ vârid olan eş'ârdan biri bu kıt'adur².

Kıt'a: Umaruz ide 'atâ fâris-i meydân-ı kerem
Câme kim olmuş idi arķalarından ma'hûd
Umaruz eylemeye şâh Necâtî kûlîna
Anı kim eyledi Firdevsiye Sultân Maḥmûd³

Sultân Maḥmûduñ kafes-i tenden hümâ-yı rûhı evc-i semâya tayerân idüp ferâdis-i cinâna ve civâr-ı Rahmâna rihlet gösterüp kurb-ı Hâķda (W73b) sâkin olduğda Mevlânâ Necâtî bâķî 'ömrin⁴ merḥûm⁵ Sultân Bâyezîd *nevvera'llâhu kabrehu* ḥazretlerinüñ dergâh-ı 'âlempenâhlarında (A72a) geçirüp fevti İstanbulda vâķi' oldı⁶. Mezârı Şeyḥ Vefâ tekyesi kurbındadır. Merķadîni faķır binâ itdüm⁷. Ve fevti-ne bu faķırdan işbu târiḥ şâdir oldı ki⁸ taḥrîr olup⁹ zikr olunur¹⁰.

Târiḥ fevt-i Necâtî: Nakl-i Necâtî 'âleme târiḥ olmağın
Târiḥini Sehî didi gitdi Necâtî ḥây

(L46a) Ve mezârı levḥasına¹¹ târiḥ-i mezkûr ile¹² kendü eş'ârından bu beyti faķır¹³ müsennâ (Ü31b) ḥatt ile yazdurdum¹⁴.

Beyt: Bir (Ü₁71a) seng-dil firâķına ölen Necâtînüñ
Bi'llâh mermer ile yapasuz mezârını

Cevdet-i ṭab'ı nihâyetde ve kuvvet-i zihni ğâyetde faṣîḥ şâ'ir-i kâdir ve söz renginde sâḥir ü faḥîrdür. Şi'ri bir mertebede laṭîf¹⁵ ü pâķ ve sözi bir derecede (W74a) nazîf ü sūznâkdür leṭâfet-i şî'r ü suḥanı çak ḥadd-i i'câza îletmişdür. Eş'ârı rengin ve nazmı sihr-i mübin tarz-ı gazelde ḥûb ve ṭarîķa-i meşelde mergûb ḥoş-âyende 'âşıkâne gazelleri çok ve pesendide¹⁶ matla'larına nihâyet yok. Kaşâyidi ḥayâl-engiz ve kıt'aları gevher-riz dîvânı (A72b) elsine-i nâsda mütedâvil ve kendüsi ma'ârif ile mükemmel kimesnedür. Eş'ârına bir vech ile şîve vir-

¹ mülâtefe] mülâhaza Ü₁

² kıt'adur] kıt'adur ki zikr olunur Ü, Ü₁, L, W

³ Beyitten sonra Ü'de kenarda farklı yazıyla ilave bilgi vardır.

⁴ 'ömrin] 'ömrü Ü₁

⁵ merḥûm] - Ü₁

⁶ oldı] olmuşdur Ü, Ü₁, W

⁷ itdüm] itdürdüm Ü₁

⁸ ki taḥrîr olup zikr olunur] - Ü, Ü₁, W

⁹ olup] olunup L

¹⁰ olunur] olındı fî sene 914 L

¹¹ levḥasına] levḥası üstünde Ü, Ü₁, W

¹² târiḥ-i mezkûr] mezkûr târiḥi ve Ü, Ü₁, W

¹³ faķır müsennâ ḥatt ile] müsennâ ḥatt ile (faķır Ü₁) Ü, Ü₁

¹⁴ yazdurdum] yazdurdum ki zikr olunur Ü

¹⁵ laṭîf] leṭâyif Ü₁

¹⁶ pesendide] pesendide mestâne Ü, Ü₁, W

mişdür ki enīs-i melā'ike-i muḳarrebīn ve celīs-i melā'-i a'la-yı
 'iliyyine'l-müzeyyen bi-enfāsı nefīs. Mevlānā Şeyḥ¹ İdrīs-i Bitlīsī
raḥmetu'llāhi 'aleyh yazdığı *Tevārīḥ-i Āl-i 'Osmān*ın altıncı cildinde
 ki Sultān Maḥmūd cildidür Necātiyi² *Husrev-i Rūmdur*³ diyü yazup
 ma'lūm ider. Bir kimesneyi ki tevārīḥde Monlā İdrīs (Ü₁71b) gibi
 şāhib-faẓl u ehl-i hüner *Huṣrev-i Rūm* diyü zikr ider aña (W74b)
 medḥ u ta'rif ve taḥşin-i laṭif ancak olur artuḡ olmaz. Ve bu miyān
 maṭla' Sultān Bāyezid merḥūma⁴ didügi ḳaşıdedendür.

Maṭla'⁵: Anuñ içün kimseye virmez selām ol nāzenīn
 Lebleri nāzūk durur zaḥmet virür dendān-ı sīn

Meşāyiḥāne vü muḥakkıḳāne ḡarrā eş'arı müntehā ve zibā
 güftarı var. Divānı meşhūr-ı (L46b) āfāk ve kendüsi mekārīm-i aḥlāk
 ile mevşūf olmışdur. Ve bu ebyāt anuñdur⁶ ki zikr olunur.

Şi'r⁷:(A73a) Her ki yarı hoş görür ḳomaz bu günü yarına
 Cenneti didāra⁸ şatdı 'ışḳ ola didārına
 Dār-ı dünyā bir müsāfir-ḥānedür kim her gelen
 Ah şāhum yazdı gitdi şaḥḥa-i divārına

Ve *Münazara-i Gül ü Huṣrev* adlu bir kitābı var. Meşnevīsi gü-
 zel ve nazmı bi-bedel amḡā kemyāb u nā-peydādur. Şıfat-ı kemānda
 bu birkaç beyt ol meşnevidendür ki zikr olunur⁹.

Meşnevī¹⁰: Yay gerindikçe süner oldı oḳ
 Cāna ecel gibi şunar oldı oḳ

Oḳ çekilür dırnaḡa deñlü tolar
 Ḥaylī ulaşmaḡa dırnaḡ çalar

(Ü₁72a; W75a; Ü32a) Degdi kiriş itdi şadā-yı ḡazīn
 Pek çekene uz atana āferin

Olmayadı arada māni' nişān
 Bir adım olayıdı iki cihān

Kirişini bir kezin ötdürse yāy

¹ Şeyḥ]- L

² Necātiyi] Mevlānā Necātiyi L

³ Rūmdur] Rūm Ü₁

⁴ Bāyezid merḥūma] Bāyezide Ü, Ü₁, W

⁵ maṭla'] beyt Ü₁, - W

⁶ anuñdur ki zikr olunur] anlaruñdur L, anuñ eş'arındandır Ü, W, anuñdur Ü₁

⁷ şi'r] beyt Ü₁, - W

⁸ didāra] didārına Ü₁, L

⁹ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹⁰ meşnevī] şi'r Ü₁, - W

Atila panbuğ gibi niçe alay

MEVLÂNÂ VAŞFÎ¹
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Siroz yanında olan Timurhişâr-nâm kaşabadandır. 'Âlim ü fâzıl şâ'ir ü kâmil üslûb-ı nazmda mümtâz ve vâdî-i suhanda nükte-perdâz tarîka-i eş'ârda tarz-ı hâşş (**A73b**) ve buhûr-ı evzânda gavvâş gazelle-ri 'ışk-âmîz ve ebyâtî hayâl-engîz kâdîlik ider ehl-i hükm idi. Zamâne kâdîları gibi dünya-perest olmayup² akçe ve altun cinsinden³ bir nesneye maḥabbet eylemeyüp kendü eliyle yapışmak yoğ idi. Şalâḥa mâyl ve râh-ı (**L47a**) Hakkâ vâsıl Malğara kâdisi iken Allâh emrine varup mezârı Malğaradadır. Ve bu ebyât anuñ eş'ârındandır ki zikr olunur⁴.

Şi'r: Bir meh-i bed-mihr için çarḥ itdi ser-gerdân beni
Gör nenüñ gibi gün için şakladı devrân beni

Gör(**W75b**)diler şeydâligum 'ışkuñda zindân itdiler
Sînesinde şakladı cânı gibi zindân beni

Ben (**Ü172b**) dimezdüm ḥalka sen gül yüzlinüñ râzın velî
Oda yansun defter ü divân ider destân beni

Ve bu maṭla' daḥı anuñ⁵ ğâyet⁶ meşhûr olan eş'ârındandır⁷.

Maṭla'⁸: Her ki hicründe nazar eyleye cânâ tenüme
Mûy şanur ki dolaşmış⁹ ola pirâhenüme

Mevlânâ Vaşfîñüñ bu ğazeli ser-âmed olan eş'ârındandır. Buña niçe kimesneler cevâb dimişlerdür lâkin¹⁰ cevâb olmamışdur. Bu faḳîrden daḥı şâdır (**A74a**) olan cevâb¹¹ bu maṭla'dur.

¹ Vaşfî] Vaşfî Çelebi L

² olmayup] olup A, Ü

³ cinsinden ... yoğ idi] cinsine maḥabbet eylemeyüp yapışmazdı Ü, Ü1, W

⁴ ki zikr olunur] - Ü, Ü1, W

⁵ anuñ] anlaruñ L

⁶ ğâyet meşhûr olan] - Ü, Ü1, W

⁷ eş'ârındandır] eş'ârındandır ki taḥrîr olındı L, eş'ârındandır muḥayyel maṭla'dur Ü1

⁸ maṭla'] - Ü1, W

⁹ dolaşmış] düşmüş A

¹⁰ lâkin cevâb olmamışdur] - Ü, Ü1, W

¹¹ cevâb bu maṭla'dur] maṭla' budur Ü, Ü1, W

Maṭla': Dāğlar halkası¹ geydürdi zırhlar tenüme
Cebe şatmak nic' olur göstereyin düşmenüme

MEVLÂNÂ KEMÂL -rahmetu'llâhi 'aleyh-

Şaruca Kemâl demekle ma'rûfdur. Mevlidi Bergamadur². Ve bu beyti ol³ münâsebetle dimişdür.

Beyt⁴: Her diyâruñ bir metâ'ı vardır lâ-büd Kemâl
Ab u hâk-i Bergama maḥbûb ile şâ'ir kopar

Maḥmûd Paşanuñ oğlanlarına ta'lîm ve hizmetinde olan kullarına 'ilm tefhîm iderdi. Paşa fevt olıcağ çiftliği ve evleri olduğu (W76a) Hâşkôy-nâm kaşabada tavaṭṭun idüp anda zirâ'ata meşğul oldı. Ve bu beyt anuñ⁵ eş'ârındandır.

Beyt⁶: Kemâl inşâ vü eş'âruñ komadı fikr ü zikrini
Şanur devr-i zamânıdır daḥı Maḥmûd Paşanuñ

(Ü₁73a; L47b; Ü32b) Dânişmend kimeşnedür. Tarz-ı gâzelde ve ṭarîka-i meşelde ser-âmed ü hoş-ṭab' bi-mânend şâ'irdür. Ve cümle-i eş'ârandan bu ebyât daḥı⁷ anuñdur ki zikr olunur⁸.

Şi'r⁹: Çeşmümün ağlamakdan yaş ile kanı çıkdı
Hâk-i rehûn gör niçe çok tercemânı çıkdı

(A74b) Şofilenüp raḳîbün mey içmezem dir idi
Mey-hânede ol iti gördüm yalanı çıkdı

MEVLÂNÂ ZÜLÂLÎ -rahmetu'llâhi 'aleyh-

Kâdî olmışdur. Selâmet-i ṭab'ı ve istikâmet-i zihni nihâyetdedür. Elfâzı güzel ve gâzeliyyâtı bi-bedel faşih fâzıl ve belîğ kâmil kâ'ide-i şî'ri ḥub ve üslub-ı nazmı mergûb bilür kişi idi. Ve bu birkaç beyt

¹ halkası ... zırhlar] halka zırhlar geydürüpdür Ü

² Bergama] Bergamadur A

³ ol] Bergamalı olduğu A

⁴ beyt] - W

⁵ anuñ eş'ârındandır] anlaruñdur L, anuñdur Ü₁

⁶ beyt] maṭla' L, maḳṭa' Ü

⁷ daḥı] - A, Ü

⁸ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, W

⁹ şî'r] - Ü₁, W

anuñ eş‘ârındandır¹:

(W76b) Cānumı aşüfte kıldı zülf-i miskāsā ‘Alī
Gönlümi divāne kıldı āh bu sevdā ‘Alī

Her tarafından çekmişem sinemde şekl-i Zü’l-fıķār
Baş açuk abdāluñam gitmez dilümden yā ‘Alī

Bu matla‘ dañı anuñ ğāyet² meşhūr olan eş‘ârındandır.

Matla‘³: La‘l-i cānān şevkıdur her laħza cān eglencesi
‘Aşıkun olur şarāb-ı ergavān eglencesi

MEVLĀNĀ NİHĀNĪ -rahmetu’llāhi ‘aleyh-

‘Abdu’llāh oğlıdur. Taḥşil-i ‘ilme ihtişāş (Ü₁73b) idüp kendüi cehlden ḥalāş eyledi. Şāhib-faẓl niçe medreseye mutaşarrıf olmış ehl-i ‘ilm arasında meşhūr u müte‘ārif olmış kimesnedür. Müderris iken fevt oldı. ‘Abdu’llāh oğlı olduğı ḥayşiyetle ba‘zı (A75a) kimesne buña nacaķ diyü lāğ u laṭife yüzinden çok söz iblāğ iderlerdi. (L48a) Aña binā‘en bu beyti dimiş.

Beyt: Nihāniye nacaķ dirler velākin gercek eydürler
Ebü Müslim ocağıdur ḥavāric boynın urmağa
(W77a) Garrā eş‘arı çok ve ra‘nā güftārına nihāyet yok.

MEVLĀNĀ KĀTİB ŞEVKĪ -āleyhi’r-rahme-

İsmi Yūsufdur. Edirnelü bir ḥatunuñ kulıdur. Küçicekden⁴ oğlı gibi besleyüp okutmış taḥşil-i ‘ulūm itmiş kitābet ‘ilminde ser-āmed cemī‘-i ḥuṭuṭı bi-mānend yazar derdmend kimesne⁵ idi. İttifāķ var ki ḥattı-ı rıķā‘ı Yāķūtdan yeg yazardı. Memālik-i Rūmda her tarafda ḥüsn-i ḥattı ile müte‘āref. ‘Arabī vü Pārsī vü Tūrki dilde eş‘arı var. Ehl-i ‘ilm kısmındandır. Ğāyet hoş-ṭab‘ nāzūk-vücūd pür-şevķ ve ‘ıyş ü ‘işret sever lā’ubālī ehl-i⁶ (Ü33a) zevķ kimesne idi. Ḥattı sebebi ile (Ü₁74a) merḥūm Sultān Bāyezid ‘ulūfe itmişdi. Nihāyet-i derecede

¹ eş‘ârındandır] eş‘ârındandır ki zıkr olunur Ü, L

² ğāyet] - Ü, Ü₁, W

³ matla‘] - Ü₁, W

⁴ küçükden] küçicekden A

⁵ kimesne] kişi Ü, Ü₁, W

⁶ şāhib-i] ehl-i A

rind ü bî-pervā nā-ümîd olup¹ “*kimesnenün maḥkūmı (A75b) olmayayın*” diyü vazîfeyi² qabul eylemedi. Felâket ile ‘ömri âhire (W77b) yitişüp İstanbul³ Dârü’ş-şifasında fevt olup mezârı Galaṭa cānibindedür⁴. Ve aḥvālî işbu⁵ beyitden ma‘lumdur.

Beyt⁶: Kimdür dir iseñ iy yüzi gün⁷ Şevkî-i ğarîb
Bir gözi yaşlu yıldızı düşkün felek-zede

Emsâl-âmîz güzel ğazelleri ve ḥayâl-engîz bî-bedel⁸ maṭla‘ları çokdur. Ve cümle maṭla‘larından bu birkaç maṭla‘ anuñ eş‘arındandır⁹.

Maṭla‘¹⁰: Zülfi şaḳlar dideden ḥaṭṭ-ı leb-i cānānesin
Şöyle şaḳınur o¹¹ miskîn cān evidür¹² şanasın

(L48b) Bu maṭla‘¹³ daḥı anuñ ğāyet meşhūr olan eş‘arındandır¹⁴.

Maṭla‘¹⁵: Ḥayâl-i la‘l-i cān-baḥşuñla tenden cān revān çıkdı
Ben ağlayayın ağlarsam evümden iki cān çıkdı

Ve *Tevārîḫ-i Āl-i ‘Osmānı* inşā idüp¹⁶ mübālağa ma‘ārif şarf itmiş pehlevān münşidür. Türki dilde bu deñlü güzel yazmış kimesne¹⁷ var idüġi ma‘lüm degüldür¹⁸.

¹ olup] olup aşlā Ü, Ü₁

² vazîfe] vazîfeyi A, W

³ İstanbul] maḥrûsa-i İstanbul L

⁴ cānibinde] cevānibinde W

⁵ bu] işbu A, Ü, W

⁶ beyt] - Ü_{1a} W

⁷ gün] gül Ü₁

⁸ bî-bedel] - A

⁹ eş‘arındandır] eş‘arındandır ki şebt olındı L

¹⁰ maṭla‘] - Ü₁, W

¹¹ o] bu A

¹² evidür] otıdur A

¹³ bu maṭla‘ ... eş‘arındandır] - Ü, Ü₁, W

¹⁴ eş‘arındandır] eş‘arındandır ki zikr olınur L

¹⁵ maṭla‘] maṭla‘-ı diger A, Ü, beyt L, - Ü₁, W

¹⁶ idüp] eyleyüp Ü

¹⁷ kimesne] - Ü₁

¹⁸ degüldür] degül Ü, Ü₁, W. “Degül” kelimesinden sonra Ü₁’de “ve bu ebyât daḥı Şeyḫ Kemāl-i Ḥocendî ḥazretlerinin Pârsî bir ğazeline cevâb didüġi eş‘arındandır ki taḥrîr olındı:

شده ز حسرت لعلت دودیده ام پر خون
مثال طاسکه سقی که پر زمرجانست

مجال دم زدن کس چو نیست در بته آب
بزیر خنجر جانان دلا چه افغانست

(Ü₁74b; W78a) REVÂNÎ¹
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Mevlîdî Edirnedür². Dergâh-ı 'âlem-penâh (A76a) mülâzimle-
rindendür. 'Âm³gîr ra'nâ gazelleri ve hoş-âyende⁴ zibâ matla'ları var.
Eş'âr-ı vâfire ve kâsâid-i mütekâşire ile mevşûf şâhib-dîvân ve
mefhâr-ı akrân nazmı güzel ve gazeliyyâtı bî-bedel kimesnedür⁵. Ba'z-
ı şu'arânun ma'nisin⁶ tağyîr⁷ idüp kendü eş'ârına irâd itmegin sirkat
töhmetin isnâd iderler. Merhûm Sultân Bâyezîd Hân 'aleyhi'l-cenneti
ve'r-ridvân Mekke fukarâsına ve Medîne hudemâsına vilâyet-i Rûmda
ta'yîn⁸ olınan şurrelerin Ka'betu'llâh şerrefeha'llâh cânibine anuñla⁹
irsâl buyurup anda vardukda ta'âdül eylemeyüp ba'zı kimesnelerün
şurrelerine nokşân ve ta'yîn¹⁰ olınan altuncuklarına ziyân irgürmegin
Medîne-i münevvere ve Ka'be-i mu'tahhara ehlinde ba'zı şikâyetçile-
ri¹¹ gelüp 'arz olındıkda sa'id ü şehîd Sultân¹² Bâyezîd incinüp
(W78b) 'ulûfeden giderüp timâr emreyledi. Ol dahı (Ü₁75a)
pâdişâhuñ incindüğün duyup kaçup Sultân Selim merhûma (A76b)
varup anda haylî ri'âyet bulup¹³ sa'âdetle bile gelüp tahta cülûs
(Ü33b) itdüklerinde Ayaşofya tevliyetin (L49a) virüp soñradan
Burusada¹⁴ Kapluca mütevellisi iken¹⁵ fevt olup¹⁶ mezârı İstanbulda
Kırkçeşme mahallesinde kendü binâ itdüğü mesciddedür. Ba'z-ı
şu'arânun rengin sözlerin ve garrâ hayâllerin¹⁷ ve Ka'be-i 'ulyâ hâde-
mesinün şurrelerinden aqça-i mu'ayyenlerin olup serika itdüğü eelden
ol esnâda fakîr¹⁸ bu beyti latîfe-güne didüm.

Beyt¹⁹: İlûñ ma'nisin almasın²⁰ Revânî
Aña²¹ hayr itmez âhir Ka'be hakkı

Cevdet-i tab'ı nihâyetde ve üslûb-ı nazmı gayetde¹ beş pâre

¹ Revânî] Mevlânâ Revânî L

² Edirnedür] Edirnedür. Nâmı İlyâsdur L

³ 'âm] 'âlem Ü₁

⁴ âyende] gâyetde Ü₁

⁵ kimesnedür] kimesne W

⁶ ma'nisin] ma'nisini Ü₁

⁷ tağyîr] tağayyür Ü₁

⁸ ta'yîn] ta'ayyün Ü, Ü₁, W

⁹ anuñla] - A

¹⁰ ta'yîn] ta'ayyün] Ü, Ü₁

¹¹ şikâyetçileri] şikâyetçiler W

¹² sultân] merhûm sultân L

¹³ bulup] buldı Ü₁

¹⁴ Bursada] mahrusa-i Bursada L₂ - Ü, Ü₁

¹⁵ mütevellisi iken] tevliyetinde Ü₁

¹⁶ olup] oldu Ü₁

¹⁷ hayâlâtın] hayâllerin A

¹⁸ fakîr ... latîfe-güne] latîfe-güne fakîr bu beyti Ü, Ü₁

¹⁹ beyt] beyt budur Ü₁, - W

²⁰ almışsın] almasın A, Ü, Ü₁

²¹ saña] aña A, Ü₁, W

kitāb meşnevisi var. Hamse-i Rūmī diyü ad virmişdür². Bî-bedel âşār-
dur. Ol kitāblaruñ birisi³ ‘işret-nāmedür. Ve bu rübā‘î ol kitābdandır⁴.

Rübā‘î⁵: ‘Aceb mi⁶ ehl-i ‘irfānuñ yiri olursa mey-hāne
(W79a) Ezelden mey ta‘alluḡ bağlamışdur ḡalibā cāne
Şarāba rūḡ-ı şānidür diyenler hikmet ehlidür
Mariz-i ‘ışḡ olan şūfī dirilmekdür ṭabībāne

(A77a) Ve bu maṭla‘ daḡı⁷ anuñ iştihār bulan eş‘ārındandır⁸.

Maṭla‘⁹: Şāh-ı ‘ışḡum bir ḡadeḡ meydür benüm başumda tāc
Gördi mestüm didi sāḡı begligüñ var gözüñ aç

(Ü₁75b) MEVLĀNĀ ‘AMRĪ
-‘aleyhi’r-raḡme-

Monlā ‘Abdü’l-kerīmüñ¹⁰ ḡulıdır. İsmi ‘Amrī¹¹dür. Medārisde
şuḡl idüp ‘ulūmı tertib üzre görmışdür. Ḥaylī ehl-i dil nāzūk kāmīl
ḡoş-āyende ‘āmgir¹² eş‘ārı ve ḡarrā bî-bedel ḡüftārı var. Ḥūb-ḡū ve
nik-rū aḡlāḡı ḡasen ve kendüsi müstaḡsen tarz-ı¹³ ḡazelde bî-misl ve
kā‘ide-i nazmı latif (W79b) ü mu‘tedil¹⁴ eş‘ārıyle iştihār (L49b)
bulmuş ve¹⁵ kendüsi ḡādī olup seccāde-i şerī‘atde ‘adālet üzre
olmuşdur. Vize ḡādīsı iken mevt irüp Vizede fevt oldu. Ve bu ebyāt
anuñ¹⁶ ol meşhūr olan¹⁷ eş‘ārındandır.

Şi‘r¹⁸: Būlbüller¹⁹ inleden ḡül-i ra‘nā degül misin
‘Aşıklar²⁰ aḡladan büt-i zibā degül misün

¹ ḡāyetde] nihāyetde Ü₁

² virmiş] virmişdür A

³ biri] birisi A

⁴ kitābdandır] ‘İşret-nāmedendür A

⁵ rübā‘î] - Ü₁, L

⁶ ‘Aceb mi] - Ü

⁷ daḡı ... bulan] daḡı anuñ (ḡāyet L) Ü, L, W, anuñ meşhūr olan Ü₁

⁸ eş‘ārındandır] eş‘ārındandır ki taḡrīr olındı L

⁹ maṭla‘] ḡüsn-i maṭla‘ Ü, - Ü₁, W

¹⁰ kerīmüñ] kerīm Ü₁

¹¹ ‘Amr] ‘Amrī A, Ü, W

¹² ‘āmgir] ‘ālemgir Ü₁

¹³ tarz-ı] tavr-ı A, Ü, Ü₁

¹⁴ mu‘tedil] mütedāvil Ü₁

¹⁵ bulmuş ve] bulmuşdur Ü₁

¹⁶ anuñ] anuñ ol A

¹⁷ anuñ meşhūr olan] - Ü, W

¹⁸ şi‘r] beyt Ü, - W

¹⁹ bülbüller] bülbüleri Ü, Ü₁

²⁰ ‘Aşıklar] ‘Aşıkları Ü, Ü₁

Ben yâ mıyam ki ham ola kaddüm didüm didi
Oğ gibi toğrı söyleyelim yâ degül misin

ṬĀLİ'İ¹

-rahmetu'llāhi 'aleyh-

İsmi Mehemmeddür. Mevlidi Kaşamonıdır. (A77b) Āsitān-ı sa'adet-āşiyān mülāzimlerindendir. Ferāyiz 'ilminde gayet māhir² ve hisāb u kitābetde nihāyetde kâdir idi. Sultān Mahmūd *seka'llāhu serāhū* hizmetinde olup hazine kitābetin iderdı. Soñradan Sultān Selīm merhūm tahta cülūs (Ü₁76a) idicek ri'āyetler bulup dergāh-ı mu'allā yeñiçerileri (Ü34a) kitābetin ihsān idüp hizmetde iken fevt olup mezārı İstanbuldadur. Belîğ-i suhan-güzār ve şā'ir-i zü'l-iktidār çok ma'arife mālîk ve şāhib-ma'rifet (W80a) ve nazm bābında ehl-i kudret güzel gazelleri ve emsāl-āmiz eş'arı var. Ve bu ebyāt anuñ gāyet³ iştihār bulan eş'arındandır ki⁴ tañrır olındı⁵.

Şi'r⁶: İy dide ciğer kanını durmazsın ezersin
Beñzer ki yine yāre yeñi nāme yazarsın

İy eşk eger yumşadasın gönlini yārūñ
'Alemdē hemān sikkeyi mermerde kızarsın

MEVLĀNĀ SA'YĪ

-rahmetu'llāhi 'aleyh-

Dārū's-saltāna mülāzimlerindendir. İç oğlanlar hācesi olmışdur⁷. Mu'arrif Monlā Hamdünün hemşire-zādesidir. (A78a) Zū-fünūn kimesnedür. 'Arabî vü Parsî (L50a) vü Türki eş'arı var. Yigitligi zamānında fahrū'n-neccār Dülger-zāde Hāce Şemsoğlı Mehemmed Çelebi ile münāsebet⁸ ü muşāhabet idüp ma'ıyyet ile Üsküb diyārına gitmişler idi. Ol esnāda merhūm (W80b) Sultān Bāyezid Monlā Sa'yinūñ bir gazelin bulup⁹ tab'-ı şeriflerine gāyet hoş¹⁰ gelüp “*Bu gazeli diyeni bulun*” diyü emr idüp¹¹ (Ü₁76a) cüst ü

¹ Ṭālî'î] Mevlānā Ṭālî'î L

² gāyetde māhir] māhir A

³ gāyet iştihār bulan] - Ü, Ü₁, W

⁴ ki tañrır olındı] - Ü, Ü₁

⁵ olındı] olınur W

⁶ şi'r] - W

⁷ olmışdur] olmuş W

⁸ münāsebet ... Üsküb] münāsebet idüp Üsküb A

⁹ bulup] görüp Ü₁

¹⁰ hoş] garrā Ü, W, güzel Ü₁

¹¹ idüp] eyleyüp Ü₁

cū itdüklerinde Üsküb'de bulunup pâdişāha 'arz olındıkda¹ dergāh-ı 'ālem-penāhlarında olan divitdārlik hizmetin aña ihsān idüp der-i devletden kul gönderüp" gelsün hizmetinde² olsun" diyü emr olduğda erkān-ı sa'adet³ Üskübe fermān-ı hümāyuñ ile gönderdükleri kula "baña manşib gerekmez" diyüp⁴ Dülger-zādenüñ muşāḥabetini terk itmedi⁵ ve pâdişāhuñ virdüğü manşıbı qabül eylemedi. Ve ol zikr olınan⁶ gāzel budur ki⁷ naql olındı.

Gazel: Şüretüñ naqşını⁸ yazınca gönül nāmesine
Qanlar aqlatdı⁹ gözüm kirpigüñüñ ḥāmesine

(A78b) Ne bilür hüsni kitābında ne sır var idügin
Kaşuñuñ her ki nazar itmeye ser-nāmesine

Şeref-i şemsde yazıldığüçün ḥaṭṭ-ı ruḥuñ
Nüşā-i mihr ü maḥabbet didiler nāmesine

(W81a) Bir gümüş serv-i qabā-püşdur ol māh ki anuñ
Güneş altun gül olursa yaraşur cāmesine

Her ne meclisdeki dil kışsa-i zülfin okısa
Leyli mecnūn oluban cān vire hengāmesine

Soñradan (L50b) merḥūm Sultān Selīm gelüp tahta geçdükde¹⁰ rağbetle getirüp dārü's-sa'adede (Ü₁77a) olan ğilmāna ḥāce eylediler¹¹. Her birine 'ilm-i ta'līm¹² ve ṭarīk-ı müstakim ne ise¹³ gösterüp¹⁴ pâdişāh hizmetinde iken fevt oldı. Mezārı İstanbuldadur¹⁵. Şāhib-fāzil ḥayāl-engiz (Ü34b) çok eş'arı¹⁶ vāki' olmış ehl-i ma'rifet nāzük-mizāc fāzil kişi idi. Ve bu beyt dahı¹⁷ anuñdur¹⁸.

¹ olındıkda] olduğda Ü, Ü₁

² hizmetde] hizmetinde A, Ü₁, W

³ devlet] sa'adet A, W

⁴ diyüp] didi Ü, Ü₁, W

⁵ itmedi] idemedi Ü, Ü₁, W

⁶ zikr olınan] - Ü, Ü₁, W

⁷ ki naql olındı] ki zikr olunur Ü, - Ü₁, W

⁸ naqşını] naqşın Ü₁

⁹ aqlatdı] aqladı Ü₁

¹⁰ geçdükde] cülüs itdükde Ü, L

¹¹ eylediler] idüp Ü, Ü₁

¹² ta'līm] ta'līm idüp Ü₁

¹³ ne ise] - Ü₁

¹⁴ gösterüp] gösterdi Ü₁

¹⁵ İstanbuldadur] İstanbulda Ü

¹⁶ eş'arı ... fāzil] eş'ara mālīk ehl-i dil Ü, Ü₁, W

¹⁷ dahı] - Ü, Ü₁, W

¹⁸ anuñdur] anuñ eş'arındandır Ü, Ü₁, W

Beyt¹: Kirpügi üstinde kaşı bir kemân-keşdür kim ol
Ayağı altında yir yir tiğ-i ‘uryân bağlanur

Ve² bu maṭla‘ daḥı anuñ eş‘arındandur.

Maṭla‘³: Şem‘a kimdür⁴ beñzeden yâ Rab bu⁵ ḥadd-i mehveşi
Şem‘ bir meftûle-ser ‘uryân ışıkdur âteşi

ĀFİTĀBÎ⁶

-‘aleyhi’r-rahme-

Tosyaludur. Merḥûm Sultân Aḥmed ḥizmetinde olurdı. Fakîr anı
görmedüm ammâ eş‘arı ma‘lûmdur. Hûb eş‘arı ve ġarrâ ġüftârı var.
Bu beyt⁷ anuñ meşhûr⁸ maṭla‘larındandur⁹.

Maṭla‘¹⁰:(A79a; W81b) Ka‘be-i kūyuña yol vir aña kim yol va-
ramaz

Bitür anuñ dilegin kim dileyüp yalvaramaz

Ve bu maṭla‘ daḥı anuñ ġāyet¹¹ meşhûr olan¹² eş‘arındandur¹³.

Maṭla‘¹⁴:(Ü₁ 77b) Geldi bir nâme ki efsûn okumuş ḥâmesine
Ki gören ‘aşıq olur şûret-i ser-nâmesine

Hikâyet¹⁵ iderler ki Āfitâbî¹⁶ Çerâğ adlu bir maḥbûb ile münâse-
bet ü ülfet tutup mâ-beynlerinde çok meveddet ü maḥabbet vâkı‘
olmuş. Bir gün Çerâğ, Āfitâbîyi odasına da‘vet ider. Bu daḥı “*da‘vete
icâbet sünnet*” diyü kalkup Çerâğ odasına varup¹⁷ görse meclis-i mey
ârâste ve eṭrâf-ı meclis¹⁸ meḥâbible pîrâste olup şağlu şollu simin-sâk

¹ beyt] - W

² Ve bu ... ışıkdur âteşi] - A

³ maṭla‘] - W

⁴ kimdür beñzeden] şem‘a ki teşbîh iden Ü₁

⁵ bu] o Ü₁

⁶ Āfitâbî] Mevlânâ Āfitâbî Ü₁

⁷ beyt] bir iki maṭla‘ Ü, W, bu iki beyt Ü₁

⁸ meşhûr] ġāyet meşhûr L, - Ü, Ü₁, W

⁹ maṭla‘larındandur] eş‘arındandur ki taḥrîr olındı Ü, W, eş‘arındandur Ü₁

¹⁰ maṭla‘] beyt Ü₁, - L, W

¹¹ ġāyet] - Ü, Ü₁, W

¹² meşhûr olan] - W

¹³ eş‘arındandur] eş‘arındandur ki taḥrîr olındı L, maṭla‘larındandur ki Monlâ şi‘rine
cevâbdur Ü₁

¹⁴ maṭla‘] beyt Ü₁, L, - Ü

¹⁵ hikâyet] latîfe W

¹⁶ Āfitâbî] - Ü, Ü₁, W

¹⁷ varup] varur Ü, Ü₁, W

¹⁸ meclis] soḥbet Ü, Ü₁, W

maḥbûblar ayağ üstine havâle olup ayak toluların tenâvül iderler. Bunların bir mertebede ‘iş ü (L51a) ‘işret ve bir derecede şoḥbet ü muşâḥabetle var ki cām-ı Cem görse bunların ‘iş ü nûşına ḥayrân ve Behrâm u Güstehem işitse bunların¹ iclâsına² ser-gerdân olurdu. Âfitâbî añılcaçık gelüp bu ḥâli göricek tâyib şûfî olmağın yine nâzûkâne³ dönüp gitmek (A79b) isteyicek cem‘iyyet-i ḥubân (W82a) bunun geldüğine muṭṭalî⁴ olur⁴. Her biri kalkıp bunu adımın atmağa mecâl kımayup tuta kapa meclise getürürler⁵. Darb-ı dest çâr u nâçâr⁶ buña dahı ol şerbeti içürürler⁷. Artuk⁸ germiyyet tahşil idüp uyku galebesiyle başından⁹ dülbendi (Ü,78a) şarâb zarfına düşdi ve hırkasına¹⁰ tâb-ı teb-i çerâğdan âteş irüp ten cübbesin odlara ve beden kırtâsın ocaqlara yakup Âfitâbî ḥuşyâr olup bu¹¹ ḥâli göricek bu beyti didi.

Beyt: Sûfîsin Âfitâbî bezm-i Çerâğa¹² varma
(Ü35a) Kim hırkañ oda yanar düşer şarâba tâcın

MEVLÂNÂ SÂKÎ -‘aleyhi’r-raḥme-

Âl-i Resûldür¹³. Filibelidür. Baldıroğlu dimekle meşhûrdur¹⁴. Sâkî maḥlaş dimege dahı bâ‘iş oldur. Hemân babası ismine nisbetle muhtaş olmağındur. ‘Ulûmı tertib üzre görmüş kâmil zû-fünûn fâzıl egerçi zenâne-reng lâkin yek-dest ü hem-rengdür. El-ḥâşıl elfâzı leṭâfetden ḥâli degüldür. (W82b) Nâzmı (A80a) şivedâr ve sözleri ‘işvekârdur. Bu cihetden ğazeliyyatı şirin ve edâsı rengindür¹⁵. Rûmili diyârında¹⁶ medrese virilüp anda şuglâda iken fevt oldı. (L51b)

Ve bu ebyât anuñdur¹⁷.

Şi‘r¹⁸: Ehl-i¹ diğkat bilüne mû didiler

¹ bunların] - Ü₁

² iclâsına] bu iclâsına Ü, Ü₁, W

³ nâzûkâne] rindâne Ü, Ü₁, W

⁴ olur] olurlar L, olıcak Ü₁

⁵ getürürler] getürdiler Ü, W, getürüp Ü₁

⁶ çâr u nâ-çâr] çâr-nâ-çâr ḥâḥ nâ-ḥâḥ Ü₁

⁷ içürürler] içürdiler Ü, Ü₁, W

⁸ artuk] artucağ Ü, Ü₁, W

⁹ başından] başdan Ü

¹⁰ hırkasına] hırka üstine Ü, Ü₁, W, hırkasına A

¹¹ bu] münâsebetle bu Ü, Ü₁, W

¹² Çerâğa] şarâba Ü

¹³ Âl-i Resûldür] - Ü, Ü₁, W

¹⁴ mezkûrdur] meşhûrdur A

¹⁵ rengin ... kimesnedür] rengindür A

¹⁶ diyârında] cânibinde Ü₁

¹⁷ anuñdur] anuñ (meşhûr olan L) eş‘ârındandır Ü, Ü₁, L, W

¹⁸ şi‘r] beyt Ü₁, - W

(Ü₁78b) Ağzuñ añıldı yokdur o didiler
Gonca ebkârı ‘andelîbi görüp
Kız kaçan geldi bunda bu didiler

Küyumuz nâle ile töldürdü
Vâyli vâyli abū abū didiler

Gördiler baħr-i eşkimūñ cūşın
Kanda oldu bu ƣanlu şū didiler

Sâķî elden ayağı hîç ƣomaz
Rûz u şebde çeker sebū didiler

MEVLÂNÂ NİHÂLÎ

İsmi Ca‘ferdür. Mevlidi Burusadur. ‘Ulūmı tertîb² ve her fenni terğîb ile görmüş fâzıl u kâmil suħan-âferîn muşâĥabeti lezîz ve ke-
limâtı tatlı bârik-fehm ĥurde-bîn kimesnedür. Merĥūm Sultân Selîm ĥuzûr-ı şerîfinde³ muşâĥabeti⁴ pesendide ve sâyir emsâl ü aƣrânından
güzide düşüp her zamânda muşâĥabeti vüzerâ vü ümerâ ve her gâh
ülfeti vü müvâneseti ‘ulemâ ve fużalâ ile olup Galata ƣadısı iken
ferâġat ihtiyâr eyleyüp gūşe-i ‘uzletde ârâm (W83a) ve künc-i
ƣanâ‘atda maƣâm idinüp⁵ taşavvufa mâylî ĥaylî şafâ-yı ĥatır ĥâsıl it-
mişdür. Tarîķ-i şî‘rde başķa tarz-ı ĥâşşî ve bu üslûba kendinüñ ihtîşâşî
var. Ekser-i eş‘arî ehl-i ĥîref hakkında vâķî‘ olmuş latîfedür. Vilâyet-i
Rûmda degül belķi ‘Arabda (A80b) ve ‘Acemde ve Pehlevî dilde bu
üslûba şî‘r dimiş kimesne yok. Târîķında ferîdü‘d-dehr (Ü₁79a) ve
mümtâzû‘l-‘aşrdur. Bu vâdide leţâyîf kısmında söz söylemek bu ƣadar
olur. Artuķ demek olmaz. Bu rengde şî‘re bu çâşniyi virmek muĥâl-ı
‘aƣldur. Hîç bir vech ile maƣdûr-ı beşer degül. Anuñ eş‘arın şâĥib-
zevķ olan ma‘lûm ve ehl-i zevķ bi‘t-tamâm mefhûm idinür. Ve cümle-
i leţâyifinden biri bu gazeldür⁶.

Ėazel: Hammâma girdi gördüm o nâzûk beden güzel
Şu şöyle diyicek yiri yok cümleten güzel

¹ Ehl-i diƣķat ... yokdur o didiler] - A, Ü, W, Ü₁’de bu beyitten sonra:
“Gördiler baħr-ı eşkimūñ cūşın
Kandan oldu bu ƣanlu şū didiler

Sâķî elden ayağı hîç ƣomaz
Rûz u şebde çeker sebū didiler”

² tertîb] - Ü₁

³ ĥuzûr-ı şerîfinde] ĥuzûrında Ü

⁴ muşâĥabeti ... muşâĥabeti vüzerâ vü] muşâĥabeti vüzerâ A

⁵ idinüp] idüp Ü, Ü₁

⁶ bu gazeldür] budur (ķi zikr olunur Ü) Ü, W

- (Ü35b) Soyındı gönca gibi çıkup şebz cāmeden
Bir şüseni futayla o gül-pirehen güzel
- (L52a) Meh külçesine fütası ebr-i hicāb idi
Ol gün yunarken açılı düşdi iñen güzel
- (W83b) Kim sâ'idini kimisi sâkın güzel didi
Ben bildüğüm o bir peridür cümleden güzel
- Kucmaz güzel kocaldı dimişsin Nihālīyi
İñen güzelsin iy iki gözüm iñen güzel

MEVLÂNÂ ĞAZÂLÎ

Delü Birâder demekle añılır¹. Dīvāne-reng ve mütelevvin ebleh-rek kişidir. ‘Ulūmı tertib üzre görmüş merhūm (A81a) Sultān Korkud mü’ellefâtına mukābelecı olmuştur. Hizmetde iken Sultān Korkuduñ yanında hizmetin² ider hāssa mahbūblarından Piyāle-nām bir yarar hizmetkār ğulām (Ü179b) adına *elfıyye* ve *şelfıyye* üslūbında Dāfi‘ü’l-ğumūm Rāfi‘ü’l-hümūm adlı bir kitāb te’lif itdi. Sultān Korkud incinüp yanından giderdi. Bursa civārında Keşişdağında vāki‘ olan Geyikli Baba tekyesine şeyh oldu. Niçe müddet anda zevk (ü) şafā kesb eyleyüp Gazālî mahlaş dimege dahı sebep oldur. Şoñradan Ağras medresesin³ taleb idüp (W84a) ol medreseden bedel bir mıkdar kendüye oturağ akça itdürüp İstanbul mukābelesinde Beşiktaşlı demekle meşhūr ev ve hammām ve cum’a mescidin binā idüp ol⁴ mahalli ma’mūr idüp⁵ anda geçinürken televvūni ğālib olup evini ve hammāmını ve mescidini şatup Ka’be-i şerife *şerrefeha’llāh* cānibine gidüp hālīyā Mekke kurbında Dikke-nām kaşabada⁶ (A81b) olur⁷. Ğuşāde-dil (L52b) hezel-ğüy tabi‘atı⁸ laţifeye māyil olup vūzerā vū ümerā muşāhabetine mülāzemet ve ulular ve devletlüler hizmetine müdāvemet iderdi. Ve nazm (Ü180a) itdügi laţifelerün ‘ibārātında taltif-i kelām eylemeyüp vezne gelen kelimātınun ekşeri fāhiş fuşşıyyāt-ı nā-fercām olmağın tabi‘atı⁹ selim andan⁹ ibā ve zihn-i müstākım ibrā itmek olmaz. Egerçi kendü vādisinde güzel nazmı ve bi-bedel eş‘arı var. Lakin (W84b) itdügi laţifeleri ğāyet fāhiş olup kalb andan nefret idüp bizār¹⁰ olur. Ve bu muhaddereye ol cins¹¹ ke-

¹ añılır] bilinür Ü, Ü₁, W

² hizmet] hizmetin A

³ Ağras medresesin] vilāyet-i Anadolıda Ağras-nām kaşaba medresesin Ü₁

⁴ ol ... idüp] - A

⁵ idüp] eyleyüp W

⁶ kaşabada] kaşabaya Ü

⁷ olur] varup Ü₁

⁸ tabi‘atı] - Ü₁

⁹ andan] ol aşl nazmdan Ü₁

¹⁰ bizār] bizār olmamak olmaz Ü

¹¹ cins] nev‘ Ü, Ü₁

limâtı yazmak sū-i edeb fehmi olup ol sebebdan ol latîfelerden nesne yazmağa ikdām ve ol kelimâtdan bu müsveddeye ba‘zı¹ nikât şebt itmege ihtimām idemeyüp cümle-i latîfelerinden (Ü36a) bu bir iki beyt yazılup zıkr² olındı.

Meşnevi³: Kişi kâdir olup bir dil-rübāya
Kucup anı irişmezse şafāya

Muḥakkak bil ki ol kişi velîdür
Veyâ zencîre çekmelü⁴ delîdür
(A82a) MEVLÂNÂ ME’ÂLÎ
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Yârhişâroğlınıñ oğlıdur. Babası İstanbul kâdîsı olmışdur ve kendüsi Gelibolı kâdîsı iken fevt oldı. Nazmı latîf ve kendüsi⁵ zarîf latîfe-güy şâhib-ma‘rifet ve ehl-i fazîlet suḥan-âferin ve idrâk-metîn kimesnedür. Monlâ-zâdelerde (Ü180b) bu⁶ deñlü hoş-ṭab‘ nâzûk şûḥ dil-keş kişi olmaz. (W85b) Nazma gelmiş latîfelerine nihâyet yok. Ve eş‘ârı içre derc olan şakîfeleri inen (L53a) çok. Ve cümle-i nazmından biri bu beytdür ki tesvîd⁷ olup zıkr olındı.

¹ bâ‘zı] - Ü

² zıkr] şebt Ü₁

³ meşnevi] beyt Ü₁, - W

⁴ çekmelü] ırmalı Ü. Bu beyitten sonra W’de şu ifadeler yer alır: “Ve bu bir kaç beyt daḥı Gazâlî eş‘ârındandır: Gâfil olmañ döstlar oldı yakîn âḥir zamân Döndi ‘aksine işler kalmadı emn (ü) emân

Mes‘ele güçdür diyu virmez murâdınca cevâb
Müftî müftiden almayınca vâfir armağan

Hücre akçasın degül virmez ‘imâret akçasın
Müste‘idden kim müderriş almayınca ḥaḳḳ-ı nân

Kendüyi düzer қоşar ‘allâme-i ‘ömrüm diyü
Bir şuf eskisin giyüp egnine her bir çift bozan

Şüfîler nefis atına binüp sipâhîler gibi
Şarkıdur sorguç yirine eñsesinden ṭaylesân

Şimdi dervîşler daḥı ‘ârif olupdur şöyle kim
Biñ kez eksiklik ider bir kerre қaynatmaz қазан

Hüblar bir büse virmez ‘âşıḳa cân naḳdine
Kucılur ağıyâra ammâ her birisi rāyegân

⁵ kendüsi] özi Ü₁

⁶ bu] işbu Ü₁

⁷ ki tesvîd ... olındı] ki tevsîd olunup taḥrîr olındı L, ki zıkr olındı Ü₁, ki tesvîd olındı W, - Ü

Beyt: Yalabursın katı ay oğlancuk
Yohsa güneş misin ay oğlancuk¹

Ve bu bir iki² beyt dahı anuñ³ meşhūr olan⁴ eş‘arındandır⁵.

Şi‘r⁶: İy āfeti dehrūn şanemi devr-i zamānuñ
Gör lezzetini şöhetini gel zurefānuñ

Sūz ile bir āh itdüm idi yār didi kim
Germiyyeti var yine bugün haylī hevānuñ

MEVLĀNĀ ŞADRĪ -rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Şeyh⁷ Kutbū’d-dīnūñ duhter-zādesidür. (A82b) Mevlidi İznikdür. Monlā-zādedür. Babası merhūm⁸ Sultān Korkudun h̄āceşi olmışdır. Meciklioğlu demekle meşhūr kendüsi şerīfdür. ‘Ulūmı tertīb ile görmüş ehl-i hużūr şānāyi‘-i şī‘rde māhir ve üslūb-ı nazma kādīr kādī olmış kişidür. *Husrev ü Şirin* nazmı tarzında (L53b) haylī meşnevi dimişdür. Egerçi (Ü181a) hayāl-engiz (W86a) emsāl-āmiz⁹ ve bī-bedel ra‘nā ve muntchā gazelleri¹⁰ var. Ve garrā zibā vāfir eş‘ār şāhibidür. Lakin mesnevisi gazeliyyātına gālīb ve gazeliyyātından ise meşnevisine herkes¹¹ tālībdür. Letāfet ü nezāket meşnevisinde ni-

¹ Bu beyitten sonra L’de şu ifadeler yer alır: “Ve bu gazel dahı anuñ meşhūr olan eş‘arındandır ki zikr olındı. Şi‘r:
Eşk ü āha gönül inanursın
Belī uyup şuya tayanursın

Bre çok sevdüğüm didüm yāre
Didi çok sev de tiz usanursın

Gördi ‘uryān meclisinde beni
Didi bir gün şakın tōnanursın

Ey kadeh kağı birinde k’ola yār
Ol arayı toköz tōlanursın

Deheni va‘desine aldanma
Ey Me‘ālī kime inanursın

² İki] - L

³ anuñ] anlaruñ gāyet Ü

⁴ meşhūr olan] - Ü, Ü₁, W

⁵ eş‘arındandır] eş‘arındandır ki tesvīd olındı L

⁶ şī‘r] beyt Ü₁, - W

⁷ şeyh] İzniklū Şeyh Seyyid Ü₁

⁸ merhūm] merhūmu’l-mağfūr L

⁹ emsāl-āmiz] - A

¹⁰ gazelleri ... lākin] gazeller ve eş‘arı var lākin Ü, Ü₁, W

¹¹ herkes] her dil artuğ Ü, Ü₁, W

hâyetdedür. Meşnevî'nün¹ tahrîrinde çok ma'âniye irtikâb idüpdür. Gâyet-i leâfâfetinden² meşnevisi kem-yâbdur³. Mezârı İstanbulda Edirne kapusunda Emir Buhârî tekyesi kurbındadır. Ve bu matla'⁴ anuñ gâyet meşhûr olan eş'arındandır.

Hüsn-i matla'⁵: Şafha-i bâğa şu cedvel çekdi reyhân yazdı haţ
Lâleler cezm ü çemen i'râb fülfuller nuķaţ

(A83a) Ve bu beyt daħı⁶ anuñ muhayyel olan⁷ eş'arındandır⁸.

Beyt: Kâmetüñ şevkıyle kuşlar üşdi servüñ başına⁹
(Ü36b) Şan kıyâmetdür gelür bir ayağ üzre biñ ayağ

MEVLÂNÂ ŞUBĤÎ¹⁰

Hekîm Sinânoğlı demekle mezkûrdur. (Ü81b) 'Ulûmı¹¹ tertîb üzre görmışdür. Hilve-i fażl ile müzeyyen ve ziver-i 'ilm ile mübeyyen (W86b) ehl-i ma'rifet ve şâhib-fazîlet. Gelibolı¹² ve Kütahya kâdîsı olmışdur. Fenn-i ma'ânî vü beyân-ı bedî' ve üslûb-ı nazm-ı menî' bâbında mâhir ve her fenne kâdir kimesnedür. Eş'arı 'âşıkâne ve ebyâtı derdmendâne ve bu matla'lar¹³ anuñ eş'arındandır¹⁴.

Şi'r¹⁵: Sînemde tiğ ü hañçeri ol gül-'izârumuñ
Şüsenler oldı dâyiresinde mezârumuñ

Dirîğ tiğ-i cefâ ile zaħmnâk oldum¹⁶
Bu guşşadan nideyin bilmezin helâk oldum

¹ meşnevî'nün] meşnevisinüñ Ü, Ü₁, L, W

² leâfâfetinden] leâfâfetden Ü, Ü₁, W

³ kem-yâb u nâ-yâbdur] kem-yâbdur A, kem-yâb u nâ-yâb W

⁴ matla' ... eş'arındandır] hüsn-i matla' anuñ eş'arındandır Ü, W, hüsn-i matla' anuñdur Ü₁

⁵ matla'] hüsn-i matla' Ü, - W

⁶ daħı] - Ü, Ü₁, W

⁷ muhayyel olan] - Ü, W, meşhûr olan Ü₁

⁸ eş'arındandır] eş'arındandır ki tahrîr olındı L

⁹ başına] üstine A

¹⁰ ŞubĤî] ŞubĤî Çelebi L

¹¹ 'Ulûmı tertîb üzre görmışdür] babası merhûm Sultân Bâyezîd tabîblerindenür ki kendü zamânında haylî bir mu'teber kimse olup re'îs-i eţibbâ olmış idi ve kendüsi Ü₁

¹² Gelibolı ve Kütahya kâdîsı] Gelibolı ve Kütahyaya kâdî Ü₁

¹³ matla'lar] matla' Ü₁

¹⁴ anuñ eş'arındandır] anuñdur L

¹⁵ şi'r] matla' L, metâlî' Ü, beyt Ü₁, - W

¹⁶ Başta matla'-ı diğeri L

MEVLÂNÂ RİYÂZÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Burusalıdır. Babası Burusa kâdîsı olmuştur. (L54a) Babasına *Eyyühüm Erîk* demekle müte'ârefdür¹. Ve kendüsi ehl-i 'ilmden şâhib-fâzıl kâmil ve fûnûn-ı ma'ârif ile müzeyyen fâzıl (A83b) kimesne idi. Medreseye mutaşarrıf iken fevt oldu. Ve bu maṭla' anuñ eş'ârındandır ki zıkr olunur².

Maṭla'³: Nisbet itdügüm içün kâmetüne gâh geḥî
Nâzdan ayağı üzre duramaz serv-i sehi

MEVLÂNÂ KEBİRÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Ehl-i 'ilm tâyifesindendir. 'Ulûmı (W87a) tertib üzre görmüş nâzûk suḥan-dân ma'ânî ve bedî' ü beyân tufeyli olmuş kâmil ehl-i dil 'ilm-i şî'ri ḥûb bilür kimesne⁴ idi. Ammâ cevdet-i ṭab' kılletinden eş'ârı eḳall-i ḳalîl olmağın Mevlânâ⁵ Şevḳî laṭife yüzinden aña⁶ bu kıṭ'ayı didi.

Ḳıṭ'a⁷: Kebîrî şî'r-gûlar arasında
Hemân a'dâd içre⁸ sıfra beñzer
(Ü182a) Tezâyüd virür a'dâda velîkin
Hisâba şaymaz anı ehl-i defter

Ve bu bir iki beyt anuñ⁹ eş'ârındandır.

Beyt¹⁰: Seveliden berü sen ḥulḳı vü ḥüsni ḥaseni
(Ü37a) Daḫılara nazârum yok gözedürem hâ seni

(L54b) Dilemezdüm¹¹ hele ben senden üzülem kesilem
Nideyin Allâha şaldum seni benden keseni

¹ müte'ârefdür] meşhûrdur Ü₁

² ki zıkr olunur] ki tesvîd olundu Ü₁, - Ü, L, W

³ maṭla' - Ü₁, W

⁴ kimesne] şâhib-dil kimesne A

⁵ Monlâ] Mevlânâ

⁶ aña bu kıṭ'ayı didi] bu kıṭ'ayı Mevlânâ Kebîrî hakkında diyüpdür Ü₁

⁷ Ḳıṭ'a] kıṭ'a budur Ü₁, şî'r W

⁸ içinde] içre A

⁹ anuñ] kendinüñ Ü, Ü₁, W

¹⁰ şî'r] beyt A, - W

¹¹ dilemezven] dilemezdüm Ü, Ü₁, W

(A84a) MEVLÂNÂ SEVDÂYÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Ehl-i 'ilmdendir. Medâris gezüp 'ilm kesb idüp nâzûk-tab' ğarrâ güzel ğazelleri ve rindâne (W87b) bî-bedel ebyâtı var. Kırk Kılîsâ kâdisi iken Allâh emrine varup cîvâr-ı Hâkda mesken tutup mezârı Kırk Kılîsâdadur. Ve bu¹ beyt anuñ eş'ârındandır ki zîkr olunur.

Şi'r²: Âh kim eylemedi çâre bu bî-çâresine
N'ideyim n'eyleyeyim ne kılayım çaresi ne

Yine³ Sevdâyîyi birgün görüp ol yâr didi
Be nedür suhte hâlün yine âvâresine

MEVLÂNÂ VİŞÂLÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Aydın ilindendir. Dilinde bir miqdâr⁴ lükneti⁵ var idi. Kavâ'id-i şî'ri hûb ve etvâr-ı nazmı mergûb bilürdi. Fenn-i bedî' ü beyân ve ma'anî üslûbın ihâta itmiş suhan-dân monlâ kimesne idi. Bu sebebdan (Ü182b) her kişünün şî'rine dahl iderdi. Eş'ârı 'ilmine göre degül çendân hazz olunmaz sözleri girân-ı cândur. Ve kendüsi hicâb perdesi altında⁶ unudılmış kalmış⁷ sünnetsüzlik⁸ ile mu'tâd olmuş⁹. "Sün-netsüzdür" diyü töhmet (W88a) isnâd iderlerdi. (A84b) Aña binâ'en laîfe-güne Kâtib Şevkî bu kıt'ayı¹⁰ didi.

Kıt'a: Nâsih-i fenn-i beyân ya'nî Vişâlî hâzreti¹¹
Şan'at-ı şî'r içre öte ucıdur devletsüzün

Şî'rin istermiş Necâtünün ki tâ düzüp boza
Himmet-i 'âlisini bi'llâh gör himmetsüzün

Şî'r içinde ğayr-ı farziyyâtı¹² 'arz eyler bize
Nidelüm bu söylenür sözdür ki söz sünnetsüzün

¹ ve bu ... ki zîkr olunur] ve bu ebyât anuñ eş'ârındandır L, ve cümle-i eş'ârından bu ebyât (bir iki beyt Ü₁) anuñdur ki tenmîk olındı Ü, Ü₁, W

² şî'r] - W

³ Yine ... âvâresine] - A

⁴ bir miqdâr] - A

⁵ lükneti] lüknet A

⁶ ardında] altında A

⁷ kalmış] - Ü, Ü₁, W

⁸ sünnetsüzlik] şefkatsüzlik Ü₁

⁹ olmuş] olup kalmış Ü, Ü₁, W

¹⁰ kıt'ayı] anuñ hakkında Ü₁

¹¹ hâzreti] hâzret Ü₁

¹² farziyyâtı] farziyyât Ü₁

Ve bu maṭla‘ Mevlānā Vişālī¹ eş‘arındandır ki zıkr olunur².

Maṭla‘³: Kānı bir sencileyin şīveli maḥbūb Receb
Kim ola ḥüsnine meftūn ‘Acem ü Türk ü ‘Arab

Ve bu beyt daḥı⁴ anuñ⁵ ḡāyet meşhūr olan eş‘arındandır⁶.

Beyt⁷: Hicrūñde gözüm yaşı yaz yağmurına beñzer
Bir pāre⁸ diñer diñmez başlar yine⁹ yağmağa

MEVLĀNĀ ĠUBĀRĪ -raḥmetu’llāhi ‘aleyh-

Bu daḥı Aydın ilindendir. Urla-nām kaşabadandır. Dānişmend-
dür. Kāḍī olmış her fende¹⁰ behremend ḥaylī istikāmeti var¹¹. İstikāmetle¹² çok (Ü,83a) i‘tibār bulmuşdur. (L55a) Ḥoş-ṭab‘ zihni
selīm ve eş‘arı mülāyim. Kāḍī iken fevt oldu. Ve bu ebyāt anuñ
eş‘arındandır.

Şi‘r¹³:(A85a; W88b)Zerrece bulımayup¹⁴ sende nişān-ı deheni
Gonca dil-teng oluban çāk ider uş pıreheni

Gül ruḥuñ şevkı ile lāle şehid oldu meger
K‘ol ciger-suḥtenüñ ḵana boyandı kefeni

MEVLĀNĀ ĠULĀMĪ¹⁵

Kāḍīdur. Ra‘nā laṭīf ḡazeliyyātı ve nefīs ebyātı var. Ehl-i ‘ilm

¹ Mevlānā Vişālī] anuñ Ü, Ü₁, W

² ki zıkr olunur] taḥrīr olunup zıkr olındı L, ki zıkr olunup taḥrīr olındı Ü₁, - Ü

³ maṭla‘] şī‘r W

⁴ daḥı] - Ü₁

⁵ anuñ ḡāyet meşhūr olan] meşhūr u müte‘āref olan Ü₁, anuñ W₂, - Ü

⁶ eş‘arındandır] eş‘arındandır ki zıkr olunur L, anuñdur Ü, ebyātındandır Ü₁,
eş‘arındandır ki yazıldı W

⁷ beyt] şī‘r W

⁸ pāre] laḥza L

⁹ yine] girü L. L’de bu beyitten sonra “ve bu maṭla‘ daḥı anuñdur:

Ey leṭāfet çemeninde şalınan kebg-i derī

Öyle ḡāfil yürüme āhum oḵından ḥazerī

¹⁰ fenden] fende A

¹¹ istikāmeti var] - W

¹² istikāmetle] - Ü₁

¹³ şī‘r] beyt L, - W

¹⁴ bulımayup] bulımayuban A, görmeyüben Ü₁

¹⁵ Gulāmī] Gulāmī Çelebi L

kısmındandır¹. Eş‘arı haylî iştihâr bulmuş kimesnedür. Ve bu ebyât anuñ² eş‘arındandır.

Şi‘r³:(Ü37b)İy şabâ tutduñ ise lutf ile gülzâr etegin
Dâmen-i gül mi şanursın açasın yâr etegin

Âşinâlık bu mı iy Ka‘be-i bîgâne-nüvâz
İl öper⁴ şâfi elüñ biz der ü divâr etegin
MEVLÂNÂ KERİMİ⁵
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Ehl-i ‘ilmdendür⁶. Müderris olmuş kimesnedür. Hoş-ţab‘ pür-idrâk ve elfâzı nâzûk ü pâk kâ‘ide-i eş‘arı hûb ve üslûb-ı güftârı mergûb tetebbu‘ itmiş sözi puhte vü kelimâtı pür-nükte ahvâli eş‘arından ma‘lûmdur. Ve bu⁷ ebyât anuñ eş‘arındandır ki⁸ zîkr olunur.

Şi‘r⁹: Ol yâra nola ben kulına cevri ise ‘âdet
Dildârûñ (Ü183b) olur ben kulına cevri sa‘âdet

(A85b; W89a) Yarın buluşam saña dimişdi baña ol yâr
Yarın didügi ğâlib anuñ ola kıyâmet

MEVLÂNÂ KÂDİRİ
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Edirnelüdür. ‘İsâ Faķihoĝlı demekle bilünür¹⁰. ‘İlme meşĝul iken civâr-ı Haķda vatan tutup gitdi¹¹. Tâze¹² nev-cüvân idi. Eş‘ârda tarz-ı hâşş¹³ ve üslûb-ı hayâle ihtişâş gösterüp hayâl-engiz ĝarrâ ve bi-bedel ra‘nâ (L55b) ĝazeliyyâtı var. Ve bu ebyât anuñdur¹⁴.

¹ arasında] kısmındandır A, - Ü, W

² anuñ] anuñ meşhûr olan Ü, Ü₁

³ şi‘r] - W

⁴ öper] öpe A

⁵ Kerimi] Kerimî Çelebi müderris L

⁶ ‘ilmdendür] ‘ilm kısmındandır L

⁷ ve bu ... olunur] - Ü, Ü₁, W

⁸ ki zîkr olunur] - L

⁹ şi‘r] beyt Ü₁, - L

¹⁰ bilünür] ma‘rûfdur L

¹¹ gitdi] sâkin oldu L

¹² tâze] henüz tâze Ü₁

¹³ hâşş] hâşş kullanur A

¹⁴ anuñdur] anuñ eş‘arındandır Ü, L, W, anuñ şi‘irlerindendür Ü₁

Şi‘r¹: Cādū gözün ki sihr ile egmez cihāna baş
Bozdu tılısm-ı ‘aqlı idüp genc-i ‘ışkı fāş

Meydān-ı hüsni içinde iki pehlevān gibi
Ebrūlarını gör ki xomış bir birine baş

Ve bu ebyāt dağı anuñ² gāyet meşhūr olan eş‘arındandır.

Şi‘r³: Leyli⁴ gibi cemende konup gül otağ ile
Mecnūn gibi yanar yüregi taze dāğ ile

Hengāmegir⁵ olursa şurāhi ‘aceb degül
Kim nice pehlevānı başar bir ayağ ile

Dil tıflı⁶ gözlerüme⁷ düşüp baır-ı eşküme
Öğrendi şuda yüzmege⁸ iki kabāğ ile

MEVLĀNĀ NİYĀZĪ

-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

(A86a) Ehl-i ‘ilmdendir. Monlā Vildānuñ karındaşıdır.
(W89b) İsmi İlyās kavā‘id-i ebyāti muhkem-esāsdur. Hayli⁹ eş‘ara
(Ü184a) mālîk ve tārîk-i Hakkā sālîk eş‘arı selîs ve ebyāti¹⁰ nefîs ki-
mesnedür. Ve Niyāzi lafzını çok kimesne maılaş idinmiş cümleden bu
kimesne¹¹ eş‘arı eıaşı olup gayrılar¹² eş‘arına gālîb ve kendüsi
ma‘ārife tālîb olmağın bu fakır dağı sāyirlerden¹³ ba‘zı cihātda bunu
tercih idüp anlara nisbet eş‘arın¹⁴ gūşāde vü melih görmegin bu tezki-
reye bunu yazmağı ihtiyār ü i‘tibār itdüm. Dimetoka kādîsi iken Buru-
sada Emir Sultān tekyesine varup derviş oldu. Dūnyā¹⁵ meşğalesinden
ferāğat itdi. Ve bu maıla‘ anuñ meşhūr olan¹⁶ eş‘arındandır ki¹ zikr

¹ şî‘r] - W

² anuñ gāyet meşhūr olan eş‘arındandır] anuñ gāzeliyyātındandır ki zikr olunur Ü1,
anuñ eş‘arındandır W, - Ü

³ şî‘r] - Ü, W

⁴ Leyli gibi ... dāğ ile] -Ü, Ü1

⁵ Hengāmegir ... ayağ ile] - Ü

⁶ Dil tıflı ... kabāğ ile] - Ü

⁷ gözleriyle] gözlerüme A

⁸ yüzmege] yüzmegi L

⁹ hayli] çok Ü1

¹⁰ ebyāti] gāzeliyyāti Ü1

¹¹ bunuñ] bu kimesne A

¹² gayrılaruñ] gayrılar A, W

¹³ sāyirlerden] gayrılardan Ü1

¹⁴ eş‘arın] eş‘arı Ü, Ü1, W

¹⁵ dūnyā meşğalesinden ferāğat itdi] gūşe-i ‘uzletde ferāğat ve genc-i fakırda meske-
net kabūl eyledi Ü1

¹⁶ meşhūr olan] - Ü, Ü1, W

olındı.

Maṭla²: Var müferriḥ yime ma‘cūn alma gel bāzārdan
Kim ṭoludur cūr‘adānı gönlümün esrārdan

(Ü38a) MEVLÂNÂ CEFÂYÎ
-raḥmetu’llāhi ‘aleyh-

Merḥûm Sultân Bâyezîd zamânında (W90a) Sarây-ı ‘Âmire ye ḥ̣‘âce olup (L56a) ol evānda anda olan oğlanlara (A86b) ta‘lim iderdi. Ehl-i ‘ilmden idi. Pîr olmuş sāl-hurde kimesne idi. Çok ma‘ârife mālîk ve memālîk-i nazm aña mesālîk olup üslûb-ı şî‘rî ve kâ‘ide-i nazmı (Ü184b) gâyet güzel bilür bu ṭarîkde üstād ve bu fenne sālîk olana irşād ider³ kimesne idi. Yaḳa lafzında beş dürlü ma‘niye delâlet ider tecnisi⁴ bulup bir⁵ gâzel itmiş⁶. Bu ebyât andandur⁷.

Şî‘r⁸: Ahum beni bu ḥasret ile yaḳa yaḳındur
Kim şeh yüzine bir daḥı kûl yaḳa yaḳındur

Boynında yaḳasın görüp iy dil ḥased itme
Sen andan ıraḳsın aña ol yaḳa yaḳındur

MEVLÂNÂ DU‘ÂYÎ
-raḥmetu’llāhi ‘aleyh-

Burusalıdır. Babası mu‘arref idi. Ata şan‘atına oḡul vâriş olduḡı cihetden Du‘âyî maḥlaş dimege bā‘iş oldur. Hoş-tab‘ selâset⁹-i vezni ve ḥûb açuḳ zihni var. Ve bu ebyât anuñ eş‘arındandır ki zîkr¹⁰ olunur.

Şî‘r¹¹:(W90b) ‘Arızuñ ‘arz it güle gülşende zîbâlanmasun
Serve göster ḳaddüñi nâz ile ra‘nâlanmasun

Ḳıl muḳavves ḳaşlaruñ ṭarf-ı külâhuñdan nişân¹²
Ḡurre-i meh ṭarf-ı ebrûsına ḡarrâlanmasun

¹ ki zîkr olındı] - Ü, Ü₁, L, W

² maṭla‘] beyt Ü₁, - W

³ ider kimesne idi] iderdi Ü₁

⁴ tecnisi] tecnîs Ü, Ü₁

⁵ bir] - Ü, Ü₁, W

⁶ itmişdür] itmiş A

⁷ andandur] ol ḡazeldendür Ü₁, W, - Ü

⁸ şî‘r] - W

⁹ selâset] selâmet A

¹⁰ zîkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹¹ şî‘r] - W

¹² nişân] nihân Ü, W, ‘ıyân Ü₁

(A87a) BABA HASAN*-rahmetu'llāhi 'aleyh-*

Karaferyelüdür¹. 'İlme t̄alib ve ma'rifete rāgıb olup dersin görmüş derece-i isti'dād u 'ilm ile münāsebet ü ittiḥād bulmuşken şūret-i fakr u fenā galebe idüp ser ü pā-būrehne gedā derviş olup (Ü₁85a) künc-i fakrda kanā'at ihtiyār idüp tūşe-i fakr (L55b) ile iftiḥār eyleyüp geçinürken ba'zı ehl-i fesād gice ile hücre sine yatduğı yire varup girüp bir niçe yerde muḥkem bere urup² şehid itdiler. Ve bu³ reddü'l-'acz 'ale's-şadr ebyāt⁴ anuñ eş'arındandır.

Şi'r⁵: Mısr-ı ḥüsnünde ki güm kıldı gönül cān u seri
Şām-ı zūlfünde imiş aldı lebünden ḥaberi

Haberi fūrkat-ı gülden ki peyām itdi şabā
Bülbülüñ lāle-şifāt kan ile tıldı cigeri

BİHİŞTİ⁶*-rahmetu'llāhi 'aleyh-*

İsmi Aḥmeddür. Qarışdıran Süleymānoğlu demekle meşhūr⁷ şāḥib-cemāl nev-cevān iken⁸ merḥūm Sultān (W91a) Bāyezid ḥużūr-ı şerifinde ḥizmet-i kihterī ve mülāzemet-i mihteri iderdi. Aḥir bir cüz'i nesne için sultān-ı gītisitān ḥazretlerine nāzlanup (A87b) kaçup pādīşāh-ı Irān şehinşāh-ı cihān mürebbiyyü'l-fużalā müdekkikü'l-büleḡā (Ü38b) ḥusrev-i 'Acem Sultān Hüseyin-i Baykara yanına varup anda ḥazret-i şeyḥ-i girāmī Monlā⁹ 'Abdu'r-raḥmān Cāmi *rahmetu'llāhi 'aleyh* ḥazretleri ile muşāḥabet ü münāsebet itdi. (Ü₁85b) Ol diyārda bir niçe müddet olduḡdan soñra Sultān Hüseyin-i Baykara ve her cinsden ecnās-ı mu'teberāt gönderüp Sultān Bāyezid ḥazretlerinden istiṣfā' idüp anlar daḥı dileklerin kabūl eyleyüp anuñ ol günāhından geçüp gelüp yine¹⁰ bāki 'ömrin āsitāne-i sa'adetlerinde geçürdi. Ve ol 'Acemden geldüḡi maḥalde¹¹ kendü günāhı muḳābelesinde pādīşāhı medḥ idüp bir ḳaşıde dimiş idi. (W91b) Ve bu beyt ol

¹ ferye] verye A, Ü, Ü₁, W

² bere urup] zaḥm urup L, bere vurup Ü, yara urup Ü₁

³ bu] bu bir kaç Ü₁

⁴ ebyāt anuñ eş'arındandır] olan ḡazelinüñ ebyātındandır ki zıkr olunur Ü

⁵ şi'r] - A, W

⁶ Biḥiştī] Mevlānā Ü₁, L

⁷ meşhūr] meşhūrdur Ü, añılır Ü₁

⁸ iken] - A

⁹ Monlā] Mevlānā Ü₁, L

¹⁰ yine] - Ü

¹¹ maḥalde] zamānda Ü₁

didügi¹ kaşıdedendür. Günâhı² ‘afv olmak ümmîdine dimişdür ki zıkr olunur.

Beyt³: Ne kul ola ki anuñ olmaya cürm ü günehi
Ne haṭâ ola ki ‘afv itmeye sulṭân-ı kerem

(A88a; L57a) Merhûm Sulṭân Bâyezîd murabbâlarındandır. ‘Ulûmı tertîb üzre görmüş *Hamse-i Nizâmîyi* bi’t-tamâm Türkiye tercüme itmişdür. Her fende mâhir çok ma‘ârif kâdir kimesnedür. Ve bu ebyât daḥı⁴ anuñ⁵ eş‘ârındandır ki⁶ zıkr olunur.

Şi‘r⁷: Oturıcaḳ diz-be-diz aḡyâr dil-ber yanına
Tâze tâze dâḡ urur ‘âşık-larınuñ cânına

Ferşinüñ bünyâdı âb u sakfınuñ bünyâdı bâd
İlticâ yiri degüldür yûf felek bünyâdına⁸

MEVLÂNÂ TÜRÂBÎ -rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Sulṭân Cem⁹ ḥâcisi olmuş fâzıl (Ü₁86a) u kâmil tefsîre kâdir ve ‘ilm-i zâhirde mâhir kimesne idi. Dârü’s-saltâna İstanbulda¹⁰ olurdu. Beytü’l-mâldan ta’yın olunmuş aḳçesi (W92a) var idi. Cum‘a günlerinde¹¹ va‘z¹² iderdi. Dervîş-nihâd kîşı idi. Ve bu ebyât anuñdur¹³.

Şi‘r¹⁴: Cānum ol şūḥ-ı cihân üstine dir dir ditrer
Ten gibi ruh-ı revân üstine dir dir ditrer

Zülf-i miskîni ‘izârında perîşân olıcaḳ
Sāyeveş âb-ı revân üstine dir dir ditrer

¹ didügi] - Ü, W, zıkr olan Ü₁

² Günâhı ... olunur] - Ü, Ü₁, W

³ beyt] şi‘r Ü, - W

⁴ daḥı] - Ü₁

⁵ anuñ eş‘ârındandır] anuñdur L

⁶ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, W

⁷ şi‘r] - W

⁸ bünyâdına] bünyânına Ü, Ü₁, L

⁹ Cemîñ] Cem A

¹⁰ İstanbulda] maḥrûsa-i Koşantîniyyede L

¹¹ günlerinde] güninde L

¹² va‘z] Cum‘alarda va‘z Ü, Ü₁, L, W

¹³ anuñdur] anuñ eş‘ârındandır Ü, Ü₁, W

¹⁴ şi‘r] - L, W

(A88b) SEHÂBÎ
-raḥmetu'llâhi 'aleyh-

Bu daḡı Sultân Cem şâ'irlerindendür. Faşîḡ ü belîḡ kimesne idi¹. Sultân Cem ile diyâr-ı ğurbete bile gidüp anda çalmış idi². Ve bu ebyât anuñ meşhûr olan³ eř'arındandur⁴.

Şi'r⁵: Dil-berâ derdün hemîşe cānuma hem-dem durur
 Ol sebebdendür ki çeşmüm yař⁶ ile hem-dem durur
 Raḡm it iy dil-ber bu ġamġın ġönlüme kim her nefes
 Hem-demüm derd ü belâ vü maḡremüm hem ġam⁷ durur

LA'LÎ
-raḥmetu'llâhi 'aleyh-

Sultân Cem şâ'irlerindendür. Hoş-tab' nâzûk⁸ kimesne olup diyâr-ı ğurbete Sultân Cem ile bile ġitmiřlerdendür. Ve bu bir⁹ iki beyt **(W92b)** anuñ eř'arındandur ki¹⁰ zıkr olunur.

Şi'r¹¹:**(L57b; Ü186b; Ü39a)**

Zâhidün fikrinde cennet 'âřıkuñ dîdâr-ı yâr
 Her kişinün lâ-cerem başında bir sevdâsı var

Hasta cāna şol kıya baķıřlar ile baķma kim
 Şive vü nâz ile öldürdün bizi hey ġamzekâr

ḤAYDAR¹²
-raḥmetu'llâhi 'aleyh-

Cem Sultân şâ'irlerindendür. Sultân Cem deryâ yüzine revân olup¹³ 'azm-i Frengistân idüp terk-i diyâr itdükde bile¹⁴ gidüp

¹ kimesne idi] kimesnedür Ü₁

² çalmış idi] almışdur Ü₁

³ meşhûr olan] mütedâvil olan Ü₁, - Ü, W

⁴ eř'arındandur] ebyâtındandur L, anuñdur Ü

⁵ ři'r] - W

⁶ yaş] âb A

⁷ ġam] dem Ü₁

⁸ nazûk] zihni laťif u ġüşâde-dil tabî'at-ı vezni nazîf nâzik Ü₁

⁹ bir iki beyt anuñ] ebyât anuñ (kendü Ü₁) Ü, Ü₁, W

¹⁰ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹¹ ři'r] - Ü₁

¹² Ḥaydar] Mevlânâ Ḥaydar L

¹³ olup] - Ü₁

¹⁴ bile] anuñla A

rûzgârını¹ geçürenlerdendir. (A88a) Ve bu ebyât² anuñ eş‘ârındandır ki³ zıkr olunur.

Şi‘r: Çekmiş kılıcın ğamzelerüñ kan ide beñzer
Her lahzada biñ bi-dili bi-cân ide beñzer

Kurmuş kaşı yasını cefâ-keşlere dil-ber
‘Aşıklarınıñ⁴ cânını qurbân ide beñzer

Sünbül saçuñ u lâle ruhuñ yâdına çeşmüm
Kan yaş ile⁵ etrâfı gülistân ide beñzer

ḲANDÎ⁶-İ SİROZÎ -‘aleyhi’r-raḥme-

Bu daḥı⁷ merhûm Sultân Cem şâ‘irlerindendir. (W93a) Siroz şehrindeñdir⁸. Hoş-tab⁹ suḡan-âferin eş‘arı sebük ü şirîn ve nazmı dürr-i semîn güzel ü lâtif ve ğâyet-i letâfetinden¹⁰ sözleri hafîf kimesnedür. Diyâr-ı ğurbetde¹¹ Sultân Cem ile qalup anda fevt olup¹² Allâh¹³ emrine vardı. Sultân Cemüñ maḳbûl muşâhiblerindendir¹⁴.

Ve bu beyt¹⁵-i maḳta‘¹⁶ anuñ¹⁷ eş‘ârındandır. (Ü187a)

Maḳta‘¹⁸: Kanda qandım iy şanem cüllâb-ı la‘lûñ qandına
Kim baña Ḳandî diyü bühtân idersin her nefes

¹ rûzgârını] rûzgârını ve ‘ömr-i nâ-pâydarını A

² ebyât] bir kaç beyt Ü, W

³ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁴ ‘Aşıklarınıñ] kan yaşiyile Ü₁

⁵ Kan yaş ile] ‘aşıklarınıñ Ü₁

⁶ Ḳandî] Mevlânâ Ḳandî L

⁷ bu daḥı] - Ü, Ü₁, W

⁸ Siroz şehrindeñdir] Siroz-nâm şehirdendir L, Sirozludur Ü, W, - Ü₁

⁹ Hoş-tab] çok ma‘ârife mâlik nâzik zarîf ehl-i letâyif muşâhabeti tatlu şüh ve Ü₁

¹⁰ letâyifinden] letâfetden Ü, Ü₁, W

¹¹ diyâr-ı ğurbetde ... fevt] Sultân Cem hizmetinden ayrılmayup diyâr-ı ğurbete gitmişlerdendir anda fevt Ü, W, Sultân Cem hizmetinde ğurbetde fevt Ü

¹² Fevt olup] vefât idüp L

¹³ Allâh ... muşâhiblerindendir] - Ü₁

¹⁴ muşâhiblerindendir] şâ‘irlerindendir Ü, W

¹⁵ beyt] - L

¹⁶ maḳta‘] taḡalluş Ü₁

¹⁷ anuñ eş‘ârındandır] anuñdur L

¹⁸ maḳta‘] - L, W, şi‘r Ü, beyt-i maḳta‘ Ü₁

MEVLÂNÂ¹ CENÂNÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Monlâ 'İzârînüñ karındaşıdır². Çok ma'ârif mâlik ve kendüsi sipâh³ cengi tarîkına sâlik olup timâra mutaşarrıf (**A89b**) idi. Mal-koçoğlu Bâlî Begün⁴ kış akınında gereği⁵ gibi⁶ yoldaşlıklar idüp anuñ önünde şehid oldı. Hoş-ıtab' eş'arı selis ve gazeliyyâtı nefis ve bu bir⁷ kaç beyt anuñ⁸ meşhûr olan⁹ eş'arındandır ki¹⁰ zikr olunur.

Şi'r¹¹: Şeb-i gamda yalunuz kaldum eyâ mâh¹² meded(**W93b**)
 Saña irişmez elüm nideyin eyvâh meded

Gel esirge beni devletlü güzel başuñ içün
 Senden ayırma beni kuluñam iy şâh meded

MEVLÂNÂ¹³ 'AHDÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Sultân Bâyezîd zamânında dîvân-ı 'âlî-şân hizmetinde olurdu. Ahkâm kitâbetin iderdi. Kitâbeti¹⁴ güzel ve hattı bî-bedel hüsni hattı ziyâde Kâtib Şeyh-zâde şakirdlerindendir. Eş'arı garrâ ve nazmı müsteşnâ çok ma'ârif kâdir ve fenn-i şi'rde mâhir¹⁵ kimesne idi¹⁶. Ve bu matla' anuñ¹⁷ eş'arındandır.

Matla'¹⁸:(**Ü39b**)Kanda varam sâye-i serv-i bülendüm var iken
 Kime kıl olam senüñ gibi efendüm var iken

¹ Mevlânâ] - A, Monlâ W

² 'İzârînüñ karındaşıdır] 'İzârînüñ birâderidür A

³ sipâh] siyâh A

⁴ begün] beg ile Ü₁

⁵ gereği gibi ... oldı] bile bulunup Bâlî Beg önünde ziyâde yoldaşlıklar eyleyüp Allâh emriyle anda şehid oldı Ü₁

⁶ gereği gibi] Malkoçoğlu önünde gereği gibi Ü, W

⁷ bir kaç beyt] ebyât Ü, Ü₁, W

⁸ anuñ] - L

⁹ meşhûr olan] - Ü, Ü₁, W

¹⁰ ki zikr olunur] ki tahtır olındı W

¹¹ şi'r] - W

¹² mâh] şâh A

¹³ Mevlânâ] - A

¹⁴ kitâbeti ... bî-bedel] güzel kitâbeti ve eyü firâseti var Ü₁

¹⁵ mâhir] mâlik Ü, Ü₁, W

¹⁶ kimesnedür] kimesne idi Ü₁, W

¹⁷ anuñ eş'arındandır] anuñdur Ü, Ü₁, L, W

¹⁸ matla'] beyt Ü₁, - W

(Ü₁87b) MEVLÂNÂ ŞEHÎDÎ
-‘aleyhi’r-raḥme-

Seyyid Kâşım Nigârî demekle meşhûrdur¹. (A90a) Âl-i Resûl-dür. ‘Ulûmı² tertib üzre³ görmüş ‘âlim u fâzıl ve ehl-i dil kâmil Trabzon⁴ diyârından merḥûm Sultân (W94a) Selîm⁵ Han ḥazretleri⁶ ile bile geldi. Dergâh-ı ‘âlem-penâh mülâzımlarından⁷ idi. Hûb ṭabî‘atı var. Olanca eş‘ârı hem-vâr Pârsî vü Türki dilde⁸ eş‘âr dimege kâdir sözleri muhkem ü üstüvâr kimesnedür. Ve kendüsi⁹ merḥûm Sultân Selîm ile¹⁰ Trabzonda olurken çok muşâhabet ve artuk münâsebet itmiş idi¹¹. Ve bu ebyât¹² anuñ eş‘ârındandır.

Şi‘r¹³:

با خون آشك تن خاكي خود كل كردم
بهر عشق تودر آخان و منزل كردم

قصر تو كرچه رفعت ته عالیشان
قصر ك محتعري من ذكر از كل كردم

Ve bu Türki beyt daḥı anuñ eş‘ârındandır ki zıkr olunur.¹⁴

¹ meşhûrdur] ma‘rûfdur Ü, Ü₁, W

² ‘ulûm-ı tertib üzre görmüş] dersin görmüş Ü₁

³ üzre] ile Ü, W

⁴ Trabzondan] Trabzon diyârından A

⁵ Selîm] Selîm Şâh L

⁶ Han ḥazretleri] ṭâbe şerâhu ḥazretleri Ü, W, - Ü₁

⁷ mülâzımlarındandır] mülâzımlarından idi A

⁸ Türki] Türki dilde A

⁹ kendüsi ... olurken] ve Trabzonda olurken Sultân Selîm ile Ü₁

¹⁰ Selîm ile] Selîm Şâh Han ḥazretleri ile L, Selîm W

¹¹ itmiş idi] itmişdür Ü, Ü₁, W

¹² ebyât anuñ eş‘ârındandır] ebyâta anuñ eş‘ârındandır ki taḥrîr olındı L, ebyât anuñ eş‘ârındandır ki zıkr olunur Ü, anuñdur Ü₁

¹³ şi‘r] - W

¹⁴ Bu beyitten önce L’de “Ve bu gâzel daḥı anuñ meşhûr olan eş‘ârındandır ki taḥrîr olunup zıkr olındı. Gâzel:

Lebûnden şoḥbet-i meyde n’ola cerr itse cân bûse
Efendi ‘âdet olmışdur mey üzre her zamân bûse

Şarâb-ı telḥ-i rind ise baña şîrîn gelür şûfî
Lebûnden şunsa nâz ile ger ol şekker-dehân bûse

Tolu içdükce la‘lünden bize bir bûse iḥsân it
Bilürsin meclis-i meyde ki olur râyegân bûse

Ölürsem âb-ı ḥayvânun ben adın aîmayam zâhid
Vire ger câm la‘linden o ḥıẓr-ı dîl-sitân bûse

Şehîdî bûşe vaşfinda olan bu şi‘r-i rengînün
Göricek bî-gümân vire ‘ivaẓ ol yâr-ı cân bûse

Beyt:(L58b) Şöfiye söyleñ hasedden¹ sînesin şâf eylesin
Niçe bir ʔa'n eylemek 'uşşâka inşâf eylesin

(W94b) SÂĠARÎ²
- 'aleyh 'r-raḥme-

Edirnelüdü. Kazzâz 'Alî³ demekle meşhûr⁴ u mezkûrdur. Tabî'atı hezle mâyıl iken hüsniyyâtı daḥı bî-mişldür. Pîşesi kazzâzlıkdur. 'İlm-i edvârda güyende Usta Şems ile hem-dem ve sâz (A90b) fenninde 'Alî Pürtükle mahrem olup (Ü,88a) ʔopuz-nevâzlıkdâ bir mertebede mahâret ve ter-destlikde bir derecede mümâreset bulmuşdı⁵ ki eline ʔopuz alup perdesi (L59a) yüzden götürüp ʔalmağa başlayıcaḥ Zühreyi gökden yire indürüp bî-iḥtiyâr rakşa ve semâ'a getirüp ehl-i meclisün içine âteş bıraḡup her biri hây⁶ u hüydan 'âlem yüzün şûr u ḡavḡâ ve mestâne na'ralardan rûy-ı zemîni âşub u belâ ile mâl-â-mâl iderlerdi. Hoş-ʔab' nâzûk kimesne idi. Dünyâya merd-i⁷ mücerred geldi gitdi⁸. Ve bu beyt anuñdur⁹.

Beyt¹⁰: Pîr oldı SâĠarî ʔomaz elden piyâleyi
Düşdi 'aşâya nergis-i zerrin ʔadeh gibi

Ve (W95a) bu ʔıt'a daḥı¹¹ anuñ meşhûr¹² olan eş'ârındandır¹³.

Ve bu Türkî beyt daḥı anuñ eş'ârındandır ki zıkr olunur] ve bu Türkî beyt daḥı anuñ şî'rlerindendir ki zıkr olunur Ü₁, ve bu ebyât daḥı merḥûmuñ ḡâyet meşhûr olan eş'ârındandır ki taḥrîr olındı L

¹ hasedden] habesden A

² SâĠarî] Mevlânâ SâĠarî L

³ 'Alî] oḡlı Ü

⁴ meşhûr u mezkûrdur] ma'rûfdur Ü, Ü₁, W

⁵ bulmuşdı ki] bulmuşdur ki Ü₁

⁶ hây] hây u A

⁷ merd] - Ü

⁸ gitdi] gitdi pîr olmuşdı Ü₁

⁹ anuñdur] anuñ eş'ârındandır Ü, L, W, ḡâline münâsib dimişdür Ü₁

¹⁰ beyt] şî'r Ü

¹¹ daḥı] - A

¹² meşhûr olan] ḡâyet meşhûr olan L, - Ü, Ü₁, W

¹³ eş'ârındandır] eş'ârındandır ki taḥrîr olındı L, eş'ârındandır ki zıkr olunur Ü, W, eş'âr-ı laṭifindendir Ü₁

Kıt'a¹: Anuñ için mezârum üstinde
 Ben bu eşcârı böyle vaz'² itdüm
 Ki gören şormadın bile hâlüm
 Bu cihân içre neyledüm n'itdüm
 (Ü40a) Bir boyı serv gözi bādāmuñ
 Şeftelüsine toymadum gitdüm³

(A91a) LİKÂYİ^{4 5}
 -rahmetu'llâhi 'aleyh-

İstanbul bezzâzistânında oturur şahhâf idi. Çok ma'ârif mâlik
 şâhib-kemâl, zarîf, su'âl zahmeti 'arîz olmuş (Ü¹88b) za'îf-mizâc
 kimesne idi. Ekser-i evkâtta Kâtib Şevki ile muşâhabet iderdi. Esnâ-yı
 muşâhabetde laîfe-güne⁶ Mevlânâ⁷ Şevki aña⁸ bir kıt'a didi. Ol⁹ kıt'a

¹ kıt'a] şî'r Ü₁, - W

² vaz'] zeyn Ü₁

³ Bu beyitten sonra Ü₁'de "Ve bu matla'lar dağı anuñ eş'arındandır:
 Âh idersem âhuma âheng ider tağlar benüm
 Rahm idüp ebr üstüme yaşın yaşın ağlar benüm

Âteş-i 'aşk ile n'idem şanemâ 'üd gibi
 İnlesem bezm-i belâda ne 'aceb 'üd gibi

Ağlamakdan la'l-reng itdüm işigün taşını
 Gözlerimün rahm idüp silsün demidür yaşını

⁴ W'de Likâyi'den önce Şemsi maddesi yer alır:
 "Mevlânâ Şemsi

(W95a) Kara Şemsi dimekle meşhûrdur. Burusalıdır. Haylî hoş-tab' çok ma'ârif
 kâdir inşâ vü eş'ara vâfir tettebbu' itmiş sâhib-fazîlet ve ehl-i ma'rifet fâzıl u kâmil
 ziyâde ma'ârif mâlik ehl-i dil, Monlâ İdris-i Bitlisî *Tevârih-i Al-i 'Osmânî* tedvin
 idüp yazdukdâ merhûm sa'id ü şehid Sultân Bâyezîd *rahmetu'llâhi aleyh*
 mülâzimîn tâyifesinden yarar ehl kimesnelerden bir iki fâzıl kişiler bulup Monlâ
 İdrise mu'âvenete gönderün diyü buyurmuşlar. Ol hinde pâdişâh-ı giti-penâh emri
 ile mukâbelecî vaz' olup Monlâ Hazretlerine mu'âvenet için virilmiştir. Sonradan
 (W95b) bir niçe yire kâdi olup eş'arı nâzûk ü latîf ve kendüsi ... zarîf kimesne
 idi. Matla'ları rindâne ve gazeliyyâtı mestâne ve bu hüsn-i matla' anuñdur ki zikr
 olınur:

Dervîş-i nemed-püş gibi bülbül ırakdan
 Gül ruhlarının vâşfın okur al varakdan

⁵ Likâyi] Mevlânâ Likâyi L

⁶ laîfe-güne] su'âlî zahmetine münâsib Ü₁

⁷ Monlâ] Mevlânâ A

⁸ aña bir kıt'a] aña bu kıt'ayı L, Likâyiye işbu kıt'ayı Ü₁

⁹ ol kıt'a budur] ki tesvid olunur Ü₁

budur.

Qıṭ‘a¹: Liḳāyī kim zarīfidür cihānuñ
Şişirdür burnını sümkürdüğince

Görüp bir tıb ehli anı didi
Marażdur bu kesilür varduğınca

Ve bu beyt² Mevlānā³ Liḳāyīnün kendü⁴ eş‘arındandır⁵.

Beyt⁶:(L59b) Sen şāh-bāz ile ideyin diyü dest-būs
Nāzüklik ile kendü ayağın toğan öper

(W96a) FERİDİ⁷
-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Harāccı Hüsām dimekle nām bulmuşdur. Üsküb şehrindeydir.
Edirne de Yeñi ‘İmārete ve Dārü’l-ḥadīse mütevellī olmuşdur.
Eş‘arında eyü kâşdlar ider hoş-ṭab‘ elfāzı hem-vār ve nazmı ḥub u
üstüvār kimesnedür. Allāh emrine varup (A91b) mezārı Edirnededir.
Ve bu beyt-i maḳta‘ anuñdur⁸.

Maḳta‘⁹: Mümkün degül Feridī ki maḳbül-i şāh ola
İrmez maḳām-ı devlete ḳul muḳbil olmasa¹⁰

MEVLĀNĀ ḤABĪBĪ
-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Aydın ilinden Pavra¹-nām ḳaşabadan ehl-i ‘ilm ḳısmındandır.

¹ kıṭ‘a] - W

² beyt] beyt daḳı A

³ Mevlānā] Monlā W

⁴ kendü] - Ü₁

⁵ eş‘arındandır] eş‘arındandır ki taḥrīr olındı L

⁶ beyt] - Ü, W

⁷ Feridī] Mevlānā Feridī L

⁸ anuñdur] anuñ eş‘arındandır Ü, Ü₁, W

⁹ maḳta‘] beyt Ü, L, W

¹⁰ W’de bu beyitten sonra şunlar yer alır:
Bülbül bu deñlü nāle m’iderdi gül olmasa
Gül nāzı kime eylerdi bülbül olmasa

Āsandı dolaşmağa zeñcīr-i zülfine
Hall itmege şaḳuñ girihi müşkil olmasa

Olurdum şād (u) ḥurrem ben nigārum ḡam-güsār olsa
Olurdum gün gibi (rūşen?) ol meh baña yār olsa

Ḥaşendür nazm-ı Ḥusrevden yig olurdı Nizāmīden
Feridiye zāhir olsa kemāle i’tibār olsa

Ġāyet hūb-nefes kimesne idi². Fāyık Paşa Nardada³ (Ü₁89a) binā itdüġi cāmi‘-i şerīfe raġbet⁴ ile getürüp haṭīb itmişdür. Bir niçe yıl anda⁵ haṭīb olup⁶ yürürken memālik-i ‘aql u hūşa (W96b) leşker-i hevā⁷ vü heves nefis-i zulüm ve sipāh-ı pādīşāh-ı ‘ışk hücüm idüp niçe zamān bi-huş u hayrān u ser-gerdān sevdā galebesiyle nālān u giryān gezüp yürüyüp āhır terk-i diyār idüp yine⁸ Aydın iline kendü vaṭan-ı aṣlısı olan Pavra-nām kaşabaya varup anda taşavvufa māyil olup çok rişāzet ü mücāhedeler eyleyüp niçe ḥalvetler ve niçe çilleler çeküp şöfi olmuş hoş-ṭab‘ kimesnedür. Mezārı Aydın ilinde yine kendü vilāyetinde Pavra-nām kaşabadandır. (A92a) Ve bu ebyāt anuñ⁹ eş‘arındandır ki¹⁰ zıkr olunur.

Şi‘r: İy şehinşāh-ı cihānum mīr-i şāhib-devletüm
Saña kıl olmak durur cân u gönülden niyyetüm

(Ü40b) Mezheb ü millet şorar zāhid baña bilmez mi kim
Lā‘ubālī ‘āşıkam dīvānelerdür milletüm

(L60a) MEVLÂNÂ NAŞÜHÎ -rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Tabīb-i fāzıl u ḥekīm-i kāmīl ‘ulūmı tertīb üzre görmüş eş‘arı selīs ve ġazeliyyātı nefis çok ma‘ārif zabṭ eylemiş şāhib-mā‘rifet ve ehl-i zekāvet üslūb-ı (W97a) leṭāyifde (Ü₁89b) bi-mānend kimesnedür. Ehl-i nücüm istihrācınca taḳvīm yazmışdur. *Taḳvīm-i Naşūhî* demekle meşhūrdur. Ve bu laṭife ol taḳvīmdendür ki zıkr olunur. Ahkām-ı taḳvīm: Be-taḳdīr-i emr-i Rabbānī ve fermān-ı ḥukm-i Sübhānī¹¹ hey‘et-i felekī ve berāhīn-i hendesi ve ecrām-ı nūrānī bermüci-i hisāb zic yalanı şöyle iktiza eyler kim el-aḥkām¹²: Ḥazret-i Ḥudāvendigāruñ *enāra’llāhū burhānehū* devlet-i ikbālın Ḥaḳ ziyāde ide. Paşalar maḥbūblar uyduralar. Sancaḳbegleri daḥı ol sancaḳda olalar ve sipāhīler maḥbūb ḥizmetkārılar arḳasında hoş geçeler. Ehl-i defter bi-hişāb ri‘āyetler göreler. Ḥazīne yazıcıları ḥazīne cem‘inde sa‘y-ı belīġ göstereler¹³. Ve ḥammāmıcılar kapu bekleyüp dellāklar içerde der-kār olalar ve nātırlar muttaşıl paşmak silme üzerine olalar ve

¹ pavra nam kaşabadan] - A

² kimse idi] kimsedür Ü₁

³ Nardada] Narda-nām kaşabada Ü₁

⁴ raġbetle getürüp] - Ü₁

⁵ anda] - Ü, W

⁶ haṭīb olup] ḥiṭābet idüp Ü₁

⁷ hevā vü heves] hevā-yı Ü, Ü₁, W

⁸ yine] Aydın ilinde yine A, - Ü

⁹ anuñ eş‘arındandır] anuñdur Ü₁

¹⁰ ki zıkr olunur] - Ü, W

¹¹ sübhānī] sulṭānī Ü, Ü₁

¹² el-aḥkām ... göstereler...] - A, L

¹³ göstereler] gösterüp Ü₁

çıkırıkcılar¹ igli olalar. Ve bāzārcılarda (A92b) alma ve şatma çoğ ola. Ve arpacılar² muhtesib oğlanının ağzı ölçüsün (W97b) alalar ki *al-duğumuz kile ile şatarız* dimege mecāl bulalar. Ve kalaycılar döne döne kazanc ideler. Ve aşçılarda maçanak yiri çanak ola³. (Ü₁90a) Ve cümle-i⁴ eş‘ārından bu maṭla‘ anuñdur.

Maṭla‘⁵: Milk-i dil sensüz şehā yıkıldı virān oldu gel
İntihā-yı fūrkat ü pāyān-ı hicrān oldu gel

KĀTİBİ⁶

-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Monlā ‘İşkī şākirdidür. Kendüsi laṭif kitābet⁷ ider kâtib idi⁸. Kâtibî maḥlaş dimege⁹ daḥı sebeb oldur. Ve ‘ilm-i mūsikide pehlevān-ı kāmîl kendünün ve gayruñ eş‘ārın nakş u taşnif bağlayup ırlardı. Çok kaşâyide ve gazelıyyāta mālîk (L60b) hoş-ṭab‘ güşāde-dil kimesne idi¹⁰. Sultān Meḥammed ṭābe *serāhu* ḥazretlerinin (W98a) zamānından Sultān Selīm¹¹ zamānına gelince āsitāne-i devletde ḥizmet eyleyüp ‘ulūfeyc mutasarrıf idi. Fevti (A93a) İstanbulda¹² oldu. Ve cümle-i eş‘ārından işbu¹³ bir iki beyt anuñdur ki¹⁴ zikr olunur¹⁵.

Şi‘r¹⁶: Şol ṭurra-i miskīn¹⁷ ki ruḥ-ı yāre ṭayandı
Yanarsa n‘ola ‘ūd gibi çok nāra ṭayandı

(Ü41a) Bīmār idi dil zülfün ucından ser-i zülfün
Destine ‘aşā şunalı bir pāre ṭayandı

¹ çıkırıkcılar igli olalar] - A

² arpacılar] arpacılarda Ü₁, W

³ ola] ola ve sipahiler maḥbūb ḥizmetkārlar arḳasında hoş geçeler A

⁴ ve cümle] Mevlānā Naşūhınñ cümle Ü₁

⁵ maṭla‘] şi‘r Ü₁, - W

⁶ Kâtibî] Mevlānā Kâtibî L

⁷ Kitābet ider] - Ü, Ü₁, W

⁸ kâtib idi] kâtibdür Ü, Ü₁, W

⁹ dimege] dimeklige Ü₁, demekle W

¹⁰ kimesne idi] kimesnedür Ü, Ü₁, W

¹¹ Selīm] Şāhib-kırān A

¹² İstanbulda] maḥrūsa-i İstanbulda Ü₁, L

¹³ işbu bir iki beyt] ebyāt Ü, Ü₁, W

¹⁴ ki zikr olunur] - Ü, W, ki taḥrîr olındı Ü₁

¹⁵ olunur] olındı L

¹⁶ şi‘r] - W

¹⁷ miskīn] müşkīn A, Ü₁

MEVLÂNÂ HADÎDÎ
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Rûm¹ilinde² Ferəcik-nâm kaşabadandır. Yine ol kaşabanuñ haṭṭibi olmış idi. Hadîdî maḥlaş dimege 'illet (Ü₁90b) kendüsinüñ³ şan'atı temürcilik idi. Kifâf-ı nefis içün haddâdlık iderdi. Hoş-tab' suhan-dân ve söz nazmında⁴ firâvân⁵ kimesne idi. Ve *Tevârih-i Âl-i 'Osmânî* pâdişâh-ı şâhib-kırân gelüp tahta cülûs idince nazm eyledi. Nazmı latîf ü selis ve elfâzı dürr-i nâ-yâb gibi nefis. Ve bu beyt-i maḥṭa' anuñdur⁶.

Beyt⁷: Şâh şehrinde Hadîdî şî'rüñüñ her beytini
 (W98b) Mâlikî mermerlere yazmalıdır bâb üstine⁸

Ve bu beyt daḥı⁹ anuñ¹⁰ eş'arındandır ki¹¹ taḥrîr olındı.

¹ Rûm] İsmi Hâcî Yahyâdur. Rûm L

² ilinde] ilinden Ü₁

³ kendüsinüñ] kendü A

⁴ nazmında] vezninde A, L

⁵ firâvân kimesne idi] firâvân nazmı ve eş'arı var (vâfir L), A, L

⁶ anuñdur] anuñ eş'arındandır ki zıkr olunur Ü, anuñ eş'arındandır (ki zıkr olunup taḥrîr olındı Ü₁) W

⁷ beyt] - W

⁸ Bu satırdan sonra L'de şu bilgiler yer alır:

"Ve bu beyt-i maḥṭa' daḥı anuñ gâyet meşhûr olan ebyâtındandır ki taḥrîr olındı.

Beyt:

Geçilür cümle lezzât-ı cihândan

Hadîdî vech-i zibâdan geçilmez"

⁹ daḥı] - W

¹⁰ anuñ eş'arındandır] anuñdur Ü, anuñ şî'rlerindendir Ü₁

¹¹ ki taḥrîr olındı] ki taḥrîr olunup zıkr olındı L, ki tenmiḳ olındı Ü₁, - W

Şi'r¹:(A93b) Kâfir gözini yâr müselmân ider gibi
 Müjgânı tutmuş² iki taraf tig-i bi-niyâm³
 (L61a) REŞMÎ⁴
 -rahmetu'llâhi 'aleyh-

Burusalıdır. Ehl-i şanâyi'dendür. Kifâf-ı nefis için bezzâz olmuş vâlâcidur. Kendü zamânında şî'r ile imtiyâz bulmuş kimesnedür. Merhûm Ahmed Paşanın nice gazeliyyâtını tahmîs itmiş kâbil kişi ve kendüsi dil-hoşî eş'ârı hoş-âyende ve gazeliyyâtı pesendide. Fevti Burusada olmuştur. Bu ebyât anuñ eş'arındandır ki⁵ zıkr olunur⁶.

¹ şî'r] beyt Ü, Ü₁, L, - W

² tutmuş] tutdı Ü

³ Hadîdî'den sonra W'de Ahdî, Mîrek ve Şifâyî kenarda yer alırlar:

“(W98a) ‘Ahdî

Hekim Sinânoğlu demekle ma'rûf evsâf-ı hamîde ile mevşûfdur. Dergâh-ı 'âlempenâh tabiblerinden olup 'ilm ü ma'rîfet ile mümtâz ve tebâbet ile imtiyâz bulmuş hoş eş'ârı merğûb ve kelimâtı maţbû' ve bu bir kaç beyt anuñ eş'arındandır:

Perişân ideli kâküllerin ol zülf-i 'anber-bû
 Gönül hayrettedür bilmez benefşe bûyî sünbül bû

Amânsuz hûnî-i zâlim geçerken hançer-i cismüñ
 Beni öldürmeden bilsem niçün ider tegâfûl bu

Nice sünbüllerin âhın gamundan şad-hezâr itdûñ
 Şalın nâz ile gülşende kalursa saña ey gül bu

Ve bu ebyât dañı anuñ eş'arındandır:

'Uzletde yüzüm eyleyen hâke berâber
 'İzzetde ola menzilüm eflâke berâber

Biñ kerre eger bağrını hançerle yararsa
 Süsen olıma sine-i şad-çâke berâber

Mîrek

Al-i Resûldür. Hekim Üveysoğlıdır. Babası tabîb-i hâzık idi. Kendüsi dañı bî-bedel tabîbdür. Fenn-i edvârda emir-i şadr-nişin ve sâz 'ilminde bi-naẓir-i sihr-âferin bir nice sâz çalmağda kâdir ve her perdede bir niçe engiz itmege mâhirdür. Ve bu beyt anuñ eş'arındandır:

Kıya kıya bakışın cânı zañmnâk eyler
 Gerek elâ sürmeli gözlerin helâk eyler

Mevlânâ Şifâyî

Merzifonidür. Tabîbdür. Hüb kişidür. Merhûm Şeh-zâde Mehemmedüñ âsitâne-i sa'âdetlerinde re'is-i etibbâ idi. Şeh-zâde hâzretleri fevt olıcak gelüp 'atâbe-i devlet tabiblerinden olmuştur. Bu beyt anuñ eş'arındandır:

Raķibüñ şulhına aldanma şaf bağlar gerü cenge
 Eger şatırac iderlerse öle biñ üstühân üzre

⁴ Resmî] Mevlânâ Resmî L

⁵ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, W

⁶ olunur] olındı L

Şi'r¹:(Ü₁91a) Nitekim saña 'âdetdür niyâz ehline nâz itmek
Baña hem hû durur bir nâza biñ dürlü niyâz itmek

Sücûd itdükçe mihrâba seni yâd itdügüm budur
Hużûr-ı kalb olmasa dürüst olmaz namâz itmek

(W99a) ŞİDĖİ²
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Âsitân-ı³ sa'âdet-âşiyân mülâzimlerindendir. Sipâhî oğlanları
zümresinden⁴ hizmet iden bendelerindendir. Hoş kişi⁵ idi. Tab'ı
mülâyim ve kendüsi halim eş'arı nâzûk ü pâk zâtı pür-idrâk kimes-
nedür⁶. Ve bu matla' anuñdur⁷.

Şi'r⁸:(A94a) Dil-berûñ gönline âhum itmedi aşlâ eşer
Gerçi dirler âh-ı 'âşık seng-i hârâdan geçer

FEHMÎ⁹
-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Mu'arri^{f10} Monlâ Hamdîñüñ şakirdidir. Cân-bâz¹¹ demekle
mezkûrdur¹². Dergâh-ı¹³ 'âlem-peñâh bendelerindendir. Pür-idrâk¹⁴
fehmi güzel ve tab'ı pâk hûb âdemî kimesne idi¹⁵. Ve bu ebyât anuñ¹⁶
eş'arındandır ki¹⁷ zikr olunur.

Şi'r¹⁸: Mübtelâ-yı 'ışk-ı yâram baña tedbîr eyleñüz
Ol tabîbe hâlûmî bi'llâh takrîr eyleñüz

¹ şî'r] - W

² Şidkî] Mevlânâ Şidkî L

³ Âsitân] İsmi Pîridür. Âsitân L

⁴ zümresinden] bölüğünden Ü, Ü₁, W

⁵ kişi idi] kişidir Ü, Ü₁, W

⁶ kimesdür] 'ilm-i hisâbda çok mahâreti var ve ol fende risâle yazmış W

⁷ anuñdur] anuñ (meşhûr olan L) eş'arındandır Ü, L, W

⁸ şî'r] matla' Ü, L, beyt Ü₁, - W

⁹ Fehmî] Mevlânâ Fehmî L

¹⁰ mu'arri^f Monlâ] mu'arri^f Mevlânâ L, Monlâ mu'arri^f Ü, W, bu dağı dergâh-ı
'âlem-peñâh bendelerindendir mu'arri^f monlâ Ü₁

¹¹ Cân-bâz] cân-bâzoğlı Ü

¹² mezkûrdur] ma'lûmdur Ü₁

¹³ dergâh-ı ... bendelerindendir] - Ü₁

¹⁴ Pür-idrâk] zihni pür-idrâk Ü₁

¹⁵ kimesnedür] kimesne idi A

¹⁶ anuñ ... olunur] anuñdur L

¹⁷ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, W

¹⁸ şî'r] - L, W

(Ü41b) Ölürem bārī hayāl-i yār ile cān vireyin
Şüret-i dildārımı qarşumda taşvīr eyleñüz

MEVLÂNĀ SÜHĀYĪ
-rahmetu'llāhi 'aleyh-

İstanbuldudur. İsmi Mehemmeddür. 'Ulūmı aşāletle görmüş ehl-i
(Ü91b) 'ilmdür. Ehliyyet ile añılır¹ ve 'ulemā vü fużalā arasında²
(W99b) fazīlet ile mezkūr kimesnedür. Lākin³ ğayetde 'ayyāş ve
nihāyetde evbāş olmağın felāket ile fevt⁴ oldu. Hoş-ṭab' zihni güşāde
ve eş'arı ziyāde artuğdur. Bu ebyāt anuñ eş'arındandır ki⁵ zıkr olunur.

Şi'r⁶:(A94b) İy şeker-leb ṭatlu söz⁷ mihr ü maḥabbet arturur
Ṭatlu ṭatlu ağzuma söğ loğma şefḳat arturur

Baş koyan ḥāk-i der-i mey-ḥāneye devlet bulur
Mey-furūşuñ öpmek ayağını ḥürmet arturur

MEVLÂNĀ HEVESĪ
-rahmetu'llāhi 'aleyh-

Üsküb şehrindendür. 'İlme meşğul iken ferāğat ve keşret-i şuğl-
den berā'at gösterüp şi're heves itmiş⁸ hoş-ṭab' laṭif ve sebük ü şirin
ḥafif⁹ eş'arı var. Ve bu maṭla' anuñdur¹⁰ ki zıkr olunur.

Maṭla'¹¹:Bahār geçdise¹² n'ola ḥazānı hoş görelüm
Zamān zamāna irişmez biz anı hoş görelüm

MEVLÂNĀ¹³ NİHĀNĪ
-rahmetu'llāhi 'aleyh-

Ḳadīmi vilāyet-i¹⁴ Anaṭolıdandır. Ḥādīm 'Alī Paşanuñ¹

¹ añılır] meşhürdür Ü, Ü₁ W

² arasında] mā-beyninde Ü₁

³ lākin] Monlā Ḥaylī ki merḥūm sa'īd ü şehīd Sultān Bāyezidüñ ḳāzī-'askeri
olmuşdur. Anuñ maḳbūl dānişmendlerindendür lākin Ü₁

⁴ fevt] - Ü

⁵ ki zıkr olunur] ki taḥrīr olındı L, - Ü, Ü₁, W

⁶ şi'r] - W

⁷ dil] söz A

⁸ itmiş] itdi Ü₁

⁹ ḥafif] za'if Ü₁

¹⁰ anuñdur ki zıkr olunur] anuñ eş'arındandır Ü, Ü₁, W

¹¹ maṭla'] şi'r Ü, beyt Ü₁, - W

¹² geçdise] geçse Ü, Ü₁

¹³ Mevlānā] - Ü₁

¹⁴ vilāyet-i Anaṭolıdandır] Anaṭolı vilāyetindendür Ü₁

muşâhiblerindendür. Eski² şâhib-ma‘rifet kimesnedür³. Hoş-ţab‘ nâzûk (Ü₁92a; W100a) eş‘ârı ve⁴ ğarrâ bi-bedel güftârı var.

Ve bu reddü‘l-‘acz⁵ ‘ale‘ş-şadr kısmından olan ğazel anuñdur ki⁶ zikr olunur⁷.

Şi‘r⁸: Tâ kim görelî tal‘atuñı iy yüzi kâmrâ
Irmağ gibi gözümdeñ⁹ akar şâm u şehir mâ

(A95a) Em vir didi dil la‘lûne derd ise didi merg
Germ olma inen bendeñi öldürmege yârâ

Ve bu ebyât¹⁰ dañı anuñ meşhûr¹¹ olan eş‘ârındandır¹².

Şi‘r¹³: Tâc-ı gülğün geydügi-çün lâle şâhiler gibi
Çekdi süsenler kılıç sünnî sipâhiler gibi
(L62a) Râfızidür lâle anuñ-çün başında tâcı var
Yâsemenler Hakkâ yüz tutmuş ilâhiler gibi

MEVLÂNÂ MUHYÎ

-rahmetu‘llâhi ‘aleyh-

Aydın ilinden Birgilüdür¹⁴. Ehl-i ‘ilm tâyifesindendür. Birgi kâdisı olmışdır. Gâyet muşâhabeti latîf ve eş‘ârı güzel kendüsi (Ü₁93a) zarîf ekser-i muşâhabeti şâhib-devletlülerledür¹⁵. Et‘ime kısmını hûb bilür¹⁶ bişirürdi. Pilâvcı Muhyî demekle añılurdi¹⁷. Ve bu ebyât anuñ eş‘ârındandır.

Şi‘r¹⁸: Merhabâ iy cân u cânân merhabâ
Merhabâ iy şâh-ı hûbân merhabâ

¹ Paşanuñ muşâhiblerindendür] Paşanuñ muşâhibi Ü, W, Paşa hîdmetine varup ge-
lürdi Ü₁

² Eski] - Ü

³ kimesnedür] kimesne idi Ü, Ü₁, W

⁴ ve ğarrâ bi-bedel güftârı] - Ü₁

⁵ reddü‘l-‘acz ... anuñdur] şi‘r anuñ musanna‘ eş‘ârındandır. Redd-i ‘acz ‘ale‘ş-şadr
kısmındandır Ü, Ü₁, W

⁶ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, W

⁷ olunur] olındı L

⁸ şi‘r] beyt Ü₁, - W

⁹ gözümdeñ] gözüm Ü, Ü₁

¹⁰ ebyât] - Ü₁

¹¹ meşhûr olan] - Ü₁

¹² eş‘ârındandır] eş‘ârındandır ki tañrîr olındı L, eş‘ârındandır ki zikr olunur Ü₁

¹³ şi‘r] - W

¹⁴ Birgilidür] Birgi-nâm kaşabadandır Ü₁

¹⁵ devletlülerle] şâhib-devletlerle A, Ü.

¹⁶ bilür bişirür] bişirürdi A, bilür Ü₁

¹⁷ añılurdi] añılır Ü, Ü₁, W

¹⁸ şi‘r] - W

(W100b) İy saçı zulmet ruḥı ānestü nār¹
İy dudağı āb-ı ḥayvān merḥabā

(Ü42a) ṬĀLIBİ²
-raḥmetu'llāhi 'aleyh-

Hoş³-ṭāb' dervīş-nihād ve üslūb-ı şî'rde kāmīl üstād kimesne idi⁴. Ve bu ebyāt anuñdur⁵.

Şî'r⁶:(A95b) Āh kim ol meh-liḳā ben mübtelāyı gözlemez
Cevri 'ādet idinür mihr ü vefāyı gözlemez

Tutalum kim serverā sulṭān-ı 'ālemsin bu gün
Pādişāh-ı dehr olan niçün gedāyı gözlemez

(Ü₁92a) MEḤEMMED ÇELEBİ

Bu fakīrūñ muşāhiblerinden enīs ü yār-ı vefādār u hem-dem-i ḡam-güsār Dividdār⁷ Meḥemmed Çelebi. Aşlda vilāyet-i Anadolıda Şaruḡan vilāyetindendir. Ḥazret-i pādişāh-ı saḥib-kırān divān-ı 'ālī-şānlarında niçe zamān kātīb-i divān olup⁸ ba'dehū dividdār olmuştur. Üslūb-ı inşāya ve kavā'id-i mükātebāta çok mümāreset itmiş hoş-ṭāb' zihni ḡuşāde ve kendüsi bî-pervā āzāde-dil eş'arı çok 'ale'l-fevr demekde nazīri yok ve ekser didüğü eş'ar mev'ize tarzında vāḳi' olup cümle-i eş'arından (Ü₁92b) bu bir⁹ kaç beyt anuñdur ki taḥrīr¹⁰ olup zikr olındı.

Şî'r: Vefādan çün 'ālāmet yok hey ol hūrşid-i ṭal'atda
Yüri var sākin ol iy dīl vaṭan tut kūy-ı 'uzletde

Beni baḡt-ı siyāḥumdur perişān eyleyen her dem
Senüñ iy müşteri-ṭālī' neñ eksik ḥüsn-i himmetde

¹ nār] yār W

² Ṭālibī] Mevlānā Ṭālibī L, Dervīş Ṭālibī Ü₁

³ hoş] bir hoş Ü, W

⁴ kimesne idi] eski kimesnedür L, şāl-ḥurde kimesnedür Ü₁, kimesnedür W

⁵ anuñdur] anuñ eş'arındandır Ü, Ü₁, L, W

⁶ şî'r] - Ü₁, W

⁷ Dividdār Meḥemmed Çelebi maddesi] - A, L, W. Ü₁'de Muhyi'den önce.

⁸ olup] olmuştur Ü

⁹ bir kaç beyt] ebyāt Ü

¹⁰ taḥrīr olup zikr olındı] - Ü

Ta'alluk¹ kaydına düşdüm halās it dest-girim ol
Meded kıl pāymāl oldum şehā hāk-ı mezelletde
Melāmet² küşesinde ben kayurmaz i'tikāf itsem
Hemişe şādmān ol sen serir-i 'izz ü devletde

Ve bu³ bir kaç beyt mev'ize tarzında olan eş'arındandır.

Şi'r: Gülzār-ı bekā iste gönül hārı n'idersin
Envāra ulaş şem'i görüp nārı n'idersin

Dünyā-yı deninüñ nesine girre olursun
Bir pīrezen-i şöhre-i 'ayyārı n'idersin

Var⁴ Mantık-ı Tayr okı heves eyleme hergiz
Miftāh ile Mişbāha vü Muhtārı n'idersin

Eş'arı 'ışk-āmiz ve gazeliyyatı hayāl-engiz şalāh-ı nefis ile
ma'rūf ve hüsn-i hulk ile mevşūf haccü'l-harameyn şālih ü mütedey-
yin kimesnedür.

MEVLÂNÂ HÂKÎ -rahmetu'llāhi 'aleyh-

İsmi Yūsufdur. Üsküblüdür. 'Ulūm-ı zāhire meşğul iken ferāğat
eyledi. Çok ma'rifete kâdir dīvāne-reng kimesne idi⁵. Haylî eş'ara
mālikdür⁶. Ve bu bir⁷ kaç beyt anuñ⁸ eş'aruñdandır ki⁹ zikr olunur.

Şi'r¹⁰: N'ola cellād ise gamzeñ esirgemez mi insānı
Esirger göricek kâfir gariblikde müselmānı

(Ü₁93b) Zenaḥdānuñda ḳo yatsın müsāfirdür bu dervīşi
Be-ğāyet key yazuḳdur kim kişi incide mihmānı

¹ Ta'alluk ... mezelletde] - Ü

² Melāmet ... devletde] -Ü

³ Ve bu ... eş'arındandır] ve bu ebyāt daḳı anuñ eş'arındandır ki zikr olunur Ü

⁴ Var ... Muhtārı n'idersin] - Ü

⁵ kimesne idi] kimesnedür Ü₁

⁶ mālikdür] mālik Pārisi ve Türki eş'arı var Ü₁

⁷ bir kaç ... eş'arındandır] ebyāt anuñdur Ü, Ü₁

⁸ anuñ] anuñ meşhūr olan W

⁹ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹⁰ şi'r] - W

MEVLÂNÂ HIFZÎ -rahmetu'llâhi 'aleyh-

İsmi Mehemmeddür. Ehl-i 'ilm arasında Sarı Memi (W101a; L62b) demekle meşhûr¹ u mezkûrdur. Mevlidi² Edirnedür. Ulûmı tertib üzre görmüş dānışmend ve her fende sūdmend. Cārî hāfız-ı³ kelāmu'llāh kimesnedür⁴. Hıfzî maḥlaş dimege⁵ daḥı sebep⁶ oldur. Vardar Yeñicesinde⁷ müderris olmışdı⁸. Hoş-ṭab' eş'arı laṭif ü kendüsi ḥaylî ḥarîf⁹ ehl-i dil. İstanbūlda mülazım¹⁰ iken gice ile olduḡı odada¹¹ yatduḡı (A96a) yirde urup¹² katl itdiler. Yanında olan¹³ dünyāsın aldılar. Mezârı İstanbulda Galaṭa yaḳasındadır. Bu ebyāt¹⁴ anuñdur¹⁵.

Nergis ü ruḥsāra naḳd-ı kalbi yandurdum yine
Sinede mihrüñ çerāḡını¹⁶ uyandurdum yine

Ben ki âteş-bāz-ı 'ışḳam dūd-ı āhuñ okların
Asumāniler gibi göge boyandurdum yine¹⁷

MEVLÂNÂ MAḲÂMÎ -rahmetu'llâhi 'aleyh-

Sirozcludur. 'İlm-i mūsikīde bî-naẓîr ve fenn-i edvārda emîr-i şāhib-serir idi. Maḳâmî maḥlaş dimege daḥı bā'is¹⁸ (Ü₁94a) oldur. Çok zamān ḥitābet itmiş maḳāmāt bābında 'adimü'l-mişl olup kendü zamānında vāḳî' olan maḳām-şināsları cümle ḥacil kılmışdı. Güzel (W101b) taşnifler ve ḡarrā naḳşlar taḳsim itmekde ehli katında fenninde¹⁹ ercümend ve tāze tāze bî-bedel şavtlar bağlayup ırılamaḳda bî-

¹ meşhûr ve mezkûrdur] ma'rûf u mezkûrdur L, meşhûrdur Ü, Ü₁

² Mevlidi ... sūdmend] - A, L

³ hāfız] - W

⁴ kimesnedür] kimesne idi A, W

⁵ dimege] demekle Ü₁

⁶ sebep] bā'is Ü₁

⁷ Yeñicesi] Yeñicesi-nām ḳaşabada Ü₁

⁸ olmışdı] olmuş Ü₁

⁹ ḥarîf] ḥarîf nāzik Ü, Ü₁, W

¹⁰ mülazım] mülāzemetde Ü, Ü₁, W

¹¹ kendü odasında] olduḡı odada A

¹² urup] - A

¹³ olan] bulınan Ü, Ü₁, W

¹⁴ ebyāt] şî'r Ü₁

¹⁵ anuñdur] anuñ eş'arındandır Ü, W, eş'arındandır beyt Ü₁

¹⁶ çerāḡını] ocaḡını L

¹⁷ L'dē bu beyitten sonra: "Ve bu beyt daḥı anuñ ḡāyet meşhûr eş'arındandır ki taḥrîr olındı. Beyt:

Bir tūḡme pîrehenden oldı yeñinde zāhir
Ey meh şabāḥa ḳarşu ṭāñ yıldızına beñzer"

¹⁸ bā'is] sebep Ü₁

¹⁹ fenninde] - A, Ü₁, L

mānend idi. Şāhib-ma‘rifet olduğu haysiyetle erkān-ı devlet raġbet¹ idüp getürüp āsitāne-i sa‘ādetde² beytü’l-mālden akça ta‘yīn³ eyleyüp hitābetinden⁴ ferāġat itdürdiler. Hāzret-i (A96b) şāhib-kırān *ebbe-da’l-lahu ta‘ālā ilā āhiri’d-devrān* Bağdād cānibine (L63a) sa‘ādetle sefer-i hümāyūna teveccüh itdükde Bağdādda fevt olup mezarı Bağdāddadır⁵. Hoş-ṭab‘ kimesne idi. Rindāne ġarrā⁶ eş‘arı var ve zibā ra‘nā⁷ ġazeliyyatı hem-vārdur⁸. Ve bu ebyāt anuñ eş‘arındandır ki⁹ zikr olunur.

Şi‘r¹⁰: Āh ile¹¹ cihān ḥalķını bīmār¹² ideyin mi
Nālemle seg-i kūyuñı āzār ideyin mi

Dil-berlere mey almaġa mey-ḥānecilerden
Cāmi‘de ḥaṭibem diyü ben ‘ār ideyin mi

Meşhūr-ı cihān olmaġa rindān arasında
Bir tāze ġazel gün gibi izhār ideyin mi

(Ü94b) TETİMME-İ TABAKA-İ ŞEŞÜM

Altıncı tabaka bihiştinde cem‘iyyet (W102a) idüp zikr olan ‘ulemā vü fużalā ve monlā-zādeler ki her biri ziver-i fażl ile müzeyyen ve ḥilye-i dāniş ile mübeyyendür ba‘zı bu ‘ālem-i fāniden muḥtefi¹³ olup cennet çemenlerinde nürdan kuşurlarda¹⁴ hūr u ġilmān ile muşāḥabet ve ba‘zı bu cihān-ı bi-vefāda¹⁵ mevcūd kendü (A97a) ‘ālemlerinde ‘iş u nūşda ma‘ārifet ṭalib olup sultān-ı ġitīsītān (Ü43a) pādīşāh-ı şāhib-kırān ḥāzretlerinin devām-ı devlet-i rūz-efzūn ve kıyām-ı nizām-ı şevket-nümūnları ed‘iyyesine şeb ü rūz mütevātir ü mütevālī müdāvim ü mülāzimlerdür.

¹ raġbetle] raġbet idüp A, Ü, W, L

² sa‘ādetde] devletde Ü, Ü₁, W

³ ta‘yīn] ta‘ayyūn Ü, W

⁴ hitābetinden] hitābetden W

⁵ Bağdāddadır] anda vāķi‘ olmuştur A

⁶ ġarrā] - Ü₁

⁷ ra‘nā] - Ü, Ü₁

⁸ hem-vārdur] hem-vār Ü₁

⁹ ki zikr olunur] ki taḥrīr olunup zikr olındı L, - Ü, Ü₁, W

¹⁰ şi‘r] - W

¹¹ āhumla] āh ile A, Ü, W

¹² ben zār] bīmār A, Ü, W

¹³ muḥtefi] maḥfī Ü₁

¹⁴ kuşurlarda] kuşūr içinde Ü, W, kaşr içinde Ü₁

¹⁵ bi-vefāda] fānide Ü₁

Rubā'ī: Turduḡca cihān šāh-ı cihān var¹ olsun
 Her demde aña Ĥudā yār olsun
 Sultān-ı selātin-i cihān Šāh Süleymān
 Tā ḡaşre deḡin devlet ile vār olsun

(L63b) ṬABAḲA-İ HEFTÜM

Yedinci bihişte² mensûb olan hoş-ṭab' āzāde-dil aşḡāb-ı 'irfān ve aḡbāb-ı suḡan-dān šā'ir-i nāzûk fāzıl u kāmīl kimesnelerün vaşfındadır ki her biri (W102b) hengāme-i leṭāfetde siyākat-ı kelām ve kiyāset-i peyāmda bir vech ile diḡkat u firāset ḡiddet ü zekāvet iderler ki feşāḡat (Ü195a) u belāḡat³ maḡallinde Saḡbān ile Ferazdaḡ ve söz deminde Arestoyla Ebū 'Alī Sīnāya daḡ tutarlar. El-ḡāşıl kelām-ı mevzūn⁴ bābında kılı kırk yaran pehlevān-ı suḡan-senc ve mübāriz⁵-i 'arşa-i elfāz (A97b) nûkte-perdāz⁶-ı penc-gencdür. Söz 'uḡdelerinde girih-küşā-yı ḡurdedān ve düşvār-ı eş'ār müşkilātında ḡallāl-ı cerb-zebān-ı yārān ki bu faḡır ile hem-'aşr u hem-zebān olup mezḡeb-i şī're bilece zāhib olmuşlardır. Bu cümleññ efdali ve bu zümrenün ekmeli kıdvetü's-şu'arā'i'l-müteferridin zübdetü'l-fuşāḡā'i'l⁷-mütecerridin kiliddār-ı gencine-i İlahi ve ḡufl-ḡüşā-yı ḡazine-i nā-mütenāhi 'ışḡ deryāsi şādefinün dürr-i yektāsi ve ma'rifet kevkebinün mihr-i münir-i cihān-ārāsi⁸

(W103a) Tutupdur şī'ri cümle kā'inātı
 Cihān üstādı ya'ni Monlā Zātī

ZĀTĪ

İsmi Baḡşī⁹ mevlidi Balıkesredendür. Bir mertebede cevdet-i ṭab'ı ve leṭāfet-i zihni var ki ḡābıl-i vaşf degül. Beşyüz miḡdārı ḡaşāyidi ve üç bin ḡazeli ve meşnevi tarzında *Şem' ü Pervāne* adlu bir kitāb diyüpdür. On iki biñ beyt meşnevidür. Anda derc (Ü195b) olan ma'āni-i ḡaribe ve leṭāyif-i 'acibe ki aña müyesser oldu (A98a) bir kimseye daḡı el virmedi. (L64a) Ve ḡazeliyyātında ḡāşşa ma'nileri ve kimse eş'ārına¹⁰ irād olmaduḡ emşāli¹¹ çokdur. Eş'ari maṭbū' ve

¹ var] dār A

² bihişte] ṭabaḡa bihiştine L

³ belāḡat] - A

⁴ kelām-ı mevzūn] mevzūn kelām Ü

⁵ mübāriz] mübārek Ü₁

⁶ perdāz] pervāz W

⁷ el-fuşāḡāi] el-fuḡalāi Ü

⁸ ārāsi] ārāsi beyt Ü, Ü₁, L

⁹ Baḡşī] Baḡşidür L

¹⁰ eş'ārına] şī'rine Ü₁

¹¹ emşāli] emşāl Ü, Ü₁, W

ebyâtı maşnû‘ iştihâr-ı tâmm ve i‘tibâr-ı tamâm bulup Şeyh Vefâ¹ *rahmetu’llâhi* ‘aleyh sülûkine sâlik olmuş dervîş² kişidür. Ve bu ebyât dağı³ anuñ gazeliyyâtındandır ki⁴ zikr olunur.

Şi‘r⁵: ‘Âşıkı çün bî-vücûd itmek olupdur hû saña
Biz ‘adem mülkine maḥmil bağladuḡ yâ hû saña

(Ü43b) Çün gidersin bir tolu iç bārī andan gît didüm
Götürüp ol dem ayağı didi⁶ kim yâ hû saña

Ve bu ebyât dağı anuñ meşhûr⁷ olan eş‘ârındandır.

Şi‘r⁸:(W103b) Didüm leb-i yâķûtuña haṭ gelmişe iy yâr
Didi ki diye ḡara ḡaberden dağı neñ var

Ḳanımı revân eylemege tîrûñ ucından
Zaḡmum gibi ‘âlemde niçe ağız kızıl var

MEVLÂNÂ ÂHÎ
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Beñlü Ḥasan dimekle⁹ meşhûrdur¹⁰. Mevlidi Tuna yalısında¹¹ olan Nigbolı-nâm ḡal‘adur¹². ‘Ulûm-ı mütedâvileye tetebbu‘ idüp görmüş idi. Karaferiyede¹³ müderris iken fevt oldı. (A98b) Mezârı andadır. Ḥoş-âyende ḡarrâ ḡazelleri (Ü196a) ra‘nâ maṭla‘ları var. Ve cümle-i eş‘ârından bu maṭla‘ anuñdur¹⁴.

Maṭla‘¹⁵:Uçmasın yañlıḡ ḡaberler ol hümânuñ üstine
Aşiyân-ı zâḡa varmak düşmez anuñ üstine

Ve meşneviye ḡaylî kūşîş itmişdür. *Ḥusrev ü Şîrîn* üslûbında *Gül ü Ḥusrev* adlı bir kitâbı var. Mevlânâ Şeyḡiye pey-rev olmuş meşnevisi güzel ve maṭbû‘ ve nazmı laṭîf ü maşnû‘. Müsveddesin

¹ Vefâ] Vefâ ḡazretleri L

² dervîş] - Ü₁

³ dağı anuñ ḡazeliyyâtındandır] anuñ eş‘ârındandır Ü, anuñdur Ü₁

⁴ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁵ şi‘r] - W

⁶ didi kim] - W

⁷ meşhûr olan] - W

⁸ şi‘r] beyt Ü₁, - W

⁹ dimekle meşhûrdur] diyu zikr iderler Ü₁

¹⁰ meşhûrdur] ma‘rûfdur L

¹¹ yalısında] nâm nehir kenârında vâķi‘ olan Ü₁

¹² ḡal‘adur] ḡal‘adandır Ü

¹³ Karaferiyede] Karaferiyede A, Ü, Ü₁, W

¹⁴ anuñdur] anuñdur ki zikr olunur ve şerḡ kılinur Ü, - Ü₁

¹⁵ maṭla‘] - L, W

beyâz itmege ihmâl u¹ iğmâz eylemegin kem-yâb u nâ-yâbdur. Ve inşâ tarzında (L64b) *Hüsn ü Dil* (W104a) adlu bir kitâbı dağı var. Gâyet güzel ve bî-bedel yazmışdur. Ve bu kıt'a ol kitâbdandır² ki³ zıkr olunur.

Kıt'a⁴: Bu fülk-i şeş-cihetde gönül çâr-miñ olup
 Şaldı muhîr-i hayrete mellâh emr-i kün
 Mevc-i havâdis ile helâk oldı⁵ 'âkıbet
 Bu bahr-ı pür-hatarda ki yok aña ka'r u bün
 Deryâ-dil ol cihânda ki bu rûzgârdur
Cere'r-riyâhu leyse kemâ teştehi'-süfün

ŞEM'İ⁶

-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Rûmilindendür. Şeyh Vefâ⁷ şöfîlerindendür⁸. (A99a) Şeyh Hazretlerinüñ kâyim-makâmı ve halife-i zevi'l-ihtirâmı olan 'Alî De-de huzûr-ı şerîflerinde sülûk idüp niçe halvetler ve niçe çilleler (Ü96b) çıkarup terbiyetlerine mukârin ve⁹ himmetlerine mu'âvin olup makâm-ı hılâfetine kadem başmış ve mertebe-i meşîhate hem-dem olmuş kimesnedür. Edirne'de¹⁰ tabbâğlar içinde olan Şeyh Muşlıhü'd-dîn¹¹ şöfi-hânesine i'zâz u ikrâm ile şeyh naşb eyledi. Mezheb-i tasavvufa zâhib ve tâyife-i şöfiyyundan râh-ı Hakkı tâlib olan talebkârları¹² (Ü44a; W104b) irşâd idüp¹³ mürşid olmağa i'timâd idüp gönderdi. Anda oturup irşâdla meşgûl iken 'ışk âteşi harâretinden ve sevdâ galebesi germiyyetinden şuride-hâl ü müşev-veşü'l-ahvâl olup¹⁴ harâbâta yüz tutup harâbât içinde fevt oldı. Mezârı İstanbuldadur. Haylı nâzûk nazma kâdir şâ'irdür. Eş'ârı süznâk ü mü-naqqah garrâ ve elfâzı pâk ve meşel-âmiz ferağ-fezâdur. Ve bu matla'anıdır¹⁵.

Matla'¹⁶:(A99b; L65a)Kucam dirdüm nigârı pîrehensüz

¹ ihmâl u] - Ü₁

² kitâbdandır] hüsn-i dil adlu kitâbdandır Ü

³ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁴ kıt'a] - W

⁵ oldı] eyler Ü, Ü₁, W

⁶ Şem'î] Mevlânâ Şem'î L

⁷ Vefâ] Vefâ hazretleri L

⁸ şöfîlerindendür] dervişlerindendür L

⁹ ve himmetlerine mu'âvin] - Ü₁

¹⁰ Edirne'de] mahrûsa-i Edirne'de L

¹¹ Muşlıhü'd-dîn] Muşlıhü'd-dîn Halife hazretleri L

¹² talebkârları] talebkârlara A, Ü, Ü₁, W

¹³ idüp] eyleyüp Ü₁

¹⁴ olup ... fevt oldı] vefât idüp Ü₁

¹⁵ anıdır] anı (meşhûr olan Ü₁) eş'ârındandır Ü₁, W

¹⁶ matla'] - W

Çürütdüm varımı kaldum kefensüz

Ve bu bir¹ iki beyt dahı anuñ eş‘arındandır.

Beyt²: İy lebi gonca vü beli ince
Baña oldı hayālūñ eglence

(Ü97a) Bulıcaķ sini³ cāme-h‘ābında
Şanuram uğradum yatur gence

MESİHÎ⁴

-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

İsmi Mesîhdür. Rūmilindendür. ‘İlme meşgūl iken ferāğat idüp sipāhiliğa meyl itdi. Hoş-kitābeti var idi. Şāhib-devletlere⁵ hizmet itmekle timār yazılup Hādım ‘Alī Paşaya⁶ çok hizmet itmişdür. ‘Alī Paşa fevt oldıktan sonra Yūnus Paşaya irtibāt idüp anuñ hizmetinde iken⁷ fevt oldı. Haylī kâbil yigit idi. Hāşşa ma’nileri ve kimse⁸ nazmına dāhil olmadıķ emsālī çokdur. Ve inşā ile dahı ziyāde āşinalığı ve münāsebeti var idi.

Ve⁹ bu ebyāt anuñ¹⁰ eş‘arındandır ki¹¹ zikr olunur.

Şi‘r¹²: Hoş idi vuşlat olsa ‘ādetümüz
Līk yok başda bu sa‘ādetümüz

(A100a) Halkı bir bir yitürdūñ iy sākī
Tolu urmışa döndi şöhetümüz

MEVLÂNÂ REFİKÎ

-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Amasiyyelidür. ‘İlme meşgūl iken ferāğat idüp Sultān Bāyezīd ve Sultān Selīm zamānında dergāh-ı ‘ālem-penāhda (Ü₁97b) dīvān

¹ bir iki] - L

² şi‘r] beyt A, - W

³ sini] yā Ü

⁴ Mesîhî] Mevlānā Mesîhî L

⁵ devletlere] devletlülere Ü

⁶ Paşaya] Paşa merhūma L

⁷ iken] - Ü₁

⁸ kimse nazmına] nazmına Ü, nazma Ü₁

⁹ Ve bu] ve cümle-i eş‘arından bu L

¹⁰ anuñ eş‘arındandır ki zikr olunur] anuñdur ki taḥrīr olındı L

¹¹ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, W

¹² şi‘r] - W

kitâbetin hizmetin iderdi. Erkân-ı devlet katında¹ mu‘teber ü muhte-rem iken şonradan pîrlik dâ‘îresine (L65b) kadem başup kesret-i kitâbetden merdüm-i çeşmi hire ve hâne-i ‘aqlı tire (W105b) olıbaşlayıcak tevliyet sevk olup² mahrûsa-i Edirne dârü’l-hadiş tevli-yetinde fevt oldu. Mezârı Edirnededir. Hoş-tab‘ faşih ve sözleri melih hayli elfâz u eş‘ara mâlikdür³. Ve şikâyet-i rûzgârda bir terci‘-bend kaşidesi (Ü44b) var. Ol kaşidede ‘acâyib-i ma‘âni ve ğarâyib-i le‘âyif-i insâni cem‘ itmişdür. Ve ol terci‘⁴-bendi budur⁵.

Bend-i terci‘⁶: Bu zamân bir ‘aceb zamân oldu
Yahşılıklar kamu yamân oldu

Ve bu birkaç beyt⁷ daı⁸ ol kaşidedendir ki⁹ zıkr olunur.

Şi‘r¹⁰:(A100b)Yazmağa kâdir olmayan bir elif
Eller üzre tutuldu hâme mişâl

Nâzdan şöyle tutdı yükini kim
Söz götürmez olup durur hâmmâl

SÜCÜDİ¹¹

-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Rûmilindendir¹². Dergâh-ı mu‘allâ mülâzımlarındandır. Silâhdârlar zümresin kitâbetin iderdi. ‘İlme kûşış itmiş hoş(Ü198b)-tab‘ pāk-nihād ve fenn-i şi‘rde kâmil ü üstâd kimesne idi¹³. Revâni¹⁴ Sultân Selim merhûma berf-redif (W106a) bir kaşide didi. İnen pe-sendide düşmişdi¹⁵. Revâniye¹⁶ bu beyti laṭife-güne didi.

¹ katında] hizmetinde Ü, Ü₁, W

² olup] oldu A

³ mâlikdür] mâlik L

⁴ terci‘uñ] terci‘ A

⁵ budur] budur ki taḥrîr olındı L

⁶ bend-i terci‘] terci‘ Ü₁, - W

⁷ beyt] ebyât Ü

⁸ daı] - Ü₁

⁹ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹⁰ şi‘r] ebyât-ı kaşide Ü₁, - W

¹¹ Sücüdi] Mevlânâ Sücüdi L

¹² Rûmilinden] Rûmilindendir A, Ü, W

¹³ kimesne idi] olup sa‘y-i belîğ idüp dürişmiş Ü₁

¹⁴ Revâni] Revâni Beg L

¹⁵ düşmedi] düşmişdi A

¹⁶ Revâniye ... didi] Laṭife-güne işbu beyti Revâniye didi Ü₁

Beyt¹: Şovuk sözlerle tondurduñ² ciḥānı
Başuñā qarlar³ yağsun Revānı
Çok eş‘āra mālīk ve ṭarīḳ-i ḥacca sālīk olup Ka‘be *şerrefeha’illāh*
yolında fevt oldı. Ve bu ebyāt anuñ⁴ eş‘arındandır.

Şi‘r⁵: Şanma bülbul nağmesi iy gül-‘izār egler beni
Gülşen-i ‘ışkuñda bu feryād u zār egler beni

(L66a) Fırkatünde dem-be-dem merdümlük idüp iy perî
Yaşı çoğ olsun bu çeşme-i eşk-bār egler beni

KEŞFİ⁶

-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

İstanbuldudur. Merhūm Sultān Bāyezīd (A101a) mahrūsa-i İstanbul-
bulda biña itdügi cāmi‘-i şerīfūñ buḥūrcusıdır. Monlā Şabāyī
şākirdidür. Çok ma‘ārife mālīk ve ṭarīḳ-i cüz‘iyyāta sālīk ḥaylī
kaşāyidi ve gāzeliyyātı var. Tarzı ḥ‘ācesi eş‘arın oḥşar. Şāḥib⁷-
ma‘rifet kimesnedür. Ve bu ebyāt anuñdur⁸.

Şi‘r⁹: Dil-i ḡam ‘id-i vişālūñe tutarken rūze
İrdi cān rü‘yet-i didāruñla nev-rūze

(W106b) Kebkebūñ kevkebi bir kevkebe virdi felege
K‘itmez iy māh nazar ayı¹⁰ gören ılduza

FERRUḤİ¹¹

Saruḥan vilāyetinde Akḫişār-nām kaşabadandır. Hoş-tab‘
bediḥe¹²-guy şā‘irdür. Çok eş‘āra mālīkdür. Ve ‘ilm-i remli ḡāyet ḥūb
ve fenn-i şi‘ri mergūb bilür. Eş‘arı ‘āmgir ve hoş-āyende olduğı
ḥayşiyyetle beyne’n-nās çok okunur pesendidedür. Ve bu matla‘
anuñ¹³ eş‘arındandır ki¹⁴ zikr olunur.

¹ beyt] - A, W

² tondurduñ] taldurduñ Ü₁

³ qarlar] tolular L

⁴ anuñ eş‘arındandır] anuñdur L

⁵ şi‘r] - W

⁶ Keşfi] Mevlānā Keşfi L

⁷ şāḥib-ma‘rifet kimesnedür] - Ü₁

⁸ anuñdur] anuñ eş‘arındandır Ü, Ü₁, L, W

⁹ şi‘r] - W

¹⁰ ayı] anı A

¹¹ Ferruḥi] Mevlānā Ferruḥi L

¹² bediḥe] bediḥi A, Ü, W

¹³ anuñ eş‘arındandır] anuñdur Ü₁

¹⁴ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

Matla¹: Mû degüldür görinen bu sine-i şad-çâkde
(Ü₁99a) Döstüm tirün durur yir yir dökilmiş hâkde

(Ü₁98a) EMÂNÎ²

Dergâh-ı ‘âlem-penâh³ mülâzimlerindendir. Babası Sultân Bâyezîd⁴ zamânında matbah⁵-emîni olup⁶ soñradan⁷ mahrûse-i İstanbulda Yeñi ‘İmârete mütevellî iken fevt oldu. Ve kendüsi niçe zamân hıızâne-i ‘âmîre kâtiblerinden olup çok ma‘ârifet mâlik şâhib-ma‘rifet mezâhib-i ma‘ârifet sâlik ‘hoş-şab‘ kişidür. Ve bu bir iki beyt anuñ eş‘arındandır. (Ü₁98b)

Beyt⁸: Yüz süren sen serv-şaddün ayağına mâ gibi
Müntehâdür ehl-i ‘ışk içre bu gün Tübâ gibi

Sâyeveş hâk ile yeksân eyleyüp ben zerreyi
İy güneş-ruhsâr inen cevri eyleme dünyâ gibi

MEVLÂNÂ SUN‘Î -rahmetu’llâhi ‘aleyh-

Kaşamonilidür⁹. Merhûm Necâtinün (A101b) şâkirdidir. Niçe ma‘ârifet kâdir ve ‘ilm-i şî‘rde mâhir kimesnedür. Sultân Maḥmûd kitâbeti hizmetin iderdî. Sultân¹⁰ Maḥmûd fevtinden soñra oğlu Sultân Orḥan nişâncısı oldu. Ahîr dâ‘ire-i felâkete¹¹ ve menzile-i mezellete¹² düşüp (L66b) Edirne¹³ Tañrı¹⁴ emrine vardı. Mezârı Kıyık cânibindedür. Ve bu ebyât (W107a) anuñdur¹⁵.

Şî‘r¹⁶: Yaşlu gözüme zülf-i siyehkâra görindi
İy merdüm-i deryâ sevinün kıra görindi

¹ matla‘] - W
² Emânî maddesi] - A, L
³ ‘âlem-penâh] mu‘allâ Ü
⁴ Bâyezîd] Bâyezîdüñ Ü
⁵ matbah] matbahcı Ü
⁶ olup] idi Ü, W
⁷ soñradan ... fevt oldu] - Ü, W
⁸ beyt] şî‘r Ü₁
⁹ Kaşamonilidür] Kaşamonîdür L
¹⁰ Sultân Maḥmûd ... iderdî] - A
¹¹ felâkete] felâket A, Ü, Ü₁, W
¹² mezellete] mezellet A
¹³ Edirne] maḥmiye-i Edirne L
¹⁴ Tañrı] Allâh L, Ü
¹⁵ anuñdur] anuñ eş‘arındandır Ü, Ü₁, W
¹⁶ şî‘r] - W

Huccāca göründiyse menār üstine envār
‘Aşıqlara da ol kâmet u ruhsāre görindi

MEVLÂNÂ SŪZÎ -rahmetu’llāhi ‘aleyh-

‘İlme meşğul iken ferāğat ihtiyār¹ idüp tekā’üd itdi. Rūmilinden Prizrīn-nām kaşabadandur. Hoş-ṭab‘ çok eş‘ara kâdir ve zihni pāk hūb şā‘irdür. Miḥaloğlı ‘Alī Beg itdüğü gazāları nazm idüp onbeş biñ beyt miqdārı yazup kitāb itmişdür. Cevdet-i ṭab‘ı ziyāde ve kendüsi bi-pervā āzāde eş‘arı latīf ḥaylī zarīf-vücūd kimesne idi. Ve bu² ebyāt (Ü₁99b) anuñ eş‘arındandur ki³ zikr olunur.

Şi‘r⁴:(A102a) Serv-kađuñ dikmesidür şāh-ı gül gülzārda
Eşkümün perverdesidür lāleler kühsārda

Vaşl-ı dil-berden⁵ hemān dünyā metā‘ıdur⁶ ğaraž
Yoḥsa ‘ışk ehli ne aldı şatdı bu bāzārda⁷

(L67a) MEVLÂNÂ ‘AṬÂ -rahmetu’llāhi ‘aleyh-

Üsküplüdür. ‘Ulūmı tertīb üzre (W107b) görmışdür⁸. Soñradan ferāğat ihtiyār idüp ticārete meyl itdi. *Tecnisāt-ı Kātibi* üslubında niçe tecnis bulup cem‘ idüp nazma getürüp kitāb itdi. Güzel kaşdlar ve bi-bedel fikirler eylemişdür. Gazeliyyātı hūb u nazmı merğüb kişidür.

¹ ihtiyār idüp tekā’üd] eyleyüp tekā’d ihtiyār Ü₁

² bu ebyāt anuñ eş‘arındandur] cümle-i eş‘arından bu gazel meşhurdur L

³ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, E

⁴ şi‘r] beyt Ü₁, - W

⁵ dil-berdür] dil-berden A

⁶ metā‘ından] metā‘ıdur A

⁷ Bu beyitten sonra L’de:

“Yā gönül sinemde mihrün şakladı ağyardan
Yā örümcek perde çekdi Aḥmed üzre ğārda

Çīn (ü) Māçine giden geldi yine sağ u esen
Şol benüm şüride gönlüm kaldı zülf-i yārda

Halk-ı ‘ālem müşkilin müfti nice hāl eylesün
Kim gözi evrākda gönli ruh-ı dildārda

Lālezār oldı peşinden bülbulün şahn-ı çemen
Gālibā bilmiş ki yok bü-y vefā gülzārda

Dūd-ı āhı sūzī-i dil-ḥastenün rüz-ı ezel
Micmer-i eflāke zencir oldı bezm-i yārda

⁸ görmışdür] görmiş Ü

(Ü45b) Ve bu ebyât¹ anuñdur.

Şi‘r²: Bağrum firāk odına yanmış kebāba beñzer
Keyfiyyetiyle şi‘rüm³ rengin şarāba beñzer

Derdā bu eski eski köynükler ile s̄inem
Yir yir ocağı kalmış şehr-i ħarāba beñzer⁴

MEVLĀNĀ NĀMĪ -rahimehu’llāh⁵-

Üsküp şehrindendür. Beñlü Memi demekle meşhūrdur. ‘Ulūmı tettebbu‘ idüp tertib ile⁶ görmışdür. Kādī olmış hoş-tab‘ ‘āşık-meşreb ve şüride-mezheb kimesnedür. Ve bu ebyāt anuñdur⁷.

Şi‘r⁸: Dem mi vardur gözlerüm yaşını ‘ummān eylemez
Ol perī baña çok iş eyler hemān kan eylemez

(Ü₁100a; L67b)

(A102b) Hâtem-i la‘li ħatıyla aldı cānān milketin
Leşker-i mūr ile bu fethi Süleymān eylemez

(W108a) MEVLĀNĀ⁹ PENĀHĪ

Rūmilindendür. Hoş-tab‘¹⁰, derviş-nihād kimesnedür. Ve bu

¹ ebyāt anuñdur] gāzel-i meşhūr gāzelidür L, ebyāt anuñ eş‘ārındandur Ü, Ü₁, W

² şi‘r] - W

³ şi‘rüm] yaşum Ü₁

⁴ Bu beyitten sonra L’de:

“Şirīn lebūnde cānā şol kara kara beñler

Teng-i şekkerde kōnmiş müşgin zübāba beñzer

Kufl-ı dehān açılsa dürc-i güher saçıl
Her söyledügi sözler dürr-i hoş-āba beñzer

Destine alduğınca şemşir-i ābdāruñ
Bir deste gül içinde bir kaṭre āba beñzer

‘Iyş-ı vişāl-i dil-ber bir hoş ħayāle beñzer
Zevk-ı şafā-yı ‘ālem tatluca ħāba beñzer

Bu bī-vefā cihānuñ yokdur ‘Atā sebātı
Ab üzredür bināsı bir āsiyāba beñzer

⁵ rahimehu’llāh] - A, Nevvera’llāhu ta‘ālā merķadehu L, Ü, Ü₁

⁶ ile] üzre L

⁷ anuñdur] anuñ (meşhūr olan L) eş‘ārındandur Ü, Ü₁, L, W

⁸ şi‘r] - W

⁹ Mevlānā] - Ü₁

¹⁰ Hoş-tab] - Ü₁

ebyât¹ anuñ eş‘ârındandır ki² zikr olunur.

Şi‘r³: Sürme çeksün özini nergis-i mestānuñdan
Şānenüñ gitsün eli zülf-i perişānuñdan

Kāmetüñ naḥli büleñd oldı aña el irmez
Nice şeftālū direm sīb-i zenāhdānuñdan

MEVLÂNĀ⁴ CEMĀLĪ

Karamanīdür. Hoş-ṭab‘ ḥāşşa ma‘niye mālīk kimesnedür. Gaze-
liyyātı pāk ve kendüsi ḥüb-idrāk. Ve bu ebyāt anuñdur.

Şi‘r: Neyleyem şol göñli kim ‘ışkuñla ḥayrān olmaya
Neyleyem şol cânı kim sen cāna ḳurbān olmaya

Varmayam şol bezme kim anda mey-i meyl içmeyem
Girmeyem şol cem‘e kim ‘uşşāk mestān olmaya

MEVLÂNĀ YAQİNĪ

-raḥmetu’llāhi ‘aleyh-

İsmi Hüseyndür. Mevlidi Edirnedür. Babasından ḥaylī dünyā
kaldı. Qadrini bilmeyüp sehl zamānında (W108b) telef idüp küleh-
düzliğa heves itdi. Kifāf-ı nefis maşlahatıçün taqyacı oldı.
Taqyacılıqda iken şi‘r arzūsın idüp şi‘r dir olmış idi. Bunda⁵ bir kâbi-
liyyet (A103a) fehṃ idüp ehl-i sūḳ arasından⁶ fakir aldum çıkardum.
Ekşer-i ‘ömri bu fakir katında geçmiş idi⁷. Tabi‘atı hezle (Ü100b)
māyil ü elfāzı fuḥşıyyāta kâbil⁸. Müretteb⁹ dīvānı ve ḥaylī laṭif ma‘ānī
cem‘ itmiş. Kaşāyide ve gāzeliyyāta kâdir ve söz vezninde māhir
şā‘irdür. Çok eyü tāriḥleri var. Edirnede vāqı‘ olan Lārī¹⁰ mescidiñe
beytü’l-‘ibādet tāriḥ dimişdür. Ḥüb müverriḥ (L68a) suḥan-āferin
leṭāyif ehli muşāḥib idi. Taşavvufa (Ü46a) meyli artuḳ olup Şeyḥ
Vefā¹¹ kâyim-makāmı olan ‘Alī Dededen tevbe itmiş derviş-nihād
cüvān idi. Ve bu bir¹² kaç beyt anuñ¹ gāzeliyyātındandır ki³ zikr

¹ ebyāt] bir kaç ebyāt Ü₁

² ki zikr olunur] - L, W

³ şi‘r] - W

⁴ Mevlānā] - Ü₁

⁵ Bunda] fakir bunda Ü

⁶ arasından] fakir Ü₁

⁷ geçmiş idi] geçmişdür Ü₁

⁸ kâyil] kâbil A

⁹ müretteb dīvānı] güzel ḥüsniyyatı daḥı var. Müretteb dīvānı Ü₁

¹⁰ Lārī] Hekim Lārī L

¹¹ Vefā] Vefā ḥazretleri L

¹² bir kaç] bir iki Ü₁

olınur.

Beyt: Ğamzeñ cefâsı ‘âşıkâ ‘ayn-ı vefâ gelür
Bimâra iltifâtı tabibüñ devâ gelür

(W109a) Ğamzeñ hayâli ile gönül kendüden geçer
Ândukça ħâk-i pâyüñi gözüm tola gelür

MEVLÂNÂ CELÎLÎ -rahmetu’llâhi âleyh-

İzniıklüdür. ‘Ulûmı tertib üzre görmışdür. Âhır ferâgat idüp taşavvufa meyl eyledi. Soñradan dimâğına ihtilâl yitişüp Allâh emrine vardı. *Hamse-i Nizâmîyi* tercüme idüp (A103b) bi’t-tamâm Türkiye döndürdi. El-ħâk yaramaz itmedi eyü eylemişdür. Ve bu ebyât anuñ gazeliyyâtındandır⁴ ki⁵ zıkr olınur.

Şi’r⁶:(Ü₁101a) İy gönül bu dünya key ğaddârdur andan şaķın
Ħilesi çok mekri çok ‘ayyârdur andan şaķın

Ger saña yârüm diyü eylerse her dem riş-ħand
Ķavline aldanma⁷ key ‘ayyârdur andan şaķın⁸

¹ anuñ] anuñ kendü Ü₁

² anuñ gazeliyyâtındandır] anuñdur L

³ ki zıkr olınur] - Ü, L, W, ki tahrir olındı L

⁴ gazeliyyâtındandır] anuñdur L, eş’ârındandır Ü

⁵ ki zıkr olınur] - Ü, Ü₁, L, W

⁶ şi’r] - W

⁷ aldanma] inanma Ü, Ü₁

⁸ Bu beyitten sonra L’de şu ifadeler yer alır: “Ve bu bir kaç beyt dahı anuñ ğâyet meşhûr olan eş’ârındandır. Şi’r:
Hayâlünçün gönül bir mesken itdi
Gözümden iki câmı rûşen itdi

Sirişküñ ol sarâyı naķş kıldı
Firâķuñ tıĝı revzen revzen itdi

Hadeng-i âh-ı bülbül den şaķınup
Gül endâmına pullı cevşen itdi”

KÂTİB¹ HÂSAN²

Rûmilinden Manâstır-nâm kaşabadandır. Mısır seferinde düşen Hâdim Sinân Paşanın divân³ kitâbetin iderdi. Ze‘âmete mutasarrıf kimesne idi⁴. Zâtında haylî zekâvet ü fitânet ve tâb‘ı⁵ zihninde tamâm istikâmet ü selâmet var. Şi‘r ü inşâyı⁶ (Ü₁101b) çok tetebbu‘ itmişdür. Lakin tâbi‘atı târih dimege kâbil ve ekser-i mûmâreseti tevârih cânibine mâyl olmağın gâyet eyü⁷ müverrihdür. Güzel târihler çok dimiş⁸. Ve cümle-i târihlerinden Belgrad kal‘ası fethine didüğü târih⁹ budur:

گفت تاریخش همه اهل خرد

فتح سلطان سليمان زمان

Ve müftî Sa‘dî Çelebi¹⁰ mevtine¹¹ dağı¹² târih bunı dimişdür.

Târih¹³: (A104a) فقد مات شهيداً Ve reddü‘l-‘acz ‘ale’s-şadr kısmından dağı bu bir iki beyt mev‘ize üslûbında anuñdur¹⁴ ki¹⁵ zikr olunur.

Beyt¹⁶: Mâl için kayğu yime iy nîk-nâm
 Qaddüñi tâ itmesin bu çarh lām

Ve¹⁷ bu maṭla‘ dağı anuñdur ki zikr olunur.

Maṭla‘¹: Hûr u cennet isteseñ k’ola fütûh

¹ Kâtib Hasan maddesi] - W, Ü, Ü₁’de Vaḥdî’den sonra. Kâtib Hasan’dan önce L’de Fânî maddesi vardır:

“Mevlânâ Fânî

Ehl-i ‘ilm zümresinden Rûmilinde Filibe-nâm kaşabadandır. Diyâr-ı ‘Arabda müderris olmuştur. Haylice hoş-âyende eş‘ârı ve selîs ebyâtı vardır. ‘İlm ile âraste ve fâzl ile pirâstedür. Beyne’n-nâs Meḥemmed Çelebioğlu ‘Abdu’l-kerîm Çelebi demekle ma‘rûf u meşhûrdur. Ve bu maṭla‘ anuñ eş‘ârındandır ki taḥrîr olındı.

Maṭla‘:

Nûr-ı ḥüsün kim terâşında o mehveş gösterür
 San karañu gicede Mûsâya âteş gösterür”

² Hasan] Hasan Beg

³ divân] divânı Ü₁, L

⁴ kimesne idi] kimesnedür Ü, Ü₁

⁵ tab‘ı] tab‘ u Ü, Ü₁

⁶ inşâyı] inşâyı Ü, Ü₁

⁷ eyü]- A, W

⁸ dimiş] dimişdür Ü₁

⁹ târih] şi‘r-i târih Ü, - A, Ü₁, W

¹⁰ Çelebi] Çelebi merḥûm L

¹¹ mevtine] fevtine Ü, Ü₁

¹² dağı] - A, Ü, L, W

¹³ târih] - Ü₁, L

¹⁴ anuñdur] - Ü₁

¹⁵ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L

¹⁶ beyt] şi‘r Ü, L, - Ü₁

¹⁷ ve bu ... olunur] - Ü, Ü₁, L

Hak yolında kıl fidā-yı cism ü rûh

VAHDÎ²

-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Edirnelidür. İsmi Ca'ferdür. Âşitân-ı sa'âdet-âşiyân mülâzimle-
rindendür. Edirne'de haşşa harc³ emîni iken fevt oldu. Hoş-şab' eş'ârı
revân ve ebyâtı firāvân kimesne idi. Ve *Ana Bacı* demekle meşhûr bir
hikâyet⁴ inşa idüp yazmışdur. Hoşca laîf itmişdür. Beyne'n-nâs
ma'rûf ve rindân arasında mevşûfdur. Ve bu ebyât⁵ anuñ
eş'arındandır ki⁶ zikr olunur.

Şi'r⁷: Cāna sevdālar şalup bu zülf-i ānber-sā yine
Biñ belāya mübtelā oldu dil-i şeydā yine

(A104b) 'Işkıdan perhîz idem şabr eyleyem dirdüm velî
Şabrumı yağmaya virdi bir büt-i ra'nā yine

MEVLÂNÂ ĞARİBÎ

-rahmetu'llâhi 'aleyh-

Defterdār Maḥmūd Çelebi⁸ oğludur. Mevlidi Edirnedür. Letâfet-i
şab'ı gâyetde ve nezâket-i zihni nihâyetde garrâ eş'ârı ve zibâ güftârı
var. Ve kendüsi hûb tîr-endâz ve suḥan-perdâz. Tîr-endâzlık 'ilminde
ser-âmed ve kemân-keşlik fenninde bî-mânend. Yay çekmek heves
itmiş âdem çok. Lakin bütün pâdişâh-ı 'âlem-penâh 'askerinde anuñ
yayın çeker kimse yoğ idi. El-hâşıl bu fenni kemâline yitişdürmişdi.
Bî-bedel maḥbûb güzel nev-cevân tâze yigit iken Cānbird-i Gazâlî
seferinde fevt olup Allâh emrine vardı. Ve bu ebyât anuñ⁹ gaze-
liyyâtındandır¹⁰ ki¹¹ zikr olunur.

Şi'r¹²: Halk-ı 'âlem zâr zâr inler fiğānumdan benüm
Kışşa-i Ferhād kâldı dāsitanumdan benüm

¹ matla' - Ü, Ü₁, L

² Vahdî] Mevlânâ Vahdî L

³ harâc] harc A, Ü, L, W

⁴ hikâye] hikâyet A

⁵ ebyât] bir kaç beyt Ü₁

⁶ ki zikr olunur] ki tahrir olındı L, - Ü, Ü₁, W

⁷ şi'r] - W

⁸ Çelebioğludur] Çelebi Efendinün oğludur. İsmi Muştafâdur L

⁹ anuñ] anuñ kendü L, W

¹⁰ gazeliyyâtındandır] eş'arındandır Ü, Ü₁

¹¹ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹² şi'r] - W

Tîr-i âhumdan şakın kim kâmetüm yay eyledün
Gâfil olma döstüm tir ü kemânumdan benüm
KÂTİB DÂVUD

Rûmilinde Ergene köprisinde¹ olan kaçabadandır. Rûmî (A105a) taħalluş ider². Hoş-tab‘ ve istikâmet-i zihni ve selâmet-i vezni var. Rûmilî beglerbegisine işmarlanan deftere hizmet iden küttâb ve ol âsitâneye kadimden intisâb iden bendelerindendir. Ze‘âmete mutaşarrıf³ ve vâfir eş‘âra mâlik⁴ ‘ârif⁵ kişidir.

Ve mev‘îza üslûbında bu birkaç beyt-i murabba‘ anuñdur ki⁶ taħrîr olındı.

Murabba‘⁷: Her ki dünyâya gelür âhîr eccl câmın içer
Ne ‘aceb menzil olur kimi konar kimi göçer
Ceres-i nâle ile kâfile-i ‘ömr geçer
Kûs-ı rihlet çalınur geldi gider geldi gider

Tıfl iken kimisine devlet ü ikbâl virür
Nev-cevân olsa düğünlerle gelin alıvirür
Kocaya kûs-ı felek öldi begüm çalıvirür
Kûs-ı rihlet çalınur geldi gider geldi gider

MEVLÂNÂ BAŞİRÎ
-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

‘Acemdür. Uğurluoğlı Mehemmed⁸ Emîr-zânuñ⁹ hizmetinde olurdu. Uğurluoğlı ‘Aceme varup pâdişâh olduğda merhûm Sultân Bâyezide elçilik tarîkı ile gönderdi. Bunda Rûma geldükde ol esnâda Uğurluoğlı vâkı‘aya uğrayup (A105b) diyâr-ı ‘Aceme gitmek mü-yesser olmayup bunda İstanbulda te‘ehhül eyleyüp kaldı. Haylî (Ü47a) zamândan berü vilâyet-i Rûmda olmağla Rûmî gibi olup bunda olan Rûm şâ‘irlerinün¹⁰ ekseri¹¹ ile hem-zebân düşüp çok münâzarası ve muhâveresi geçmiştir. Türki eş‘arı var. Bu hayşiyet ile Rûm şâ‘irlerinden ‘add olup iştihâr bulmağın bu tezkireye kayd olındı¹². (L70a; W110b) Ziyâde ma‘ârif ve niçe le‘âyife kâdir ki-

¹ köprisinde olan] köprüsi nâm Ü₁

² ider] itmişdür L

³ mutaşarrıf] mutaşarrıf Barmaqsuz Dâvud demekle meşhûrdur Ü₁

⁴ mâlik] mâlikdür Ü₁

⁵ ‘ârif kişidir] - Ü₁

⁶ ki taħrîr olındı] - Ü₁

⁷ murabba‘] şî‘r Ü₁, beyt Ü₁

⁸ Mehemmed] - Ü₁

⁹ Emîr-zânuñ] Mirzânuñ L

¹⁰ şâ‘irlerinün] şâ‘irinün A

¹¹ ekseri] ekser Ü₁

¹² olındı] oldı Ü₁, W

mesnedür. Ve cümle-i leṭāyifinden biri bu beytdür ki zıkr olunur.

Beyt¹: Köfteler bengiler dehânında
Töplardur Boğaz Hışârında

Ve bu birkaç beyt Türkî dilinde² (Ü₁103a) didügi eş‘arındandır³.

Şi‘r⁴: Kirpigün⁵ sihr okları ebrûlarındur yay aña
Bir benüm gibi belâ-keş uğrar ise vây aña

Bu ne ruhsâr-ı dil-ârâ olur iy sultân-ı hüsn
Kim felekde reşk ider mihr-i cihân-ârâ aña

SEZÂYİ⁶

-rahmetu’llâhi ‘aleyh-

İsmi Turağdur. Edirmelüdür. Dergâh-ı ‘âlem-penâh bendelerindendir. Hoş-âyende eş‘arı var. Elfâzı selis ve gâzeliyyâtı nefis kimesnedür. Ve bu beyt⁷ anuñ eş‘arındandır.

Şi‘r⁸:(A106a) ‘Âşık-ı bî-çäreye bî-rahm olursañ böyle sen
Ne olısar kim bileç⁹ âhîr bu hâlüm vâ be-men

Varını gül şol kadar yoluñda dökdi saçdı kim
Kıldı egninde hemân bir pârelenmiş pirehen

(W111a) MEVLÂNÂ¹⁰ SİHRİ

İsmi Mehemmeddür. Üsküp şehrindendir. Ehl-i faẓl u şâhib-kemâl ma‘rifetde bî-mânend ve fenn-i kitâbetde ser-âmed ve ‘ilm-i ma‘ânî vü beyânda mümtâz feşâhat u belâgat bâbında bülend-pervâz mütetebbi‘-i tevârih-i mülûk ve inşâ-yı defâtir-i sicill ü sükûk dârü’s-salṭana İstanbul ve Edirne mahkemesinde kâtib¹¹ olup mükâtebât ü mürâselât üslûbunda mâhir ve her nev‘ ‘ilme kâdir zihni pâk ve hoş-

¹ beyt] - A, W

² dilde] dilinde A, Ü, W

³ eş‘arındandır] eş‘arındandır ki taḥrîr olındı L

⁴ şi‘r] beyt Ü₁, - W

⁵ kirpigündür sihr okı] kirpigün sihr okları A

⁶ Sezâyi] Mevlânâ Sezâyi L

⁷ beyt anuñ eş‘arındandır] ebyât anuñdur Ü₁

⁸ şi‘r] - W

⁹ bileç] bilür Ü₁

¹⁰ Mevlânâ] Kâtib Ü₁

¹¹ kâtib olup] kitâbet ider kâtibdür Ü₁

tab‘ ü pür-idrāk yigıtdür. Bi’l-fi‘l¹ mevla’l-mevālî Edirne² kâdîsı
huzûrında hizmet-i kitâbetdür. (Ü₁103b) Ve bu bir³ iki matla‘ anuñ⁴
eş‘arındandır.

Matla‘⁵:(L70b) Sünbül⁶ ü reyhân benüm kabrümde hâr u has
yiter

Beyt⁷: Büy-ı za‘ferân kefen yir yir aña nergis yiter
İşümi⁸ altun ider sâkı gümüş peymâneler
Kimyâdur var ise hâk-ı der-i mey-hâneler

(W111b; Ü47b) SERİRİ⁹

Ma‘nısaldır. Sultân Korkud murabbâlarındandır. Harem-i
(A106b) hâşşına hizmet iderdî. Haylî ma‘rifet taḥşîl itmiş hûb
tanbûr-nüvâz ve nûkte-perdâz. Sultân Korkud fevtinden sonra
pâdişâh-ı ‘âlem-penâh hazretlerinüñ¹⁰ âsitân-ı sa‘âdet-âşiyânlarında
olup sipâhî oğlanları bölüğine zamm oldı. Ve bu murabba‘ matla‘
anuñ kendü kârîhasından şâdir olan eş‘arındandır ki¹¹ zıkr olunur.

Şi‘r¹²: Gülistânı ‘âlemüñ dâyim baña pür-hârdur
Gâh dehrüñ¹³ kahrıdur gâhî firâk-ı yârdur

Bir nefes şâd olmadum fikrüm ğam-ı dildârdur
Kankı birin eydeyüm biñ dürlü derdüm vardur.

MEVLÂNÂ¹⁴ CÜVÂNÎ¹⁵

Ehl-i ‘ilm¹⁶ tâyifesindendir. Rûmilinden¹⁷ Manastır-nâm
kaşabadandır kâdî olmuş hoşî kişidür. ‘Âmgir (W112a) sözleri ve

¹ Bi’l-fi‘l ... kitâbetdedür] - W

² Edirne kâdîsı] Edirne kâdîsı Şamsunlîzâde Ahmed Çelebi Efendi hazretleri L

³ bir iki] - L

⁴ anuñ eş‘arındandır] anuñdur Ü, anuñ eş‘arındandır ki zıkr olunur Ü₁

⁵ matla‘] şi‘r Ü, Ü₁, - W

⁶ Sünbül ... nergis yiter] - L

⁷ beyt] - Ü, Ü₁, L, W

⁸ İşümi... mey-hâneler] - L

⁹ Seriri] Mevlânâ Seriri L

¹⁰ hazretlerinüñ] hizmetlerinüñ A

¹¹ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹² şi‘r] - W

¹³ dehrüñ] devrüñ Ü₁

¹⁴ Mevlânâ] - Ü, Ü₁

¹⁵ Cüvânî] Cüvânî Çelebi L

¹⁶ ‘ilm] hıref Ü, Ü₁, W

¹⁷ Rum ... kâdî olmuş] külâh-düzdur. Edirnelidür Ü, Ü₁, W

merdâne¹ eş‘arı var. Bu maṭla‘ anuñdur².

Maṭla‘³: Vefā bünyâdı dil-berde n’olaydı üstüvâr olsa
(Ü₁104a) Ya ben biçâre vü üftâdede şabr u qarâr olsa

MEVLÂNÂ CİHÂNÎ

Ehl-i ‘ilmdendür. Anaṭolı vilâyetindendür. ‘Ulûmı tertîb üzre görmişdür⁴. Hukı vü tab‘ı hoş yigîtdür⁵. Yani-nâm (A107a) bir kâfir- beççe maḥbûbına bu⁶ maṭla‘ı dimişdür ki⁷ zikr olunur.

Maṭla‘: Bâğ-ı cennetden iy güzel Yani
Hoş gelür baña küyunuñ yanı

NİGÂHÎ⁸

Hoş-tab‘ kimesnedür⁹. Güzel sözleri var. Ve olancaları¹⁰ daḥı¹¹ hem-vâr birbirine muvâfık ve nazım olan eş‘ârı cümleye muṭabıkdur. Ve bu maṭla‘ anuñ eş‘ârındandır ki¹² zikr olunur.

Maṭla‘¹³:(L71a) ‘Aceb midür eger biñ küşte görseñ her yaña baksañ
Helâk eylersin â zâlim kime kim bir kıya baksañ

ŞEBÂBÎ¹⁴

İstanbullıdır. ‘İlme meşğûl iken ferâğat itdi. Tabi‘at-ı şî‘riyyesi gâlib olmağın şî‘re heves eyledi. (W112b) Hoş-tab‘ güşâde-dil ve zihni açuk ehl-i ma‘rifet¹⁵ kâmil yigîtdür. Hâşşaengizcükler kaçdın eyler. Ve bu maṭla‘ anuñdur¹⁶ ki¹⁷ zikr olunur.

¹ merdâne] güzel Ü, Ü₁, W

² anuñdur] anuñ eş‘ârındandır Ü, W

³ maṭla‘] - W

⁴ görmişdür] görmiş Ü₁, W

⁵ yigîtdür] yigit Ü

⁶ bu maṭla‘ı dimişdür] bu bir maṭla‘dur. İnşâf ki yaramaz maṭla‘ degül Ü₁

⁷ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁸ Nigâhî] Mevlânâ Nigâhî L

⁹ kimesnedür] yigîtdür Ü₁

¹⁰ olancaları] olanca sözleri W, Ü, Ü!

¹¹ daḥı] - W

¹² ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹³ maṭla‘] şî‘r-i maṭla‘ Ü, - W

¹⁴ Şebâbî] Mevlânâ Şebâbî L, Şebâtî W

¹⁵ ehl-i ma‘rifet] - Ü, Ü₁, W

¹⁶ anuñdur] anuñ meşhûr maṭla‘larındandır L, anuñ eş‘ârındandır Ü₁

¹⁷ ki zikr olunur] ki tahrîr olındı L, - Ü, Ü₁, W

Maṭla¹: N'olur ḥālüm kıyāmetde benüm ol serv-kāmetsüz
Belā-yı hecre ġāyet yok 'azāb ise nihāyetsüz

MEYLİ²

-raḥmetu'llāhi 'aleyh-

Rūmilindendür. (Ü₁104b) Hoş-ṭab' kimesnedür. 'İlme meşğul
iken şî'r sevdāsına düşüp şî're mübāşere ve bu fenne (A107b)
muvāzabat gösterdi. Ve bu murabba' maṭla' anuñdur³ ki⁴ zıkr olunur.

Şî'r⁵: Bir gözi āhū nigār u şūh u şengül mū-miyān
Ger benüm olurlar ise cümle maḥbub-ı cihān
Kıldı āşüfte beni oldı kemendümden nihān
(Ü48a) Gönlüm ārām eylemez ṭağlara düşmemdür hemān

ZĀRİ⁶

Selīki-ṭab'dur. Ehl-i ḥırefdendür. Şan'atda sūzenger ve söz ü
veznde efsünger ḥüb ṭanbūr-nüvāz ve latīf (W113a) ü hoş-āvāz 'ilm-
i edvārı güzel ve sâz aḥvālın bî-bedel bilür kimesnedür. Ve bu ebyāt
anuñ⁷ eş'arındandır ki⁸ zıkr olunur.

Maṭla'⁹: İtūñ ayağı izi ger olsa başuma tâc
Şems ü ḳamerden iy şeh olurdum ḥarâc u bâc

İrse lebūñ zülâline¹⁰ İskender-i cihān
Ab-ı ḥayâta çekmez idi hergiz ihtiyâc¹¹

BEZMİ¹²

Anaṭolı vilāyetinden¹ ehl-i 'işret ve şāhib-şoḥbet hoş-ṭab' nazmı

¹ maṭla' beyt Ü₁, - W

² Meylî] Mevlânâ Meylî L

³ anuñdur] anuñ eş'arındandır Ü

⁴ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁵ şî'r] maṭla' Ü₁, L, - W

⁶ Zârî] Mevlânâ Zârî L

⁷ anuñ] anuñ meşhûr olan L

⁸ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁹ maṭla' şî'r Ü, Ü₁, L, - W

¹⁰ zülâline] zamânına A, Ü, L, W

¹¹ W'de bu beyitten sonra:

"La'l u ruḥuñ ḥayâli ile cân her gice

Eyyâm-ı devletünde gelür şekvâ-yı gülâc

¹² Bezmi] Mevlânâ Bezmi L

şekker-bār (L71b) ve ra'nā eş'arı var. Okumağı yazmağı fenn idüp 'ilme meşgûl iken metrûk olup kalmışdır. Ve bu ebyât anuñdur².

Şi'r³: Gözlerüm kan akıdur bezmüne mey-hâne gibi
Emilür diyü dudağun leb-i peymâne gibi

(A108a) Şem'-i (Ü₁105a) ruhsāruñ ile meclis-i hüsnünde senün
Tolanur ay ile gün yanmağa pervâne gibi

ZENCİRİ

Şan'atı⁴ cān-bāzlıkdur. İp üstinde zencirle oynaması ibtida⁵ ol göstermişdür. Zenciri taħalluş itdüğine daħı⁶ hikmet oldur. Hoş-ṭab' selikî şā'ir ve kendü şan'atında mähirdür. (W113b) Ve bu ebyât anuñ⁷ eş'arındandır ki⁸ zikr olunur.

Şi'r⁹: Āteş-i 'ışka giren merdüm-i merdâne gerek
Bāl ü per yakmağa cānâ yine pervâne gerek

Berü gel leblerüm em didi kabûl eylemedüm
Gül gibi geldi didi söyle saña yâ ne gerek

Didüm iy mäh ikimüz bir döşek içre girüben
Cânı cāna koyuban gönlegi yabâne gerek

SÜVÂRİ¹⁰

Edirnelidür¹¹. Bu daħı cān-bāz ve muşāhabeti dil-nüvāzdur. Sonradan taşavvufa meyl itdi. Sāhib-i hānekāh şeyḥ oldı. Kendüde haylî kabiliyyet ve eş'arında çok keyfiyyet var. Hoş-ṭab' kimesnedür. Ve bu ebyât anuñ¹² eş'arındandır ki¹³ zikr olunur¹⁴.

Şi'r¹⁵: Halka-i zülfünde cān u dil mu'allaklar döner

¹ vilāyetinden] cānibinden L

² anuñdur] anuñ eş'arındandır Ü, L, W

³ şi'r] - W

⁴ şan'atı] pişesi Ü₁

⁵ ibtidā ol göstermişdür] ol ibtidā itmişdür Ü₁

⁶ daħı] - Ü₁

⁷ anuñ eş'arındandır] anuñ meşhûr olan eş'arındandır L, anuñdur Ü

⁸ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁹ şi'r] - W

¹⁰ Süvâri] Mevlânâ Süvâri L

¹¹ Edirnelidür] Edirnelidür. İsmi Hızrdur L

¹² anuñ] anuñ meşhûr olan L

¹³ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, W

¹⁴ olunur] olındı L

¹⁵ şi'r] beyt L, - W

Bir birine karşı oynar şan iki cân-bâzdur

(A108a) İtdi dil pertâb kenđüyi varup müjgānuña
Gör nice cân-bâz¹ olur kim düşdi hancer üstine

ŞIFÂTÎ

Edirnelüdür. Şan‘atı cerrâhlıkdur. Fenninde üstâd-ı kâmil ve hoş(Ü₁105b)-tab‘ güşâde²-dil L(72a) çok eş‘ara ve ziyâde âsâra mâlik kimesnedür. Ve bu ebyât anuñ eş‘arındandır ki³ zikr olunur.

Şi‘r:(Ü48b) Olmayadı la‘l-i dil-ber gibi şeker-bâr şi‘r
Olmaz idi ‘âlem içre böyle kıymetdâr şi‘r

Şübhesüz kalbini ‘uşşâkuñ münevver eyleye
Maţla‘ından gösterürse gün gibi didâr şi‘r⁴

ÇAĞŞURCI ŞEYHÎ

Burusalıdır⁵. ‘Ulûm-ı mütedâvileden çendân behremend ve fûnûn-ı mütekâşireden sūzmend degül. Lakin her gah muşâhabeti ehl-i ‘ilm tâyifesiyle olup tabi‘at kuvvetiyle nazma kâdir olmuş. Kifâf-ı nefş için çağşur diler çağşurcılık⁶ ider kimesne olmağın Çağşurcı Şeyhî demekle anılır. Vilâyet-i⁷ Rûmda ebyâtı ile meşhûr müfred-güydür. ‘Ale‘l-fevr bedihe demekle bî-naẓır ve didügi ebyâtı def‘i levh-i dilde taşvîr idüp şüret vermekde mâhir ve her dürlü (A109a) letâyife kâdir ekser-i letâyifde didügi ebyât hezle mâyil ve hikâyeye mebnîdür. Ve cümleden⁸ biri bu ki Bursalı Hammâloğlu demekle ma‘rûf bir hâce vardı. Gâyet derecede maldâr ve nihâyet-i (Ü₁106a) mertebede şâhib-kemâl kimesne idi. Topuklu demekle mevşûf bir maḥbûba ta‘aşşuk itmiş anuñ yolına niçe dünyâ bezl eyleyüp âhirü‘l-emr elf cidd ü cehd ile yanına alup Çağşurcı Şeyhî ol maḥalde bu⁹ beyti didi.

Beyt: Topuklunuñ gümüşden kubbelerini
‘Aceb urdı götürdi ibni Hammâl

Ve ehl-i ‘ilm¹⁰ cinsinden Güre Kedi demekle¹ meşhûr bir² ki-

¹ cân-bâz olur kim] cân-bâz olan kim Ü, cân-bâzdur kim Ü₁

² güşâde] sâde Ü₁

³ ki zikr olunur] Ü, Ü₁, L, W

⁴ Bu beyitten sonra Ü₁’de: “Ve bu maţla‘ daḥı anuñ eş‘arındandır. Maţla‘:

Kaçan kim irse cânâna sevincinden bu cân dîtrer

Kişî sevdüğünü görse tamarlar içre kan dîtrer”

⁵ Burusalıdır] - Ü₁

⁶ çağşurcılık ider kimesne olmağın] - Ü

⁷ Vilâyet-i ... meşhûr] - Ü₁

⁸ cümleden] cümle Ü₁

⁹ bu beyti] aña daḥı bu beyti Ü₁

¹⁰ ‘ilm cinsinden Güre Kedi] ‘ilm tâyifesinden ḥâşıl olmuş bir müderris var idi. Kara

mesne var idi. Latîfe-güne bu³ beyti aña didi ki⁴ zıkr olunur.

Şi'r⁵: Güre Kedinün kara bıyığı
Ağzında hemân şıçana beñzer⁶

(L72b) Fİ-ZİKRI'N-NİSÂ

Ve bu 'aşrda nisâ tâyifesinden iki hatun zühûr bulup her birinün eş'arı güzel ve ebyâtı bî-bedel beyne'n-nâs gazeliyyâtı mütedâvil olup iştihâr-ı tamâm (W115a) ve i'tibâr-ı (A109b) mâlâ-kelâm bulup yazılmaları (Ü106b) lâzım gelmegin yazılıp zıkr olındı ve⁷ ol iki-nün biri,

ZEYNEB HATUN⁸

'Ulûmı tertîb üzre görmiş 'ilm-i edvârda ser-âmed ve fenn-i şî'rde bî-mânend niçe ma'ârifeye mâlik hatun idi⁹. Ve bu ebyât anuñ eş'arındandır ki¹⁰ zıkr olunur.

Şi'r¹¹: Şehâ bu şûret-i zîbâ saña Hâkdan hidâyetdür
Sañasın sûre-i Yûsuf cemâlünden bir âyetdür

Senün hüsün benüm 'ışkum senün cevruñ benüm şabrum
(Ü49a) Bular her dem-be-dem artar dükenmez bî-nihâyetdür¹²
MİHRİ HATUN

Amasiyyelidür. Hoş-tab' hatundur. Merhûm Sultân Selîme¹³
Sultân Aḥmede niçe kaşideler ve gazeller¹⁴ virmişdür. Eş'arı halk

¹ Yağız şakalı bıyığı gür kişi idi haşîn-ârâ olmağın Güre Kedi Ü₁

² demekle meşhûr] dirler Ü, W

³ bir kimesne var idi] - olmuşdı Ü₁

⁴ bu beyti aña didi] aña daḥı bu beyti didi Ü₁

⁵ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁶ şî'r] beyt Ü, Ü₁, L, - W

⁷ Bu beytten sonra Ü₁'de: "Bu cins latîfelerine nihâyet yok ve ehl-i 'ilm tâyifesine didüğü müfredât u ebyât gâyet çokdur. Qadîmî Burusalıdur. Le'tâyifle iştihâr bulmuş kimesnedür."

⁸ Ve ol ikinün biri] - A

⁹ Hatun] Hatundur L

¹⁰ Hatun idi] hatundur Ü, Ü₁

¹¹ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹² şî'r] beyt Ü₁, - W

¹³ Bu beyitten sonra Ü₁'de: "Ve bu beyt-i maḳta' daḥı anuñ meşhûr olan eş'arındandır. Beyt:

Zeyneb çü yâr zülfi gibi târe olmağıl

Divâna olma şî'rünü divân (u) defter it"

¹⁴ Selîme] Selîm Ḥana L, Selîm Ḥazretlerine Ü₁

¹⁵ gazeller] nice gazeller Ü

içinde meşhûr ve ğazeliyyâtı ehl-i dil yârân arasında mezkûr¹ ve bu ebyât anuñ eş‘arındandır².

Şi‘r³: Didüm yüzüñi görmedüm evvelki görışte
Burqa‘ götürüp açdı yüzün didi gör işte

(W115b) Göz gördi gönül bildi ki ben küşte-i ‘ışķam
Kimse baña rahm itmedi bilişte görışte

Ve (Ü₁107a) bu iki⁴ beyit anuñ⁵ eş‘arındandır ki⁶ zıkr olındı.

Şi‘r⁷:(A110a) Bed-du‘â itmezem⁸ ammâ ki Hudâdan dilerem
Bir senüñ gibi cefâkâra hevâdâr olasın

Şimdi bir hâldeyüz kim ilenen düşmenine
Dir ki Mihri gibi sen dahı giriftâr olasın

TETİMME-İ TABAĞA-İ HEFTÜM

Yedinci tabağa⁹ bihiştinde (L73a) cem‘ olup zıkr olan hoş-ıtab‘ nâzûk zurefâ vü fuşâhâ kimesneler ki mânend-i serv-i âzâd âzâde-dil¹⁰ ve her biri ‘ilm ü dâniş ile fâzıl u kâmillerdür. Dâr-ı ğurûrdan rihlet idüp civâr-ı Hâķda tavaṭṭun idenler Allâh rahmetiyle âsûde ve bi‘l-fi‘l hayât âbıyla şıvarılup kayd-ı hayâtda mevcûd ve bu silkde münselik olup bu zümreden ma‘dûd (W116a) olan yârân-ı bâ-şafâ ve döstân-ı pür-vefâ bezm-i feşâhatde câm-ı sürûr ile rûḥ-perver ve bisât-ı belâġatda sermest ü cılveger ve nazm-güster olduklarınca pâdişâh-ı zıllu ‘llâh ḥazretlerinüñ gülîstân-ı sa‘âdeti ser-sebz ü ḥandân ve büstân-ı saltanatı tâze vü şâdân inşâ‘allâhu ta‘âlâ.

Kıt‘a: İlâhî gülşen-i ‘ömrini şâhuñ
(Ü₁107b) Hemîşe tâze vü ter ḥurrem eyle
(A110b) Yörenmesün mübârek gönline ğam
Esâs-ı devletini muḥkem eyle

¹ mezkûr] mezkûrdur Ü, Ü₁, L

² eş‘arındandır] meşhûr olan eş‘arındandır ki taḥrîr olındı L, müte‘âref olan eş‘arındandır Ü₁

³ şi‘r] beyt Ü₁, - W

⁴ iki] bir A

⁵ anuñ] anuñ ğâyet meşhûr olan Ü₁

⁶ ki zıkr olındı] - Ü, Ü₁, L, W

⁷ şi‘r] - W

⁸ itmezem] itmez Ü, Ü₁

⁹ tabağa-i bihiştde] tabağa bihiştinde A, bihiştde Ü, Ü₁

¹⁰ dil] diller Ü

ṬABAḲA-İ HEŞTŪM

Sekizinci ṭabaḳa bihiştinde cem'iyet idüp zıkr olan zihni selīm ve ṭab'ı müstaḳīm kimesneler ki şahāyif-i ruzgārda ma'ānī ebkārlarına ziver-i nazmdan zib ü zinet ve elfāz-ı dürrer-bārlarına efkār-ı ṭab'-ı zehḥārlarından leṭāfet ü şüret virüp her biri mecālis-i 'irfān ḥuzūr(W116b)larında cevelān-ı ṭab' ile cilve-sāz ve mecmā'-ı suḥandan ḥizmetlerinde fıkı-i 'amīk ile nükte-perdāz (Ü49b; L73b) olan büleḡā vü fuṣāḡā ki 'ışk mişestānında şir-i ḡazāl-efken ve ba'zı mecmū'a-i ḥüsni ḥatm idüp bu tarīḳde nev-niyāz olan cerb-suḥan yigitlerdür. Ve bu cümleñün serdārı ve bu fırḳanun iḥtiyār-ı pişekārı faẓilet göḡinün güneşi ve ma'rifet burcınun mähveşi sipihr-i faẓl-ı me'ālī merkez-i dā'ire-i ahālī ma'ārif mülkinün kenzi.

MEVLĀNĀ REMZĪ¹

İsmi Muşlihü'd-dindür. Mevlidi Burusadır. (A111a) Geliboli kādīsı olmış zāhır 'ulūma sa'y-ı belīḡ ve ceḥd-i bī-dirīḡ (Ü108a) itmiş fāzıl u kāmīl çok fenne kūşış itmiş kavā'id-i şī'ri ḥub ve üslub-ı bedī' ü beyānı mergūb ihāta itmiş 'Arabī' vü Pārsi vü Tūrki eş'arı var. Her nazma kādīr ve fenn-i (W117a) ma'ānide mähir kimesnedür³. Eş'arından bu birkaç beyt anuñdur ki zıkr olınur.

Şi'r⁴: Aramuzda olan ḥicrān efendi şanma bendendür
Kaẓā-yı āsumānidür ne sendendür ne bendendür⁵

Begüm sensin baña devlet saña bend iledür şöḥret
Şeref cān iledür cisme zuhūr-ı cān bedendendür

Ben iy mäh-i⁶ cüvān-baḥtum bugün senden cüdā düşmek
Benüm naḥs-i⁷ sitāremdür sipihr-i pīre-zendendür⁸

MEVLĀNĀ BAHĀRĪ

Rūmilindendür. 'Ulūm-ı zāhire kūşış itmişdür. Maḥrūsa-i Edir-

¹ Remzī] Remzīdür Ü, Ü₁, W

² 'Arabī ... eş'arı var] - Ü₁

³ kimesnedür] - A, Ü, Ü₁, W

⁴ şī'r] - W

⁵ bendendür ne sendendür] sendendür ne bendendür A

⁶ mäh-i] şāh-ı A

⁷ naḥs-i] baḥt-ı Ü₁

⁸ Ü₁'de daha sonra şu beyit yer alır:

"Yaḳana göz dikenler var anuñçündür benüm nālem
Fiḡām bülbulün gülden degüldür hep dikendendür"

nede¹ müderris olmuş ehliyet ile ma'rûf ve kemâl-i ma'rifet ile mevşûf kimesnedür. Haylî² selâmet-i tab'ı var. Eyü³ müverrihdür. Revânî⁴ fevtine güzel⁵ târih diyüpdür⁶. Ve kendinüñ şî'rde çok ihtirâ'atı var muhterî' şâ'irdür. Ve bu ebyât anuñ eş'arındandır.

Şî'r⁷: Her kim ki nâlemi işidüp⁸ bir şadâ vire
Hak zevk-ı şevkîn⁹ artura şıdık u şafâ vire

Dil derd ile olursa geyüp âh kareler
Eşk acıya göz ağlaya nâle şalâ vire

Cümle¹⁰ didügi¹¹ târihlerden biri Revânî fevtine yazduğı târih budur¹².

Târih¹³: Cihânı ser-te-ser tutmuşdı nâmı
Emîr-i nazm ya'nî kim Revânî

(A111b; L74a) Ecel cāmını içdi dehr elinden
Şu deñlü kim düşüp mest oldu ânî

İşidüp rûh-ı kudsî didi¹⁴ târih
Cinândan yana cân atdı Revânî¹⁵

MEVLÂNÂ NIKÂBÎ -rahmetu'llâhi 'aleyh-

Mevlidi İznîk ismi Muhyî'd-dîndür¹⁶. Âl-i Resûldür¹⁷. 'Ulûmı tertîb üzre görmüş fâzıl u kâmil hoş-tab' kâdî olmuş kişidir. (Ü50a)

¹ mahrûsa-i Edirne] - Ü₁

² haylî] - A

³ Eyü müverrihdür] eyüce müverrihdür W, - A

⁴ Revânî] merhûm Revânî Beg L

⁵ güzel] güzel güzel Ü, Ü₁, W

⁶ diyüpdür ... şalâ vire] - A, L

⁷ şî'r] - beyt Ü₁

⁸ işidüp] işide Ü₁

⁹ zevk-ı şevkîn] şevk-ı zevkîn Ü, W

¹⁰ cümle ... budur] Revânî fevtine güzel târih ve garrâ eş'âr dimişdür A

¹¹ Cümle didügi ... budur] ve ol dinilen bu zîkr olan târihdür A, ve ol târih budur ki zîkr olındı L

¹² budur] bu zîkr olan târihdür A, târihlerden biri budur Ü, târihlerden biri zîkr olan târihdür W

¹³ târih] târih-i Revânî Ü, W

¹⁴ rûh-ı kudsî didi] didi rûh-ı kudsî A

¹⁵ Revânî] Revânî fî sene 930 L

¹⁶ Muhyî'd-dîndür] Mehemmeddür Ü₁

¹⁷ Resûldür] Resûl seyyiddür Ü, L, W

Eş‘arı güzel ve gazeliyyâtı bî-bedel hayâl-engîz ve emsâl-âmîz edâsı pāk ve nazmı süznāk¹. Ve bu bir iki maṭla‘ anuñ² eş‘arındandır.

Şi‘r³: Būseñe dil kâni‘ olmaz vaşluñuñ şeydāsıdır
Dōstum ma‘zūr tūt dünyā ṭama‘ dünyasıdır

Hāki pāy-i yār içün tırmaz yeler bād-ı seher
Kendüyi göstermez ammā sürmeyi gözden siler

(W118a) MEVLÂNÂ KÂMÎ

Karamanîdür. Şeyh Cemāl Ḥalîfenüñ⁴ akrabāsındandır. Ehl-i ‘ilm ṭâyifesinden⁵ fâzıl ve fenn-i şi‘rde kâmil kimesnedür. Ve bu maṭla‘ anuñ⁶ eş‘arındandır ki⁷ zıkr olunur.

Maṭla‘⁸: (Ü1108a) Meyl itme sîme olma bahâda ḥazef gibi
Dür daḥı olsa göz yaşın alma şadef gibi

(A112a) MEVLÂNÂ FİKRÎ

İsmi Dervîş⁹ mevlidi İstanbuldur¹⁰. Monlâ-zâdedür. Baḫasına Monlâ Mâşî dimekle meşhûrdur. Semâniyyede olmuş müderrisinden-
dür. Kendüsi daḥı kâdîdür. Haylî kâbil nâzûk ehl-i dil ‘ulûmı tertîb
üzerine görmüş fâzıl yigitdür. (L74b) Meşnevi üslûbına kûşîş itmiş
ṭarz-ı meşnevîde onbeş biñ beyt miqdârı¹¹ nazmı var. *Hurşîd ü Mihr*
adlı kitâb yazmışdır¹². İçinde çok mâ‘ânî-i cedîd ve elfâz-ı muḥtasar-ı
müfid derc eyleyüp beyân ve hikâyesinüñ¹³ her müşkilin ḥall idüp
‘ıyân eylemişdür. Ve bundan gayrı daḥı ‘acem dilinden terceme itmiş
ḥaylî meşnevîsi var. İnşâf (W118b) ki gâyet güzel yazmışdır¹⁴. Hoş-
ṭab‘ gazeliyyâtı rindâne ve eş‘arı nâzûkâne kimesnedür. Ve bu maṭla‘
anuñdur¹⁵ ki¹⁶ zıkr olunur.

¹ süznāk] süznākdur Ü, süznāk şâ‘irdür Ü₁

² anuñ eş‘arındandır] anuñ meşhûr olan eş‘arındandır L, anuñdur Ü₁

³ şi‘r] maṭla‘ Ü₁, L, meṭâlî‘ Ü, - W

⁴ Ḥalîfenüñ] Ḥalife ḥazretlerinüñ L

⁵ ṭâyifesinden] ṭâyifesinden kâdî olmuş L

⁶ anuñ] anuñ meşhûr olan L

⁷ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁸ maṭla‘] - W

⁹ Dervîş] Dervîşdür L

¹⁰ İstanbuldur] maḥrûsa-i İstanbuldur L

¹¹ miqdârı] - Ü₁

¹² yazmışdır] dimişdür Ü₁

¹³ hikâyenüñ] hikâyesinüñ A

¹⁴ güzel yazmışdır] eyü itmişdür Ü₁

¹⁵ anuñdur] anuñ eş‘arındandır Ü₁

¹⁶ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

Maṭla‘¹: Beni hoş tıtdı² segân-ı kûy-ı cânânun yine
Meyli baña devlet işiginde erkânun³ yine

ḤAYÂLÎ⁴

Rûm⁵ilindendür Silsile-i tarikatda Ḥaydarîdür. Baba ‘Alî-Mest (A112b) köçeklerindendür. Şâhib-devletler nazarına müte‘allık olmağla ḥaylî i‘tibâr buldı⁶. Asitân-ı sa‘âdet-âşiyân mülâzimlerindendür. Letâfet-i tab‘ı (Ü₁109b) nihâyetde⁷ ve tarz-ı gazelde mümâreseti gâyetdedür⁸. Hoş-tab‘ güşâde-dil ve nihâyet mertebede kıabil yigittür. Ve didüğü gazeliyyâtta nice ḥâşşa ma‘niler bulup çok taşarrufât itmişdür. Gazelde⁹ kendünün tarz-ı ḥâşşı var. El-ḥâşıl kendü vâdisinde mümteni‘ü’n-naẓîr ḥaylî eş‘âr dimişdür. Ve bu ebyât anuñ eş‘ârındandır ki¹⁰ zıkr olunur.

Şi‘r¹¹: Yoluñda ser virüp şu ki ser-verlik eyledi
Meydân-ı ışk içinde dilâ-verlik eyledi

(Ü50b) Kim ki¹² bu çarḥ-ı pîre-zene mâylil olmadı
Merdâneler içinde ‘aceb erlik eyledi¹³

(L75a) Dilden Ḥayâlî şüret-i idrâki kazıyup
Divâne-meşreb oldı kalenderlik eyledi

¹ maṭla‘] - W

² tıtdı] gördi Ü₁

³ erkânun] yârânun L

⁴ Ḥayâlî] Mevlânâ Ḥayâlî L

⁵ Rûmilindendür] ismi Meḥemmeddür. Rûmilinde Yeñice-i Vardardandır L

⁶ buldı] bulup pâdişâh-ı şâhib-kırân ḥazretleriyle defa‘atle muşâḥabet itmişdür. Ve ḥâliyâ toksan biñ akçalık ze‘âmete mutaşarrıfdur L

⁷ nihâyetde] gâyetde W, Ü, Ü₁

⁸ gâyetde] nihâyetde W, Ü, Ü₁

⁹ eş‘ârda] gazelde A

¹⁰ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹¹ şi‘r] - W

¹² Kim ki... erlik eyledi] - Ü

¹³ Bu beyitten sonra L’de şu bilgiler yer alır:

“Ve bu maṭla‘lar daḥı anuñ gâyet meşhûr olan eş‘ârındandır ki taḥrîr olındı. Maṭla‘:

Degül içimdeki merdüm bu çeşm-i giryânun

Ḥayâl-i ḥâlidür uçar gözümde cânânun

Mest itdi ḥalk-ı ‘âlemi ol la‘l-nâblar

Devr-i lebünde ayağa düşdi şarâblar

Kan ağladuñ görünce ben ‘âşıkı belâda

Êy çeşm-i ḥûn-feşânum olsun dimeñ ziyâde”

FİĞÂNÎ

-‘aleyhi’r-raḥme-

(Ü₁109b) İsmi Ramazāndur. Mevlidi Trabzondur. Ṭabīb Şāh Meḥmedüñ şākirdidür. Letāfet-i ṭab‘ı ve istiḳāmet-i zihni ḥüb kāmīl yigit idi. Pādīşāh-ı¹ cihān-küşāy u memāliksitan Ḥazret-i Süleymān-ı zemin ü zamān ‘asker-i Engürüsü şıyup kıralın zebūn ve taḥt-gāhı olan Budin ḳal‘asın fetḥ idüp bi’t-tamām vilāyet-i Engürüs memālik-i İslāma munzam olduğda kefare-i melā‘in sābıkān ölen ba‘zı Engürüs kralların tucdan taşvır itmişler. Ol sûretler (Ü₁110a) Budin ḳal‘asında maḥfūz bulunup İbrāhīm Paşa² alup İstanbula getirdüp At meydanında bir mermer direk üstine vaż‘ itdirüp ḥalk temāşā eylesüñ diyü temāşālīk itmişdi. Nāzüklerüñ birisi bir beyt diyüp “*Figānî didî*” diyü ba‘zı mu‘arızları ḡamz eyledi. Āgāhı yoḡ iken İbrāhīm Paşa İstanbulda tutdurup³ siyāset itdürüp⁴ şalb eylediler. Ve ol beyt budur⁵:

دو ابراهيم آمد بروی جهان
یکی بت شکن شد دیگر بت نشان

Pārsī dilde rūy-ı zemīn dirler. Rāy-ı cihān demek yokdur. Bu⁶ ta‘bir yañlış ta‘birdür. Fiğānīnūñ⁷ kendü⁸ zāde-i tab‘ından sādır olan bu bir iki maṭla‘ anuñdur.

Maṭla‘⁹: Virdüm dehān-ı dil-bere dil gāyibāne ben
Mıḳdār-ı zerre görmedüm andan nişāne ben

(W120a) Vādi-i ḡamda benem Mecnūn gibi nā-şād olan
Bî-sütūn-ı ‘ışḳda dil tıflıdur Ferḥād olan

(A113a) ḤAYRETÎ

Vardar¹⁰ Yeñicesi-nām ḳaşabadandur. Tīmāra mutaşarrıf sipāhî¹¹

¹ Pādīşāh-ı ... yañlış ta‘birdür] Gazaba (ḡazab-ı pādīşāhiye L) müstaḥaḳ olup maḥrūsa-i İstanbulda siyāseten (siyāset olup L) şalb olındı A

² İbrāhīm Paşa] - W

³ tutdurup] tutup Ü, W

⁴ itdürüp] idüp Ü, W

⁵ budur] budur ki zıkr olunur Ü

⁶ bu ta‘bir yañlış ta‘birdür] - Ü, W

⁷ Fiğānīnūñ] - Ü, W

⁸ Fiğānīnūñ kendü ... zıkr olındı] ve bu bir ḳaç maṭla‘ anuñ (anuñdur L) eş‘arındandur. Maṭla‘ A

⁹ maṭla‘] ki maṭla‘ Ü₁, - W

¹⁰ Vardar Yeñicesi nām ḳaşabadandur] Bu daḫı Vardar Yeñicesi-nām ḳaşabadandur L, Vardar Yeñicesindendür W, Ü, Ü₁

¹¹ sipāhî] sipāhî idi A

idi. ‘Âşıkâne sözleri ve hoş-âyende gâzelleri var. Haylî nazma mâlikdür. Kuvvet-i başırasına hâlel ve dîde-i münevveresine ‘ilel yitişüp nâ-binâ olmuştur. Ve bu ebyât anuñdur¹ ki² zıkr olunur.

Şi‘r³:(Ü₁110b) Nev-bahâr oldı gönül sev yine bir bî-bedeli
Eger uşlu iseñ ‘âlemde deli ol be deli

Yine⁴ bir gözleri şâhine şikâr oldı gönül
Dakınur başına bir dâne güzel turna teli⁵

MEVLÂNÂ ‘ARİFÎ

İsmi Hüseyndür. Çok ma‘ârife mâlik (W120b) şâhib-ma‘rifet kimesnedür. Asitân-ı sa‘âdet-âşiyân kâtiblerindendir. Erkân-ı devlet-de kitâbet hizmetin iderken hizmetden ferâgat idüp künc-i huzûrda kanâ‘at yüzün gösterdi. Ve bu ebyât anuñdur⁶.

¹ anuñdur] anuñ eş‘ârındandır Ü, Ü₁, L, W

² ki zıkr olunur] ki tesvîd olunup zıkr olındı L, - Ü, Ü₁, W

³ şi‘r] - Ü₁, W

⁴ Yine ... turna teli] Bu beyitten sonra Ü₁’de şu beyit vardır:

“Kılınca düşüben ölmege cânlar vireli

Hastalar şöyle kırılmış gibi ister eceli”

⁵ Bu beyitten sonra L’de Uşulî ve Tal‘atî maddeleri yer alır:

“Mevlânâ Uşulî -‘aleyhi’r-raḥmeti ve’l-mağfireti ve’r-rıdvân-

Bu daḥî mezkûr Vardar Yeñicesi-nâm kaşabadandır. ‘Ulûmı tertib üzre görmüş fâzıl u kâmil hoş-tab‘ derviş-nihâd kimesnedür. Eş‘ârı güzel ve gâzeliyyâtı bî-bedel hayâl-engiz ü emsâl-âmez edâsı pâk ve nazmı suznâkdur. Ve bu ebyât anuñdur:

Dilde hayliden hayâl-i zülf-i dilber var imiş
Cânım içinde yatur biñ başlu ejder var imiş

Ey dirîğa hiçe şatdum kıymetini bilmedüm
Ab ü ḥâkümde benüm bir pâk-gevher var imiş

Zâl-ı dünyâya gönül virme ‘Uşulî var imiş
Gülşenî dirler velâyet içre bir er var imiş

Mevlânâ Tal‘atî -‘aleyhi’r-raḥmeti ve’l-ḡufrân-

Rûmilinden Vardar Yeñicesi nâm kaşabadandır. ‘Ulûm-ı zâhire küşîş itmiş hoş-tab‘ ehliyet ile ma‘rûf ve kemâl-i ma‘rifet ile mevşûf kimesnedür. Kavâ‘id-i şi‘ri ḥûb ve üşlûb-ı bedî‘ ü beyânı merḡûb ihâta itmişdür. ve bu ebyât anuñ eş‘ârındandır ki tahrîr olındı. Şi‘r:

Bir müferriḥ la‘l-i cân-baḥşuñ bugün ḥayrânıyam
Bir kemân-ebur nigâruñ kuluıyam kurbânıyam

Döne döne çarḥ ururam ḥâne-i ‘uşşâkda
Devr içinde bir meh-i nâ-mihr ser-gerdânıyam

Kimden uğradı nefes yâ Rab bana kim ney gibi
Böyle ol nârın hevâsına düşüp nâlânıyam

⁶ anuñdur] anuñ eş‘ârındandır Ü, Ü₁, L, W

Şi'r¹: (A113b; Ü51a)

Benüm bir lâle-ruḥ derdiyle kim sînemde dāğum var
Demâdem ḥāneḳāh-ı dilde yanar bir çerāğum var

Bî-ḥamdi'llāh emînem 'Ârifî ḡavḡā-yı 'âlemden
Ferâgat mülki şāhiyam ne ḥükm ü ne yaşağum var

MEVLÂNÂ RŪḤÎ²
-rahmetu'llāhi 'aleyh-

Müftî³ 'Alî Çelebinüñ⁴ oğlıdur. İsmi Fâzıldur. Mevlidi İstanbul-
dur. Allāh *tebâreke ve ta'âlâ* kendü faẓl u kereminden ḥüsn iklîmine
sulṭân ve kişver-i cemâle (W121a) ḥākân yaratmış ḥüsn-i cemâl-
efrûzı gökdeki güneşe dağ tutar ve hilâl-i ebrûsı mâh-ı neve barmağ
başardı. Bahâr-ı 'ömri ḡülzâr-ı ḥüsnini kemâle ırgürmedin serv-i
ḥırâmânına bād-ı şarsâr (Ü111a) yol bulup ve ḡülistân-ı tal'atınuñ
gonca-i ḥandânına duḡûl eyleyüp cemâli ḡülşeni ḡülleri henüz reside
iken ḥazân yillerinden ezḥâr-ı bûsitân-ı 'âlem-ârâsı pejmürde olup
İstanbulda fevt oldu. Ders görüp dānişmend olduğında daḡı nâ-reside
tâze cüvân idi. Tab'ı selâmeti ve zihni istiḳâmeti bir mertebede idi ki
kâbil-i takrîr ve imkân-ı taḥrîr degül. Ḥulḳ u luṭfına nihâyet tatlu sözi-
ne ve insāniyyetine ḡâyet yoğ idi. (A114a) Âfitâb-ı 'âlem-tâb bir
maḥbûba te'aluk ü intisâb itmiş kendünün bir yâr-ı vefâdârı var idi.
Ka'be *şerreḥa'llāh* seferine niyyet ve Hicâz yolına 'azîmet idüp ol
münâsebet ile bu (W121b) ebyâtı didi ki⁵ zikr olunur.

Şi'r⁶: 'Aceb mi dünyede bî-nûr olursa çeşm-i giryānum
Ki bensüz Ka'beye gitdi benüm ol şāh-ı ḥūbanum

Sefer kılduḡça ol mâhum cervesvâr iñledüm ḡamdan
Çekildi kâfile gibi benüm ol mâh-ı tâbānum

Ve bu ebyât daḡı anuñ⁷ eş'ârındandır ki⁸ zikr olunur.

Beyt⁹: Her-câyî dil-rübānuñ 'âşıkına¹⁰ vefâsı
Hafta ortasına varmaz ay akçesine beñzer¹

¹ şî'r] beyt Ü₁, - W

² Rūḥî] Rūḥî Çelebi L

³ Müftî] merḡumu'l-maḡfûr müftî L

⁴ Çelebinüñ] Çelebi Efendi ḥazretlerinüñ L

⁵ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁶ şî'r] - W

⁷ anuñ] anuñ kendü Ü₁

⁸ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁹ beyt] şî'r L, - W

¹⁰ 'âşıkına] 'âşıklara Ü

(Ü_{111b}) MEVLÂNÂ NİYÂZÎ

‘Acem Monlâ Hâfızuñ oğlıdur. ‘Ulûm-ı zâhire maşgûl ehliyyet ü kâbiliyyet ile mevâlî-i ‘izâm huzûrlarında maqbûldür. Şuğl itdüğü yirleri bir vech ile kûşîş ve bir şûret ile tettebbu’ idüp görmişdür ki yıllarla ‘ulûma sa’y idüp müntehâ dirilen kimesneler ‘ulûm-ı ‘Arabîyye ve fûnûn-ı mübâheşeden anuñla tekellüm itmekde ‘âciz ü kâşîrdur². (A114b) Her ‘ilmden behre-mend ve her fenden sûdmend lutf-ı tâb’ı nihâyetde ve zekâvet-i ‘aqlı gayetde kâbil fâzıl yigittür. (W122a) Ve eş‘ârî (Ü51b) Mîr³ Nevâyî üslûbında Çağatay dilinedür. Ve bu matla’ anuñdur⁴.

Matla’⁵: ‘İşkuñ hevâsın eylegeli⁶ murğ-ı cân heves
Cismüm⁷ müsebbek oldı dükendin aña kâfes

Meşnevi¹⁰ tarzında dağı nâme vaşında ba’zı ebyât dimiş. Ol ebyât içinde haylî hâşşa ma’ânî derc itmiş güzel hayâlâtı var. Nazmında⁸ selâset ü leţâfet hem-vârdur ki⁹ zıkr olunur.

Meşnevi¹⁰: İşbu nakşî kim¹ yazan Erjeng-i Çin

¹ Bu beyitten sonra L’de şu bilgiler vardır:
“Bu ebyât dağı merhûmuñ meşhûr olan eş‘ârındandır. Şi’r:

Hammâma girdi nâz ile bir sîm-ten güzel
Hür u periye beñzemez âfet inen güzel

Noksân yok tenâsüb-i a’zâda ber-kemâl
Pehlû vü sâk u sâ’id ü hep cümleten güzel

Hammâmı rûşen eyledi gün gibi tal’atı
Yokdur cihânda ol büt-i meh-pâreden güzel

Bilmek dilerseñ ol şanemüñ nâz u şîvesin
Benden sor ey gönül bilürem anı ben güzel

Ey sâkî bezm içinde beni sen diñlemesen
Bir cur’a ile mest ü harâb eyleyen güzel

Bir serv-kañ nigâra gönül virdi Rûhî kim
Haţfitne çehre gül gibi ra’nâ dehen güzel

² kâşîrlardur] kâşîrdur A, Ü, Ü₁, W

³ Mîr Nevâyî] Hazret-i Mîr ‘Alî Şîr Nevâyî L

⁴ anuñdur] anuñ (didügi Ü₁) eş‘ârındandır Ü, Ü₁, L, W

⁵ matla’] - W

⁶ eylegeli] ilgeli A

⁷ cismüm] çeşmüm Ü₁

⁸ nazmında ... zıkr olunur] - Ü₁

⁹ ki zıkr olunur] - Ü, L, W

¹⁰ meşnevi] - W

‘Anbere kāfūrī² itüpdür³ zemīn

‘Anberi kāfūra zamān eylemiş
Penbe-ārā odnı nihān eylemiş

(L77a) ‘Anber anuñ belki zamānı imes
Baħr üzre cem‘ oldı ħār u ħas

(Ü₁112a) Baħra bu ħatlar gelüben mevcler
Her şatırı baħr bolup mevc atar

Āteşi baħr⁴ üstide sūzend itip
Baħra dağı bir kemi sözi bitip

Cümle buħūrı buluban pes buħūr
Ĥaṭ dime kim düşdi bu baħr üzre mūr

(A115a) Her şatırı baħra irür⁵ cūş ider
Cümlesi bir serv ayağına gider

(W122b) Cümlesi çü serv ayağına bara
Rūyını pāyına süre yalbara

Bolmağa ol serve bular çün nişār
Yok çü liyākat iteler i‘tizār

RAḤMĪ⁶

Burusalıdur. Nakḳāş Bālġoğlı dimekle iştihār u i‘tibār bulmuşdur.
‘İlm-i zāhire meşğul ṭab‘ı şelīm ve zihni müstaķim şī‘re māyil nev-
niyāz⁷ kābil tarz-ı ġazelde bi-bedel ġüzel yigitdür.
Ve bu maṭla‘lar⁸ anuñdur⁹ ki¹⁰ zikr olındı.

Maṭla‘¹¹:(L77b) Ĥaṭt-ı nev-reste şanma ol ġül-i ra‘nā ‘izārında
Hızrdur ĥāba varmış çeşme-i ħayvān kenārında

¹ nakşı kim] nakşın L

² kāfūrı] kāfūrını L

³ itmişdür] idüpdür A, Ü, Ü₁, W

⁴ baħra] baħr L

⁵ irür] ire Ü₁, ider W

⁶ Raḥmī] Mevlānā Raḥmī L

⁷ nev-niyāz ... yigitdür] nev-cevān kābil yigitdür. Tarz-ı ġazelde ziyāde mümāreseti var. Ĥoş-ṭab‘ ġüzel bi-bedel eş‘ārı var. Ü₁

⁸ maṭla‘lar] bir iki maṭla‘ Ü₁

⁹ anuñdur] anuñ (meşhūr olan L) eş‘ārındandır Ü₁, L

¹⁰ ki zikr olındı] ki tahrir olındı L, W

¹¹ maṭla‘] beyt Ü₁, - W

Âhumdan âsumâna yir yir tarâka düşdi
Nergis gibi her encüm göz açdı bağa düşdi

BÂĖĖ

İstanbuldudur. Dellâkoğlı¹ demekle yâd olur². Babası İstanbulda (Ü₁112b) merhûm Sultân Mehemmed³ binâ itdügi cāmî-i şerîfde hatîb olmuş ziyâde hûb-nefes ehl-i (W123a) Kelâmu'l-lâh şâhib-tertib şâlih ü 'âbid ve zâhid kimesne idi. Dâvudî⁴ bülend-âvâz ile Kur'ân kırâ'at itdükte (A115b) işidenler gaşş olup vâlih ü hayrân mânend-i kâlib-ı⁵ bî-cân bir yirde kalıp kendüden giderdi. Niçe def-a' merhûm Sultân Bâyezîd meclis-i şeriflerine girüp in'am-ı hâsları ile muğtenem olmuşdı. (Ü52a) Ve kendüsi dahı hâfız-ı Kelamu'llâh ve gâyet bi-bedel ra'nâ hoş şâh-âvâz ve zihni açık eş'arı hoş-âyende ve gazeliyyâtı pesendide maḥbûb⁶ yigitdür. Ve bu⁷ maḥla'lar anuñdur⁸ ki⁹ zikr olunur.

Maḥla'¹⁰: Nâr-ı hecrüñle¹¹ yakaldan güzelüm dâğ-ı tenüm
Ser-be-ser kana boyandı nideyüm pirehenüm
Diger: Cihân halkı kamusı 'izzet ile¹² evc-i rif'atde
Dirigâ sâyeveş kaldum n'idem ḥâk-i nedâmetde

Diger: 'Ârizuñ şafḥa-i gül-berg ḥaṭuñ reyḥândur
Dehenüñ ḥokḥa-i pürdür ü lebün mercândur

Diger: Nergis gözünüñ cânâ hayrânı vü meftûnidur
Seylî şaḥuñuñ sünbül sevdâ-zede mecnûnidur¹³

¹ oğlı] zâde L

² yâd olur] ma'rûfdur L

³ Mehemmed] Mehemmed Han L

⁴ Dâvudî] Dâvud Ü₁

⁵ kâlib] - A

⁶ maḥbûb yigitdür] bî-bedel maḥbûb şuride-ḥâl 'aşḥ-bâz yigitdür Ü₁

⁷ bu maḥla'lar] bu bir iki maḥla' Ü₁

⁸ anuñdur] anuñ eş'arındandır Ü

⁹ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹⁰ maḥla'] şî'r Ü, beyt Ü₁, - W

¹¹ Nâr-ı hicrûñle ... pîrehendür] - Ü, W. Beyit başlarındaki "diger", L'de "maḥla'-ı diger" dir.

¹² 'izzet ile] devlet ile Ü, W

¹³ Bu beyitten sonra Fârisî'den önce Ü₁'de 'Abdî maddesi yer alır:

"Abdî

Edirnelidür. Vâ'iz Nebî Ḥalîfenüñ oğlıdur. 'İlme meşgûldür. Nihâyet-i derecede kâbil ve fenn-i 'ilme gâyet-i mertebede mâyil kendü emşâli vü akrânı arasında ehliyyet ü kâbiliyyet ile mümtâz fevka'l-ḥad maḥbûb-ı dil-nüvâz yigitdür. Ve kendüden şâdir olan eş'ar-ı dil-firibi cümle 'aşḥ-âmiz suḥan-pâkdur. Ve küllî sözi ve gazeliyyâtı hem-vâr u süznâk vâki' olmuşdur. Ve bu bir kaç beyt anuñ eş'arındandır. Şî'r:

FĀRĪSĪ

İsmi Muştāfādur. Mevlidi İstanbuldur. Āsitān-ı sa‘ādet-āşiyān mülāzimlerindendir. Pārsī dile mā‘il hoş-ṭab‘ kâbil yigittür. (W123b) Hüb eş‘arı ve ra‘nā güftarı var.

Ve bu ebyāt¹ anuñdur².

Şi‘r³:(A116a; L78a) Leylî göreydi⁴ seni bu hüsn ü bu bahāda
Cân naḳdini şayaydı Mecnûn gibi belāda

Meh şāmdan gelici maḥbûb ışıḳ durur kim
Boynına ṭavḳ idinmiş altundan kılāde

YETİM⁵

İsmi ‘Alīdür⁶. Babası āsitān-ı⁷ sa‘ādet-āşiyān bendelerinden⁸ yeñiçeri⁹ ṭâyifesinden olup ol ṭâyife içinde zaḡarcı başı olmuştur. Kendüsi yeñiçeri ‘ulūfesine mutaşarrıf iken ferāḡat eyleyüp¹⁰ (Ü₁113b) ‘ilme şurū‘ idüp taşavvufa meyl eyledi. Derviş-nihād¹¹ ve deryā seferin çoḡ idüp gemicilere müte‘allik olan ıstılāhātı¹² zaḡṭ eylemiş üstād kimesnedür. Ol ıstılāhātı nazm idüp bir güzel ḳaşide eylemişdür¹³. Ve kendüsi hoş-ṭab‘ eş‘arı bî-bedel meczûb-şıfat muḥterî¹⁴ şā‘irdür. Ve bu bir¹⁵ iki maṭla‘ anuñ eş‘arındandır ki¹⁶ zıkr olunur.

‘Ālem-i ‘ışḳ içre cānā mülk-i ḡam sulṭānıyam
Sen şeh-i ‘ālī-cenābuñ bende-i fermānıyam

Bâḡ-ı hüsnüñ ḡonca-i ḡandānı iseñ serverā
Ben de ḡülzār-ı belānuñ bülbul-i nālānıyam

- ¹ ebyāt] bir kaç beyt Ü₁
² anuñdur] anuñ (kendü Ü₁) eş‘arındandır Ü, Ü₁, W
³ şi‘r] - W
⁴ göreydi seni] seni göreydi Ü₁
⁵ Yetim maddesi] - W
⁶ ‘Alīdür] Dīvāne ‘Alī demekle meşhûrdur Ü, Ü₁
⁷ āsitān-ı sa‘ādet-āşiyān] der-ḡāh-ı ‘ālem-penāh Ü₁
⁸ bendelerinden] - Ü₁
⁹ yeñiçeri ṭâyifesinden] - Ü
¹⁰ eyledi] eyleyüp Ü₁
¹¹ derviş-nihād] şeyḡ Cemāl Ḥalīfe dervişlerindendir Ü₁
¹² ıstılāhātı ... ol] - Ü₁
¹³ eylemişdür] itmişdür Ü, Ü₁
¹⁴ muḥterî] muḥterem Ü
¹⁵ bir iki maṭla‘] bir kaç beyt Ü₁
¹⁶ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L

Şi'r¹: Cünûn vâdîlerin gel güşe güşe cümle benden şor
 Diyâr-ı 'aql-ı² dūr-endîşi var kendin bilenden şor
 Mecnûn işitse bu dil-i şeydâ haberlerin
 Güm eyler idi deşt ile şahrâ haberlerin³

SELİKÎ⁴

(A116b) Ehl-i 'ilm⁵ tayifesindendir. 'İlme⁶ meşgûl hoş-ıtab'
 kimesnedür. Ve bu maṭla'⁷ anuñ⁸ eş'arındandır ki⁹ zikr olunur.

'Arz-ı hâl¹⁰ itmege iy şâh nice açam dehenüm
 'Aleme od birağur sūz-ı dilimden sūhānum¹¹

¹ 'şî'r] maṭla' L, meṭālî' Ü, Ü₁

² 'aql] 'aklı A, W

³ Ü'de kenarda Merdümî maddesi yer alır: "**Merdümî**
 Ğalaṭa eminioglı dimekle ma'rûf ehl-i 'ilm ü şâhib-hilm zihni selim ve ṭab'ı müs-
 taḫim faẓl ile meşhûr her vech ile ma'mûr âteşmend kimesnedür. Ve bu ebyât
 anuñ eş'arındandır:

Belâ vü derd ü ğam miḥnet 'anâ vü fūrkat u ḥasret
 Baña zülfün firākında yedi başlu bir ejderdür

Gönülde âteş-i ḥasret başumda od yanar ğamdan,
 Od içre aşyân itmiş bu murg-ı cân semenderdür"

⁴ Selikî] Mevlânâ Selikî L. Selikî maddesi] - W

⁵ ehl-i 'ilm tayifesindendir] - Ü₁

⁶ 'ilme ... kimesnedür] meşgûldür. Hoş-ıtab' 'âşık-meşreb eş'arı sūznâk pāk idrâkdur
 Ü₁

⁷ maṭla'] meṭālî' Ü₁

⁸ anuñ eş'arındandır] anuñdur L

⁹ ki zikr olunur] - Ü₁, L

¹⁰ 'Arz-ı hâl ... sūhānum] - Ü₁

¹¹ Maḥvi'den önce L'de Şabūhî ve 'İşretî maddeleri vardır:

"**Sabūhî**

İsmi 'Abdîdür. Ehl-i 'ilmdür. 'Ulûm-ı zâhiri aşâletle görmüşdür. Ḥaylice hoş-âyende
 eş'arı ve selis ebyâtı vardır. 'İlme âreşte vü pirâstedür. Gazeliyyâtı pāk ve kendü-
 sı ḥûb-idrâk ḥayâl-i ḥâşşa-ı ma'âniye mâlik kimesnedür ve bu ebyât anuñ
 eş'arındandır. Şi'r:

Bir meh-i bî-mihr-i pür-kaḥruñ bugün giryānıyam
 Hoş sitārem var k'anuñ devr içre ser-gerdānıyam

Zâhidâ keyfiyyet-i hālümnden isterseñ haber
 Bir kemân-ebrû nigāruñ kûlıyam kurbānıyam

Gerçi sen bu lûtfîle iklîm-i ḥüsne şâhsın
 Ben daḥı bu derd ile ğam mülkinüñ sultānıyam

Ey Şabūhî hoş mizâhdur leb-i cân-baḥş-ı yâr
 Kim taḥayyül itmeg-ile ben anuñ ḥayrānıyam

Ve bu beyt daḥı anuñ meşhûr olan eş'arındandır. Şi'r:
 Gözleründür yine eglencesi ben maḥzunuñ
 Mûnis ü hem-demi âhû yaraşur Mecnûnuñ

MAḤVÎ¹

İstanbulîdur. Ḥaylî nâzûk-ṭab‘ kimesnedür. Eş‘arı rindâne ve maṭla‘ları mestâne ve bu bir iki maṭla‘ anuñ eş‘arındandır.

Maṭla‘²:(Ü52b) Şāhum eğerçi milk-i fenā pādīşāhıyuz
Pîr-i ṭarīkatuñ ḳulıyuz ḥāk-i rāhıyuz

Meclis mi dirler aña peymāne olmaya
Yā her ṭoluda bûse-i cānāne³ olmaya

(Ü114a) ‘UIŪMÎ

Dergāh-ı⁴ ‘ālem-penāh yeñiçerilerindendür. İstanbulîdur⁵. Şi‘re ḥaylî mümāreset itmiş ḥoş-ṭab‘ kimesnedür. Ve bu maṭla‘ anuñdur⁶.

Şi‘r⁷: Şafā durur baña çün her cefası⁸ cānānuñ

Mevlānā ‘İşretî

Maḥmiye-i İstanbul ḳurbünde vāki‘ olan Boğaz Hışārındandır. İsmi Muşṭafādur. ‘Ūlūmî aşāetle görmüş ehl-i ‘ilmdür. Letāfet-i ṭab‘ı gāyetde ve nezāket-i zihni ni-ḥāyetde eş‘arı suznāk u munakḳaḥ ve gāzel ü ʿelfāzı pāk u meşel-āmiz ve ferah-fezādur. Ve bu ebyāt anuñ eş‘arındandır ki taḥrîr olındı. Şi‘r:
‘Aks-ı cām-ı ‘ışḳdur ṭās-ı felekde āfitāb
Nüh felek cām-ı maḥabbet üzre gūyā bir ḥabāb

Hāke dökdi mest olup sākî nigāruñ cür‘asın
Didi reşkinden felek yā leyteni küntü‘t-türāb

İki pür-ḥūn kāsedür bezm-i ḡamunda gözlerüm
Ya iki cām-ı zücācidür leb-ā-leb pür-şarāb

Ve bu ebyāt daḥı anlaruñ gāyet meşhūr olan eş‘arındandır ki taḥrîr olındı. Şi‘r:

Burc-ı dilden ṭoğmayalı gün yüzüñ oldum hilāl
Yıldızum düşdi kemāl-i mihre irişdi zevāl

Nazm-ı şîrinümde itmeye ḥarām itdüm lebūñ
İşidüp dimiş Nizāmî inneḥū siḥrun ḥalāl

Mūy-ı sînem ‘işretî yandı ...

Mühr-i şāhîde dāğ-ı mihrüm na‘ller mişāl

¹ Maḥvî] Mevlānā Maḥvî L. Maḥvî maddesi] - W

² maṭla‘] beyt Ü₁

³ cānāne] cānān A

⁴ dergāh-ı ‘ālem-penāh yeñiçerilerindendür] - Ü₁

⁵ İstanbulîdur] - Ü

⁶ anuñdur] anuñ (kendi icādından olan L) eş‘arındandır Ü, Ü₁, L

⁷ şî‘r] maṭla‘ Ü, Ü₁, L

⁸ cefası] vefası Ü

N'ola uşanmasa derd ü ğamına cân anuñ

MEŞREBÎ

İstanbullıdur. Tarîkında Haydarîdür. Baba 'Alî-Mest küçekle-
rindendür. Eş'arı derdmendâne ve ebyâtı 'aşıkânedür. Bu beyt
anuñdur¹.

Beyt²: Dilâ bülbül gibi gül yüzine karşı figân itme
Mebâdâ bād-ı âhuñdan ola ol gönca pejmürde³

NİĞAHÎ⁴

Bu dağı İstanbullıdur. Hoş-ţab⁵ kimesnedür. Bu ebyât anuñdur⁶.

Şi'r⁷:(A117a) Rişte-i cân ola her târı eger pîrâhenüñ
(L79b) Ditreye üstine tâ olmaya âzürde tenüñ

Kilk-i kudret yazar iken raķam-ı ruhlaruñ
Noķtadur kim varak⁸-ı hüsñüne dammış dehenüñ

FERDÎ⁹

Bu dağı İstanbullıdur. Hoş-ţab' güzel yigitdür. Dergâh-ı 'âlem-
penâh¹⁰ yeñiçerilerindendür¹¹. Bu maţla' anundur¹² ki¹³ zîkr olunur.

¹ anuñdur] anuñ eş'arındandur Ü₁, L

² beyt] şi'r Ü, L, - A, W

³ Bu beyitten önce L'de şu beyitler vardır:
"Fîrâķuñla za'îf ü nâ-tüvân u derdnâkum ben
Ĝamuñdan pâre pâre şerħa şerħa çâķ çâķum ben

Şarardum ĥasret-i âb-ı 'inebden ĥâķe yüz urdum
Ĥazân vaķtinde ğüyâ yire düşmiş berg-i tâķim ben

Kimi öldürse iĥyâ eyler ol 'İsî-nefes ammâ
Bu ben ölümlüsin ķatl eylemez aña helâķum ben

Ve bu beyt dağı anuñ eş'arındandur. Beyt."

⁴ Nigâhî] Mevlânâ Nigâhî L

⁵ hoş-ţab' kimesnedür] hoş-ţab'dur A, Ü, L

⁶ anuñdur] anuñ eş'arındandur Ü, Ü₁, L, W

⁷ şi'r] beyt Ü₁, - W

⁸ varak] raķam W

⁹ Ferdî] Mevlânâ Ferdî L. Ferdî maddesi] - W

¹⁰ 'âlem-penâh] sa'âdet-penâh Ü₁

¹¹ yeñiçerilerindendür] yayabaşılarındandur L

¹² anuñdur] anuñ eş'arındandur Ü, Ü₁, L

¹³ ki zîkr olunur] - Ü, Ü₁, L

Maṭla¹: Hîç yirde gökde zerrece yokdur qarârumuz
Hercâyî oldı gün gibi çün şehriyârumuz

EMRÎ²

Edirnelüdü. ‘İlm-i³ zâhire sa’y iderken ferâğat itdi. Hoş-ṭab‘ eş‘ârı güzel ve nazmı bî-bedel hoşca ma’nîler fıkır ider haylî haşşa sözlere kâdir ve mu‘ammâ fenninde mâhir yigitdür. Ve bu⁴ maṭla‘ anuñ⁵ eş‘arındandır ki⁶ zıkr olunur.

Maṭla⁷: Ğam-ı ruḥuñla ğubâr olsam iy gül-i ra‘nâ
Mezâruma çemenüm örte bir yeşil ḥarâ

NÜŞÎ⁸

Konyalıdır. Nihâyet-i derecede hoş-ṭab‘ ‘âşıkâne ve nâzûk güzel rindâne eş‘ârı ve sözleri var. (W124a) Ve kendüsi bî-mânend maḥbûb şekker-ḥand yigitdür. Ve bu maṭla‘ anuñdur⁹ ki¹⁰ zıkr olunur.

Maṭla¹¹: (A117b) Ḥarâbât ehliyem zâhid yirümdür kûnc-i mey-ḥâne

Ayağa düşdüm anuñçün baña el virdi peymâne

SEBZÎ

İstanbulıdır. ‘Ulûm-ı mütedâvileye meşğûl iken şî‘re heves itdi. Zihninde haylî leṭâfet var kâbil yigitdür. Ve bu maṭla‘ anuñ¹² eş‘arındandır ki¹³ zıkr olunur.

Maṭla¹⁴: Âteş-i ‘ışkı beyân itmege çeşm ü dehenüm
Yanar odlara o dem kim ki işitse suḥanum

¹ maṭla‘] beyt Ü₁

² Emrî] Mevlânâ Emrî L

³ ‘ulûm-ı] ‘ilm-i A, Ü, L, W

⁴ bu] - Ü₁

⁵ anuñ eş‘arındandır] anuñdur L

⁶ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁷ maṭla‘] beyt Ü₁, - W

⁸ Nüşî] Mevlânâ Nüşî L

⁹ anuñdur] anuñ eş‘arındandır Ü, Ü₁, L, W

¹⁰ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹¹ maṭla‘] - W

¹² anuñ eş‘arındandır] anuñdur L

¹³ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹⁴ maṭla‘] beyt Ü₁, - W

(Ü53a; Ü₁114b) ZEMÎNÎ

Bu¹ dahı İstanbullıdır². Şâm kâdisı olan İshâk³ Çelebi şakirdi-
dür. Handân-rû tabî'at-ı şî'riyyesi gâlib ve kendüsi şî'r dimege tâlîb
nev-ıheves tâze maḥbûb yigitdür. Ve bu maṭla' anuñ eş'arındandır ki⁴
zîkr olunur.

Maṭla'⁵:(L80a)Dünyâ kaçan ki tâzelenüp nev-bahâr olur
Ḳanlu yaşumla yir yüzi hep lâlezâr olur

MU'İDÎ⁶

Üsküplüdür⁷. Müftî⁸ 'Alî Çelebinüñ mu'idi idi⁹. Zâhir¹⁰ 'ulûma
sa'y idüp çok kâbiliyyeti ve ḥaylî ehliyyeti var¹¹. Ve bu ebyât anuñ
eş'arındandır ki¹² zîkr olunur.

Şî'r¹³:(A118a) Bir dil-ber-i çâr-ebrû gördüm dahı çağında
(W125a) Vardum göze göz elden baş koydum ayağına

İy günü kara kullar şorarsañuz ol mâhı
Begdür gereği gibi ḥükminde yasağında(Ü₁114b)

HİLMÎ

Burusalıdır¹⁴. 'İlme meşğûl iken ferâğat idüp şa'ir olmuş hoş-
tab' tasavvufa meyl itmiş ḥalîm-nefs zihni güzel kimesnedür. Ḥaylî
(Ü₁115a) eş'ara mâlikdür ve bu maṭla' anuñ kendü eş'arındandır.

¹ bu dahı] - Ü₁

² İstanbullıdır] maḥrûsa-i İstanbuldandır Ü₁

³ İshâk Çelebi] merḥûmu'l-mağfûr İshâk Efendi L

⁴ ki zîkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁵ maṭla'] beyt Ü₁, - W

⁶ Mu'idi] Mu'idi Çelebi L

⁷ Üsküplüdür] Üsküb şehrindendir Ü₁

⁸ müftî] 'ilme meşğûlken ferâğat itdi. Müftî Ü₁

⁹ idi] olmuşdur Ü₁

¹⁰ zâhir 'ulûma sa'y idüp] - Ü₁

¹¹ var kelimesinden sonra Ü₁'de "Müftî 'Alî Çelebinüñ oğlu Fâzıl Çelebi ile muşâhib
olmuşdı. Ol fevt olıcaḳ buña bir şürîdelik yürünüp şuglinden ḳalup eglenmeyüp
Meḳke şerrefeha'llâh ziyâretine revâne oldı. Ḥaccü'l-ḥaremeyn olup gelüp Rodos
cezîresinde tekâ'üd ihtiyâr itdi" ifadesi vardır.

¹² Ki zîkr olunur] ki taḥrîr olındı L, - Ü, Ü₁, W

¹³ şî'r] beyt Ü₁, W

¹⁴ Burusalıdır] Burusadandır Ü₁

Beyt¹: Nāfe aldı çin seher zülf-i nigāruñ bûyını
Çin u Māçine iletdi düzdi miskin bûyını

NAZMÎ²

Cāmî'ü'n-nezāyirdür. Vilāyet-i Rūmda ne deñlü şā'ir varsa ki birbirine nazireler dimişler³ cümleyi⁴ cem' idüp kendüsi dahı haylî nazireler dimiş kâbil ve ehl-i dil yigitdür. Ve bu⁵ ebyât⁶ anuñ eş'arındandır⁷.

Şi'r: Tatalum cāmı dil añlar leb-i dil-ber yirine
Cānı kim añlaya ol rûh-ı muşavver yirine

Dilde yir eyleyeyin diler iseñ hañçerüñe
Dilemezseñ şanemā tirüñi gönder yirine

(Ü.115b) ĞARĀMÎ

Karaferiyelidür. Kāḍıcıkoglı demekle ma'rûf ehl-i 'ilm tâyifesindendir. Emsāl ü akrân⁸ arasında ehliyyet ile mevşûf fazilet ü zekâvet ile tanbûr-nevâz ve 'ilm-i mûsikide tamâm-ı imtiyâz bulmuş ehl-i dil nâzûk muşâhib ve eş'arı laṭif kendüsi haylî zarîf kimesnedür bu⁹ bir iki beyt-i müreddef anuñ kendü eş'arındandır.

Şi'r: Dehānı¹⁰ sırrına vâkıf leb-i la'liyle yâr eyler
Nitekim rāz-ı pinhānı mey-i nâb âşikâr eyler

Riyâz-ı fenn-i şi'r içre lebün şeftālûsin dâ'im
Ğarāmî mā-yı midḥatle şıvarup âbdâr eyler¹¹

¹ beyt] matla' Ü, - W

² Nazmî] Mevlânâ Nazmî L

³ dimişler] dimişlerdür Ü, Ü₁, W

⁴ cümleyi] - A

⁵ bu ebyât anuñ eş'arındandır] ve bu bir iki beyt merhûm Necâtî'nün şi'rine nazire didügi gazeldendir Ü₁

⁶ ebyât] beyt L

⁷ eş'arındandır] eş'arındandır ki taḥrîr olındı L

⁸ akrân] akrânı Ü₁

⁹ bu bir ... eş'arındandır] ve bu matla' ve bu beyt anuñ eş'arındandır Ü, ve bu matla' anuñ eş'arındandır W

¹⁰ dehānı] dehānuñ Ü, W

¹¹ Subûti'den önce Ü'de Vaḥdeti maddesi yer alır:

“Mevlânâ Vaḥdeti

Rûmilinden Ma'alğara nām kaşabadandır. İsmi Muşliḥi'd-dîndür. Ehl-i 'ilm tâyifesindendir. Fâzıl ve fenn-i şi'rde kâmil ehliyyet ile ma'rûf ve kemâl-i ma'rîfet ile mevşûf haylî selâmet-i ṭab'ı ve istikâmet-i zihni var nâzûk kimesnedür. Ve bu ebyât anuñ eş'arındandır:

ŞÜBŪTÎ¹

Karamanîdür. Akşehrdendür². Âl-i resûldür³. Tıbbā māyîl ve hikmete (Ü₁116a) kâyîl me'âcin ü eşribe bişürmekde bî-nazîr ve fenn-i hikmetden habîr lutf-ı tab'ı nihâyetde güzel ve muşâhabeti gâyetde bî-bedel nâzûk⁴ kimesnedür.

Ve⁵ bu ebyât anuñ eş'arındandır ki⁶ zîkr olunur.

Meclisde yegdür ölmek ben zâr u nâ-murâda
Göz göre la'l-i yârı öpmekden ise bâde

(L80b) Bâzâr-ı hüsn içinde dellâl-ı 'ışk elinden
Bir rihte ile miski virdi şaçuñ mezâda

(A118b; W126a) KUDSÎ

İstanbul⁷ emîni olan Bâyezîd Çelebinüñ oğlıdur. 'Ulûm-ı zâhire-ye meşgûl⁸ tabi'at-ı şî'riyyesi var. Haylî kâbil yigitdür. Ve bu maṭla'⁹ anuñ¹⁰ eş'arındandır ki¹¹ zîkr olunur.

Benüm-çün kimse gam yir yok dil-i gam-hû'ardan gayrı
Döner yok üstüme bu çarḥ-ı keş-reftârdan gayrı

VECHÎ¹²

Gelibolılıdır. Hoş-tab' yigitdür. Ve bu maṭla' anuñdur¹:

Ey ecel bir dem amân vir baña itme 'acele
Umaram ölmeden elüm ire ol bî-bedele

Naḳdı cânı ideyin aña nişâr elde iken
Vaḳt ola 'ömr-i 'azizüm geçe girmeye ele

Ve bu ebyât daḥı anuñ eş'arındandır ki zîkr olunur. Şî'r:

Hamdüli'llâh yine ol şâh-ı cihânum geldi
Mürde çisme şanasın ruh-ı revânum geldi

¹ Şübütî] Mevlânâ Şübütî L

² Akşehrdendür] Akşehrindendür A, Ü, Akşehir içindendür Ü₁

³ Resûldür] Resûldendür A

⁴ nâzûk] - A, Ü, L, W

⁵ Ve bu ebyât anuñ eş'arındandır] ve bu bir iki beyt anuñ kendü zâde-i tab'ından gelen eş'arındandır Ü₁

⁶ ki zîkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁷ İstanbul ... oğlıdur] İstanbullıdır Ü₁

⁸ meşgûl] meşgûl iken ferâgat itdi Ü₁

⁹ maṭla'] şî'r L, - A, W

¹⁰ anuñ eş'arındandır] anuñdur Ü₁

¹¹ ki zîkr olunur] ki tahrîr olındı L, - Ü, Ü₁, W

¹² Vechî] Mevlânâ Vechî L

Tā ki² girdi dōst düşmānla maḥabbet bāğına
Lerze düşdi cismüme döndüm ḥazān yaprağına

ḤİTĀBİ³

Akdeñizde olan Midilli-nām cezīre kal‘asındandır. Selīķi-
tāb‘dur. Didügi eş‘arı ekşer⁴ ‘ale’l-fevr dir bedīhe-güydür.

Ve bu maṭla‘-ı murabba‘ anuñdur⁵ ki⁶ zıkr olunur.

Şi‘r⁷: Āh kim ḥasret ile gözlerümi büridi yaş
(Ü₁116b) Beni ‘ışkuñ şanemā eyledi ‘ālemlere faş
Yine kân oldı kara bağrumuñ üstindeki baş
Sen şalın iller ile ben başayın bağruma taş

(W126b) KANDİ⁸-İ BURUSAVİ

Ġāyet eyü şekker-rīzdür. Kesb-i ma‘āş içün dükkān⁹ yüzinde
oturur. Üstād kannāddur. Kandī mahlaş dimege daḥı ḥikmet¹⁰ oldur.
Laṭīf (A119a) eş‘arı ve ġarrā kaşideleri var. Ve ziyāde eyü müver-
riḥdür. Çok eyü tāriḥler (Ü54a) dimişdür. Ve cümle-i eş‘arından bu
ebyāt¹¹ anuñdur.

Şi‘r¹²: Çün tolaşduñ zülfine iy dil perişān ol yüri
Kara baḥtuñ var imiş ney gibi nālān ol yüri

(L81a) Pādişāh-ı ‘ālem olursañ raķībā ġam degül
Dāmen-i dildārı қо var Mışra sultān ol yüri

¹ anuñdur] anuñ eş‘arındandır Ü₁, L, W

² Tā ki] maṭla‘: Tā ki L

³ Ḥitābī] Mevlānā Ḥitābī L

⁴ ekşer] - Ü, Ü₁, W

⁵ anuñdur] anuñ eş‘arındandır Ü₁

⁶ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

⁷ şi‘r] beyt Ü₁, - W

⁸ Kandī] Mevlānā Kandī L

⁹ dükkān yüzinde] dükkānda A, L

¹⁰ ḥikmet] bā‘is Ü

¹¹ ebyāt anuñdur] ebyāt anuñ eş‘arındandır Ü, W, bir iki beyt anuñdur ki zıkr olunur

¹² Ü₁
şi‘r] - W

MEVLÂNÂ HÂFİZ

Tâlib-i 'ilmdür. 'İlm-i zâhire sa'y iderken ferâgat idüp şî're heves itdi. Sirozlıdur. Hoş-ıtab' eş'ârı 'âşıkâne ve maṭla'ları mestâne¹ kimesnedür. Ve bu maṭla' anuñ eş'arındandır.

Maṭla'²: 'Âşıklaruz belâ-zedeler mübtelâlaruz
'Âlemde bir maḥabbete qalmış gedâlaruz

HİLÂLÎ³

İstanbulıdur. Haylice nâzûk⁴ şâ'irdür. Şî're gâyetde mâyl ve kendüsi ziyâde qâbil yigittür⁵. Ve bu (W127a) ebyât (Ü₁117a) anuñdur⁶.

Şî'r⁷: Ğurûr-ı hüsn ile dil-ber ki nâza yüz tıtdı
Belâ-yı 'ışk ile 'âşık niyâza yüz tıtdı

Hâzer kıl iy gül-i ra'nâ niyâz-ı bülbülden
Hezâr derd ile ol bî-niyâza yüz tıtdı

HELÂKÎ⁸

Karamanîdür. 'İlm-i zâhire meşğûl iken ferâgat idüp şî're heves (A119b) itdi. Hoş-âyende eş'ârı çok ve ra'nâ ebyâtınuñ emşâli yok. Ve bu ebyât anuñdur⁹ ki¹⁰ zıkr olunur.

Şî'r: Egleyen gönlümi gerçi mey ü cām olsa gerek
Döstüm baña¹¹ lebünsüz o ḥarâm olsa gerek

Pertev-i mihr-i ruḥuñ zerrece eylerse tülû'
Mâh-ı bedrûñ düni ol günde tamâm olsa gerek

¹ mestâne] rindâne nâzûk Ü₁

² maṭla'] - W

³ Hilâlî] Mevlânâ Hilâlî Ü

⁴ nâzûkçe] nâzûk A

⁵ yigittür] yigit idi. Şî'rde ḥaylî taşarrufâtı var Ü₁

⁶ anuñdur] anuñdur ki taḥrîr olındı Ü, L, W, anuñ eş'arındandır Ü₁

⁷ şî'r] - W

⁸ Helâkî] Mevlânâ Helâkî L

⁹ anuñdur] anuñ zâde-i ṭab'ından gelen eş'arındandır Ü₁

¹⁰ ki zıkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹¹ baña] lîk Ü, Ü₁, W

‘AŞKÎ

Anatoli cānibinde İstanbul muḳābelesinde vāḳi‘ olan Üsküdar-nām kaşabadandır. Babası¹ dergāh-ı mu‘allā yeñiçerilerindendir. Ve² kendüsi daḥı āsitān-ı devlet mülāzimlerinden (**W127b**) olup yeñiçeriler bölüğünde iken dirliginden³ ferāḡat idüp şî‘re māyil oldu. Hoş-ṭab‘ nazma ḡadır yigitdür. Ve bu ebyāt⁴ anuñ⁵ eş‘arındandır.

Şî‘r⁶: Çāk çāk itdi yaḡasın şubḥ-ı şādıklar gibi
Tāze dāḡ urdı felek baḡrına ‘aşıklar gibi

Lāle vü nergis tutar bezm-i çemende sāḡarı
Olma ayık sen daḥı maḡrūm faşıklar gibi

(Ü₁117a) YAḤYĀ⁷

İstanbulda olur sipāhīdür. (Ü₁117b) Arnavudü’l-aşldur. Tarz-ı cedidī var. Elfāzı şîrīn ve edāsı⁸ rengin şā‘irdür. Şāh u Gedā adlı bir kitāb te’līf idüp ol⁹ kitābda kendinüñ¹⁰ ḡasb-ı ḡālīn zıkr itmişdür¹¹. Ve¹² bu ebyāt ol kitābdandır.

Şî‘r¹³: Şāh çünkim gedāya oldu ḡarīb
Didi ‘ışık olsun iy gedā-yı ḡarīb

Ġam-ı cānān ile belāda mısın
Nicesin hoş mısın şafāca mısın

Hātırın şordı eyledi meyli
Ġeldi Mecnūna şanasın Leylī

Ve¹ bundan ḡayrı *Gencīne-i Rāz* adlı bir kitābı daḥı var. Anda

¹ babası dergāh-ı mu‘allā yeñiçerilerindendir] - Ü, Ü₁

² Ve kendüsi ... bölüğünde] kendüsi āsitān-ı sa‘ādet-āşiyān mülāzimlarından küttāb tāyifesindendir Ü₁

³ dirliginden] - L

⁴ ebyāt] bu bir kaç beyt Ü₁

⁵ anuñ eş‘arındandır] anuñdur Ü, L, anuñ zāde-i ṭab‘ından gelen eş‘arındandır Ü₁

⁶ şî‘r] beyt Ü₁, - W

⁷ Yaḥyā] Mevlānā Yaḥyā L. A ve L’de bu madde şöyledir:

“İstanbullıdur. Hoş-ṭab‘ elfāzı güzel ve ra’nā ḡazelleri var. Nazmı bī-bedel (yigitdür

A) çok ma‘ārafe mālīk yigitdür. Ve bu maṭla‘ anuñdur ki zıkr olunur. Maṭla‘:

Gönül ... miḡnet-ābāde”

⁸ edāsı] söz Ü₁

⁹ ol kitābda] - Ü₁

¹⁰ kendinüñ] kendü Ü₁

¹¹ itmişdür] itmişdür. Hoş-ṭab‘ kimesnedür Ü₁

¹² Ve bu ebyāt ol kitābdandır] ve bu bir kaç beyt ol Şāh u Gedā adlı kitābdandır ki zıkr olunur Ü₁

¹³ şî‘r] beyt Ü₁

çok ma‘ârif harc itmiş şâhib-ma‘ârîfet kimesnedür.

Ve bu matla‘ anuñ² eş‘ârındandır.

Matla‘³:(A120a) Göñül⁴ alçaklığın itsün diñüz ol serv-i âzâde
Düşerse yolu uğrasun bu cây-ı miñnet-âbâda

DERÛNÎ⁵

İznîklüdür. Tâlib-i ‘ilmdür. Şi‘re meyl itmiş ra‘na güzel eş‘ârî⁶
‘âşıkâne ve muntehâbı bi-bedel güftârı var. Ve bu ebyât anuñ
eş‘ârındandır ki⁷ zıkr olunur.

Şi‘r⁸: Çün siyeh-püş ola ol dil-ber-i şîrîn-harekât
Kıplamışdur şanuram âb-ı hayâtı zulumât

Seyre gelmez mi ki ol yâr ğam-ı hecri ile
(Ü1118a) Biri Şât ırmağıdur gözlerümüñ biri Furât

RAHÎKÎ⁹

İstanbuldudur. İsmi Yūsufdür. Çok ma‘ârife mâlikdür. Pîşesi
‘atfârılıkdur. Edviye bilmekde bi-mânend ve hoş-tab‘ derdmend ki-
mesnedür. (W128b) Ve bu bir¹⁰ iki beyt anuñ meşhûr olan
ebyâtındandır¹¹.

Şi‘r¹²: Tâli‘üm yok gülmedüm bir gün ben ol meh-pâreden
Bilmezem âhîr beni niçün yaratdı yaradan

(L82a) Kimsene gördüğüne râzı degül gönüm seni
İki gözümüñ biri olursa çıksun aradan

¹ Ve bundan ... ma‘ârîfet kimesnedür] - W

² anuñ eş‘ârındandır] anuñdur W, L, anuñdur ki zıkr olunur A

³ matla‘] şî‘r Ü, - Ü₁

⁴ Göñül ... miñnet-âbâda beytinden sonra L’de şu bilgiler yer alır:

“Ve meşnevî tarzında Gencine-i Râz ve Şâh u Gedâ adlı kitâblar dimişdür. Elhâk
ġâyet eyü eylemiş içinde çok ma‘ânî-i cedîde ve elfâz-ı muhtaşar derc eylemiş-
dür.”

⁵ Derûnî] Mevlânâ Derûnî L, Ü₁

⁶ eş‘ârî] eş‘ârî ‘âşıkâne A, L

⁷ ki zıkr olunur] ki taḥrîr olındı L, - Ü, Ü₁, W

⁸ şî‘r] beyt Ü₁, - W

⁹ Rahîkî] Mevlânâ Rahîkî L

¹⁰ bir iki ... ebyâtındandır] ebyât anuñdur Ü

¹¹ ebyâtındandır] ebyâtındandır ki zıkr olunup tesvîd ü taḥrîr olındı L, eş‘ârındandır

¹² şî‘r] beyt Ü₁, - W

CEMİLİ¹

Türkmāndur. Diyār-ı Şarkdan gelmişdür. Vilāyet-i Rūma geleli haylī zamān olmuşdur. Ve kendüsi bu cem'iyette bile bulunup eş'arı daḥı (**A120b**) külli² Türki olup ba'zı yārān-ı şafā ve ḥullān-ı vefā anı bu cümleden ayrı (**Ü118b**) olmak münāsib görmedükleri cihetden bu tezkireye yazılıp zikr olındı. Hoş-ṭab' 'āşık-meşreb vāfir eş'ara mālīk eş'arı 'āşıkāne ve elfāzı merdāne³ çok levendlik itmiş lā'ubālī kimesnedür. Egerçi 'ulūm-ı müktesebeden çendān behre-mend ü⁴ ziyāde sūd-mend degül lākin cevdet-i ṭab' ile nedeñlü gerekse 'ale'l-fevr şī'r dimege kādīr ḡazel-ḡulukda māhir şā'irdür. Ve bu birkaç beyt anuñ⁵ eş'arındandır (**W129a**) ki⁶ zikr olunur.

Şī'r: Bolmasun ol encümen kim anda şāḥbā bolmadı
Bolmasun şāḥbā daḡı ger bir dil-ārā bolmadı

N'eylerem ol meclīsi anda ki ben dīvāneḡa
Bir melek-simā periveş bāde-peymā bolmadı

KURBİ⁷

Tālīb-i 'ilmdür. İzniḡlūdür. Hoş-ṭab' kimesnedür. Merḡūm Necātīnūñ⁸ koynına redif bir ḡazeli var. Ol ḡazel kendünūñ bir haylī müfteḡiri idī. Aña cevāb dīşdür. Yaman düşmemişdür. Ve⁹ bu ebyāt ol ḡazeldendür.

Şī'r¹⁰: Salınup girdükçe bu zūlf-i perīşān koynına
'Anberinedür ki girmiş şanki cānān koynına

¹ Cemīlī] Mevlānā Cemīlī L. Ü₁'de Cemīlī'den önce Sīḡrī yer alır:

“Sīḡrī

İstanbuldudur. Küttāb kısmındandır. Haylī nazūk-ṭab' hoş-āyende ḡazelleri ve ra'nā eş'arı var. Kendüsi daḥı bī-bedel muşāḡibdür. Muşāḡabeti kemāl-i derecede lezizdür. Ve bu bir kaç beyt anuñ eş'arındandır. Maṭla':

Ḥudādan isterüm cismüm ser-ā-ser tāze dāḡ olsun
Bir er yatur disünler kabrüm eṭrāfı çerāḡ olsun

Ey ṭabībüm gerçi 'aşk içre belālar var imiş
Derdi dermāndan yeg ister mübtelālar var imiş”

² küllī] - Ü₁

³ merdāne] rindāne Ü₁

⁴ ü ziyāde sūd-mend] - A

⁵ anuñ eş'arındandır] anuñdur L

⁶ ki zikr olunur] - Ü, Ü₁, L

⁷ Kurbī] Mevlānā Kurbī Ü₁, L

⁸ Necātīnūñ] kendinūñ A, Ü, L

⁹ Ve bu ebyāt ol ḡazeldendür] ve bu bir iki beyt ol ḡazeldendür ki zikr olunur Ü₁

¹⁰ şī'r] - W

(A121a; Ü55a) Fikr-i lâ'lüñ koynına girse rakîbüñ n'ola kim
Girdi seng-i hârenün la'l-i Bedahşân koynına¹

(Ü₁119a) LAṬİFİ²

Kastamonuludur. Küttâb kısmındandır. Hoş-ṭab' hevesmend ve eş'ârî haylî hoşca engizlikler³ kaşd ider derdmend yigitdür ve fenn-i şî'rde çok mümâreseti⁴ ve 'ilm-i (L82b) inşâda ziyâde kudreti⁵ (W129b) var.

Ve bu ebyât anuñ⁶ eş'ârındandır ki⁷ zîkr olunur.

Şî'r⁸: Biz kim ğubâr-ı seg-i kûy-ı dil-berüz
Ulularuñ ayağı tozı hâk-i kemterüz

Naş-ı dü-kevni âyine-i cânda seyr ider
Faqr u fenâ seririne mâlik Sikenderüz

Cemden yeg itdi seb'a-i seyyâle vaktümüz
Sâkî bu devlet ile şeh-i heft-kişverüz

ŞUN'İ⁹

Geliboluludur. Hoş-ṭab' güzelce engizlikler ider nâzûk eş'ârî ve ğarrâ bî-bedel güftârı var. Zihni selim ve ṭab'ı müstaķim yigitdür. Ve bu beyt¹⁰ anuñ¹¹ eş'ârındandır ki¹² zîkr olunur.¹³

¹ kalbine] koynına A, L

² Laṭîfî] Mevlânâ Laṭîfî L

³ engizlikler kaşd] kaşdlar Ü₁

⁴ mümâreseti] kudreti Ü, Ü₁, W

⁵ kudreti] mümâreseti Ü, Ü₁, W

⁶ anuñ eş'ârındandır] anuñ zâde-i ṭab'ından hâşıl olan eş'ârındandır Ü₁

⁷ ki zîkr olunur] ki taḥrîr olındı L, - Ü, Ü₁, W

⁸ şî'r] - W

⁹ Şun'î] Mevlânâ Şun'î L

¹⁰ beyt] ebyât L

¹¹ anuñ eş'ârındandır] anuñ zâde-i ṭab'ından olan eş'ârındandır Ü₁

¹² ki zîkr olunur] - Ü, Ü₁, L, W

¹³ Bu beyitten önce L'de şu bölüm yer alır:

Bir câm ile kıldı beni sâkî yine mecnûn
Beñzer ki dilâ kırdı şarâba o gül-efsûn

Ey husrev-i hûbân seni arayı arayı
Kân derleyüben çıkdı ayakdan mey-i gülgün

Hatm eyleyen ey hâce benüm muşhaf-ı 'aşkı
Ve'l-leylîye dek okımıñ ancağ anı Mecnûn

Bu ebyât daḥı anuñ meşhûr olan eş'ârındandır ki taḥrîr olındı. Beyt:

Beyt¹: Bahtum mıdur benüm ya sitäreñ midür senüñ
İşitmez âh u nâleñi iy dil o yâr uyur

(Ü₁119a) SERVİ²

Vilâyet-i Anañoludandur. Hoş-ıab‘ ra‘nâ eş‘arı ve güzel güftarı var. Kendüsi küttâb kısmındandır. Zihni açuk eş‘arı dahı çok. Ve bu ebyât anuñ eş‘arındandır.

Şi‘r: Şol ‘arak³ kim ol gül-endâmuñ yañağından çıkar
Selsebilün ‘aynıdur firdevs bâğından çıkar

(Ü₁119b) Hem-nefes olmağ dilermiş ney benüm feryāduma
Bu hevâyi muṭribâ anuñ⁴ dimâğından çıkar

(Ü₁119b) DERVİŞ

Edirnelüdür. Kestelli Muştafâ demekle ma‘rûf⁵ bir kâdînuñ oğlıdur. ‘İlme⁶ meşğuldür. Nev-niyâz⁷, tâze kâbil bülend-pervâz yigitdür. Ve bu bir iki maṭla‘ anuñdur⁸.

Beyt⁹: Kadd-i dil-cüyuñ hayâli dide-i hün-âbda
Güiyâ bir serv-i ra‘nâdur kenâr-ı âbda

Düşdi göñlüm yine bir ruḥları berg-i semene
Râsti şive ider kâmeti serv-i çemene

TETİMME-İ TABAĞA-İ HEŞTÜM

Sekizinci tabaka bihiştinde¹⁰ müctemi‘ olup tesvîd olan (A121b) nazûk-ıab‘¹¹ rindâne ve ârifân u hûb-fehm pâk-idrâk nev-cüvân yigitler ki her biri suḥan-perdâz ve leṭâyif-nüvâz olup söz vez-

Vâ‘iz ben eger kıomaz isem rehne kitâbı

Kâfir kapusunda bulayın câm-ı şarâbı”

¹ beyt] şi‘r L, - W

² Servi maddesi] - A, L

³ Şol ‘arak ... dimâğından çıkar] - Ü₁, W

⁴ anuñ] nâyuñ Ü₁

⁵ ma‘rûf bir] ma‘rûf Ü₁, W

⁶ ‘ilme] ‘ulüm-ı mütedâviliye Ü

⁷ nev-niyâz] zihni selîm ve ıab‘ı müstakîm Ü

⁸ anuñdur] anuñ eş‘arındandır Ü

⁹ beyt] metâli‘ Ü

¹⁰ bihiştinde] bihiştine W

¹¹ nazûk-ıab‘ ... pâk-idrâk] - A, L

neşin mi'yâr itmekde şâhib-'ayâr gevher¹-senc ve eş'ar-ı nazmı² mizânda vezân (L83a) nâkıdân-sipenc olan 'uşşâk³-ı pür-eşvâk belâ-zedeler ki meḥâbib-i nev-niyâz ve nev-ḥatân-ı nükte-perdâz muşâhebetleri ile müdâm enis ü celis olup şeb ü rûz evşâf-ı ḥüsn-i dil-firûz⁴ itdüklerince sultân-ı selâtin-i cihân şehensâh-ı şâhib-kırân 'ömr ü devleti ve şevket ü nuşreti (Ü₁120a) izdiyâd üzerine olup aḥibbâ-yı dîn ü devleti mürûr ve a'dâ-yı (W130b) mülk ü memleketi maḥhûr⁵ ola.

Kıt'a⁶: İlâhî pâdişâh-ı ğâzî-i şâhib-kırânı sen
Bütün dünyâ yüzine devlet ile pâdişâh eyle

Kapusı gerçi dünyâ ehline⁷ püşt ü penâh oldu
Çihân ḥusrevlerine işigini secdegâh eyle⁸
Âmin

ḤÂTİMETÜ'L-KİTÂB

MEŞNEVÎ

(A122a) Gel iy derd ehli 'âşık olma ğâfil
Düriş sa'y it k'ola tahşil ḥâşıl

Yiter⁹ ğam baḥrına ğavvâş olduñ
Belâ bezminde çok rakḳâş olduñ

Gider cân u gönülden jeng¹⁰ ü pâşı
Dilerseñ bulasın ğamdan ḥalâşı

Niçe şî'r ü ğazel niçe terâne
Niçe bir ır u kengel 'âmiyâne

Ko bu fikri şürû' it medḥ-i şâha
Sözün cehd eyle irgür pâdişâha

(L83b) Ki sultân-ı cihân şâhib-naẓardur¹

¹ gevher] şuḥan Ü₁

² nazım mizânında] nazmı mizânda A

³ 'uşşâk] müştâk Ü₁

⁴ efrûz] firûz A

⁵ maḥhûr ola] maḥhûr ola inşâ'allâhü ta'âlâ L

⁶ kıt'a] - W

⁷ ḥalkına] ehline A

⁸ eyle] eyle âmin A

⁹ Yiter ğam ... rakḳâş olduñ] - Ü₁

¹⁰ jeng] renk W

Hüner kadrin bilür şāhib²-hünerdür

Bilür her³ naqd-ı kalbün ol ‘ayārın
Aña göre ider hem i‘tibārın

Unutdurur sözi āb-ı hayātı
Elıkdürür lebi kand-ı nebātı

Sözi mu‘ciz gibi bī-şekk ü bī-reyb
Meger ta‘līm eyler hātif-i gayb

(W131a) Sözinün her biri pür dürr-i gevher
Görinür her biri bir necm-i ezher

(Ü₁120b) Anuñ gibi bir ulu pādişāhı
Niçe medh eylesün kişi kemāhı

Tokuzuncı atadan mülke vāris
Nizām-ı ‘āleme ol oldı bā‘ış

Onıncısısın ecdād-ı ‘izāmuñ
Cihānı anuñ içün tutdı nāmuñ

(A122b) Atañdan n’ola kuluñ olsa vāfir
Bilürsin tis‘adan efzundur ‘āşir

Cihānuñ cümle derdine em olduñ
Anuñ-çün işbu bezme hātem olduñ

Cihān turdukça sultān-ı cihān ol
Sa‘ādet tahtı üzre kām-rān ol

İlāhī devletin pāyende eyle
Cihānuñ şāhın aña bende eyle

Vilāyet-i Rūmuñ āb u hevāsı laţif ve ādemisi āb u hevā letāfetinden gāyet⁴ (Ü56a) nāzūk⁵ zarif olup her birinün cevdet-i şab‘ı nihāyetde ve letāfet-i zihni gāyetdedür. Ekser-i halkınuñ tıynet-i şı‘riyyesi (L84a) gālib ve kemāl ü ma‘rifete tālibler olmağın şab‘at kuvvetiyle şı‘re heves idüp (W131b) memālik-i nazma dest-res bulmuşlardır. Bu diyārda şāhib-fazīlet ve ehl-i ma‘rifet kimesneler nihāyetsüzdür. Lakin her biri ferd⁶ ferdā yazılup zıkr olunması ikşār

¹ nazardur] hünerdür Ü, Ü₁, W

² şāhib] ehl-i Ü, Ü₁, W

³ her] hem A

⁴ gāyet] - Ü, Ü₁, W

⁵ nāzūk ü] - A

⁶ ferd⁶ ferdā] ‘ale’l-infirād ferd⁶ ferdā Ü₁

görünüp iksâr hod tatvîl-i kelâm ve mûcib-i şudâ' ü âlâm olduğu cihet-den¹ bu tâyifenün ba'zından ferâgat gösterüp ve ba'zı gâyet meşhûr u müte'ârif (A123a) olmağla yazılup (Ü₁121a) zikr olındı. Allâh *tebâreke ve ta'âlâ* dergâhına biñ biñ şükürler kim bu bende-i dil-ḥaste ve efgende-i ḥatır-şikestenün hayâtı bûsitânı pâdişâh-ı zıllu'llâh âsitânesi hizmet-i cüybârından ser-sebz ü şadân ve 'ömri eşcârı şükûfeleri ol ulu dergâhuñ mülâzemeti nesîmi ile açılup güşâde vü ḥandân olmışdur. Ve güne-i gül-i ruhsâr umûr-ı meşâlih-i eyyâm görmekten ve çehre-i lâle-'izâr ḥidemât-ı 'avâm² u havâşş (W132a) itmekden mânend-i nilûfer-i ḥaḍrâ şararup saç saḳal ağ olı³ başladukda bu ben-deñün kühûlet eyyâmı ve bu kimesnenün ferâgat-ı tamâmı olduğu târiḥde ki ḥamse ve erba'in ve tis'ami'e senesidür bu 'azizlerün cem'i tertîbi ve bu muḥadderenün üslûbı yazılup terğibi müyesser oldı. Bu fakîr dervîş ve bu ḥakîr-i dil-rîşün aḳşâ-yı merâmı ve nihâyet-i derecede (Ü₁121b) ihtimâmı bu sefinenün⁴ itmâmı ve bu⁵ eczânun ihtitâmıdır. Elḥamdüli'llâh ki bu evrâḳ-ı perişân (A123b) ve bu⁶ şahâyif-i ḥatır-nişân pâdişâh-ı şâhib-kırân ve cihângîr-i gîtisitân ḥazretlerinün eyyâm-ı saltanatı ve zamân-ı sa'âdetinde suhûlet-i bi-bedel ile güzel⁷ el virdi. (L84b)

Naẓm⁸: Ḥaḳḳa minnet yazup bu evrâḳı
 Tutdı şıyt u şadâsı âfâḳı

Pâdişâhuñ 'azîz ismi ile
Umarın ḥaşre-dek ola bâḳî

(W132b) Kıt'a: Yâ Rab cihânda şâh Süleymân müdâm ola
 'Ömri zemâne 'ömri gibi müstedâm ola
 Ḳapusu ḳulı ola cihân pâdişâları
 Dünyâ melikleri işiginde gulâm ola

¹ cihetden] ḥaysiyetle Ü₁

² 'avâm u havâşş] havâşş u 'avâm Ü, Ü₁, W

³ olı] ola A, L

⁴ defterün] sefinenün A, L

⁵ bu] - Ü, Ü₁, W

⁶ bu] - Ü, Ü₁, W

⁷ güzel] - A

⁸ naẓm] rubâ'i Ü₁

